

**T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**2019-2020 ÖĞRETİM YILINDA OKUTULAN 6 VE 7. SINIF TÜRKÇE DERS
KİTAPLARINDAKİ METİN VE ETKİNLİKLERİN ÇOKLU ZEKÂ KURAMI VE
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERT BAŞBAYRAK

**ÇANAKKALE
OCAK, 2021**

T.C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

2019-2020 Öğretim Yılında Okutulan 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin ve Etkinliklerin Çoklu Zekâ Kuramı ve Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Mert BAŞBAYRAK
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Doç. Dr. Funda ÖRGE YAŞAR

Çanakkale
Ocak, 2021

Taahhütname

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**2019-2020 Öğretim Yılında Okutulan 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin ve Etkinliklerin Çoklu Zekâ Kuramı ve Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve değerlere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

09/02/2021

Mert BAŞBAYRAK

Önsöz

“2019-2020 Öğretim Yılında Okutulan 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin ve Etkinliklerin Çoklu Zekâ Kuramı ve Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi” adlı bu çalışmada, 6 ve 7. sınıf düzeylerinde okutulan Türkçe ders kitapları Çoklu Zekâ Kuramına uygunluk açısından incelenmiş ve bu konuya ilişkin öğretmen görüşlerine başvurulmuştur.

Bilindiği üzere *zekâ* kavramının ne olduğu ve buna bağlı olarak kimlerin hangi koşullarda *zeki* sayılabileceği, yıllar boyu tartışılmalı bir konu olmuştur. Çoklu Zekâ Kuramı ise *zekâ* ile ilgili ortaya konan en güncel ve en kapsamlı kuramlardan birisidir. Bu kuramda günümüzde de hâlâ etkisini sürdüren, yalnızca sayısal ve sözel derslerde başarılı olanların yüksek bir *zekâya* sahip olduğu yargısı yıkılmaya çalışılmıştır.

Kömür ile elmasın ham maddelerinin aynı olmasına rağmen aralarındaki değer farkı yadsınamaz bir gerçektir. İçimizdeki saklı kalmış kömürlerin uygun koşullarda elmasa dönüşmesini sağlamak, aslında bizim eğitimden beklentimizdir. Yoksa bir hayat boyu içimizdeki değerli parçaların varlığından bile haberdar olmadan yaşayıp gideriz. İşte bu değerli parçaların keşfinde kişinin *zekâ* alanlarına göre ortamlar hazırlamayı teşvik etmesi açısından Çoklu Zekâ Kuramı bize yardım etmektedir.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sınırlılıkları, varsayımlar ve tanımlar yer almıştır. İkinci bölümde kuramsal çerçeve oluşturulmuştur. Bu bölümde *Zekâ nedir?* Çoklu Zekâ Kuramı, Çoklu Zekâ Kuramının ilkeleri, Çoklu Zekâ Kuramındaki *zekâ* alanları ve ilgili alanyazın yer almaktadır. Üçüncü bölümde; araştırmanın modeli, çalışma grubu ve materyali, veri toplama araçları ve verilerin analizine yer verilmiştir. Dördüncü bölümde ders kitaplarında *zekâ* alanlarına yer verilme düzeyleri ve öğretmen görüşleriyle ilgili bulgular yer almıştır. Beşinci bölümde ise benzer çalışmalarla

karşılaştırmaların yer aldığı tartışma, bulgularla ilgili sonuçlar ve tüm bunlardan hareketle önerilere yer verilmiştir. Çalışmanın sonunda ise kaynakça yer almıştır.

Lisans ve yüksek lisans eğitimim sırasında akademik gelişimim için bana çok büyük katkılar sağlayan ve bunun yanında tez yazma sürecimin her aşamasında yanımda olan çok değerli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Funda ÖRGE YAŞAR'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yaptığımız ortak makale çalışmalarında bana her zaman rehberlik ederek desteğini asla esirgemeyen hocam Sayın Doç. Dr. Abdullah ŞAHİN'e ve her konuda manevî desteğini üzerimde hissettiğim hocam Sayın Doç. Dr. Esin YAĞMUR ŞAHİN'e minnettarım.

Bu zamanlara kadar gelmemde emeği olan ve içimdeki cevherlerin ortaya çıkarılmasına katkı sağlayan bütün sınıf düzeylerindeki öğretmenlerime de teşekkürü bir borç bilirim.

Bana her zaman güvenen ve ben neyi istersem o konuda koşulsuz desteğini sunan değerli aileme de en içten saygı ve sevgilerimi sunarım.

Çanakkale, 2021

Mert BAŞBAYRAK

Özet

2019-2020 Öğretim Yılında Okutulan 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin ve Etkinliklerin Çoklu Zekâ Kuramı ve Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Bu araştırmanın amacı 6 ve 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metin ve etkinliklerde zekâ türlerinin yer alma düzeyini tespit etmek ve Türkçe öğretmenlerinin ders kitaplarında zekâ türlerinin yer alma düzeyleriyle ilgili görüşlerini ortaya koymaktır.

Araştırmada ulaşılmak istenen hedeflere nitel araştırma yöntemlerinden olan görüşme ve doküman incelemesi yöntemleri ile ulaşılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Şırnak ilinin Cizre ilçesinde görev yapan 30 Türkçe öğretmeni; çalışma materyalini ise 2019-2020 eğitim öğretim yılında okutulması uygun görülen Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabı, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı, Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı oluşturmaktadır.

Türkçe öğretmenlerinin görüşlerini tespit edebilmek için araştırmacı tarafından hazırlanan 4 tanesi demografik özelliklerini öğrenmeye yönelik, 8 tanesi de araştırma konusuna yönelik görüşme sorularından oluşan toplamda 12 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır.

Veri analizi yapılırken ders kitaplarının, Çoklu Zekâ Kuramının temel ilkeleri çerçevesinde oluşturulan ölçütler doğrultusunda incelenmesine dikkat edilmiştir. Bu bağlamda etkinliklerdeki ifadeler cümle düzeyinde ele alınmış ve hangi zekâ alanını yansıttığı konusunda yargıya varılmıştır. Metinler ise cümle cümle olmaktan ziyade bütün halde incelenmiş ve hitap ettiği en baskın zekâ alanlarına göre bir değerlendirme yapılarak sonuca varılmıştır. Çıkan sonuçlar tablolara aktarılmıştır. Tablo içerisinde frekans ve yüzdeler kullanılmıştır. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler ise içerik analiziyle değerlendirilmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin sorulara verdikleri yanıtlar incelenmiş ve her soru için ayrı

kategoriler oluşturulmuştur. Birbirine benzeyen yanıtlar gruplandırılarak oluşturulan kategorilere dahil edilmiştir. Kategoriler kapsamında öne çıkan görüşler doğrudan alıntı yoluyla aktarılmıştır.

Araştırmanın sonucunda incelenen ders kitaplarında en çok yer verilen zekâ alanının büyük bir farkla dil zekâsı olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen görüşlerine bakıldığında da en çok yer verilen zekâ alanı olarak dil zekâsı öne çıkmıştır. Bunun yanında incelemeler sonucu bedensel zekânın ders kitaplarında en çok ihmal edilen zekâ alanı olduğu görülmüştür. Fakat Türkçe öğretmenlerinin ders kitaplarında en az yer verilen zekâ alanı olarak mantık-matematik zekâsını öne çıkardıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle ders kitaplarında en az yer verilen zekâ alanı konusunda ders kitabı inceleme sonuçlarıyla öğretmen görüşleri arasında bir uyumsuzluk olduğu göze çarpmaktadır.

Bu sonuçlardan hareketle ders kitaplarını hazırlarken Çoklu Zekâ Kuramındaki zekâ alanlarının daha dengeli dağıtılması ve Çoklu Zekâ Kuramı ile ilgili eğitimsel bilincin artırılması ile ilgili karar vericilere, uygulayıcılara, velilere ve araştırmacılara yönelik çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretimi, zekâ, Çoklu Zekâ Kuramı, öğretmen görüşleri, ders kitabı, metin, etkinlik.

Abstract

Evaluation of Texts and Activities in 6th and 7th Grade Turkish Textbooks Taught in the 2019-2020 Academic Year within the Framework of Theory of Multiple Intelligence and Teachers' Opinions

The aim of this research is to determine the inclusion level of intelligence types in the texts and activities in the 6th and 7th grade Turkish textbooks and to reveal the opinions of Turkish teachers about the inclusion levels of intelligence types in the textbooks.

The objectives of the study were achieved through interview and document analysis methods, which are among qualitative research methods. The study group of the research consists of 30 Turkish teachers working in Cizre district of Şırnak province; the study material consists of 6th grade Turkish textbook by Ekoyay Publishing, 6th grade Turkish textbook by MEB Publications, 7th grade Turkish textbook by Özgün Publishing and 7th grade Turkish textbook by MEB Publications, which are deemed appropriate to be taught in the 2019-2020 academic year.

In order to determine the opinions of Turkish teachers, a semi-structured interview form consisting of 12 questions in total, 4 of which are intended to learn demographic characteristics and 8 of which are consisted of interview questions on the subject of the research, was used by the researcher.

While analyzing the data, attention has been paid to examining the textbooks in line with the criteria established within the framework of the basic principles of the Theory of Multiple Intelligences. In this context, the expressions in the activities were addressed at the sentence level and a judgment was made about which intelligence field they reflect. The texts, on the other hand, were examined as a whole rather than sentence by sentence, and a conclusion was reached by making an evaluation according to the most dominant intelligence

areas they address. The results obtained have been tabulated. Frequency and percentages were used in the table. Interviews with teachers were evaluated through content analysis. In this context, the answers given by the teachers to the questions were examined and individual categories were created for each question. Similar responses were included in categories formed by grouping. The prominent opinions within the categories were cited by direct quotations.

As a result of the research, it was determined that the intelligence field that are mostly included in the textbooks examined was by far the language intelligence. Considering the opinions of teachers, language intelligence came to the fore again as the mostly included field of intelligence. In addition, as a result of the investigations, it has been seen that physical intelligence is the most neglected field of intelligence in textbooks. However, it was concluded that Turkish teachers put forward logic-mathematical intelligence as the least used intelligence field in textbooks. For this reason, it is striking that there is a discrepancy between the results of the textbook examination and the teachers' opinions on the field of intelligence, which is least included in the textbooks.

Based on these results, various suggestions have been developed for decision makers, practitioners, parents and researchers regarding a more balanced distribution of intelligence fields in the Theory of Multiple Intelligence and increasing educational awareness about the Theory of Multiple Intelligence while preparing the textbooks.

Keywords: Turkish education, intelligence, Theory of Multiple Intelligence, teacher opinions, textbook, text, activity.

İçindekiler

	Sayfa
	No
Önsöz	ii
Özet.....	iv
Abstract.....	vi
İçindekiler	viii
Tablolar Listesi.....	xiii
Şekiller Listesi.....	xviii
Grafikler Listesi.....	xix
Kısaltmalar Listesi.....	xxi
Bölüm I: Giriş	1
Problem Durumu	1
Problem cümlesi.....	2
<i>Alt problemler</i>	2
Araştırmanın Amacı	2
Araştırmanın Önemi	3
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
Varsayımlar.....	4
Tanımlar	4
Bölüm II: Kuramsal Çerçeve.....	7
Zekâ Nedir?.....	7
Çoklu Zekâ Kuramı.....	15
Çoklu Zekâ Kuramının İlkeleri.....	22

Çoklu Zekâ Kuramındaki Zekâ Alanları.....	23
Dil zekâsı.....	23
Mantık-matematik zekâsı.....	25
Görsel-uzamsal zekâ.....	27
Müzikal zekâ.....	29
Bedensel zekâ.....	31
Sosyal zekâ.....	32
Özedönük zekâ.....	34
Doğacı zekâ.....	37
Dokuzuncu zekâ alanına aday bir zekâ türü: Varoluşsal zekâ.....	39
İlgili Alanyazın.....	40
Bölüm III: Yöntem.....	48
Araştırmanın Modeli.....	48
Çalışma Grubu ve Materyali.....	50
Veri Toplama Araçları	50
Dil zekâsını belirlemeye yönelik ölçütler.....	50
Mantık-matematik zekâsını belirlemeye yönelik ölçütler.....	51
Görsel-uzamsal zekâyı belirlemeye yönelik ölçütler.....	52
Müzikal zekâyı belirlemeye yönelik ölçütler.....	54
Bedensel zekâyı belirlemeye yönelik ölçütler.....	55
Sosyal zekâyı belirlemeye yönelik ölçütler.....	56
Özedönük zekâyı belirlemeye yönelik ölçütler.....	57
Doğacı zekâyı belirlemeye yönelik ölçütler.....	58
Verilerin Analizi.....	59
Bölüm IV: Bulgular ve Yorum.....	61

Zekâ Alanlarının 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Bulgular ve Yorum.....	61
Zekâ alanlarının Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi.....	61
Zekâ alanlarının MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi.....	70
6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Zekâ Alanlarını İçerme Düzeyleri Bakımından Karşılaştırılması.....	80
Zekâ Alanlarının 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Bulgular ve Yorum.....	81
Zekâ alanlarının Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi.....	82
Zekâ alanlarının MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi.....	91
7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Zekâ Alanlarını İçerme Düzeyleri Bakımından Karşılaştırılması.....	101
6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Zekâ Alanlarını İçerme Düzeyleri Bakımından Karşılaştırılması.....	103
6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının dil zekâsını içerme düzeyleri bakımından karşılaştırılması.....	103
6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının mantık-matematik zekâsını içerme düzeyleri bakımından karşılaştırılması.	104
6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının görsel-uzamsal zekâyı içerme düzeyleri bakımından karşılaştırılması.....	106
6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının müzikal zekâyı içerme düzeyleri	

bakımından karşılaştırılması.....	107
6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının bedensel zekâyı içermeye düzeyleri bakımından karşılaştırılması.....	109
6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının sosyal zekâyı içermeye düzeyleri bakımından karşılaştırılması.....	110
6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının özedönük zekâyı içermeye düzeyleri bakımından karşılaştırılması.....	111
6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının doğacı zekâyı içermeye düzeyleri bakımından karşılaştırılması.....	113
Türkçe Öğretmenlerinin Çoklu Zekâ Kuramının Türkçe Ders Kitaplarına Yansımalarına Yönelik Görüşleri.....	114
Bölüm V: Tartışma, Sonuç ve Öneriler.....	132
Tartışma.....	132
Sonuç.....	137
Dil zekâsının 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyine yönelik sonuçlar.....	137
Mantık-matematik zekâsının 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyine yönelik sonuçlar.....	140
Görsel-uzamsal zekânın 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyine yönelik sonuçlar.....	143
Müzikal zekânın 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyine yönelik sonuçlar.....	146
Bedensel zekânın 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyine yönelik sonuçlar.....	148
Sosyal zekânın 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyine	

yönelik sonuçlar.....	151
Özedönük zekânın 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyine yönelik sonuçlar.....	154
Doğacı zekânın 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyine yönelik sonuçlar.....	157
Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine yönelik sonuçlar.....	160
Öneriler.....	166
Karar vericilere yönelik öneriler.....	166
Uygulayıcılara yönelik öneriler.....	167
Velilere yönelik öneriler.....	168
Araştırmacılara yönelik öneriler.....	168
Kaynakça	170
Ekler	180
Özgeçmiş	186

Tablolar Listesi

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
1	Dil Zekâsının Ekoyay Yayıncılık 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	62
2	Mantık-Matematik Zekâsının Ekoyay Yayıncılık 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	63
3	Görsel-Uzamsal Zekânın Ekoyay Yayıncılık 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	64
4	Müzikal Zekânın Ekoyay Yayıncılık 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	65
5	Bedensel Zekânın Ekoyay Yayıncılık 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	66
6	Sosyal Zekânın Ekoyay Yayıncılık 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	67
7	Özedönük Zekânın Ekoyay Yayıncılık 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	68
8	Doğacı Zekânın Ekoyay Yayıncılık 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	69
9	Dil Zekâsının MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	71
10	Mantık-Matematik Zekâsının MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	72
11	Görsel-Uzamsal Zekânın MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe Ders	

	Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	73
12	Müzikal Zekânın MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	74
13	Bedensel Zekânın MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	75
14	Sosyal Zekânın MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	76
15	Özedönük Zekânın MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	77
16	Doğacı Zekânın MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	78
17	Dil Zekâsının Özgün Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	82
18	Mantık-Matematik Zekâsının Özgün Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	83
19	Görsel-Uzamsal Zekânın Özgün Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	84
20	Müzikal Zekânın Özgün Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	85
21	Bedensel Zekânın Özgün Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	86
22	Sosyal Zekânın Özgün Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	87
23	Özedönük Zekânın Özgün Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	88

24	Doğacı Zekânın Özgün Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	89
25	Dil Zekâsının MEB Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	91
26	Mantık-Matematik Zekâsının MEB Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	92
27	Görsel-Uzamsal Zekânın MEB Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	94
28	Müzikal Zekânın MEB Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	95
29	Bedensel Zekânın MEB Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	96
30	Sosyal Zekânın MEB Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	97
31	Özedönük Zekânın MEB Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	98
32	Doğacı Zekânın MEB Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler.....	99
33	Türkçe Öğretmenlerinin Cinsiyet Dağılımlarına İlişkin Bilgiler.....	115
34	Türkçe Öğretmenlerinin Meslekî Kıdemlerine İlişkin Bilgiler.....	115
35	Türkçe Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okul Türüne İlişkin Bilgiler.....	116
36	Türkçe Öğretmenlerinin Türkçe Dersini Okuttukları Sınıf/Sınıflara İlişkin Bilgiler.....	116
37	Türkçe Öğretmenlerinin “Sizce zekâ nedir? Lütfen açıklayınız.”	

	Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular.....	117
38	Türkçe Öğretmenlerinin “Sizce Türkçe ders kitaplarındaki metin ve etkinliklerde en çok yer verilen üç zekâ alanı hangileridir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular.....	119
39	Türkçe Öğretmenlerinin “Sizce Türkçe ders kitaplarındaki metin ve etkinliklerde en az yer verilen üç zekâ alanı hangileridir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular.....	120
40	Türkçe Öğretmenlerinin “Türkçe ders kitaplarında yer alan metin ve etkinliklerin farklı zekâ alanlarına uygunluğu konusundaki görüşleriniz nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular.....	121
41	Türkçe Öğretmenlerinin “Sizce Türkçe ders kitaplarında farklı zekâ alanlarına yer verilme düzeyi sınıflar arasında farklılık gösteriyor mu?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular...	122
42	Türkçe Öğretmenlerinin “Sizce Türkçe ders kitaplarında farklı zekâ alanlarına yer verilme düzeyi Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan ders kitaplarıyla özel yayınevleri tarafından yayımlanan ders kitapları farklılık göstermekte midir? Eğer gösteriyorsa bu farklılık hangi yayınevinin lehinedir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular.....	124
43	Türkçe Öğretmenlerinin “Türkçe dersinde farklı zekâ türlerine hitap eden etkinlikler oluştururken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular.....	126
44	Türkçe Öğretmenlerinin “Farklı zekâ türlerinin geliştirilmesine yönelik eğitimsel boyutlu önerileriniz nelerdir?” Sorusuna	

Şekiller Listesi

Şekil Numarası	Başlık	Sayfa
1	Eski ve Yeni Zekâ Anlayışlarının Karşılaştırılması	19

Grafikler Listesi

Grafik Numarası	Başlık	Sayfa
1	Zekâ Alanlarının Ekoyay Yayıncılık 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Oransal Dağılımı	70
2	Zekâ Alanlarının MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Oransal Dağılımı	79
3	Zekâ Alanlarının 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Karşılaştırmalı Dağılımı	80
4	Zekâ Alanlarının Özgün Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Oransal Dağılımı	90
5	Zekâ Alanlarının MEB Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Oransal Dağılımı.....	100
6	Zekâ Alanlarının 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Karşılaştırmalı Dağılımı.....	101
7	Dil Zekâsının 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Karşılaştırmalı Dağılımı.....	103
8	Mantık-Matematik Zekâsının 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Karşılaştırmalı Dağılımı.....	105
9	Görsel-Uzamsal Zekânın 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Karşılaştırmalı Dağılımı.....	106
10	Müzikal Zekânın 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Karşılaştırmalı Dağılımı.....	108
11	Bedensel Zekânın 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki	

	Karşılaştırmalı Dağılımı.....	109
12	Sosyal Zekânın 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Karşılaştırmalı Dağılımı.....	110
13	Özedönük Zekânın 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Karşılaştırmalı Dağılımı.....	112
14	Doğacı Zekânın 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Karşılaştırmalı Dağılımı.....	113

Kısaltmalar Listesi

akt.:	Aktaran
BZ:	Bedensel Zekâ
DOZ:	Doğacı Zekâ
DZ:	Dil Zekâsı
E:	Erkek
GUZ:	Görsel-Uzamsal Zekâ
IQ:	Intelligence Quotient (Zekâ Katsayısı)
K:	Kadın
MEB:	Millî Eğitim Bakanlığı
MMZ:	Mantık-Matematik Zekâsı
MZ:	Müzikal Zekâ
ÖZ:	Özedönük Zekâ
s.:	Sayfa
SZ:	Sosyal Zekâ
T:	Toplam
TDC:	Toplam Tema Değerlendirme Çalışması
TDK:	Türk Dil Kurumu
TE:	Toplam Etkinlik
THÇ:	Toplam Hazırlık Çalışması
TM:	Toplam Metin
TV:	Televizyon
vb.:	ve benzeri

Bölüm I: Giriş

Problem Durumu

Eğitim sistemine yıllardan beri getirilen en büyük eleştirilerden bir tanesi, eğitim sisteminin farklı tiplerde insan yetiştirmeye dönük olmadığı olmuş, bunun sonucunda öğretim programlarının hazırlanmasında davranışçı yaklaşım yerine yapılandırmacı yaklaşım benimsenmiştir. “Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yapılandırıcı yaklaşım merkeze alınmakla birlikte, çoklu zekâ, beyin temelli öğrenme, öğrenci merkezli eğitim, bireysel farklılıklara duyarlı eğitim, sarmal, tematik ve beceri yaklaşımı gibi çeşitli eğitim yaklaşımlarından da yararlanılmıştır” (MEB 2009, s. 10). Bu kuramlardan biri olan Çoklu Zekâ Kuramı, Howard Gardner tarafından geliştirilmiştir. Gardner, 1983 yılında Zihin Çerçevesi (Frames of Mind) adlı kitabında yedi tür zekâ alanından bahsetmektedir. Bunlar orijinal isimleriyle: *linguistic intelligence*, *musical intelligence*, *logical-mathematical intelligence*, *spatial intelligence*, *bodily-kinesthetic intelligence*, *the personal intelligences*¹ (Gardner, 1983). Daha sonra doğacı zekânın da buna eklenmesiyle kuramda en az sekiz zekânın olduğu görüşü hâkim olmuştur. Bunlar: dil zekâsı, mantık-matematik zekâsı, görsel-uzamsal zekâ, müzikal zekâ, bedensel zekâ, sosyal zekâ, özedönük zekâ ve doğacı zekâdır.

İşin uygulama boyutuna dönülecek olursa eğitim sisteminin uygulamadaki en büyük göstergelerinden birisi ders kitaplarıdır. Özellikle kırsal bölgelerde birçok okulda hâlâ akıllı tahta, projeksiyon gibi teknolojik aletler mevcut değildir. Durum böyle olunca ders kitapları öğretmenlerin yönlendirmesiyle en önemli öğrenme kaynakları haline gelmektedir. Öğrencileri sadece sayısal ve sözel alanlarda başarılı kılmaktan ziyade kuramda belirtilen tüm alanlarda geliştirebilmek, onlara yol gösterebilmek gerekmektedir. Durum böyle olmadığı takdirde eğitime dair tek tip insan yetiştirme eleştirileri artarak devam edecektir. Bu nedenle ders kitaplarında yer alan metinlerin ve etkinliklerin farklı ilgi alanlarına, farklı becerilere

¹ Bu bölümde Gardner zekâyı “interpersonal intelligence” ve “intrapersonal intelligence” olmak üzere ikiye ayırmıştır.

hitap etmesi büyük önem taşımaktadır. Araştırma, 2019-2020 eğitim öğretim yılında okutulan 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin ve etkinliklerde bu zekâ alanlarının ne düzeyde yer aldığını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Böylece, eğitim sisteminin çıktılarına yönelik yapılan bazı eleştirilere yönelik acaba ders kitaplarının payı ne düzeydedir sorusunun da dolaylı yoldan cevabı aranacaktır. Bununla birlikte çalışmada, ders kitaplarında zekâ alanlarının yer alma düzeyine yönelik öğretmen görüşlerinin belirlenmesi de amaçlanmıştır.

Problem cümlesi. “2019-2020 öğretim yılında okutulan 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin ve etkinliklerde çoklu zekâ alanları ne düzeyde yer almaktadır ve bu zekâ alanlarının yer alma düzeyleriyle ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?”

Alt problemler. Bu çalışmada, problem cümlesinden hareketle belirlenen alt problemler aşağıda yer almaktadır:

1. Çoklu zekâ alanlarının 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyleri nedir?
2. Çoklu zekâ alanlarının 6. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyleri, yayınevlerine göre farklılık göstermekte midir?
3. Çoklu zekâ alanlarının 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyleri nedir?
4. Çoklu zekâ alanlarının 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyleri, yayınevlerine göre farklılık göstermekte midir?
5. Çoklu zekâ alanlarının Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyleri, sınıflara göre farklılık göstermekte midir?
6. Çoklu zekâ alanlarının 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyleriyle ilgili öğretmen görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı 6 ve 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metin ve etkinliklerde zekâ türlerinin yer alma düzeyini tespit etmek ve ders kitaplarında zekâ türlerinin kullanım derecesini öğretmen görüşleriyle karşılaştırarak zaman zaman da

bütünleştirerek incelemek, bir bakıma da “ders kitapları farklı zekâ tiplerine hitap etmiyor” eleştirisinin doğruluk payının olup olmadığını bilimsel bir yolla değerlendirmektir.

Araştırmanın Önemi

Ders kitabı, “öğrencinin yaş ve bilgi seviyesine uygun bilişsel ve duyuşsal becerilerle donatılmış zengin metinlerden oluşan, öğretim programlarının esas aldığı ilkeler doğrultusunda hazırlanan, ihtiva ettiği bilgileri öğrenciye aktaran basılı eğitim ve öğretim materyalleridir” (Çeçen ve Çiftçi, 2007, s. 39). Bu materyaller öğretim programının ders içerisindeki somutlaşmış hâlidir. Sınıf içi uygulamalara kılavuzluk etmesiyle de büyük önem kazanır. Fakat ne yazık ki bu kadar önemli bir materyal olmasına rağmen “yapılan araştırmalarda ilkokuldan liseye kadar bütün ders kitaplarında eksik ya da aksayan yönlerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır” (Ceran, 2015, s. 123). Bütün ders kitaplarında çeşitli sorunların tespit edilmesi ilk bakışta üzücü olsa bile, bu yönlerin ortaya konup bir sonraki ders kitaplarında dikkat çekilen hususlarda gelişim kaydedilebilmesi açısından verimli olabilir. Ders kitabı incelemesi niteliğinde olan bu tez de Gardner’ın Çoklu Zekâ Kuramında yer alan zekâ türlerinin Türkçe ders kitaplarındaki metin ve etkinliklerde ne kadar yer aldığını ortaya koymasından önem kazanmaktadır. Gardner, eski IQ’cu diye tabir edilen zekâyı sayısal veya sözel olarak nitelendirenlere karşı bir duruş sergilemiştir. Zekânın daha çok değişkene bağlı olması gerektiğini düşünerek teorisinin temellerini oluşturmuştur. Sahip olunan birçok yetenek bileşiminin kalıplaşmış sınavlarla ölçülemeyeceğini felsefesinden hareket etmiştir. Fakat özellikle bazı ailelerin ve öğretmenlerin, öğrencinin başarısını sadece sayısal veya sözel olarak ölçmesi ve buna göre zekâsı üzerine yorum yapması, bu eski düşüncenin etkisinden kaynaklanmaktadır. Öğrencinin sportif faaliyetlerde, enstrüman çalmada, çevre etkinliklerinde, resim çizmede, arkadaş arası sosyal iletişimde veya kendini tanımasında başarılı olması onlara göre zekâ ile ilgili bir durum değildir. İşte bu tez, eğitimcilere, araştırmacılara ve ailelere Çoklu Zekâ Kuramını tanıtabilmesi ve Türkçe ders

kitaplarındaki düzeyini belirleyip bir sonraki araştırmacılara ve ders kitabı hazırlayanlara rehber olması açısından da büyük önem arz etmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma; Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi'nin Ocak 2019 tarih ve 2736. sayısında ile Mayıs-Ek 2019 tarih ve 2740. sayısında 2019-2020 eğitim öğretim yılından itibaren okutulması uygun görülen ikişer adet 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinler ve etkinlikler ile Şırnak ili Cizre ilçesinde görev yapmakta olan 30 Türkçe öğretmeni ile sınırlandırılmıştır.

Varsayımlar

Örnekleme olarak seçilen MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabının, Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabının, MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabının, Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabının Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğine ve Türkçe Öğretim Programına uygun olarak hazırlandığı; örnekleme alınan Türkçe öğretmenlerinin ise Çoklu Zekâ Kuramı hakkında bilgi sahibi olduğu kabul edilmiştir.

Tanımlar

Ders Kitabı: “Öğrencinin yaş ve bilgi seviyesine uygun bilişsel ve duyuşsal becerilerle donatılmış zengin metinlerden oluşan, öğretim programlarının esas aldığı ilkeler doğrultusunda hazırlanan, ihtiva ettiği bilgileri öğrenciye aktaran basılı eğitim ve öğretim materyalleridir” (Çeçen ve Çiftçi, 2007, s. 39).

Zekâ: “Bir ya da birden fazla kültürel çerçevede içinde değerlendirilen bir sorun çözme veya ürün yaratma becerisidir” (Gardner, 2017, s. 28-29).

Çoklu Zekâ Kuramı: “İnsanlardaki zekâyı IQ temelli bakış açısına karşı gelen, zekânın parçalı olduğunu ifade eden, bireylerin öğrenme ortamına farklı öğrenme stilleriyle geldiklerini vurgulayan bir yaklaşımdır” (Köksal, 2006, s. 474).

Dil Zekâsı: Bir dilin temel işlemlerini açıkça kullanabilme yeteneğidir (Başaran, 2004).

Mantık-Matematik Zekâsı: Rakamları etkin kullanma ve ortaya çıkan sonuçları iyi bir nedene bağlayabilme yeteneğidir (Altan, 2011).

Görsel-Uzamsal Zekâ: “Üç boyutlu bir nesnenin şekil ve görüntüsünü hayal edebilme ya da bir başka deyişle, dünyayı doğru algılama ve algılama üzerine gördüklerini yansıtabilme yeteneğidir” (Oral, 2001, s. 20).

Müzikal Zekâ: Ses (ezgi), ritim (süre), tempo (hız), nüans (gürlük), armoni ve müzik formları gibi müziğin çeşitli öğelerini kolaylıkla ayırt etmek ve bellekte tutmak, çalgı çalmada ve şarkı söylemede üstün başarı, beste yapabilme, çeşitli olayların oluşumunu ve işleyişini müziksel bir dille düşünmeye, yorumlamaya ve ifade etmeye çalışma becerisidir (Çuhadar, 2017).

Bedensel Zekâ: “Tüm vücudu ve vücudun parçalarını etkin bir biçimde kullanarak problem çözme, bir şeyler üretme, materyalleri ustaca kullanma kapasitesidir. Hareketlilik, yerinde duramamak şeklinde kendisini gösterir. Hareketlerle, jest ve mimiklerle kendini ifade etme, beyin ve vücut koordinasyonunu etkili bir biçimde kullanabilme becerisidir” (Tuğrul ve Duran, 2003, s. 226).

Sosyal Zekâ: “Bir grup içinde işbirlikli çalışabilme, diğer insanlarla sözel ya da sözsüz iletişim kurma yeteneğini kapsayan zekâ alanıdır” (Ayaydın, 2004, s. 49).

Özedönük Zekâ: “Bireyin kendisini, güçlü ve zayıf yönlerini, ruh halini, istek ve niyetlerini anlama ve bu doğrultuda yaşamını planlama ve yönlendirme yeteneğidir” (Ekici, Gülay ve Taşkın, 2008, s. 95).

Doğacı Zekâ: Bireyin; bitkiler, hayvanlar ve doğadaki diğer nesnelere tanıma ve sınıflandırma becerisidir (Stankard, 2005).

Etkinlik: “Hedef davranışların kazandırılmasında ve kalıcı hale getirilmesinde, öğrencinin daha aktif olmasını sağlamak için yapılan çalışmalardır” (Demir, 2016, s. 3).

Metin: “Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü, tekst” (TDK Türkçe Sözlük, 2019, s. 1667).

Bölüm II: Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde, araştırma konusunun daha iyi bir şekilde anlaşılabilmesi için araştırmanın kuramsal boyutuyla ilgili açıklamalar yapılmış, araştırma konusuyla ilgili yerli ve yabancı çalışmalar hakkında bilgi sunulmuştur.

Zekâ Nedir?

Zekâ kavramı, tanımından ölçülme yöntemine kadar geçmişten günümüze son derece ilgi çekici bir konu olmuş, bu nedenle zekânın tanımı ve nasıl ölçüleceği ile ilgili çok önemli çalışmalar yapılmıştır.

Zekâ kavramının ortaya çıkması, bu tabirin ilk kullanımı Aristo'ya kadar uzanmaktadır. Latince köklere dayanan “zekâ” sözcüğünü ilk kullanan ise Cicero'dur. Cicero'nun kullandığı sözcük Aristoteles'in “dia-nonesis” teriminin neredeyse bire bir çevirisidir (Bümen, 2002). Zekâ konusuyla ilgili çalışmalar özellikle 19. yüzyılda hız kazanmıştır. Zekâyı fiziksel olarak ölçmeye çalışan araştırmacılardan bazıları bu yüzyılda kafataslarının dışını cetvelle ölçerdi. Bunu ölçüme karşılık gelen bir şekille karşılaştırarak şeklin içi hardal tohumu ile doldurulup sayılır ve insan zekâsı bu çıkan sayı aralığına göre tanımlanırdı (Eriş, 2008). Galton (1822-1911) ise zekâ ile ilgili çalışmalarında temel duyuların duyarlılığını incelemiş, bilgiyi yapısallaştırma ve kullanma olarak ele almıştır (Ülgen, 1997). Galton, zekâyı fiziksel olarak ölçmeyi bıraksa da beynin fiziksel yapısından çok potansiyelini günümüz anlamda ölçmeye çalışan ilk zekâ testinin ortaya çıkması 20. yüzyıla dayanır. Bu testlerde zekâ, doğuştan gelen, değişmez ve ölçülebilir bir olgu olarak görülmüştür. Alfred Binet ise günümüzde kullanılan formuyla ilk kez zekâ testini geliştiren kişi olarak kabul edilir (Saban, 2010). 1900'lerin başında, psikolog Alfred Binet ve bir grup arkadaşına ilköğretim birinci kademesinde başarısız olma riski taşıyan öğrencilerin belirlenmesinde kullanılabilecek bir test geliştirme yetkisi verildi (Gardner, 1999a). İlk zekâ testi de işte bu yetkinin verilmesi sonucunda ortaya çıkmış oldu.

Gardner, kitabında Galton ve Binet ile ilgili şunları söylemektedir:

Gerçekte bireyler ölçüme tabi tutulacak olsaydı ölçüm ve kıyaslama için birçok boyutun ve işin dikkate alınması gerekirdi. Psikologların bazı testler geliştirip insanları bu cetvellere göre sıralamaları sadece bir zaman sorunuydu. Başta hâkim olan düşünme biçimi, duyarlılıktaki farkları ölçmeye yönelik çeşitli işlerin -ışıklar, ağırlıklar, ses tonları arasındaki farkı ayırt edebilme gibi- zekânın ne derece güçlü olduğunu kestirmeye yeteceği yönündeydi. Galton aslında daha rafine ve bilgili bireylerin, duyarlılık düzeyleriyle fark edebileceği görüşündeydi. Fakat zamanla (birçok sebepten dolayı) akademik camia insanın entelektüel güçleriyle ilgili daha geçerli bir değerlendirme yapabilmek için, dil ya da soyutlama gibi daha karmaşık ya da “bütün içinde yer alan” becerilerin dikkate alınması gerektiği görüşünü benimsedi. Bu alanda en fazla çalışan Fransız Alfred Binet oldu. Binet, 20. yüzyılın başında meslektaşı Theodore Simon’la birlikte, engelli çocukları ayırt edip, öbür çocukları uygun sınıfa yerleştirebilmek amacıyla ilk zekâ testlerini geliştirdi. (Gardner, 2017 s. 67)

Bu testler, daha sonra başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere birçok ülkede daha kullanılmaya başlandı (Saban, 2005). Testleri, Terman’ın güncellemesiyle birlikte Stanford-Binet zekâ testi olarak adlandırıldı (Saban, 2010).

Stanford-Binet ve buna benzer geliştirilen testler, zekâ seviyesinin IQ puanı olarak tek bir sayıya indirgenebileceği görüşünü savundu ve çok yakın zamana kadar birçok araştırmacı tarafından kabul gördü. “Zekâyâ ilişkin olarak geliştirilen geleneksel yapıdaki bu anlayış ve ‘IQ tarzı düşünme’ sonucu, insanlar genel olarak iki kategoriye ayrıldı: (1) zeki olanlar ve (2) zeki olmayanlar” (Saban, 2010, s. 5). Hatta Herrnstein ve Murray gibi araştırmacılar, kitaplarında, IQ’nun kalıtsal olduğunu ve düşük IQ’ya sahip çocuğu olan ebeveynlerin hiçbir şey yapamayacağını anlatmışlardır (Eriş, 2008).

IQ puanı, zekâ yaşının takvim yaşına oranının 100 ile çarpımı sonucu elde edilen bir değerdir. Mesela, 10 yaşındaki bir çocuğun zekâ yaşı da 10 ise bu çocuğun IQ'su 100'dür. Zekâ yaşının, takvim yaşına eşit olduğu bu 100 puanlık IQ değeri, ortalamayı göstermektedir. Bununla birlikte her kronolojik yaşta 15 veya 16 puanlık bir standart sapmaya bağlı olarak bireyler arası farklılıklar da bertaraf edilmektedir. Geleneksel zekâ testlerine bağlı olarak oluşturulan diğer bazı IQ değerleri ve yorumları şöyledir (Saban, 2010, s. 5):

- 141-160 arası ve daha yukarısı “dahi”
- 131 ve üstü “çok üstün zekâlı”
- 116-130 arası “üstün zekâlı”
- 85-115 arası “normal zekâlı”
- 70-84 arası “donuk zekâlı”
- 55-69 arası “hafif geri zekâlı”
- 40-54 arası “öğretilebilir zekâlı”
- 25-39 arası “eğitilebilir geri zekâlı”
- 25 ve altı “sürekli bakıma muhtaç geri zekâlı”

Bu değerler öğrencileri bir bakıma sadece iki tip olarak standardize etmiştir (Ayaydın, 2009). Bu standartlık; testin içeriğiyle ilgili olarak sayısal ve sözel alanlarda iyi olanları başarılı veya zeki saymış, diğerlerini ihmal etmiştir. Bruetsch, bu konuda şunları söylemektedir:

En akıllı kim, William Shakespeare, Albert Einstein, Pablo Picasso, Michael Jordan, Leonard Bernstein, Emily Dickinson, Charles Darwin, ya da Martin Luther mi? Bu soruya zekânın geleneksel tanımlamasına dayanarak cevap verirken, sözel dilsel ve mantıksal matematiksel alanda hangisi ağır basarsa en akıllı O'dur cevabını vermek zorunda kalırdık. Ne var ki, bu insanların hepsi de kendi alanlarında yüksek seviyeli zekâyâ sahip insanlardır. (Bruetsch, 1998'den akt. Kuru, 2001, s. 219)

Zekâ, günümüze doğru gelindiğinde tek faktörlü IQ testlerinin ölçtüğü bir nitelik olmaktan çıkarak git gide çok faktörlü bir zihinsel yetenek olarak düşünölmeye başlanmıştır. Zekânın kaç faktörden oluştuğı teorilere göre değışiklik göstermektedir. Örneğın:

Sperman 1927’de zekâyı 2 faktör kuramı ile tanımlamıştır. Buna göre zekâ, her türlü zihin etkinliğinde rol oynayan veya ihtiyaç duyulan zihinsel enerji olan genel faktörden (g faktörü) ve belirli bir zihin etkinliğinde rol oynayan veya ihtiyaç duyulan zihin gücü olan özel faktörden (s faktörü) oluşmuştur. (Bümen, 2002, s. 1-2)

Spearman her ne kadar özel faktörlerden bahsetmiş olsa da tüm yeteneklerin toplandığı genel zekâ faktörü (g faktörü) vardır diyerek zekâyı yine tekil bir kapasiteye indirmiştir (Kiriş ve Karakaş, 2004; Baum, Viens ve Slatin, 2005). Thorndike ise “g” faktörünü reddederek zekâyı üçe ayırmıştır. Bunlar: 1. Soyut zekâ (sayı ve kelime cinsi sembolleri anlama ve kullanma yeteneğı), 2. Sosyal zekâ (insanları anlama ve onlarla başarılı ilişkiler kurabilme yeteneğı) ve 3. Mekanik zekâ (çeşitli araç gereç ve makineleri anlama ve kullanma yeteneğı). Bununla birlikte zekânın seviye, genişlik ve hız diye üç yönünün olduğunu da söylemiştir (Saban, 2010).

Zekâyı kuramsal düzeyde inceleyen ilk psikolog Guilford’dur (Bümen, 2002). Ona göre “zekâ öğrenmeyle ilişkili evrensel bir kabiliyettir ve deneyimler yoluyla gelişir” (Göğebakan Yıldız, 2018, s. 19). Guilford’un geliştirdiğı zekâ testinde, bilişsel sistemin yapısal bütünlüğü olduğu ama ilgili işlemlerin kişiden kişiye farklılık gösterdiği görüşü vardır. Örnek verilecek olursa herkesin kısa süreli belleğı vardır fakat bunu kullanıp bir durumda karar verme hızları herkeste farklıdır (Bümen, 2002). Zekâ üç boyutludur ve bunlar içerik, işlem ve üründür. İşlemler, ezberleme ve anlama gibi zihinsel süreçlerdir. İçerik; problem içerisindeki sayı, resim, kavram gibi öğeleri kapsar. Ürünler ise istenen cevap tiplerini ya da kalıplarını gösterir (Ülgen, 1997). Guilford ayrıca beş çeşit işlem (bilis, bellek, ayırıştırıcı düşünme, birleştirici düşünme ve değerlendirme), dört çeşit içerik (şekiller,

semboller, anlamlar ve davranışlar), altı çeşit ürün (birimler, sınıflar, ilişkiler, sistemler, dönüşümler ve doğurgular) olduğunu öne sürmüştü ve bu faktörlerin birbiriyle etkileşmesi sonucu 120 faktör ele almıştır (Kuzgun, 2004'ten akt. Saban, 2010; Shepard, Fasco ve Osborne, 1999'dan akt. Bümen, 2002).

Spearman, Thorndike ve Guilford'un kuramlarından farklı olarak yeni bir kuram ortaya atan Thurstone ise zekânın yedi faktöre karşılık geldiğini öne sürmüştür. Bunlar (Yılmaz, 1995):

- Sayısal
- Sözel
- Yersel
- Kelime akıcılığı
- Akıl yürütme
- Anlamsız belleme
- Algısal

Kurama göre zekâ bütün bu birbiriyle ilişkili olan yedi boyutun toplamını ifade eden tek ve genel bir faktörle ("g" faktörüyle) açıklanır. Ancak, aynı g-puanına sahip bireylerin yedi faktör grubundaki puanlarının farklı olabileceği düşünüldüğünde, zekânın genel puan olarak değil, yedi özel faktördeki puanlar bakımından ifade edilmesi daha doğrudur. Bu yönüyle Thurstone, zekânın birbirinden bağımsız faktörlerden meydana geldiğine, dolayısıyla da tek bir zekânın değil, birden çok zekânın var olduğuna dikkat çekmiştir (Saban, 2010). Thurstone'un, bu düşüncesiyle, aslında Gardner'ın 1983 yılında ileri süreceği Çoklu Zekâ Kuramının da temellerini oluşturduğunu söylemek mümkündür.

Piaget de aslında IQ'yu ölçmeye çalışan gelenekselci zekâ anlayışlarına karşı bir tutum sergilemiştir. Zekâ, ona göre zihnin değişme ve kendini yenileme gücüdür. Bir bakıma bilinmeyen bir şeyle karşılaşan zihnin eski tecrübelerinden faydalanarak kolay ve hızlı karar

verme, problemleri çözebilmesini zekâ olarak algılamıştır. Bunun yanında zekâ, zekâ testlerinden alınan puan değildir, demiştir (Selçuk, 1997).

Gardner'a kadar araştırmacılar tarafından zekânın ne olduğu, nasıl açıklanabileceği kendi kuramları da göz önüne alınarak açıklanmaya çalışılmıştır. Zekâ ile ilgili diğer bazı tanımlar da şöyledir:

Binet ve Simon'a göre zekâ "kendini duruma adapte etme becerisi, yargı ya da iyiyi uygulama duygusudur" (Göğebakan Yıldız, 2018, s. 18). Bu tanımdan yola çıkılırsa farklı koşullara daha çok uyum sağlayabilen kişiler daha zeki olarak kabul edilmiştir denilebilir.

Wechsler zekâyı "amaçlı hareket etmek, rasyonel düşünmek ve çevreyle etkili bir biçimde baş etmek için gereken küresel kapasite" olarak tanımlamıştır (Göğebakan Yıldız, 2018, s. 18). Wechsler'e göre amacı olmayan ve gerçekçi düşünemeyen insanlar zeki sayılmamaktadır. Yalnızca amaçlı davranış gösteren insanların zeki olma potansiyeline sahip olduğu çıkarımı yapılabilir.

Starddat'a göre (1943) "zekâ bireyin zor, karmaşık, soyut, ekonomik, amaca uygun, sosyal değeri olan ve orijinal nitelikler taşıyan zihinsel davranışları yapabilme; bu koşullar altında enerjisini davranışlar üzerinde toplayabilme ve heyecanlara karşı koyabilme yeteneğidir" (Başbay, 2000, s. 5). Kompleks davranışlar gösterebilmek ve zorluklar karşısında özgün davranışlar ortaya koyabilmek bir zekâ olarak tanımlanmıştır. Amaçlı hareket etme yönüyle zekâ tanımı bakımından Wechsler ile paralel bir tutum sergilemiştir.

Vygotsky (1978), sosyal kaynağın tüm düşünsel kabiliyetlerin belirleyicisi olduğunu söylemiştir (Göğebakan Yıldız, 2018). Kendi kuramıyla doğrultulu olarak zekânın sosyal yönünü öne çıkarmıştır.

"1921'de Eğitim Psikolojisi Dergisi yazarları zekânın ne olduğunu uzmanlara sormuşlar, aldıkları cevaplar birbirleriyle örtüşmemiş, hepsi birbirinden farklılık göstermiştir. Cevapların ikisi şöyledir: 1. Zekâ soyut düşünmeyi sürdürme becerisi, 2. Zekâ bilgi vb.

kazanma kapasitesidir” (Oklan Elibol, 2000, s. 3). İlk tanıma bakıldığında zekânın “soyut düşünme” kavramına indirildiği görülmektedir. İkinci tanımda ise zekânın bir bilgi kazanma kapasitesi olduğu belirtilerek diğer yönleri ihmal edilmiştir.

Stoddord’a göre “zekâ; zor, karmaşık, soyut, ekonomik, amaca uygun, sosyal değerler taşıyan, orijinal etkinliklerde bulunma ve bu çeşit etkinlikleri, enerjiyi bir noktada toplamayı ve heyecansal güçlere dayatmayı gerekli kılan durumlarda sürdürme yeteneğidir” (Yılmaz, 1995, s. 9). Stoddord diğerlerinden biraz daha farklı olarak yapılan işlerde odaklanmayı öne çıkarmıştır. Bununla birlikte tanımda yer alan soyut olma, karmaşık olma, orijinal etkinliklerde bulunma gibi kavramların; diğer tanımlarla ortaklıkları olduğu ve daha genel nitelik taşıdığı söylenebilir.

Sternberg ve Detterman 1986 yılında 24 uzmanla bir araştırma yapmıştır. Zekâ ile birbiriyle örtüşen 24 yanıt ortaya çıkmıştır. Bunların dördü şöyledir: “1. Problem çözme becerisi, 2. Zihinsel performanstaki yeterlilik, 3. Kullanılan bilgi ve beceri dağarcığı, 4. Bağımsız becerileri kompleks durumlarda kullanabilme” (Oklan Elibol, 2000, s. 4). Buradan anlaşılacağı üzere uzmanlar zekâyı kendince bir yönünü öne çıkararak tanımlamışlar, tam bir uzlaşma sağlayamamışlardır.

Sternberg’e göre (1997, s. 1030) “zekâ çevresel şartlara adapte olma, onları biçimlendirme ve seçmeyi sağlayan zihinsel becerilerdir.” Binet ve Simon da zekânın uyum sağlama kısmını öne çıkaran araştırmacılarıdır. Bu tanımlardan ve görüş paralelliğinden yola çıkılırsa çevresel durumlara, zor şartlara daha iyi uyum sağlayanların daha zeki olma olasılığı yüksektir.

Yörükoğlu’na göre (2004) “zihnin öğrenme, öğrenilenden yararlanabilme, yeni durumlara uyabilme ve yeni çözüm yolları bulabilme yeteneği” zekâdır (akt. Kırıktaş ve Ünal Çoban, 2016, s. 70). Yörükoğlu aslında araştırmacıların zekânın farklı yönlerini öne çıkarmasını fark ederek bu yönleri tek tanım etrafında toplamaya çalışmıştır. Zihindeki

öğrenme kapasitesi yönü, bu kapasitenin kullanılabilme yönü, yeni durumlara uyum sağlama yönü ve çözümlerde özgün olabilme yönü aslında araştırmacılarla en çok öne çıkarılan yönlerdir.

Dalbudak Pekdemir ve Köksal Akyol'a göre (2011, s. 155) “zekâ insan beyninin karmaşık bir yeteneğidir. Başka bir deyişle zihnin birçok yeteneğinin uyumlu çalışması sonucu ortaya çıkan bir yetenekler bileşenidir.” Tanım, Çoklu Zekâ Kuramındaki zekâ alanlarının birbiriyle senkronize halde çalışması açısından değerlendirildiğinde, tanımın Gardner tarafından yapılan tanımla da çok uyumlu olduğu söylenebilir.

Piaget ise zekâ ile ilgili yapılan tanımlara farklı bir bakış açısıyla yaklaşarak “zekâ ne yapacağımızı bilmediğimiz anda kullandığımız şeydir” (Selçuk, Kayılı ve Okut, 2002, s. 49) demiştir. Yani bu tanıma göre zor durumda kalındığında ve daha önce benzer bir şeyle karşılaşmadığında etkili, verimli, özgün çözümler üretebilmek zekâ ile ilgili öne çıkarılan özelliktir.

Bireyin zekâ göstergelerini tanımlayan Talu (1999, s. 164), bunu “problem çözme, eleştirel düşünme ve mantığını kullanma” olarak açıklamıştır. Talu, bu tanımla diğer araştırmacılardan farklı olarak eleştirel düşünmenin zekâ ile bağlantısını ortaya koymuştur.

Selçuk (1997, s. 21) zekâyı “problem çözme, soyutlama ve öğrenme yeteneği” olarak tanımlamıştır. Bu tanımda Stenberg ve Detterman'ın araştırmaları sonucunda ortaya çıkan zekâ tanımlarına benzer şekilde problem çözme, zihin kapasitesi yönleri öne çıkarılırken tanım, Stoddord'un tanımıyla da zekâyı soyutlukla ilişkilendirmesi yönüyle benzemektedir.

Ergin (2007), “*Yeni ilköğretim 4. ve 5. sınıf Türkçe programının çoklu zekâ kuramı açısından değerlendirilmesi*” adlı çalışma için öğretmenlerle yaptığı görüşmede, öğretmenlerin zekâyı büyük oranda düşünme ve problem çözme yeteneği olarak tanımladıklarını görmüştür. Problem çözebilme kapasitesi de zekânın en çok öne çıkarılan boyutlarından birisidir.

Türkçe Sözlük'te ise zekâ şöyle tanımlanmaktadır: “İnsanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı, anlak, dirayet, zeyreklik, feraset” (TDK Türkçe Sözlük, 2019, s. 2649). Türkçe Sözlük'te düşünme, mantık, algı, yargılama, çıkarım gibi yönler öne çıkarılırken zekâ kelimesinin Arapça ve Farsça kökenli kelimelerde yer alan yakın anlamlarına da yer verilmiştir.

Çoklu Zekâ Kuramının sahibi Howard Gardner ise zekâyı *Zihin Çerçevesi* adlı kitabında şöyle tanımlamaktadır: “Zekâ, bir ya da birden fazla kültürel çerçeve içinde değerlendirilen bir sorun çözme veya ürün yaratma becerisidir” (Gardner, 2017, s. 28-29). Gardner da yaptığı tanımda büyük oranda yer verilen problem çözme yönüne vurgu yapmıştır. Bunun yanında yaratıcılığı, özgün olmayı zekâ olarak da öne çıkarmıştır. Farklı olarak zekânın kültürel çerçevede değerlendirilen bir şey olduğuna değinmiştir.

Bütün bu düşünce ve tanımlardan hareketle, insanlığın zekâ ile ilgili düşüncelerinin zaman içerisinde tek boyutluluktan çıkarak çok boyutluluğa geçtiğini söylemek mümkündür. Güncel literatüre bakıldığında da araştırmacılar arasında zekânın tek boyutla tanımlanamayacağı ve ölçülemeyeceği konusunda görüş birliği vardır. Dünyadaki zeki insanları belirlemek mümkün olabilir. Fakat bu belirleme yalnızca bir teste sığamayacak kadar karmaşıktır (Bümen, 2002).

Zekâ, güncel literatürün genelinden hareketle, tek yönlü olarak ölçülemeyecek kadar karmaşık olan belirli bir alandaki algılama, yaratıcılık, düşünme, öğrenme gibi zihinsel kapasitelerin bütünüdür. Zeki olma durumu ise belirli alanlardaki insanların diğerlerine göre bu kapasiteler yönünden üstün olması durumu şeklinde tanımlanabilir.

Çoklu Zekâ Kuramı

Çoklu Zekâ Kuramının sahibi Howard Garder, nöropsikoloji ve gelişim uzmanıdır. Gardner, yıllarca geleneksel zekâ anlayışlarını inceledikten sonra 70'li ve 80'li yıllarda kişilerin bilişsel kapasitelerini incelemeye başlamıştır. Boston Üniversitesi'nde yeteneklerin

düzenini anlamaya çalışmış, bilişsel ya da duyuşsal kazaların etkilerini belirlemek istemiştir. Harvard Üniversitesi'nde Project Zero adlı projede normal ve üstün yetenekli çocuklarla ilgili araştırma yapıp onların bilişsel gelişimlerini izlemiştir. Bu çalışmalarda psikometrik bakış açısıyla gözlenemeyen yeni bir şey keşfetmiş ve bu keşfi sayesinde Çoklu Zekâ Kuramının temellerini oluşturmuştur (Bümen, 2002). Gardner'in (1999a) bu kuramı oluşturan görüşü şu şekildedir: Çocuklarla ve beyin hasarlı yetişkinlerle yaptığım günlük çalışmalar beni derinden etkiledi. İnsanların çok çeşitli kapasiteleri var ve bu kapasiteler birbiriyle karşılaştırılabilir kadar basit değil. "A Talk with Howard Gardner" isimli görüşmede Holdren'in "Çoklu zekâ teorinizi kısaca açıklar mısınız?" sorusuna karşılık Gardner:

Bu teori, zekânın 'tek' olduğu savı ile karşılaştırılınca daha iyi anlaşılabilir. İnsanlarda 'tek' zekânın durumu, psikologların icat ettiği IQ-Zekâ Testinin uygulandığı bir saatlik çalışmayla az çok ölçülebilmekte. Benim çalışmalarım karşıt bir sonuç getirdi. İnsanoğlu evriminde 7 değişik beceri alanı geliştirmiştir ki onlara ben zekâ diyorum. (Gardner, 1999b, s. 31)

Gardner (2017), Zihin Çerçevesi (Frames of Mind) kitabında bireylerin yedi adet bağımsız zekâyâ sahip olduğunu öne sürmektedir. Eserde bahsedilen zekâ alanları şunlardır: dil zekâsı, mantık-matematik zekâsı, görsel-uzamsal zekâ, müzikal zekâ, bedensel zekâ, kişisel zekâ. Kişisel zekâ, kitapta özedönük ve sosyal zekâ olarak ikiye ayrılmıştır. Bu nedenle özedönük zekâ ile sosyal zekânın ayrı zekâ alanları oldukları söylenebilir. Gardner kitabının *Kişisel Zekâ* bölümünde şöyle der:

Freud bireye içkin olması dolayısıyla benlikle ilgileniyordu ve bir klinikçi olarak bireyin kendine dair bilgisiyle yakından ilgiliydi; bu eğilim doğrultusunda insanın başka insanlara ilgisi temelde, kendi sorunlarını, isteklerini, gerilimlerini daha iyi anlamasını sağlamanın iyi bir aracı olarak açıklanıyordu. Tersine James ve onu izleyen Amerikalı sosyal psikologlar daha çok bireyin dış dünyayla ilişkisine ilgi duyuyordu. İnsanın

kendine ilişkin bilgisinin kaynağında, büyük ölçüde başkalarının kendisi hakkında düşündüklerini değerlendirmesi vardı. Ancak bu bilgi bireyin kişisel gündemini geliştirmekten çok, içinde yer aldığı topluluğun daha rahat işlemlerini sağlıyordu. (Gardner, 2017, s. 311-312)

Gardner, 1999 yılında yayımladığı Zekâ Yeniden Yapılandırıldı (Intelligence Reframed) adlı eserinde bahsettiği yedi zekâ alanının yanına, doğacı zekâyı (naturalist intelligence) da eklemiştir (Gardner, 1999a). Bu zekâlar ya da kapasiteler her bireyde doğuştan vardır fakat farklı kültürlerde farklı biçimlerde veya ağırlıklarda ortaya çıkabilir (Bümen, 2002). Örneğin futbolun bir kültür olduğu Brezilya’da bedensel zekânın gelişiminin diğer yerlere göre daha kolay olacağı öne sürülebilir. Başka bir örnek vermek gerekirse kırsal alanlarda büyüyenlerin doğacı zekâsının gelişme ortamı şehirde büyüyenlere göre daha müsaittir denilebilir.

Gardner’a göre “zekâ bir ya da birden fazla kültürel çerçevede içinde değerlendirilen bir sorun çözme veya ürün yaratma becerisidir” (Gardner, 2017, s. 28-29). Tanıma bakılacak olursa aslında zekâ ile ilgili temelde üç boyutun öne çıkarıldığı söylenebilir:

(1) Zekâ, bir bireyin içinde yaşadığı toplumda veya başka bir kültürde değer bulan ürün ortaya koyabilme kapasitesidir. (2) Zekâ, bir bireyin gerçek hayatta karşılaştığı problemlere etkili ve verimli çözümler üretebilme becerisidir. (3) Zekâ, bir bireyin çözüme kavuşturulması gereken yeni veya karmaşık yapıları keşfetme yeteneğidir (Saban, 2010, s. 8-9).

Gardner öne sürdüğü zekâ alanlarının zekâ olarak öne sürülemeyeceği konusunda birçok eleştiri almıştır. Deary (2015, s. 35), “Gardner’ın zekâ diye adlandırdığı bazı nitelikler -insanlara özgü nitelikler olmalarına karşın- normalde zihinsel yetenekler olarak değerlendirilmemekte, yani insanın ‘bilişsel’ alanına dâhil değiller. Örneğin, fiziksel zekâ bir motor beceriler setidir ve kişilerarası zekâ da kişilik özelliklerini içerir” diyerek bu

adlandırmayı reddetmiştir. Gardner ise teorisindeki zekâ alanlarını neden yetenek değil de zekâ olarak adlandırdığını yaptığı bir görüşmede şu şekilde açıklamaktadır:

İnsanlar birbirini tanımlarken genellikle “o mükemmel bir müzik yeteneğine sahip olmasına rağmen çok fazla zeki değildir” gibi ifadeler kullanmaktadır; çünkü uzun yıllar zekilik, sadece sözel ve sayısal yeteneklerle sınırlandırılmış ve özdeşleştirilmiştir. Eğer ben de “insanlarda yedi (ya da en az sekiz) farklı yetenek vardır” deseysdim, birçok kimsenin de hâlihazırda sahip olduğu zekâ anlayışına farklı bir bakış açısı kazandırabilirdim. Diğer yandan, bütün bu yetenek alanlarını farklı zekâ alanları olarak tanımlamakla daha önceden sadece tekil olarak algılanan fakat gerçekte çoğul olan zekâ olgusuna yeni bir yorum ve bakış açısı getirerek insanların dikkatlerini bu yöne çekmeyi başardım. (Weinreich-Haste, 1985, s. 48’den akt. Saban, 2010, s. 9)

Gardner, verdiği bir röportajda ise bu konuyla ilgili şunları söylemektedir: “Ben biraz provokatifim. Eğer insanlara yedi çeşit yetenek olduğunu söyleseydim esneyip ‘Evet! Evet!’ diyeceklerdi. Ama bunlara zekâ demekle bu kategorileri zekâ temeline oturtarak birden fazla olduklarını ve bugüne dek düşünmediğimiz bazı şeylerin zekâ olabileceğini düşündürtmeye başladım.” demiştir (Armstrong, 1994’ten akt. Tuğrul ve Duran, 2003, s. 225).

Zekâya İlişkin Eski Anlayış	Zekâya İlişkin Yeni Anlayış
1. Zekâ, doğuştan kazanılır, sabittir ve bu nedenle de asla değiştirilemez.	1. Kalıtımla birlikte getirilen zekâ kapasitesi iyileştirilebilir, geliştirilebilir ve değiştirilebilir.
2. Zekâ niceliksel olarak ölçülebilir ve tek bir sayıya indirgenebilir.	2. Zekâ, herhangi bir performansta, üründe veya problem çözme sürecinde sergilendiğinden sayısal olarak hesaplanamaz.
3. Zekâ, tekildir.	3. Zekâ, çoğuldur ve çeşitli yollarla sergilenebilir.
4. Zekâ, gerçek hayat durumlarından soyutlanarak (belli zekâ testleriyle) ölçülür.	4. Zekâ, gerçek hayat durumlarından soyutlanamaz.
5. Zekâ, öğrencileri belli seviyelere göre sınıflandırmak ve onların gelecekteki akademik başarılarını tahmin etmek için kullanılır.	5. Zekâ, öğrencilerin sahip oldukları doğal potansiyelleri (gizli güçleri) anlamak ve onların başarmak için uygulayabilecekleri farklı yolları keşfetmek için kullanılır.

Şekil 1. Eski ve yeni zekâ anlayışlarının karşılaştırılması (Saban, 2010, s. 9)

Şekil 1’de geleneksel zekâ anlayışıyla Çoklu Zekâ Kuramı karşılaştırılmıştır. Şekilden hareketle, zekânın niceliksel anlayıştan kurtularak niteliksel anlayışa yaklaştığı yorumu da getirilebilir. Çünkü Çoklu Zekâ Kuramı, bazı insanları bazı alanlarda zeki olarak kabul etse bile bunu matematiksel olarak (IQ hesaplama sistemiyle) ölçemez. Gardner, zekâya ilişkin eski anlayışa göre doğuştan getirilen bir zekânın olduğunu kabul eder ancak geleneksel anlayıştan farklı olarak zekânın geliştirilebilir olduğunu da söyler. Klasik IQ’cuların aksine, bütün insanlarda eşit düzeylerde olmasa bile zekâ alanlarının varlığından söz eder ve bütün hayatla etkileşime girer (Gohar ve Sadeghi, 2015). Gardner, zekânın sayısal, sözel hatta bazı durumlarda sadece sayısal olarak kabul edildiği tekil bir anlayışı reddederek kuramında zekânın çok fazla boyutu olduğunu belirtir. Bu boyutlardan bahsederken de zekâlar arasında ayırım yapmadan bütün zekâları eşit olarak kabul eder. Yani bir basketbol yıldızı, matematik profesörü ve ünlü bir müzisyeni karşılaştırıp hangisi daha zekidir diye bir soru sorarak

kıyaslama yapmak, Gardner'a ve kuramına göre anlamsızdır. Sosyolojik olarak insanlarda matematikle veya dil ile uğraşanların daha zeki olduğu algısı olsa da bu zekâların üstünlüğünün bir göstergesi olarak kabul edilemez. Gardner'a göre zekâlar arası herhangi bir üstünlük söz konusu olmadan "eğer bir insan toplumda değer bulan bir ürün meydana getirebiliyor, günlük ya da mesleki yaşamında karşılaştığı bir soruna etkili çözümler üretebiliyorsa bu insan 'zeki' olarak adlandırılabilir" (Epçaçan, 2013, s. 1339-1340).

Şekil 1'den de anlaşılacağı gibi Gardner'a göre zekânın genetik faktörü ihmal edilemez fakat zekânın gelişiminde çevresel faktörlerin de son derece önemi vardır. Bu faktörler (Gardner, 1993'ten akt. Demirel, Başbay ve Erdem, 2006) şunlardır:

- **Kaynaklara Ulaşma Şansı:** Bireyin kendi zekâsını geliştirici kaynaklara ulaşabilmesi ciddi bir önem taşımaktadır. Örneğin, maddi durumu iyi aileler sağladıkları imkânlar dâhilinde çocuklarının müziksel zekâsını piyano, gitar, keman gibi müzik aletleri olarak geliştirebilir.
- **Tarihsel Kültürel Faktörler:** Bir toplumun diğer daha çok önemseydiği zekâ alanları toplumdaki bireylerin o zekâ türünün gelişmesine yatkınlık sağladığı söylenebilir. Bir toplumda matematik fen gibi bilimler daha çok önemseniyorsa bireylerde mantıksal-matematiksel zekânın gelişmesi daha kolay olur.
- **Coğrafi Faktörler:** Oyun parklarının olmadığı sadece sitelerden oluşan bir yerde büyüyen bir çocuğun kırsalda büyüyen bir akranına kıyasla bedensel-kinestetik zekâsının daha az geliştiği söylenebilir.
- **Ailesel Faktörler:** Temel olarak ailenin, bireyi yapmak istedikleriyle ilgili desteklemesi zekâ gelişimine yön veren bir faktördür.
- **Durumsal Faktörler:** Bireyin içinde bulunduğu çeşitli durumlar zekâ gelişimini etkilemektedir. Sınırlı ve pek insanın olmadığı çevrelerde yetişen çocukların sosyal zekâ yönünden daha az gelişebileceğini söylemek mümkündür.

Çoklu Zekâ Kuramının daha iyi anlaşılabilmesi için bazı özelliklerden bahsetmekte yarar vardır. Bu özellikler şu şekilde sıralanabilir (Saban, 2010):

- 1. Her insan, kendi zekâsını geliştirme yeteneğine sahiptir.** Geleneksel zekâ anlayışında, aslında çok yakın zamana kadar insanın zekâsının tamamen doğumla kazanıldığı ve bu zekâyı geliştirmenin hiçbir şekilde mümkün olmadığı düşüncesi vardı. Fakat artık insanın kendine ait zekâ alanlarını geliştirmesi mümkündür.
- 2. Zekâ, sadece gelişmekle kalmaz, başkalarına da öğretilir.** Hangi yaş ve seviyede olursa olsun insan zihinsel işlevlerini veya performanslarını iyileştirebilir ve geliştirebilir. Çünkü gerçekte her birey günlük hayatta kullandıkları dışında kendinde var olan yetenekleri tanıyıp bunları harekete geçirerek çok daha zeki olabilmektedir.
- 3. Zekâ, çok yönlü bir kapasitedir.** Zekânın, bireyin içinde yaşadığı sosyo-kültürel çevreyi anlamasını ve kontrol etmesini sağlayan birçok yönü vardır.
- 4. Zekâ, çok yönlülük göstermesine rağmen kendi içinde bir bütündür.** Birey, günlük hayatta bir sorunla karşılaştığında zekânın çeşitli alanları bir bütün halinde uyumlu çalışır.
- 5. Her insan, çeşitli zekâ alanlarının tümüne sahiptir.** Gardner'ın öne sürdüğü en az sekiz zekâ alanından her biri tüm bireylerde bulunmaktadır. Fakat bunların gelişmişlik düzeyleri farklılık gösterebilir.
- 6. Her insan, çeşitli zekâ alanlarından her birini yeterli bir düzeyde geliştirebilir.** Eğer yeterli ve uygun destek, imkân ve eğitim sağlanırsa her bireyin zekâ alanlarının hepsini oldukça yüksek bir düzeye kadar geliştirebileceği öne sürülmektedir.
- 7. Çoklu zekâ alanları, genellikle bir arada ve belli bir uyum ve etkileşim içinde çalışır.** Gerçek hayatta hiçbir zekâ alanı tek başına var olmaz. Örneğin yemek pişirecek bir kişi yemeğin tarifini okuyarak sözel zekâsını, karıştıracağı malzemeleri oranlayarak mantıksal-matematiksel zekâsını, yemeğin damak zevkine uygunluğunu öze dönük

zekâsını, diğer yiyenlerin memnuniyetini sağlamak için de sosyal zekâsını kullanması gerekir. Bir cerrah aleti bedensel-kinestetik bir zekâyâ ince detaylar için görüş keskinliği yakalayabilmek için de görsel-uzamsal zekâyâya sahip olmalıdır (Takahashi, 2013).

8. Bir insanın her alanda zeki olabilmesinin birçok yolu bulunmaktadır. Bir kişinin belli bir alanda zeki sayılabilmesi için herkesçe benimsenmiş bir ölçüt yoktur. Örneğin, sözel-dil zekâsına sahip bir kişi okumayı iyi beceremeyebilir fakat çok iyi hikâyeye yazma ve anlatma kabiliyetine sahip olabilir.

Çoklu Zekâ Kuramının İlkeleri

Çoklu Zekâ Kuramının felsefesini oluşturan birtakım ilkeler vardır. Bu ilkeler aslında Çoklu Zekâ Kuramının özeti niteliğinde olup kuramın daha iyi anlaşılabilmesine yol gösterici nitelik taşımaktadır. Aşağıda maddeler hâlinde sıralanan ilkeler şunlardır (Yavuz, 2001, s. 17):

1. İnsanlar çok farklı zekâ türlerine sahiptir.
2. Her insan aktif olarak kullandığı zekâları ile özel bir karışıma sahiptir. Her insanın kendine özgü bir zekâ profili vardır.
3. Zekâların her biri insanda farklı bir gelişim sürecine sahiptir.
4. Bütün zekâlar dinamiktir.
5. İnsandaki zekâlar tanımlanabilir ve geliştirilebilir.
6. Her insan kendi zekâsını geliştirmek ve tanımak fırsatına sahiptir.
7. Her bir zekânın gelişimi kendi içinde değerlendirilmelidir.
8. Her bir zekâ hafıza, dikkat, algı ve problem çözme açısından farklı bir sisteme sahiptir.
9. Bir zekânın kullanımı esnasında diğer zekâlardan da faydalanılabilir.
10. Kişisel altyapı, kültür, kalıtım, inançlar zekâların gelişimi üzerinde etkiye sahiptir.

11. Bütün zekâlar, insanın kendini gerçekleştirmesi yolunda farklı ve özel kaynaklardır.
12. İnsan gelişimini değerlendiren tüm bilimsel teoriler çoklu zekâ teorisini desteklemektedir.
13. Şu anda bilinen zekâ türlerinden daha farklı zekâlar da olabilir.

Çoklu Zekâ Kuramındaki Zekâ Alanları

Dil Zekâsı (Sözel-Dil Zekâsı/ Sözel-Dilsel Zekâ/ Sözel-Dilbilimsel Zekâ). Dil zekâsı, “sözcükler zekâsı ya da bir dilin temel işlemlerini açıkça kullanabilme yeteneğidir. Okuma, yazma, dinleme ve konuşma ile iletişim sağlayarak, bu zekânın en belirgin özellikleri kullanılır” (Bümen, 2002, s. 9). “Bu zekâ aynı zamanda dili, retorik ve şiirsel ifade ve bilgileri hatırlama aracı olarak etkili şekilde kullanma yeteneğini kapsar” (Göğebakan Yıldız, 2018, s. 29). Yani dil zekâsı yüksek bireyler; başkalarını bir işi yapmak için ikna etmek, başkalarına belirli konularda bilgi sunmak, açıklamak ve dilin özellikleri hakkında bilgi sahibi olma konusunda yeteneklidir (Saban, 2005). Nazım Hikmet Ran, Cem Yılmaz, William Shakespeare bu zekâ alanı baskın olan kişilerdir (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006).

Meslek açısından değerlendirildiğinde ise öğretmen, yazar, şair, gazeteci avukat, komedyen, politikacı, vaiz, antrenör vb. meslekleri yapan kişilerde dil zekâsının diğer zekâ türlerine oranla daha baskın olduğu görülür (Baum, Viens ve Slatin, 2005).

Dil zekâsı, Gardner tarafından insan zekâsının en önemli boyutu olarak kabul edilmektedir. Doğumdan önce kendisi için kitap okunan, şarkı söylenen ve kendisiyle konuşulan bebeklerde bu zekâ alanı gelişebilir. Bu nedenle doğum öncesinden itibaren bebeklere bu gibi davranışları sergilemek onlara büyük katkı sağlayacaktır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006).

Eğitim öğretim ortamlarında öğretmen tarafından öğrencilere rahat bir tartışma ortamı sağlanır, onların konuşmaları ve dinlemeleri önemsenirse sınıftaki öğrencilerin dil zekâsının gelişmesi için iyi bir zemin hazırlanmış olur. Bunun yanında okuma-yazma gibi etkinliklerin

de ihmal edilmemesi gerekir. Dil zekâsı zaten ülkemizde en fazla önemsenen iki zekâdan biridir. Diğeri de mantık-matematik zekâsıdır. Bu önemsenmenin en büyük sebebi çoktan seçmeli sınavların bu iki zekâyâ hitap etmesidir. Bu yüzden iki zekâ alanı baskın olan öğrenciler daha avantajlı hale gelmektedir (Temiz, 2007). Gardner da buna paralel şeyler söylemiştir. Mevcut eğitim sisteminin, ağırlıklı olarak dilsel öğretim biçimine ve bunun yanı sıra biraz da mantıksal-sayısal türe yakın olduğunu belirtmiştir (Gardner, 2019). Fakat tek yönlü beslenmenin metabolizma üzerinde olumsuz etkileri olduğu gibi tek yönlü zekâ beslenmesi de zihin gelişim potansiyelini sınırlamaktadır (Selçuk, Kayılı ve Okut, 2002). Farklı zekâ alanlarının eğitim-öğretim ortamında ortaya çıkması, öğrenci ve öğretmene kendi içlerindeki potansiyellerinin, ilgi alanlarının ortaya çıkması açısından güzel bir pencere açacaktır (Rattanavich, 2013; Tamilselvi & Geetha, 2015).

Lazear'a göre (2000, s. 31-32) bu zekânın özünde şu kapasiteler yer alır:

- 1) *Kelimelerin sırasını ve anlamını anlama*: Belirli bir bağlamda kelime anlamlarını kavramayı ve kelimeleri yeniden düzenleyerek anlamın ve içeriğin nasıl değiştirileceğini bilmeye ilgili ortaya çıkan çok karmaşık bir süreçtir. Mesela, bir cümledeki 10 kelimenin yerlerini değiştirerek kaç farklı anlamda cümle oluşturulabileceğini bulmak bu kapasiteyle ilgilidir.
- 2) *Açıklama, öğretme ve öğrenme*: Bir başkasına sözlü veya yazılı talimatlar vermek ve size verilen talimatları takip edebilme anlamına gelir.
- 3) *Mizaha dayalı anlatım*: Kelimeler üstünde oyun oynamayı içerir. Bunlara bilmeceler, sürpriz sonla biten hikâyeler, şakalar, alaylar gibi unsurlar dâhildir. Ayrıca bu tip mizahların sosyokültürel boyutunu anlamak da önemlidir. Çünkü bir yerde komik olan şey başka yerde hakaret olabilir.
- 4) *Başkalarını bir faaliyete karşı ikna edebilme*: Politikacıların, bakanların, sosyal aktivistlerin, yardım derneğindeki konuşmacıların veya TV spikerlerinin durumu bu

kapasitenin kapsamındadır. Dilin ince anlamlarına, konuşmanın sesleri ve ritimlerine büyük duyarlılık geliştirmenin yanı sıra dinleyicinin dil bağlamının anlaşılmasını içerir. Sözlü ve yazılı dil etkili bir şekilde insanları etkilemek ve motive etmek için kullanılır.

5) *Hafıza ve hatırlama*: Çok çeşitli teknikleri içeren beynin kısa ve uzun süreli hafızasından sözlü olarak saklanan bilgilere erişebilme yeteneğidir.

6) *Metalingüistik analiz*: Kısaca, dili araştırmak için dilin kullanılmasıdır. Başka biriyle konuşurken anlaşılmayan bir nokta olduğu zaman o kişiden daha açık olması istenir. Ne anlatmak istediği ile ilgili sorular sorulur. Yani sözlü ifadeyi araştırmak için yine dilden yararlanılır.

Dil zekâsını geliştirmek için etkinlikler: Her gün yeni ve ilginç bir kelime öğrenmek ve bu kelimeyi günlük hayatta başkalarıyla iletişim kurarken kullanmak, kelime oyunları ve puzzle ile ilgili kitaplar edinmek, bir televizyon dizisinin devamında neler olabileceğini yazmak, insanlarla fikirleriyle ilgili konuşmak ve bu fikirlerle ilgili dostane tartışmalar yapmak, ilgiyi çeken bir konu hakkında sunum yapmak (Lazear, 1992).

Mantık-Matematik Zekâsı (Mantıksal-Matematiksel Zekâ). “Sayılarla çalışma, muhakeme etme, tümevarım ve tümdengelim teknikleri ile düşünebilme, soyut ve sembolik problemleri çözebilme, kavramlar, düşünceler ve fikirler arası kompleks ilişkileri algılayabilme becerisidir” (Sarı, 2016, s. 8).

Mantık-matematik zekâsına sahip olan kişiler; mantık kurallarına, neden sonuç ilişkilerine, varsayımları oluşturmaya ve sorgulamaya ve bunlara benzer soyut işlemlere karşı duyarlıdır. Nesnelere sınıflara ayırarak, olaylar arası mantık ilişkileri kurarak, çeşitli hesaplamalar yaparak öğrenirler (Saban, 2010). Isaac Newton, Albert Einstein, Bill Gates ve Cahit Arf bu zekâsı baskın olan kişilere örnek olarak verilebilir (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006).

Meslek açısından bakıldığında ise yargıç, matematikçi, ekonomist, istatistikçi, bilgisayar programcısı, muhasebeci, mühendis, eleştirmen, muhasebeci, bilim adamı gibi meslek çalışanlarında mantık-matematik zekâsı diğer zekâ alanlarına göre daha baskın olduğu görülür (Baum, Viens ve Slatin, 2005).

Ülkemizde sözel zekâ ile birlikte en çok önemsenen zekâ alanı mantık-matematik zekâsıdır. Sınıf ortamlarında bu zekâ alanına yönelik çalışmalar yapılırken öğrencilerin olaylar arasında mantık ilişkileri kurmaları, çeşitli hesaplamalar yapmaları sağlanabilir. Gardner, bu zekâ alanı ile ilgili şunları söylemektedir:

Küçük çocuk nesnel dünyasıyla karşılaşarak, onları düzenleyerek, sayarak mantıksal-matematiksel alanla ilgili ilk temel bilgisini edinir. Bu ilk noktadan itibaren de hızla, mantıksal-matematiksel zekâ nesnel dünyasından ayrılmaya başlar. İnsanın nesnel üzerinde yapabileceği eylemleri, bu eylemler arasındaki ilişkiyi, fiili ya da potansiyel eylemlerle ilgili ortaya konabilecek önermeleri ve bu önermeler arasındaki bağı değerlendirebilir hâle gelir. (Gardner, 2017, s. 189-190)

Lazear'a göre (2000, s. 27-28) bu zekânın özünde şu kapasiteler yer alır:

- 1) *Soyut kalıpları tanıma*: Çevredeki örüntüleri ayırt etme kapasitesidir. Mesela, çevredeki spiral örüntüleri, yıldız örüntüleri ve üçgenleri bulmak bu kapsamdadır.
- 2) *Tümevarımsal muhakeme*: Parçadan bütünü anlaşılmaya varan mantıksal düşünce sürecidir.
- 3) *Tümdengelimsel muhakeme*: Bütünden parçanın anlaşılmasına varan mantıksal düşünce sürecidir.
- 4) *İlişkileri ve bağlantıları ayırt etme*: Bu kapasiteyi geliştirmek giderek karmaşıklaşan verileri sıralamaya ve anlamlandırmaya yardımcı olur. Bunun yanında anlamlı ve önemli şeyleri seçip diğerlerini eleyebilmeyi de içerir.

5) *Karmaşık hesaplamalar yapma*: Geleneksel olarak mantık-matematik zekâsı adına kullanılan bir kapasitedir. Fakat bu kapasite okulda öğrenilen sayısal ilişkiler, matematiksel süreçler gibi şeylerin çok ötesine geçerek bu durumları kullanma yeteneğini de içermektedir.

6) *Bilimsel muhakeme*: Hiçbir şekilde saf bilimsel arayışlarla sınırlı olmayan bir kapasitedir. Temel bilimsel yöntem gözlem, yargılama, tartma, karar verme ve uygulama sürecidir. Yaşamda karşılaşılan bir problem başarılı bir şekilde çözüldüğünde bilimsel yöntem kullanılır. Her şeyden önce problemle ilgili tüm gerçekler gözlemlenir. Daha sonra problemle ilgili en çok hangi olayın ilgili olduğu belirlenir. Bundan sonra mantıklı bir uygulama için karar verilip sonunda uygulanır.

Mantık-matematik zekâsını geliştirmek için etkinlikler: Nesnelere çeşitli yönlerden sınıflandırmak, adım adım talimat gerektiren bir etkinlik yapmak, bir konu hakkında ikna edici ve rasyonel bir argüman yaratmak, sayı dizileri oluşturmak (Lazear, 1992).

Görsel-Uzamsal Zekâ (Uzamsal Zekâ/ Görsel-Uzaysal Zekâ). “Görsel-uzamsal zekâ, resimler ve imgeler zekâsı ya da görsel dünyayı doğru olarak algılama ve kişinin kendi görsel yaşantılarını yeniden yaratma kapasitesidir” (Bümen, 2002, s. 12). “Görsel dünyayı doğru biçimde algılamak, başlangıçtaki algı üzerinde değişim ve dönüşümler yapabilmek, görsel deneyimi fiziksel uyarıcının yokluğunda dahi yeniden üretebilmektir” (Gardner, 2017, s. 239). Bu zekâ alanında bireyin, çevresini objektif olarak gözlemesi, algılaması, değerlendirmesi ve bunları sergilemesi kabiliyetleri bulunur. Görsel-uzamsal zekâyaya sahip olan kişiler; yer, zaman, renk, çizgi, şekil, biçim ve desen gibi olgulara ve bunlar arası ilişkilere karşı duyarlıdır (Saban, 2010). Dolayısıyla en iyi görsel yollarla öğrenirler. Leonardo Da Vinci, Piri Reis ve İbrahim Çallı bu zekâsı baskın olan kişilere örnek olarak verilebilir (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006).

Ressam, karikatürist, heykeltıraş, mimar, dekoratör, tasarımcı, fotoğraf sanatçısı, harita mühendisi, boyacı, marangoz gibi kişilerde görsel-uzamsal zekâ diğer zekâ alanlarına göre daha baskın olarak görülür (Baum, Viens ve Slatin, 2005).

Görsel-uzamsal zekâ çoğunlukla resim yapmakla bağdaştırılır. Fakat bu zekâ bundan daha fazlasını içerir. Bir haritayı okumak, eşyanın yerini hatırlamak, zihinsel tasarımlar yapmak gibi birçok faktör de bu zekânın kapsamındadır (Temiz, 2010). Lazear'a göre (2000, s. 21-22) bu zekânın özünde şu kapasiteler yer alır:

- 1) *Aktif hayal gücü:* Bulutlara bakılarak bulutlardan hayvanlar, çeşitli yüzler ve nesnelerin bulunması bu kapasite kapsamındadır.
- 2) *Zihinsel imgeler oluşturma:* Zihinde resimleme kapasitesidir. Bu kapasite arabanın park yerinin hatırlanmasında, kaybolan eşyaların yerinin hatırlanmasında veya roman okurken yazılı sayfada olanların zihinsel görüntülerinin oluşturulmasında kullanılır.
- 3) *Uzayda yol bulma:* Bazı insanlar asla kaybolmaz, bazıları ise asla bulunmaz, deyimi bu zekâ kapasitesi için son derece geçerlidir.
- 4) *Grafik temsili:* Duygu, sezgi ya da kavramların aktarılabilmesi için çeşitli görseller oluşturabilme kapasitesidir. Bu kapasite; fotoğraf, heykel, çizim, resim, video ve kolaj gibi şeyleri içerir.
- 5) *Uzaydaki nesnelere arasındaki ilişkileri tanıma:* Arabayı paralel park etme, satranç tahtasında bir sonraki hamleleri tahmin etme becerileri bu zekâ kapasitesiyle ilişkilidir.
- 6) *Görüntülerin zihinsel manipülasyonu:* Örneğin yaşlı bir kadının görülebileceği bir yandan da güzel bir kadının görülebileceği çeşitli optik illüzyonlar vardır. Bu illüzyonlarla ilgili zihinsel manipülasyon kapasitesinin kullanılabilme yeteneğidir.
- 7) *Çeşitli açılardan algılama:* Farklı açılardan nesnelere arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları tanıyabilme becerisidir.

Görsel-uzamsal zekâyı geliştirmek için etkinlikler: Bulutlara bakıp bulutları hayvan, insan veya diğer objelere benzetmek, hayal gücünü kullanıp başka bir çağda yaşamanın nasıl bir Şey olacağını düşünmek, fikirleri ve hisleri boyalarla ifade etmek, oyun için haritalar kullanmak, söylemek istenilenle ilgili dergilerden veya gazetelerden resimler kesmek (Lazear, 1992).

Müzikal Zekâ (Müziksel-Ritmik Zekâ). Müzikal zekâ, diğer zekâ türleriyle ilişkili olmak zorunda değildir. Kendi kural ve düşünme yapılarını içeren bir zekâ türüdür (Bümen, 2002). Stravinsky'nin "Müzik kendi kendini ifade eder." sözü de bunu destekler niteliktedir. Bu zekâda bir kişinin bir besteci, bir müzisyen ya da bir Őarkıcı gibi müzik formlarını algılaması, ayırt etmesi ve ifade etmesi vardır (Saban, 2005). Bunların sonucu olarak da en iyi öğrenmeleri, müziksel ve ritmik yollarla olur. Müzikal zekâ alanının baskın olduğu kişilere Mozart, Âşık Veysel, Cemal Reşit Rey, Fazıl Say örnek olarak verilebilir (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006).

Etraflarındaki seslerden etkilenen, müzik yaratıp Şarkı söylemekten hoşlanan, çeşitli ritmik hareketler yapmaktan hoşlanan bu kişiler en iyi olarak müzisyen, orkestra Őefi, müzik öğretmeni, besteci, dansçı gibi meslekleri yapabilirler (Gögebakan Yıldız, 2018; Demirel, Başbay ve Erdem, 2006).

Gardner (2017, s. 157), "İnsana verilmiş lütuflardan hiçbirini müzikal yetenek kadar önce ortaya çıkmaz" diyerek bu zekânın gelişiminin çok öncelere dayandığından bahsetmiştir. Bebekler, doğum öncesinden başlayarak çevredeki sesleri algılamaya başlar. Doğum sonrasında, çevresel etkilerin uygun olması halinde bu zekâ alanında ciddi anlamda gelişme gösterirler. Okul çağlarında ise öğretmenlerin bu zekâ alanını da kapsayıcı tutumları buna yönelik ders işlemlerini mümkün hâle getirdiğinde var olan yeteneklerini ileri boyutlara taşımış olurlar.

Müzikal zekâ ile ilgili yaygın olan bir soru da müzikal zekâ ile matematiksel zekâ arasında bir bağın olup olmadığıdır. Gardner, bu tip ilişkilendirmelerden kaçınsa da zekâların birbirleriyle uyum içerisinde çalışabileceğini söylemiştir. Bunların yanında cinsiyetler ile zekâ alanları arasında ilişki kurulması da kurama uygun değildir (Temiz, 2010).

Lazear'a göre (2000, s. 34-35) bu zekânın özünde şu kapasiteler yer alır:

1) *Müzik ve ritim yapısına değer verme*: Müziğin ve ritmin gücü çok derindir. Bazı müzikler enerji verirken bazıları sakinleştirir. Müziğe ve ritme duygusal nitelikli bir değer vermek bu zekâ kapasitesini geliştirmek için etkilidir.

2) *Müzikle ilgili şemalar oluşturma*: Bilinçli veya bilinçsiz olarak müzikle ilgili çeşitli bağlantılar kurulur. Örneğin bir savaş sahnesinde benzer ritimler duymaya alışmak bununla ilgili şemalar oluşturma kapsamındadır.

3) *Seslere duyarlılık*: İşitme kapasitesini yükseltmek ve hayatın her günü insanı etkileyen çok çeşitli uyarıyı işlemeyi öğrenmekle ilgilidir. Birinin ayak seslerini dinleyerek, trafiği veya doğayı dinleyerek birçok şey öğrenilebilir.

4) *Melodi, ritim ve seslerin tanınması, oluşturulması ve çoğaltılması*: Başka bir kişi tarafından üretilen doğru bir şekilde tekrarlarken bu zekâ kapasitesi kullanılır. Yeni bir şarkı öğrenirken veya yeni bir dans adımının ritimlerini öğrenirken bu kapasite kullanılır.

5) *Çeşitli karakteristik tonları ve ritimleri kullanma*: İletişimi geliştirmenin ve derinleştirmenin bir yoludur. Çeşitli duyguları içeren bir konuşmadaki ritimleri fark etme ve farklı kültürlerdeki ritimleri ayırt edebilme bu kapasiteyle ilişkilendirilebilir.

Müzikal zekâyı geliştirmek için etkinlikler: Bir müzik listesi oluşturup bu müzikler dinlenildiği zaman nasıl hissedildiğini not etmek, hatırlamak istenilen şey ile ilgili melodiler oluşturmak, farklı ses tonlarıyla farklı duyguları ifade etmek, çevredeki doğal sesleri dinleyip

bu seslerin hissettirdiklerini söylemek, bir hikâye okuyup bunu çeşitli ses efektleriyle süslemek (Lazear, 1992).

Bedensel Zekâ (Bedensel-Kinestetik Zekâ/ Devinduyumsal Zekâ). Bedensel zekâ ile bir kişinin bir aktör, atlet ya da bir dansçı gibi kendini anlatmak için vücudunu kullanmadaki ustalığı veya bir heykeltıraş, bir cerrah ya da bir tamirci gibi ellerini kullanma ve elleriyle yeni şeyler üretme kabiliyetleri kastedilir (Saban, 2005). Gardner'a göre bu zekânın özelliği, "bedenin son derece farklı biçimlerde hem ifade etmek hem de bir amaca ulaşmak için hünerle kullanılabilmesidir" (Gardner, 2017, s. 276). Christison (1996) ise bedensel zekâsı baskın olan kişileri, tüm bedeniyle fikir ve duyguları ifade etme yeteneği yüksek olan kişiler olarak nitelendirmiştir. Yani "zihin-kas koordinasyonundaki üstün başarı bu zekâ boyutunun en belirgin özelliğidir" (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s. 25).

Eğitim öğretim ortamlarında yaparak yaşayarak öğrenmenin en çok bu zekâ alanı baskın öğrencilere fayda sağladığı söylenebilir. Çünkü bu zekânın temelinde aktif olma yani hareket vardır. Zihin ile vücudun ayrı ayrı ele alınması Gardner tarafından kesin bir dille reddedilmiş olup bu yönü baskın insanların da günümüz sosyolojisinin aksine zeki sayılabileceği görüşünü savunmuştur (Gardner, 2017). Cerrahlar, pandomim sanatçıları, balerin-baletler, sporcular, teknisyenler, illüzyonistler, aktörler bu zekâ alanını ileri boyutlarda geliştirmiş kişilerin meslekleri olduğu söylenebilir. Charlie Chaplin, Selim Sırrı Tarcan, Tan Sağtürk gibi ünlüler bu zekâ alanının fazlaca geliştiği kişilerdir (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006).

Lazear'a göre (2000, s. 23-24) bu zekânın özünde şu kapasiteler yer alır:

1) *Vücut hareketlerini kontrol etme:* Çocukken oynanan, bir el ile karnı kaşırken diğeriyle başa vurma sonra da bunun tam tersini yapma oyununda olduğu gibi aynı anda çoklu beden hareketlerini kontrol edebilme kapasitesidir.

2) *Önceden planlanmış vücut hareketlerini kontrol etme*: Yürümek, bisiklete binmek, araba kullanmak gibi önceden planlanmış vücut hareketlerini kontrol etmeyi öğrenmek bedensel zekâyı güçlendirme kapasitelerinden biridir.

3) *Beden farkındalığının artırılması*: Bedeni dinlemeyi ve vücuda güvenmeyi öğrenme kapasitesidir. Beden, birçok yönden dış dünyada neler olduğu hakkında insana çok değerli geri bildirimler veren karmaşık bir radar istasyonu gibidir. Mesela, vücut soğukta ürperir ve insana daha çok kıyafete ihtiyacı olduğunu söyler.

4) *Zihin ve beden arasında güçlü bir bağ kurma*: Akılda olan şey bedeni derinden etkileyebilir ve bunun tersi de geçerlidir. Çok sevilen bir tatlıyı görmenin veya tahtaya tırnak sürtüldüğü zamanın düşünülmesinin beden üzerindeki etkisinde olduğu gibi bu kapasitede zihinle beden arasında güçlü bir bağ vardır.

5) *Pantomim yetenekleri*: Fiziksel hareketlerde, drama yapmada, rol yapmada başarılı olmak bu zekâ kapasitesi gelişmiş bireyler için söz konusudur.

6) *Bedeni tamamen iyi kullanma*: Beden farkındalığı yükseltildiği zaman insanlar baskın olmayan elleriyle çeşitli eylemlerde bulunabilir, arabalarını kaldırıma paralel park edebilirler.

Bedensel zekâyı geliştirmek için etkinlikler: Vücut diliyle kendini ifade etmek, çeşitli fiziksel aktiviteler gerçekleştirmek, baskın olmayan el ile diş fırçalama, yemek yeme gibi aktiviteler yapmak, bir fikri ya da duyguyu ifade etmek için pantomim yapmak (Lazear, 1992).

Sosyal Zekâ (Kişilerarası-Sosyal Zekâ). Sosyal zekâ, bir insanın diğer insanlardaki yüz ifadelerini, sesleri, mimikleri ve diğer insanlara yönelik özellikleri fark etme ve bunları en iyi şekilde analiz etme, değerlendirme, yorumlama kapasitesini içerir (Saban, 2010). Diğer insanları fark edip aralarında ayrımlara gidebilmek, özellikle de ruh hallerini, onları motive eden unsurları ve niyetleri sezebilmeyi de içerir (Gardner, 2017). Bunlara bağlı olarak sosyal

zekâsı gelişmiş bireyler; başka bir kişinin ruh hâlini, duygularını, motivasyonlarını ve niyetlerini hissetmede yeteneklidirler (Christison, 1996).

Sosyal zekâyâ sahip insanlar birçok arkadaş edinip onlarla diyaloga girmekten hoşlanırlar. Eğitim öğretim ortamlarında öğrencilere grup çalışmaları yaptırılarak, küçük tartışma gruplarıyla ilgili etkinlikler planlanarak bu zekâ alanının gelişmesi teşvik edilebilir. Mustafa Kemâl Atatürk, Mahatma Gandhi gibi isimler bu zekâsı üst düzeyde gelişmiş kişilere örnek olarak verilebilir (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006).

Öğretmen, politikacı, lider, psikolog, sosyolog, rehber uzman, pazarlamacı, sosyal hizmet uzmanı, diplomat, organizatör gibi meslek grupları bu zekâ alanına dönüktür (Baum, Viens ve Slatin, 2005).

Okullarda sosyal zekâ gelişim ortamlarının oluşturulmasında en önemli etkinlik ailelerle işbirliği çalışmalarını artırmaktır. Öğrencilerde kişisel ve sosyal zekâların gelişimi için, öğretmenler ailelerle işbirliği halinde çalışmalıdır. Çünkü pek çok çocuk sınıfa karşılanmamış ihtiyaçlarla gelir. Bu doğrultuda kişisel ve sosyal gelişim adına pek çok hedefe ailelerin işbirliği, desteği ortak çalışmaları olmadan ulaşamaz. (Yavuz, 2001, s. 161)

Lazear'a göre (2000, s. 36-37) bu zekânın özünde şu kapasiteler yer alır:

1) *Sözlü ya da sözsüz etkili iletişim kurma*: İnsanlarla sözlü ve sözsüz iletişim kurulduğunda kelimeler basit anlamlarının çok ötesine geçer. Birinin beden diliyle sözlerinin uyum içinde olmadığı düşünülürse ne kadar kötü bir iletişim kurulacağı görülür.

2) *Başkalarının ruh hallerini okuma*: Başkalarıyla konuşurken onların üzgün olduklarını, ne zaman rahatsız olduklarını, ne zaman heyecanlandıklarını veya sıkıldıklarını anlayabilme ve bunları hissedebilme kişiler arası ilişkilerde anahtar rol oynayan bir zekâ kapasitesi kapsamındadır.

3) *Grupla iş birliği içinde çalışma*: Grubun başarısı için her üyesinin etkili bir rol oynaması gerekir. Bir grupta iş birliği içinde çalışma kapasitesi gruptaki rolün nasıl yapılacağını öğrenmek ve grup hedefi doğrultusunda ortak çalışabilmektir.

4) *Başkalarının bakış açısıyla dinleme*: Günlük iletişimde insanın kafasındakilerden dolayı başkalarının söyledikleri çoğu zaman kaçırlır. Bu kapasitenin kullanımıyla sadece karşıdaki kişinin söylediklerine yoğunlaşılır.

5) *Empati kurma*: Özellikle biraz yabancı olduklarında, başkalarının bakış açılarını, inançlarını, duygularını, değerlerini anlama ve eş duyum kurma yeteneğidir. Bu kapasite mutlaka başkalarının bakış açılarını kabul etmeyi gerektirmez.

6) *Sinerji yaratma ve sürdürme*: Bir grupta ortaya çıkan ürün, gruptaki üyelerin ayrı ayrı çabalarının toplamından daha büyüktür. Aynı amaç için birlikte çalışmayı ifade eder.

Sosyal zekâyı geliştirmek için etkinlikler: Çevredeki insanlara destek olmaya çalışmanın farklı yollarını denemek, başka insanları dikkatle dinleyip onun konuştukları ile alakalı sorular sormak, ekip çalışmasının parçası olmak için gönüllü olmak, başkalarının ne düşündüğünü ne hissettiğini anlamaya çalışmak (Lazear, 1992).

Özedönük Zekâ (İçsel-Özedönük Zekâ). Özedönük zekâ, kendini anlama ve karşı tarafın hislerini, korkularını, motivasyonlarını anlama kapasitesini içerir (Göğebakan Yıldız, 2018, s. 30). En ilkel biçimiyle anlatılacak olursa özedönük zekâ hoşnutluğu acıdan ayırabilme ve bu ayırım temelinde bir duruma yaklaşma ya da ondan uzaklaşma becerisinden bir parça daha fazlasıdır. En gelişmiş düzeyinde ise, kişinin karmaşık ve son derece farklı duygularını fark edip sembolleştirebilmesini sağlar (Gardner, 2017). Saban'a göre ise "bir kişinin kendini tanıması ve kendisi hakkında sahip olduğu bu bilgi ve anlayış ile çevresinde uyumlu davranışlar sergilemesi yeteneğidir" (Saban, 2005, s. 13). Özedönük zekâ ile bir kişinin kendisini (güçlü ve zayıf yönleriyle birlikte) tarafsızca değerlendirmesi, sahip olduğu şeylerin farkında olması, kendisini iyi disipline etmesi ve kendisine güvenmesi gibi yetenekler

ön plana çıkar (Saban, 2010). Kişinin ben kimim? Kendimi nasıl değerlendiriyorum? Kendim için ne yapıyorum? gibi sorular sorması özedönük zekâ ile ilgilidir (Bümen, 2002).

Özedönük zekâ, zamanla ve kademeli olarak gelişmektedir. Sınıf ortamlarında özedönük süreçler zaman gerektirmektedir. Fakat kişinin kendi bilgisini geliştirmek için her ne kadar zahmetli de olsa özedönük becerinin geliştirilmesine önem verilmelidir (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006).

Özedönük zekâsı gelişmiş kişilere Mevlâna, Sokrates gibi isimler örnek olarak verilebilir. Psikolog, felsefeci, araştırmacı, şair, yazar ve din adamları da bu zekâsı baskın hale gelmiş kişilerdir (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006).

Gardner, *Zihin Çerçevesi* adlı kitabında sosyal zekâ ile özedönük zekâyı, kişisel zekâ adı altında tek başlıkta anlatmıştır. Fakat aslında iki ayrı zekâyı anlattığı için bunlar ayrı ayrı incelenmiştir. Kendisi neden böyle yaptığı ile ilgili şunları söylemektedir:

Başka zekâlar, rahatça diğerlerinden bağımsız olarak tartışılabilirlerse de burada iki zekâ biçimini birbirine bağladım. Her birinin de ayrı bir çekim alanı vardır. Kişisel zekâ, temelde bireyin kendi duygularını araştırıp öğrenmesiyle ilgilidir; kişilerarası ilişkiler zekâsı ise dışarıya yönelir; başkalarının davranışlarına, duygularına ve motivasyonlarına... O yüzden bu iki zekâyı birlikte ele almamızın tümüyle açıklama amacından kaynaklandığını söyleyebiliriz. (Gardner, 2017, s. 313-314)

Bu düşünceden hareketle kendi duyguları hakkında yüksek düzeyde içgörü geliştiren bireylerin, başkalarının duygularıyla özdeşleşmesi ve onların duygularıyla ilişki içinde olması daha muhtemeldir, sonucuna varılabilir (Martin, 2001).

Özedönük zekâsı baskın bireyleri, içine kapanık bireylerle karıştırmamak gerekir. İçsel zekâsı baskın bireyler, kendisi hakkında bilgi sahibidirler. Asosyal değildirler. Baskın özelliklerini kullanabilme ve geliştirebilme eğilimindedirler. Özgüvenlerinin yüksek olması sebebiyle bireysel olarak çalışmayı daha çok tercih edebilirler (Temiz, 2007). Eğitim öğretim

ortamlarında bu zekânın özellikle, kendini tanıma kapasitesi artırılarak *ne olduğunu bilen* öğrencilerin yetiştirilmesi önem arz etmektedir.

Lazear'a göre (2000, s. 38-39) bu zekânın özünde şu kapasiteler yer alır:

1) *Yoğunlaşma*: Yoğunlaşma veya konsantre olma kapasitesi zihni tek bir odak noktasına getirip orada tutabilmektir. Mesela bir romana gerçekten odaklanıldığı zaman çevrede olup bitenlerin farkına varılmaz.

2) *Farkındalıkla dikkati yönetme (mindfulness)*: Hayatın büyük bölümünün otomatik davranışlarla geçmesine rağmen bu kapasite en sıradan deneyimlerin, detayların bile üstünde durmayı ve bunlara dikkat etmeyi amaçlar.

3) *Yürütücü biliş*: Düşünme hakkındaki düşünme faaliyetleridir. Çözülmesi gereken bir sorun olduğunda bu sorunun çözümü hakkında veya mağazaya gidince bir şeyi alıp almama durumuyla ilgili insanın kendisiyle konuşması yürütücü biliş veya üst biliştir.

4) *Çeşitli duyguların farkında olmak ve bunları ifade etmek*: Normal bir günde ruh hali değişimleri düşünüldüğü zaman nelerin insanın modunu yükseltip nelerin düşüreceğinin farkında olmaktır. Bu kapasiteyi geliştirmek insanın duygularını yönetmesine yardımcı olur.

5) *Kişilerarası benlik duygusu*: Kişinin benliğini tanıması ve değer vermesi bu kapasite kapsamındadır. Fakat herkes birer birey olsa da tamamen bu şekilde kabul edilemez. İnsanlar başka insanların ve evrenin bir parçası. Bunun yanında evren de insanların bir parçasıdır.

6) *Üst düzey düşünme ve akıl yürütme*: Düşünme ve akıl yürütme süreçlerinde aşamaların içinde çeşitli aşamalar vardır. Bu kapasite yoluyla kişiler kendi düşünme süreçlerinin farkında olarak bunları analiz edebilir. Bunları öğrenmeyle birleştirerek daha anlamlı yaşam ortaya çıkarabilir.

Özedönük zekâyı geliştirmek için etkinlikler: Günlük ruh halleriyle ilgili grafik oluşturmak, farklı durumlarda düşünme stratejisini ve kalıplarını değerlendirmek, rutin bir faaliyet sırasında düşünce ve hislerin farkında olmaya çalışmak, düşünceleri kaydeden bir günlük tutmak, kendisini kendi düşüncelerini dışarıdan izleyen birisi olarak hayal etmek (Lazear, 1992).

Doğacı Zekâ (Doğa Zekâsı). “Gardner tarafından açıklanan son zekâdır ve doğal çevreyi anlama, tanıma ile ilgilidir” (Bümen, 2002, s. 18). Doğacı zekâ ile bireyin bir biyolog yaklaşımıyla hayvanlar ve bitkiler gibi yaşayan tüm canlıları tanınması, onları belli karakteristik özelliklerine bağılı olarak sınıflandırması ve diğerlerinden ayırt etmesi kabiliyetleri veya bir jeolog yaklaşımıyla dünya doğasının bulutlar, kayalar veya depremler gibi çeşitli karakteristiklerine karşı aşırı ilgi ve duyar sahibi olması imâ edilmektedir (Saban, 2010).

Canlılara, taşlara, bulutlara duyarlı olmayı, doğadaki varlıkları sınıflandırabilmeyi, tüm bu varlıklarla ilgili düzenlemeleri tanıyabilmeyi Gardner; doğa zekâsı bakımından gelişmiş bir insanı tanımlamak için kullanmıştır. Charles Darwin ve Hayrettin Karaca doğacı zekâsı gelişmiş kişilere örnek olarak verilebilir. Doğacı zekâyâ dönük meslekler ise zoolog, biyolog, çevre biçimci, çiftçi, ziraat mühendisi, meteorolog, jeolog, arkeolog olarak örneklendirilebilir Bunların yanında doğacı zekâ sadece hayvan ve bitkileri sevmek olarak algılanmamalıdır. Bu zekâda doğadaki düzene, dengeye karşı farkındalık da mevcuttur (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006).

Lazear’a göre (2000, s. 25-26) bu zekânın özünde şu kapasiteler yer alır:

- 1) *Doğa ile bütünleşme:* Doğayı evi gibi hissetme ve çeşitli desenler, renkler, sesler, kokular, dokular, şekiller ve tatlar üzerine özel bilgilere sahip olma kapasitesidir.
- 2) *Doğanın florasına duyarlılık:* Bitkilerle olan ilişkiyi, beğeniyi, anlayışı ve bağlantıyı içerir. Botanik organizmaları tanımayla ve incelemeye ilgilendir.

3) *Canlılarla ilgilenme ve etkileşim kurma*: Diğer canlıları anlama ve onlarla ilgilenme yeteneğidir. Hatta bazı insanlar hayvanlarla farklı bir ilişkiye sahiptir. Neredeyse birbirlerini anladıkları görülmektedir.

4) *Doğanın tepkilerine karşı duyarlılık ve farkındalık*: İnsanın doğa üzerindeki etkilerinin yanı sıra doğanın insan üzerindeki etkilerinin farkında olma ve bunlara karşı duyarlılık geliştirmedir.

5) *Türlerin tanınması ve sınıflandırılması*: Hayvan ve bitki türleriyle ilgili çeşitli türler arasındaki ilişkileri ve bağlantıları tanıyarak bunları sınıflandırabilme, benzerlikleri ve farklılıkları ayırt edebilme becerisidir.

6) *Bitki yetiştirme*: Bitkilerle ilgili ekme, biçme, onlarla ilgilenme gibi çeşitli davranışların bütünüdür.

Doğacı zekâ, çoğu zaman sadece hobi olarak algılanmış olsa da diğer zekâ alanlarından sonra 1995 yılında zekâ ölçütlerini sağlayıp sekizinci zekâ alanı olarak tanımlanmaya başlamıştır (Sarı, 2016). Armstrong (2009) ise Gardner'ın doğacı zekâyı Çoklu Zekâ Kuramına entegre ettiği yılı 1997 olarak belirtmiştir.

Doğacı zekâyı geliştirmek için etkinlikler: doğacı çalışmalarla ilgilenmek, doğa kulüplerine katılmak, hayvan veya bitkilerle ilgili fotoğrafları incelemek, doğa videoları kaydetmek, ekolojik aktivitelerle ilgili kayıtlar tutmak, sevilen bir doğa veya hayvan hakkında yazılar yazmak, doğa fotoğrafları koleksiyonu yapmak (Armstrong, 2009).

Gardner'a göre zekâ kriterleri şunlardır (Becerren, 2012, s. 65):

1. Beyin sarsıntısı sonucu potansiyel çevreden soyutlanma.
2. Üstün zekâlıların, dâhilerin ve diğer istisnai bireylerin varlığı.
3. Tanımlanabilir ana işlem seti -temel tip bilgi işleme işlemleri ya da spesifik tip bir girdi ile ilgili mekanizmalar.
4. Kesin bir "son-nokta" performansı ile belirlenen farklı bir gelişme geçmişi.

5. Evrimsel geçmiş ve akılcı ilerleme.
6. Deneysel ve psikolojik görevlerden destek.
7. Psikometrik bulgulardan destek.
8. Simge sisteminden kodlama yapmada aşırı duyarlılık.

Gardner, 1983 yılında yayımlanan *Zihin Çerçevesi (Frames of Mind)* adlı kitabında en az yedi zekâ olduğundan bahsederek yeni bir zekânın ispatlanabileceği zeminini hazırlamıştır. Şu anda da bahsedilen kriterleri karşılama yolunda ilerleyen aday zekâların olduğu göz önüne alınırsa *Çoklu Zekâ Kuramında en az sekiz tane zekâ alanı vardır* denilebilir.

Dokuzuncu Zekâ Alanına Aday Bir Zekâ Türü: Varoluşsal Zekâ

Kesinleşmiş bir zekâ alanı olduğu düşünülme de Gardner'ın bahsettiği dokuzuncu zekâ alanı, varoluşçu zekâdır. “Ona göre bu zekâ sayesinde insanlar ‘Ben kimim? Bana ne olacak? Neden âşık oluruz?’ gibi varoluşsal sorular sorabilir” (Dolunay ve Savaş, 2018, s. 1437). Yani bu durum insanın var olduğu günden beri yaşadığı “anlam” arayışıyla ilişkilendirilmektedir (Hotaman, 2018). Fakat Gardner, *Zekâ Yeniden Yapılandırıldı (Intelligence Reframed)* adlı kitabında, bunun bir zekâ alanı olabilmesi için kesin kanıtlara ihtiyaç olduğunu da söylemiştir (Gardner, 1999a; Gürbüz ve Birgin, 2011). Yani Gardner bunu henüz bir zekâ alanı olarak doğrulamamıştır (Voltz, Sims & Nelson, 2010).

“Varoluşçu zekâyâ sahip kişiler daha çok var olmak, yaşamak, ölüm, ölümden sonraki hayat, kader gibi kavramlara yoğunlaşır, dünyanın bilinmeyen yanlarını merak ederler. Bu zekâyâ sahip kişiler din felsefe, toplum bilimleri, medyumluk ve astronomi gibi alanlara ilgi duyarlar” (Aydın, 2014, s. 78).

Özetle, bazı kaynaklarda dokuzuncu zekâ alanı olarak adı geçen ve çoklu zekâlar listesine yakın gelecekte eklenme ihtimali olan zekâ, varoluşsal zekâdır (Temiz, 2010). Varoluşsal zekâ ile ilgili tanımlara ve açıklamalara *evrensel/ kozmik zekâ, psişik/ ruhi/ dinsel*

zekâ, metafizik zekâ, varoluşçu zekâ adları altında da rastlama imkânı vardır (Wilson, 2005; akt. Temiz, 2010).

İlgili Alanyazın

Yapılan literatür taramasında Çoklu Zekâ Kuramı ile ilgili araştırmalar incelenmiştir. İlgili alanyazın bölümünün kapsamına ağırlıklı olarak Çoklu Zekâ Kuramı ile Türkçe dersi arasındaki ilişkinin konu edildiği çalışmalar alınmıştır. Bu araştırmalardan bazıları aşağıda özetlenmiştir.

Dağlı (2006), *“1990-2000 Yılları Arası İlköğretim II. Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Halk Şiiri Metinlerinin ‘Çoklu Zekâ Teorisi’ Açısından İncelenmesi”* adlı çalışmasında halk şiiri ile yapılan uygulamaların çoğunlukla dil zekâsına yönelik olması nedeniyle dil zekâsı gelişmiş öğrencilerin ders boyunca aktif olacağını ancak diğer zekâ alanları gelişmiş olan öğrencilerin derse sadece bir iki kez katılacağını ya da hiç katılmayacağını ifade etmiştir.

Koşar (2006), *“Türkçe Derslerinde Çoklu Zekâ Kuramının Uygulanmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri”* adlı makale çalışması için sekiz Türkçe öğretmeni ile görüşerek veriler elde etmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler; örnek etkinlikler, materyal, araç-gereç, kılavuz kitap ve uygun donanım bulmada güçlük çektiklerinden şikâyet etmişlerdir. Bunun yanı sıra sınıfların kalabalık olması, etkinlikler için yeterli zaman bulamadıkları ve konuları yetiştirememeye kaygısı yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Avanoğlu (2006), *“Türkçe Dersindeki Başarı ile Çoklu Zekâ Alanları Arasındaki İlişki Düzeyi (Kastamonu Örneği)”* adlı yüksek lisans tezi için 8. sınıfta okuyan 84 öğrenciye Çoklu Zekâ Anketi uygulamış bunun sonucunda Çoklu Zekâ alanları ile Türkçe dersindeki başarı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Bununla birlikte Türkçe dersinde beklenen bir sonuç olarak dil zekâsı daha yüksek olanların daha başarılı olduğunu, mantık-matematik

ve bedensel zekâyâya sahip öğrencilerin de diğerlerine göre Türkçe dersinde daha başarılı olduğunu tespit etmiştir.

Susar (2006), “*İlköğretim 4. Sınıf Türkçe Öğretiminde Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Erişi, Tutumlar, Öğrenme Stratejileri ve Çoklu Zekâ Alanları Üzerindeki Etkileri*” adlı doktora tezi için 178 öğrenciyle deneysel bir çalışma yapmıştır. Çalışmada, okuduğunu anlama açısından Çoklu Zekâ Kuramına dayalı işbirlikli öğrenme 2005-2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı ile yapılan öğrenmeye göre daha etkilidir, sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında öğrencilerin derse yönelik tutumları da aynı doğrultuda öğretim programı ile yapılan öğrenmeye göre daha etkilidir durumu tespit edilmiştir.

Kuşdemir Kayıran (2007), “*Çoklu Zekâ Kuramı Destekli Kubaşık Öğrenme Yönteminin Türkçe Dersine İlişkin Tutum ve Okuduğunu Anlamaya Yönelik Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi*” adlı yüksek lisans tezinde 115 öğrenci ile deneysel bir çalışma yapmıştır. Çalışmada, öğrencilerin Çoklu Zekâ destekli Kubaşık Öğrenme ile birlikte Türkçe derslerini daha çok sevdikleri, derse katılma isteklerinin arttığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte başarılarının ve aralarındaki dayanışmanın arttığı da görülmüştür.

Ergin (2007), “*Yeni İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Türkçe Programının Çoklu Zekâ Kuramı Açısından Değerlendirilmesi*” adlı çalışmasında yeni Türkçe Ders Programı’nın Çoklu Zekâ Kuramı temelli hazırlandığını ancak bütün zekâlara aynı önemi vermediği için geliştirilmesi gerektiğini tespit etmiştir. Bununla birlikte 4 ve 5. sınıf Türkçe kazanımlarının ağırlıklı olarak dil zekâsı ve mantık-matematik zekâsı alanları üzerinde yoğunlaştığı, müzikal, bedensel, sosyal ve doğacı zekâ alanlarına yeteri kadar yer verilmediği tespit edilmiştir. Bunun yanında çalışma kitaplarının dil zekâsı ve mantık-matematik zekâsına sahip olduğu da görülmüştür. Özedönük, sosyal ve doğacı zekâ alanlarına yönelik etkinliklere yeteri kadar yer verilmemiştir. Tez kapsamında görüşleri alınan öğretmenler ise derslerinde Çoklu Zekâ Kuramına uygun etkinliklere yer verdiklerini söylemişlerdir. Öğretmenlere göre eski Türkçe

Programı için hazırlanan ders kitaplarında Çoklu Zekâ Kuramına yer verilmemiştir. Bu kitaplar daha çok dil zekâsı alanına uygun olarak hazırlanmıştır. Yeni programın ise Çoklu Zekâ açısından daha verimli olduğu belirtilmiştir.

Kılınç (2008), “*İlköğretim Türkçe Dersi Uygulamalarında Çoklu Zekâ ile Sunuş Yönteminin Öğrenci Başarısındaki Etkisi*” adlı araştırmasında Şanlıurfa Siverek’te 8.sınıfa okuyan44 öğrenciyle çalışmıştır. Çoklu Zekâ ile sunuş yönteminin karşılaştırıldığı bu çalışmada Çoklu Zekâ ile öğrencilerin dil becerilerinin daha çok geliştiği, daha çok kelime kullandıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin yazarken daha istekli, okurken daha anlaşılır oldukları, vurgu ve tonlamaya daha dikkat eder şekilde okudukları da belirlenmiştir.

Kırcı (2011), “*İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Çoklu Zekâ Kuramına Uygunluk Durumları*” adlı çalışmasında Türkçe dersine yönelik hazırlanan 6, 7 ve 8. sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı, Ders Kitabı ve Öğretmen Kılavuz kitaplarını incelemiştir. Araştırmanın sonucunda ilköğretimde kaynak olarak kullanılan söz konusu kitapların Çoklu Zekâ Kuramına yeterli derecede dikkat edilerek hazırlanmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Kitaplarda her zekâ türüne yeterli derecede önem verilmediği, seçilen metinlerin pek çok zekâ türünü içinde barındırmasına rağmen öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerin ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki yönlendirici ifadelerin daha çok öğrencilerin dil zekâlarına hitap ettiği görülmüştür.

Taase (2012), “*Multiple Intelligences Theory and Iranian Textbooks: An Analysis*” adlı çalışmasında yerel olarak tasarlanmış İngilizce ders kitaplarını Çoklu Zekâ Kuramı ışığında incelemeyi amaçlamıştır. Bu incelemenin sonucunda bu kitaplarda en çok dil zekâsı ve görsel-uzamsal zekânın yer aldığı; bedensel zekâ, müzikal zekâ ve doğacı zekânın hiçbir şekilde yer almadığı sonucuna ulaşmıştır.

Arıcı (2012), “*Çoklu Zekâ Destekli Türkçe Dersi Sunumunun İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Fiilimsileri Kavrama Durumlarına Etkisi*” adlı yüksek lisans tezinde toplam 90 öğrenciyle deneysel bir çalışma yapmıştır. Çalışma sonucunda Çoklu Zekâ destekli Türkçe dersi sunumlarının geleneksel öğretime göre daha verimli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Duruoğlu (2012), “*İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Yapılandırmacı Eğitim ve Çoklu Zekâ Kuramı Bağlamında İncelenmesi*” adlı çalışmasında kitaplarda yer alan örnekleri Çoklu Zekâ Kuramının genel ilkeleri çerçevesinde değerlendirmiş, örneklerin biraz zorlama örneklerden oluştuğu sonucuna ulaşmıştır.

Sayın (2014), “*İlköğretim 5. sınıf Türkçe Derslerinde Çoklu Zekâ Kuramı Temelinde Kavram Öğretimi*” adlı çalışmasında 110 öğrenciyle üç hafta süren bir çalışma yürütmüştür. Çalışma sonucunda Çoklu Zekâ Kuramı temelinde kavram öğretiminin öğrencilerin öğrenmelerine olumlu katkı sunduğu belirtilmiştir.

Dereköy (2014), “*Türkçe Dersinde Çoklu Zekâ Kuramının Kullanılmasının Ortaokul 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Başarı Durumlarına Etkisi*” adlı yüksek lisans tezinde öğrencilerle deneysel bir çalışma yapmıştır. Bunun sonucunda Çoklu Zekâ Kuramını Türkçe derslerindeki dil bilgisi konularında kullanmanın, öğrencilerin başarı durumları ve öğrenilen bilgilerin kalıcılıkları üzerinde, düz anlatım yönteminin kullanıldığı kontrol grubu öğrencilerine göre son derece yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Kırbaşoğlu Kılıç, Baki ve Bayram'ın (2014), “*Ortaokul 8. Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabındaki Etkinliklerin Çoklu Zekâ Kuramı ile Örtüşme Düzeyi*” adlı makalelerinde 2012-2013 eğitim-öğretim yılında okullarda ders kitabı olarak okutulan MEB Yayınları ortaokul 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlere ait etkinlikler incelenmiştir. Bu etkinliklerin büyük oranda dil zekâsı ve mantık-matematik zekâsı alanlarına yönelik etkinlikler olduğu, diğer zekâ alanlarına yönelik etkinliklerin sınırlı olduğu tespit edilmiştir.

Bayram ve Baki'nin (2014), "*Ortaokul 6. Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabının Çoklu Zekâ Kuramı Açısından Değerlendirilmesi*" adlı çalışmalarında 2012-2013 eğitim öğretim yılında okutulan MEB Yayınlarına ait 6. sınıf Türkçe öğretmen kılavuz kitabında yer alan okuma metinlerine dair tüm etkinlikler, çoklu zekâ türleri açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda ise incelenen öğretmen kılavuz kitabında ağırlıklı olarak dil zekâsı ve mantık-matematik zekâsı türlerinin kullanıldığı, diğer zekâ alanlarına yönelik kazanımların sınırlı olduğu tespit edilmiştir.

İnan (2015), "*İlkokullarda Türkçe Dersinde Kullanılan Metinlerin Çoklu Zekâ Kuramı Açısından İncelenmesi*" adlı çalışmasında 1 ve 2. sınıf düzeylerinde en çok dil zekâsı, görsel-uzamsal zekâ ile özedönük zekâ alanlarının desteklendiğini bulmuştur. 3 ve 4. sınıf düzeylerinde ise en çok dil zekâsı, görsel-uzamsal zekâ, özedönük zekâ ve sosyal zekâ alanlarına yönelik etkinliklerin bulunduğunu belirlemiştir.

Kia-Ahmadi & Arabmofrad (2015), "*An Evaluation Study on the 1st-Grade Junior High Schools' English Textbook in the Light of Multiple Intelligence Theory*" adlı çalışmalarında İran'daki ortaokullarda kullanılan ders kitaplarını Çoklu Zekâ Kuramı ışığında analiz etmiştir. Bu analizin sonucunda kitaplarda en çok dil zekâsı ve görsel-uzamsal zekâyâ rastlanırken en az müzikal zekâ ve doğacı zekâyâ rastlanmıştır.

Wattanborwornwong & Klavinitchai (2016), "*The Differences of Multiple Intelligence Representation in English and Chinese Textbooks: The Case of EFL & CFL Textbooks in Thailand*" adlı çalışmada Tayland'daki İngilizce ve Çince ders kitaplarını Çoklu Zekâ Kuramına göre incelemiş ve bunları karşılaştırmıştır. Çalışmanın sonunda Çince ders kitaplarının İngilizce ders kitaplarına göre görsel-uzamsal ve mantık-matematik zekâsı bakımından daha zengin olduğunu tespit etmişler ve bu durumu Çincenin yazı karakteri özelliklerine bağlamışlardır. İngilizce ders kitabı ise özellikle görsel-uzamsal, bedensel ve sosyal zekâ açısından daha dengeli bulunmuştur.

Al Seyabi & A'Zaabi (2016), "*Multiple Intelligences in the Omani EFL context: How Well Aligned are Textbooks to Students' Intelligence Profiles?*" adlı çalışmasında Umman'da 12. sınıfa giden 12 kız öğrencinin Çoklu Zekâ Kuramındaki zekâ alanlarına göre zekâ dağılımlarını bir ölçek vasıtasıyla yapmış ve aynı sınıf düzeyinde okutulan ders kitabını da aynı kuram çerçevesinde analiz etmiştir. Öğrencilerin sırasıyla özedönük zekâ, bedensel zekâ ve görsel-uzamsal zekâları yüksek çıkarken ders kitabında zekâ alanlarının yer alma düzeylerinde ise zekâ alanları; dil zekâsı, sosyal zekâ ve mantık-matematik zekâsı şeklinde sıralanmaktadır. Bu da öğrencilerin zekâ profilleriyle ders kitaplarının uyumsuz olduğunu göstermiştir.

İlhan (2016), "*Çoklu Zekâ Kuramına Göre Hazırlanmış Etkinliklerin Sözcükte Anlam Özelliklerini Kavramaya Etkisi*" adlı tez çalışması için 60 altıncı sınıf öğrencisi ile çalışmıştır. Deneysel olan bu çalışmada Çoklu Zekâ Kuramı temel alınarak hazırlanan etkinliklerin öğrencilerde daha etkili kavramayı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Demir (2016), "*Türkçe Dersi Çalışma Kitaplarındaki Etkinliklerin Çoklu Zekâ Kuramı Bakımından İncelenmesi*" adlı yüksek lisans tezinde Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca hazırlanan 5, 6, 7 ve 8. sınıf için hazırlanan Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarını (4 adet) incelemiştir. Araştırma sonucunda, söz konusu kitaplarda yer alan etkinliklerde sekiz zekâ alanına eşit derecede yer verilmediği, hatta bazı etkinliklerde zekâ alanlarının hiç yer almadığı görülmüştür. Bununla birlikte kitaplarda en çok yer alan zekâ alanının dil zekâsı olduğu tespit edilmiştir. Bu alana fazlaca yer verilmesinin, söz konusu kitapların geleneksel etkilerden tam manasıyla kurtulamadığını da göstermektedir, tespiti yapılmıştır. Etkinlik bazında çok az yer verilen ya da hiç yer verilmeyen zekâ alanının da mantık-matematik zekâsı olduğu belirlenmiştir.

Kana ve Demir (2017), "*Ortaokul Türkçe Eğitiminde Çoklu Zekâ Kuramı*" adlı makale çalışmalarında 200 Türkçe öğretmeninin görüşünü almışlardır. Araştırma sonucunda,

Türkçe öğretmenlerinin, eğitim ortamlarının Çoklu Zekâ Kuramına göre zenginleştirilmesi gerektiğini, Türkçe dersini işlerken farklı yöntem ve teknikleri kullanmayı tercih ettikleri, Türkçe dersinin öğretim sürecinde öğrencilerin zekâ alanlarını geliştirecek çeşitli etkinliklere yer vererek sürdürdükleri ve Çoklu Zekâ Kuramı sayesinde öğrencilerin Türkçe dersindeki etkinliklere daha aktif katılacaklarını düşündükleri tespit edilmiştir.

Epçaçan ve Kırbaş (2018), “*Türkçe Ders Kitabı Etkinliklerinin Çoklu Zekâ Yaklaşımı Temelli Öğretim Açısından Değerlendirilmesi*” adlı çalışmalarında MEB tarafından yayımlanan ortaokul 8. sınıf Türkçe ders kitabını incelemiştir. Türkçe ders kitabında yer alan 6 temada toplam 24 metin tahlil edilmiştir. Etkinliklerde; 198 ayrı etkinlikle en çok dil zekâsına yer verildiği görülmüştür. En az olarak da sosyal zekâyâ 14 kez yer verildiği tespit edilmiştir. Müzikal zekâ, bedensel zekâ ve doğacı zekâyâ ise hiç yer verilmediği görülmüştür.

KazemSobhan (2019), “*Multiple Intelligence and Availability in The Book Of Reading And Texts*” adlı çalışmasında ders kitabı ve metinlerdeki Çoklu Zekâ kullanımını bulmayı amaçlamıştır. Çalışmanın sonunda oranlarda değişiklik olmakla birlikte hiçbir zekâ alanının ihmal edilmediği görülmüştür.

Rahayu (2019), “*The Representative Activities Of Multiple Intelligences In English Textbook ‘When English Rings A Bell’ For 8th Graders*” adlı çalışmasında Endonezya’da 8.sınıf düzeyinde okutulan bir İngilizce ders kitabının Çoklu Zekâ Kuramına göre incelenmesini ele almıştır. Kitapta bedensel zekâ %28,85 gibi büyük bir oranla ilk sırada yer alırken doğacı zekâ %1,92 ile son sırada yer almıştır.

Keskin (2019), “*Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan ‘Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’nin Çoklu Zekâ Kuramı Açısından İncelenmesi*” adlı yüksek lisans tezinde set içerisinde yer alan A1, A2, B1, B2, C1, C2 düzeylerine yönelik hazırlanan ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarını incelemiştir. Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’nin

genelinde en fazla dil zekâsı alanının kullanıldığı, bireysel farklılıkları temel alan Çoklu Zekâ Kuramı kapsamındaki sekiz zekâ alanına sette eşit derecede yer verilmediği tespit edilmiştir.

Bölüm III: Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analiziyle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada ulaşılmak istenen hedeflere nitel araştırma yöntemiyle ulaşılmıştır. Nitel araştırmanın herkesçe kabul edilen bir tanımını yapmak çok zordur. Nitel araştırma ile ilgili alanyazına bakıldığında da birçok araştırmacının bir tanım yapmaktan kaçındığı görülmektedir. Her ne kadar nitel araştırmanın tamamını kapsayan bir araştırma yapmak çok zor olsa da nitel araştırmayı; gözlem, görüşme, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlamak mümkündür. Başka bir ifadeyle nitel araştırma, teori oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve bunları anlamayı öne çıkaran bir yaklaşımdır, denilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Nitel araştırmada araştırmacılar, bir konuyla ilgili araştırmalar yaparken o konunun, “ne kadar” veya “ne kadar iyi” gibi nicel ifadeleri üzerinde durmazlar. Bunlardan çok, konuya daha geniş bir açıyla bakmak isterler. Mesela bir dersin nasıl öğretildiği, bu ders için ne şekilde hazırlandığı, ne gibi etkinliklerin oluşturulduğu, öğrencilerin neler yaptığı, öğrenmeyi etkileyen olumlu ve olumsuzlukların neler olduğu vb. gibi durumları tespit etmeye çalışırlar. Amaçlarını gerçekleştirebilmek için de öğrenci ve öğretmenler doğal ortamlarında gözlenir ve yapılan gözlemler raporlaştırılır. Kısaca, bir olayın hangi sıklıkla ortaya çıktığını araştırmaktan ziyade onun niteliğiyle ilgilenirler (Büyüköztürk vd., 2018).

Ortaokula yönelik hazırlanmış Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabı, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı, Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabının Çoklu Zekâ Kuramının temel ilkelerine ve felsefesine

göre incelendiği bu araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması amaçlanan olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Nitel araştırmada doküman incelemesi, tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi başka veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Karasar ise bu yöntemle belgesel tarama adını vermiştir. Belgesel tarama, iki ayrı amaca sahip olabilir. Bunlar: genel tarama ve içerik çözümlemesidir. Genel tarama, hemen her araştırmada izlenen “alanyazın” ya da “literatür” taraması olarak da bilinir. İçerik çözümlemesi ise belli bir metnin, kitabın, belgenin, belli özelliklerini sayısallaştırıp belirleme amacı güderek yapılan bir taramadır. Belgelerdeki bakış açıları, felsefeler, dil, anlatım vb. gibi özellikler, derinliğine ve belli ölçütlere göre yapılacak inceleme ve çözümlenmelerle anlaşılabilir (Karasar, 2014). Bu bağlamda Türkçe ders kitaplarında yer alan metin ve etkinlikler genel tarama yöntemi ile okunmuş, içerik çözümlemesi ile de metin ve etkinliklerin hangi zekâ türüne/ türlerine hitap ettiği belirlenmiştir.

Türkçe öğretmenlerinin, Çoklu Zekâ Kuramına yönelik özelliklerin Türkçe ders kitaplarına ne ölçüde yansıdığına yönelik görüşlerini öğrenmek amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme, en az iki kişi arasında sözlü olarak sürdürülen bir iletişim süreci olarak kabul edilir. Görüşmede belirli bir araştırma konusu veya bir soru hakkında derinlemesine bilgi sağlanır. Görüşmeler, yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmamış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme, etnografik görüşme ve odak grup görüşmesi olarak sınıflandırılabilir. Bu bağlamda araştırmada öğretmen görüşlerini öğrenmek için “yarı yapılandırılmış görüşme” kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme hem sabit seçenekli cevaplamayı hem de ilgili alanda derinliklere inmeyi sentezler (Büyüköztürk vd., 2018).

Çalışma Grubu ve Materyali

Bu araştırmanın çalışma grubunu, Şırnak ilinin Cizre ilçesinde görev yapan Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır.

Türkçe öğretmenlerinin, Çoklu Zekâ Kuramına yönelik özelliklerin Türkçe ders kitaplarına ne ölçüde yansıdığına yönelik görüşlerini öğrenmek amacıyla 30 Türkçe öğretmeninden oluşan çalışma grubunun belirlenmesinde öğretmenlerin kolay ulaşılabilir olmasına dikkat edilmiş, çalışmaya gönüllü olan öğretmenler katılmıştır.

Araştırmanın çalışma materyalini ise Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi'nin Ocak 2019 tarih ve 2736. sayısında ve Mayıs-Ek 2019 tarih ve 2740. sayısında 2019-2020 eğitim öğretim yılından itibaren okutulması uygun görülen 6 ve 7. Sınıf Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır. Bu bağlamda incelenen yayınlar; Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabı, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı, Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabıdır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada Türkçe ders kitaplarında yer alan metin ve etkinliklerin Çoklu Zekâ Kuramına yer verilme düzeylerini belirlemek amacıyla bütün zekâ alanlarına yönelik ölçütler hazırlanmıştır. Ölçütlerin hazırlanmasında Howard Gardner'in Çoklu Zekâ Kuramı esas alınmakla birlikte Bümen (2002, s. 33-38), Yavuz (2001, s. 231-232), Selçuk, Kayılı ve Okut (2002, s. 45-78) tarafından yapılan çalışmalardan da yararlanılmıştır. Derlenerek hazırlanan ölçütler aracılığıyla incelemelerin daha güvenilir bir şekilde yapılması amaçlanmıştır. Aşağıda, hazırlanan ölçütlere yer verilmiştir:

Dil Zekâsını Belirlemeye Yönelik Ölçütler

- Verilen bilgiyi betimleme,
- Araştırma projeleri hazırlama ve rapor yazma,
- Şiir, masal, efsane, hikâye, kısa oyun veya makale yazma,

- Günlük yazma,
- Sözlük kullanma,
- Kavramlar dizini kullanma,
- Kelime bankası oluşturma,
- Bulmaca hazırlama,
- Kelime ailesini (kökenini) bulma,
- Yüksek sesle okuma,
- Sessiz okuma yapma,
- Sınıf sekreteri olma,
- Röportaj yapma,
- Tartışma yaratma,
- Mektup yazma,
- Slogan yaratma,
- Bülten, kitapçık ya da sözlük yazma,
- Talk-show radyo (veya TV) programı yapma,
- Konuyla ilgili sunu yapma,
- Konu ile bir hikâyeyi, romanı, şiiri ilişkilendirme,
- Akrostiş kullanma,
- Diyalog tamamlama çalışmaları yapma,
- Ezberden şiir okuma (Bümen, 2002, s. 33-38; Yavuz, 2001, s. 231-232; Selçuk,

Kayı ve Okut, 2002, s. 45-78).

Mantık-Matematik Zekâsını Belirlemeye Yönelik Ölçütler

- Fikir üretmek için beyin fırtınası yaparak üretilen fikirleri sıralama,
- Matrisler ya da çizelgeler hazırlama,
- Sınıflama yapma,

- Zaman çizelgesi hazırlama,
- Seçenek ve adımların gösterildiği tablo geliştirme,
- Problemi, harita ya da akış şeması haline getirme,
- Etkinlik planı hazırlama,
- Örgütlenme şeması hazırlama,
- Problemin adımlarını şekil çizerek gösterme,
- Yapı kurma ve açıkça ifade edilmiş hedefler belirleme,
- Anahtar kelimeleri belirleme,
- Önemli ve önemsiz bilgileri ayırt etme,
- 5N1K sorularını sorma (ne, nerede, ne zaman, nasıl, neden, kim),
- Öğrenilenleri matematiksel bir formüle dönüştürme,
- Konuyla ilgili bir strateji oyunu kurma,
- Karşılaştırma yapma,
- Konuyu açıklamak için analogi oluşturma,
- Şifre tasarlama,
- Bir deney hazırlama,
- Kısa problemler hazırlama,
- Zamanlı yarışlar düzenleme,
- Gelecekle ilgili tahminler yapma,
- Benzerlikleri ve farklılıkları bulma,
- Tümdengelim/ tümevarım düşünme tekniklerini kullanma (Bümen, 2002, s. 33-38;

Yavuz, 2001, s. 231-232; Selçuk, Kayılı ve Okut, 2002, s. 45-78).

Görsel-Uzamsal Zekâyı Belirlemeye Yönelik Ölçütler

- Karikatür çizme,
- Hikâye ya da notları renklerle kodlama,

- Fikirleri tablo haline getirme,
- Yapboz hazırlama,
- Hikâye panosu tasarlama,
- Konuşulan ya da okunan şeyin resmini yapma,
- Yazmayı seven bir arkadaşla resim kitabı hazırlama,
- Hikâyenin resmini çizme,
- Konuyla ilişkili veya konuyu açıklayan resimler bulma,
- Farklı renklerle yazıların altını çizme,
- Zihin haritası veya kavram haritası yapma,
- Hikâyedeki olayları sıralayan zaman çizelgesi ya da grafikleri çizme,
- Harita, tablo ve şekil inceleme,
- Kamerayla kayıt yapma,
- Video izleme,
- Kelimenin kökünü ya da ailesini bulma,
- Resimlerden yararlanarak tahminde bulunma,
- Benzer kelimeleri kartlara yazarak (want-went) benzerlik ve farklılıkları hatırlama,
- Çevrede, kelime veya sayılara benzeyen şekiller bulma,
- Slayt (saydam) hazırlama,
- Fotoğraf albümü yapma,
- Duvar resimleri tasarlama,
- Poster hazırlama,
- Reklam veya ilan hazırlama,
- Üç boyutlu nesnelere çizme,
- Kum boyama yapma,
- Mesafe tahmininde bulunma,

- Kuklalar yapma,
- Flash kartlar kullanma (Bümen, 2002, s. 33-38; Yavuz, 2001, s. 231-232; Selçuk,

Kayılı ve Okut, 2002, s. 45-78).

Müzikal Zekâyı Belirlemeye Yönelik Ölçütler

- Dinlenen müziğin yarattığı duyguları ifade etme,
- Tekerlemeler söyleme,
- Ritim yaratma,
- Konuyla ilişkili ya da konuya benzer temada şarkı bulma,
- Konuyla ilgili müzik dinleme,
- Mirıldanma,
- Okurken ya da yazarken tempo tutma,
- Yazarken ya da çizerken şarkı, doğa sesleri dinleme,
- Kitap kaseti dinleme,
- Kelimeleri, kavramları ya da formülleri ritimlere yerleştirme,
- Notaları sesli okuma,
- Dil kuralları ve müzik kurallarını ilişkilendirme,
- Şarkı söyleme,
- Kafiye bulma,
- Sesli okuduklarını teybe kaydedip dinleme,
- Sesli kitap okurken hece veya kelimeleri belirleyecek şekilde bir yere vurma,
- Konudaki duygu ya da düşüncelerle ilgili beste yapma veya şarkı sözü yazma,
- Fonda müzik dinleme,
- Konuyu müzik eşliğinde sunma,
- Müzik aleti yapma veya kullanma,
- Duyguları müzikle anlatma,

- Müzikallere gitme,
- Titreşimler keşfetme (Bümen, 2002, s. 33-38; Yavuz, 2001, s. 231-232; Selçuk,

Kayılı ve Okut, 2002, s. 45-78).

Bedensel Zekâyı Belirlemeye Yönelik Ölçütler

- Göstererek yaptırma,
- Heykel yapma,
- Koreografi hazırlama,
- Sanat projesi hazırlama,
- Kesip yapıştırma,
- Dans etme,
- Pantomim ya da taklit yapma,
- Drama yapma,
- Gezi yapma,
- Beden dilini kullanma,
- Harfleri vücut ile gösterme,
- Tıraş köpüğü ile yazı yazma,
- Okunan bir şeyi canlandırma,
- Konuyu açıklayıcı hareket zinciri yaratma,
- Tahta ve yer oyunları yaratma,
- Görev veya bulmaca kartları yapma,
- Yapboz yapma,
- İp atlama,
- Açık mekânda çalışma,
- İnteraktif okuma yapma (Bümen, 2002, s. 33-38; Yavuz, 2001, s. 231-232; Selçuk,

Kayılı ve Okut, 2002, s. 45-78).

Sosyal Zekâyı Belirlemeye Yönelik Ölçütler

- Öğrendiğini drama ile gösterme,
- Başkalarıyla beyin fırtınası yapma,
- Tartışma,
- Görüşme yapma,
- Başkalarının yaşantılarından ders alma,
- Dinleme,
- Yardım derneklerine üye olma,
- Grup çalışmalarına katılma,
- Rol yapma,
- Birine bir şeyler öğretme,
- Kayıt aracı kullanma,
- Mektup yazma,
- İnsanları betimleme,
- Kitap kulübüne üye olma,
- Karakterin davranışlarını tahmin etme,
- Okuduklarını anlatma,
- Aldığı notları arkadaşıninkiyle karşılaştırma,
- Sınıf mitingi düzenleme,
- Toplantı düzenleme,
- Yanındaki kişiyle birbirine konuyu özetleme, tartışma,
- Grupla birlikte ödev yapma,
- Tahta oyunları oynama,
- Akran öğretimi yapma,
- Bir sosyal sorun gösterme ve çözme,

- Yaptıklarını paylaşma (buna günümüz koşullarında sosyal medya da dâhildir),
- Empati kurma (Bümen, 2002, s. 33-38; Yavuz, 2001, s. 231-232; Selçuk, Kayılı ve Okut, 2002, s. 45-78).

Özedönük Zekâyı Belirlemeye Yönelik Ölçütler

- Senaryo yazma,
- Tek başına beyin fırtınası yapma,
- Günlük tutma,
- Fonda klasik müzik ya da doğa sesleri dinleme,
- Araştırma,
- Teori üretme,
- Sınıf etkinliklerini ve öğrenilen bilgileri özetleyerek ne anlama geldiğini açıklama,
- Soru üretme,
- Kişisel sözlük geliştirme,
- Öğretme yolları geliştirme,
- Okumanın amacını belirleme,
- “Neden” sorusunu sorma,
- Kişisel steno geliştirme,
- Gün veya dönem içinde kendini değerlendirme,
- Kendini düzeltmek için imlâ kılavuzu ve sözlük kullanma,
- Kişisel bir “neden-sonuç” ya da “etki-tepki” şeması hazırlama,
- Bilinenler ile bilinmeyenleri ayırt etme,
- Konuyu başarıyla tamamlamak için gerekli nitelikleri belirleme ve bunların ne derecede mevcut olduğunu açıklama,
- Konuyla ilgili hisleri/ düşünceleri yazma,
- Ödev veya proje konusu seçme,

- Herhangi bir konuda hedef ortaya koyma ve bu hedefi takip etme,
- Konuyla ilgili bir makale yazma,
- Yapılacak işleri önem sırasına koyma,
- Meditasyon yapma,
- Gevşeme alıştırmaları yapma,
- Sevdiği ve sevmediği şeyleri ifade etme,
- Konuyu kişisel yaşamıyla ilişkilendirme,
- Rüyalari kaydedip analizini yapma,
- Hayat felsefesi oluşturma (Bümen, 2002, s. 33-38; Yavuz, 2001, s. 231-232; Selçuk,

Kayılı ve Okut, 2002, s. 45-78).

Doğacı Zekâyı Belirlemeye Yönelik Ölçütler

- Yakın çevre ile öğrenilenler arasında ilişki kurma,
- Taş, yaprak vb. biriktirme,
- Öğrenilen yeni bilgilerle doğal nesnelere arasında ilişki kurma,
- Öğrenilen bilgilerle ağaçlar, nehirler veya okyanuslar arasında ilişki kurma,
- Doğada zaman geçirme,
- Doğal zenginliklere geziler düzenleme,
- Deneyler hazırlama,
- Harfleri, hayvan ya da bitkilere benzetme (z= zebra),
- Harflerin okunuşunu hayvan seslerine benzetme,
- Hava durumunu takip etme,
- Belgesel izleme,
- Konuyu öğrenen kişinin bir kuş, bir balık ya da bir volkan olduğunu hayal ederek empati kurma,
- Doğa sesleri dinleme,

- Bitki yetiştirme,
- Konuyla ilgili doğa fotoğrafları bulma,
- Seyir defteri tutma,
- Taş koleksiyonu yapma,
- Bahçe düzenleme,
- Yaprak koleksiyonu yapma,
- Doğal ve doğal olmayan nesnelere sınıflandırma,
- Doğayla ilgili gözlemler yapma (Bümen, 2002, s. 33-38; Yavuz, 2001, s. 231-232;

Seleşuk, Kayılı ve Okut, 2002, s. 45-78).

Türkçe öğretmenlerinin, Çoklu Zekâ Kuramının Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeylerine yönelik görüşlerini tespit etmek için ise araştırmacı tarafından hazırlanan 4 adet kişisel bilgi sorusu ve 8 adet görüşme sorusundan oluşan toplamda 12 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. İlgili formun hazırlanmasında Örgü Yaşar'ın (2013) doktora tezinden yararlanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi'nin Ocak 2019 tarih ve 2736. sayısında ve Mayıs-Ek 2019 tarih ve 2740. sayısında 2019-2020 eğitim öğretim yılından itibaren okutulması uygun görülen Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabı, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı, Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabının Gardner'ın Çoklu Zekâ Kuramının temel ilkeleri çerçevesinde oluşturulan ölçütler doğrultusunda incelenmesi yoluyla elde edilmiştir. Bu bağlamda etkinliklerdeki ifadeler cümle düzeyinde ele alınmış ve hangi zekâ alanını yansıttığı konusunda yargıya varılmıştır. Metinler ise cümle cümle olmaktan ziyade bütün halde incelenmiş ve hitap ettiği en baskın zekâ alanlarına göre bir sonuca varılmıştır. Çıkan sonuçlar tablolara aktarılmıştır. Tablo içerisinde frekans ve yüzdeler kullanılmıştır.

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler içerik analiziyle değerlendirilmiştir. İçerik analizinde asıl amaç, elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu çerçevede, içerik analizi yoluyla verileri tanımlamaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekler ortaya çıkarılmaya çalışılır. İçerik analizinde asıl yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu bağlamda öğretmenlerin sorulara verdikleri yanıtlar incelenmiş ve her soru için ayrı kategoriler oluşturulmuştur. Birbirine benzeyen yanıtlar gruplandırılarak oluşturulan kategorilere dahil edilmiştir. Yanıtları bu kategoriler kapsamında olan öğretmen görüşlerinden öne çıkanlar, doğrudan alıntı yapılarak aktarılmıştır.

Bölüm IV: Bulgular ve Yorum

Tezin bu bölümünde yapılan ders kitabı incelemeleri sonucunda elde edilen bulgulara ve bu bulgulara dair yorumlara yer verilmiştir.

Zekâ Alanlarının 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde, zekâ alanlarının Ekoyay Yayıncılık tarafından yayımlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları tarafından yayımlanan 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyleri incelenmiş ve bunun sonucunda elde edilen veriler tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

Zekâ alanlarının Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi. Çalışmanın bu bölümünde zekâ alanlarının Ekoyay Yayıncılık tarafından yayımlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki yer alma düzeyleri incelenmiştir. Bu bağlamda zekâ alanları; dil zekâsı, mantık-matematik zekâsı, görsel-uzamsal zekâ, müzikal zekâ, bedensel zekâ, sosyal zekâ, özedönük zekâ ve doğacı zekâ sırasıyla ele alınarak adı geçen Türkçe ders kitabında hazırlık çalışmaları, metinler, metinlerle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmalarına yansıma durumları tespit edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 1

Dil Zekâsının Ekoyay Yayıncılık 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Ders Kitabı		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	DZ	TM	DZ	TE	DZ	TDC	DZ	T	DZ
	Doğa ve Evren	20	6	4	3	27	24	24	9	75
Millî Mücadele ve Atatürk	19	8	4	3	32	26	23	20	78	57
Çocuk Dünyası	19	4	4	3	33	27	23	17	79	51
Erdemler	21	13	4	3	32	29	20	19	77	64
Millî Kültürümüz	22	12	4	4	35	30	20	12	81	58
Bilim ve Teknoloji	19	9	4	3	28	25	19	17	70	54
Sanat	19	8	4	3	30	25	21	14	74	50
Vatandaşlık	17	9	4	3	34	29	19	13	74	54
Toplam	156	69	32	25	251	215	169	121	608	430
%	100	44,2	100	78,1	100	85,7	100	71,6	100	70,7

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, DZ: Dil Zekâsı, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 1 incelendiğinde dil zekâsının Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi görülmektedir. Kitapta toplam 156 hazırlık çalışmasından 69 tanesi dil zekâsı ile ilgilidir. Başka bir deyişle hazırlık çalışmalarının %44,2'si dil zekâsı ile ilişkilidir. Kitaptaki 32 metinden 25'i (%78,1), metinlerle ilgili etkinliklerin %85,7'si ve 169 tema değerlendirmesinden 121 tanesi dil zekâsıyla ilgili unsurlar barındırmaktadır.

Kitaptaki hazırlık çalışmaları, metinler, metinle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmaları bir bütün olarak değerlendirildiğinde toplam 608 çalışmadan 430'unun (%70,7) dil zekâsına yönelik olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte dil zekâsına yönelik çalışmaların en çok *Erdemler*, en az ise *Doğa ve Evren* temasında yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 2

Mantık-Matematik Zekâsının Ekoyay Yayıncılık 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Ders Kitabı		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	MMZ	TM	MMZ	TE	MMZ	TDC	MMZ	T	MMZ
	Doğa ve Evren	20	2	4	0	27	18	24	12	75
Millî Mücadele ve Atatürk	19	3	4	0	32	14	23	3	78	20
Çocuk Dünyası	19	4	4	0	33	17	23	6	79	27
Erdemler	21	0	4	1	32	15	20	2	77	18
Millî Kültürümüz	22	1	4	0	35	10	20	9	81	20
Bilim ve Teknoloji	19	2	4	0	28	9	19	2	70	13
Sanat	19	2	4	0	30	11	21	7	74	20
Vatandaşlık	17	2	4	1	34	13	19	5	74	21
Toplam	156	16	32	2	251	107	169	46	608	171
%	100	10,3	100	6,3	100	42,7	100	27,2	100	28,1

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, MMZ: Mantık-Matematik Zekâsı, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 2’de mantık-matematik zekâsının Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyine yönelik veriler yer almaktadır. 156 adet hazırlık çalışmasından 16 tanesi mantık-matematik zekâsıyla ilişkilidir. Bu da %10,3’lük bir orana denk gelmektedir. Kitaptaki 32 metinden sadece 2’si (%6,3), metinlerle ilgili 251 etkinlikten 107 tanesi (%42,7) ve 169 tema değerlendirmesinden 46’sı (%27,2) mantık-matematik zekâsıyla ilgilidir. Mantık-matematik zekâsına yönelik en büyük pay %42,7 ile metinlerle ilgili etkinliklere düşmektedir.

Kitaptaki hazırlık çalışmalarına, metinlere, metinle ilgili etkinliklere ve tema değerlendirme çalışmalarına bir bütün olarak bakıldığında toplamda 608 çalışmadan 171’inin (%28,1) mantık-matematik zekâsına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte mantık-matematik zekâsına yönelik çalışmaların en çok *Doğa ve Evren* temasında, en az ise *Bilim ve Teknoloji* temasında yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 3

Görsel-Uzamsal Zekânın Ekoyay Yayıncılık 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Ders Kitabı		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	GUZ	TM	GUZ	TE	GUZ	TDC	GUZ	T	GUZ
	Doğa ve Evren	20	5	4	0	27	3	24	1	75
Millî Mücadele ve Atatürk	19	4	4	1	32	3	23	0	78	8
Çocuk Dünyası	19	3	4	1	33	7	23	0	79	11
Erdemler	21	5	4	0	32	3	20	0	77	8
Millî Kültürümüz	22	4	4	1	35	2	20	0	81	7
Bilim ve Teknoloji	19	4	4	0	28	5	19	1	70	10
Sanat	19	6	4	2	30	7	21	0	74	15
Vatandaşlık	17	4	4	1	34	1	19	0	74	6
Toplam	156	35	32	6	251	31	169	2	608	74
%	100	22,4	100	18,8	100	12,4	100	1,2	100	12,2

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, GUZ: Görsel-Uzamsal Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 3 incelendiğinde görsel-uzamsal zekânın Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi görülmektedir. 156 hazırlık çalışmasından 35 tanesi, yani %22,4'ü görsel-uzamsal zekâ ile ilgilidir. Kitaptaki 32 metinden 6 tanesi (%18,8), metinlerle ilgili 251 etkinlikten 31'i (%12,4) ve 169 tema değerlendirmesinden sadece 2 tanesi (%1,2) görsel-uzamsal zekâyla ilgilidir. Görsel-uzamsal zekâyaya yönelik en büyük pay ise %22,4 ile hazırlık çalışmalarında görülmektedir.

Kitaptaki hazırlık çalışmaları, metinler, metinle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmaları bir bütün olarak değerlendirildiğinde toplam 608 çalışmadan 74 tanesinin (%12,2) görsel-uzamsal zekâyaya yönelik olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte görsel-uzamsal zekâyaya yönelik çalışmaların en çok *Sanat* temasında, en az ise *Vatandaşlık* temasında yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4

Müzikal Zekânın Ekoyay Yayıncılık 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Ders Kitabı		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	MZ	TM	MZ	TE	MZ	TDC	MZ	T	MZ
	Doğa ve Evren	20	3	4	1	27	3	24	0	75
Millî Mücadele ve Atatürk	19	2	4	1	32	5	23	0	78	8
Çocuk Dünyası	19	2	4	1	33	4	23	0	79	7
Erdemler	21	1	4	1	32	2	20	0	77	4
Millî Kültürümüz	22	2	4	1	35	5	20	0	81	8
Bilim ve Teknoloji	19	0	4	1	28	3	19	0	70	4
Sanat	19	3	4	2	30	6	21	0	74	11
Vatandaşlık	17	2	4	1	34	2	19	0	74	5
Toplam	156	15	32	9	251	30	169	0	608	54
%	100	9,6	100	28,1	100	12	100	0	100	8,9

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, MZ: Müzikal Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 4'te müzikal zekânın Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyine yönelik veriler yer almaktadır. 156 adet hazırlık çalışmasından sadece 15 tanesi müzikal zekâyâ hitap etmekte olup oranı %9,6'dır. Kitaptaki 32 metinden 9'u (%28,1) ve metinlerle ilgili etkinliklerin %12'si müzikal zekâyâ yöneliktir. Ayrıca, tema değerlendirmelerinden hiçbirinin müzikal zekâyâ hitap etmediği görülmüştür.

Kitaptaki hazırlık çalışmalarına, metinlere, metinle ilgili etkinliklere ve tema değerlendirme çalışmalarına bir bütün olarak bakıldığında toplamda 608 çalışmadan 54'ünün (%8,9) müzikal zekâyâ yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte müzikal zekâyâ yönelik çalışmaların en çok *Sanat* temasında, en az ise *Erdemler* ile *Bilim ve Teknoloji* temalarında yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 5

Bedensel Zekânın Ekoyay Yayıncılık 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı									
	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Metinle İlgili Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	BZ	TM	BZ	TE	BZ	TDC	BZ	T	BZ
Doğa ve Evren	20	0	4	0	27	2	24	0	75	2
Millî Mücadele ve Atatürk	19	0	4	0	32	4	23	0	78	4
Çocuk Dünyası	19	0	4	0	33	3	23	0	79	3
Erdemler	21	0	4	0	32	2	20	0	77	2
Millî Kültürümüz	22	0	4	0	35	2	20	0	81	2
Bilim ve Teknoloji	19	0	4	1	28	3	19	0	70	4
Sanat	19	0	4	0	30	0	21	0	74	0
Vatandaşlık	17	1	4	0	34	2	19	0	74	3
Toplam	156	1	32	1	251	18	169	0	608	20
%	100	0,6	100	3,1	100	7,2	100	0	100	3,3

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, BZ: Bedensel Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 5 incelendiğinde bedensel zekânın Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi görülmektedir. Kitaptaki 156 hazırlık çalışmasından yalnızca 1 tanesi bedensel zekâ alanı ile ilgilidir. Bu da %0,6'lık bir orana denk gelmektedir. Kitaptaki 32 metinden sadece 1 tanesi (%3,1) ve metinlerle ilgili 251 etkinlikten 18'i (%7,2) bedensel zekâyâ yöneliktir. Ayrıca, tema değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin bedensel zekâyâ hitap etmediği görülmüştür.

Kitaptaki hazırlık çalışmaları, metinler, metinle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmaları bir bütün olarak değerlendirildiğinde toplam 608 çalışmadan 20 tanesinin (%3,3) bedensel zekâyâ yönelik olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte bedensel zekâyâ yönelik çalışmaların en çok *Millî Mücadele ve Atatürk* ile *Bilim ve Teknoloji* temalarında yer aldığı, *Sanat* temasında ise hiç yer almadığı tespit edilmiştir.

Tablo 6

Sosyal Zekânın Ekoyay Yayıncılık 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Ders Kitabı		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	SZ	TM	SZ	TE	SZ	TDC	SZ	T	SZ
	Doğa ve Evren	20	2	4	2	27	7	24	0	75
Millî Mücadele ve Atatürk	19	5	4	1	32	7	23	0	78	13
Çocuk Dünyası	19	1	4	2	33	5	23	0	79	8
Erdemler	21	3	4	2	32	10	20	0	77	15
Millî Kültürümüz	22	2	4	0	35	11	20	0	81	13
Bilim ve Teknoloji	19	1	4	1	28	6	19	0	70	8
Sanat	19	1	4	0	30	7	21	0	74	8
Vatandaşlık	17	1	4	1	34	9	19	1	74	12
Toplam	156	16	32	9	251	62	169	1	608	88
%	100	10,3	100	28,1	100	24,7	100	0,6	100	14,5

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, SZ: Sosyal Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 6'da sosyal zekânın Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyine yönelik veriler yer almaktadır. Bu tabloya göre 156 adet hazırlık çalışmasından 16 tanesi sosyal zekâ ile ilişkili olup oranı %10,3'tür. Kitaptaki 32 metinden 9 tanesi (%28,1), metinlerle ilgili 251 etkinlikten 62'si (%24,7) ve 169 tema değerlendirmesinden sadece 1 tanesi (%0,6) sosyal zekâyla ilgilidir. Sosyal zekâyaya yönelik en büyük pay ise %28,1 ile metinlere aittir.

Kitaptaki hazırlık çalışmalarına, metinlere, metinle ilgili etkinliklere ve tema değerlendirme çalışmalarına bir bütün olarak bakıldığında toplamda 608 çalışmadan 88'inin (%14,5) sosyal zekâyaya yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte sosyal zekâyaya yönelik çalışmaların en çok *Erdemler* temasında, en az ise *Çocuk Dünyası*, *Bilim ve Teknoloji* ile *Sanat* temalarında yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 7

Özedönük Zekânın Ekoyay Yayıncılık 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı									
	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Metinle İlgili Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	ÖZ	TM	ÖZ	TE	ÖZ	TDC	ÖZ	T	ÖZ
Doğa ve Evren	20	8	4	0	27	7	24	2	75	17
Millî Mücadele ve Atatürk	19	6	4	0	32	11	23	0	78	17
Çocuk Dünyası	19	10	4	1	33	7	23	0	79	18
Erdemler	21	7	4	1	32	11	20	0	77	19
Millî Kültürümüz	22	4	4	0	35	6	20	0	81	10
Bilim ve Teknoloji	19	7	4	0	28	8	19	0	70	15
Sanat	19	8	4	0	30	10	21	0	74	18
Vatandaşlık	17	5	4	1	34	7	19	0	74	13
Toplam	156	55	32	3	251	67	169	2	608	127
%	100	35,3	100	9,4	100	26,7	100	1,2	100	20,9

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, ÖZ: Özedönük Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 7 incelendiğinde özedönük zekânın Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi görülmektedir. Kitapta toplam 156 hazırlık çalışmasından 55 tanesi özedönük zekâ ile ilgilidir. Başka bir ifadeyle, hazırlık çalışmalarının %35,3'ü özedönük zekâ ile ilişkilidir. Kitaptaki 32 metinden 3 tanesi (%9,4), metinlerle ilgili 251 etkinlikten 67'si (%26,7) ve 169 tema değerlendirme çalışmasından sadece 2 tanesi (%1,2) özedönük zekâyla ilgili unsurlar barındırmaktadır.

Kitaptaki hazırlık çalışmaları, metinler, metinle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmaları bir bütün olarak değerlendirildiğinde toplam 608 çalışmadan 127 tanesinin (%20,9) özedönük zekâyâ yönelik olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte özedönük zekâyâ yönelik çalışmaların en çok *Erdemler* temasında, en az ise *Millî Kültürümüz* temasında yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 8

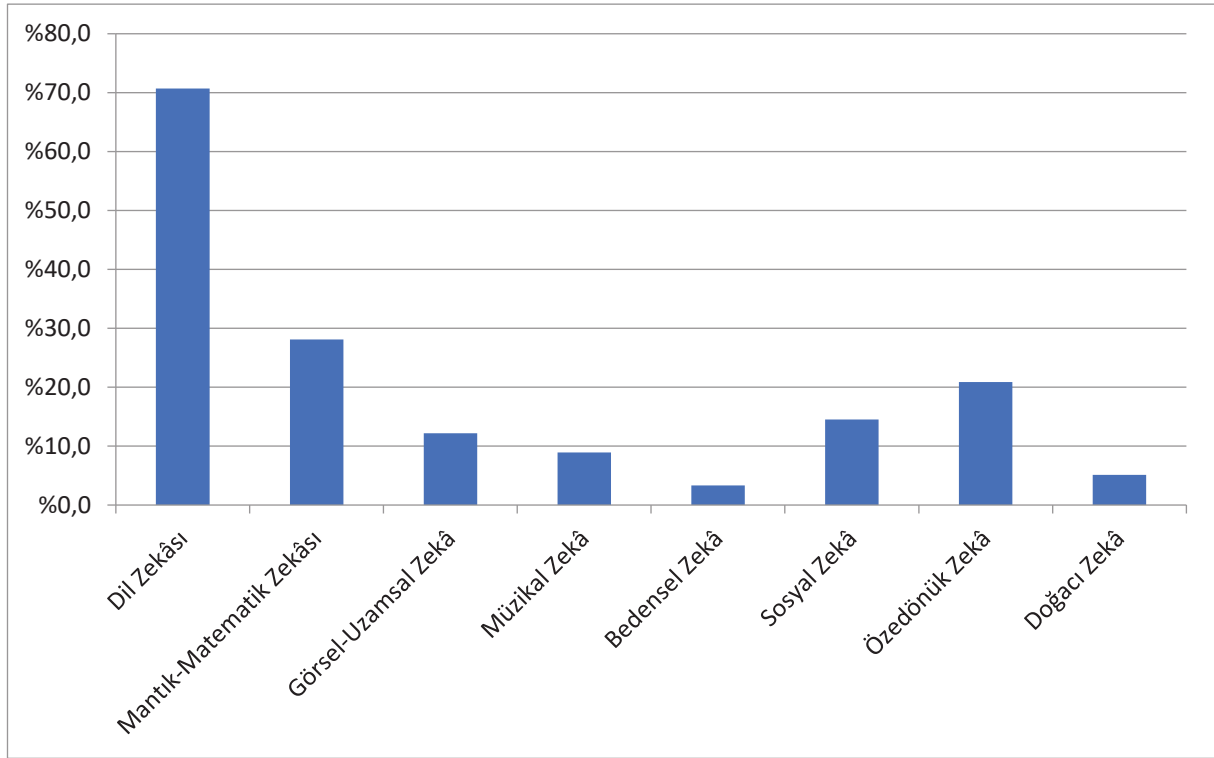
Doğacı Zekânın Ekoyay Yayıncılık 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı									
	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Metinle İlgili Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	DOZ	TM	DOZ	TE	DOZ	TDC	DOZ	T	DOZ
Doğa ve Evren	20	10	4	4	27	8	24	0	75	22
Millî Mücadele ve Atatürk	19	0	4	1	32	1	23	0	78	2
Çocuk Dünyası	19	0	4	0	33	1	23	0	79	1
Erdemler	21	0	4	1	32	1	20	0	77	2
Millî Kültürümüz	22	0	4	0	35	0	20	0	81	0
Bilim ve Teknoloji	19	0	4	2	28	0	19	0	70	2
Sanat	19	0	4	1	30	0	21	0	74	1
Vatandaşlık	17	0	4	1	34	0	19	0	74	1
Toplam	156	10	32	10	251	11	169	0	608	31
%	100	6,4	100	31,3	100	4,4	100	0	100	5,1

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, DOZ: Doğacı Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 8’de doğacı zekânın Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyine yönelik veriler yer almaktadır. Toplam 156 hazırlık çalışmasından 10 tanesi bu zekâ ile ilintilidir. Bu da %6,4’lük bir orana karşılık gelmektedir. Kitaptaki 32 metinden 10’u (%31,3) ve metinlerle ilgili 251 etkinlikten 10 tanesi (%4,4) doğacı zekâ alanına yöneliktir. Bununla birlikte 169 tema değerlendirme çalışmasından hiçbiri doğacı zekâ ile ilgili unsur içermemektedir.

Kitaptaki hazırlık çalışmalarına, metinlere, metinle ilgili etkinliklere ve tema değerlendirme çalışmalarına bir bütün olarak bakıldığında toplamda 608 çalışmadan 31’inin (%5,1) doğacı zekâyâ yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte doğacı zekâyâ yönelik çalışmaların en çok *Doğa ve Evren* temasında yer aldığı, *Millî Kültürümüz* temasında ise hiç yer almadığı belirlenmiştir.

Grafik 1. Zekâ alanlarının Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki oransal dağılımı

Zekâ alanlarının Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi incelendiğinde, genel anlamda zekâ alanlarının ders kitabında benzer oranlarda bir dağılıma sahip olmadığı görülmektedir (Grafik 1). Zekâ alanlarının yer alma düzeyleri sırasıyla; dil zekâsı (%70,7), mantık-matematik zekâsı (%28,1), özedönük zekâ (%20,9), sosyal zekâ (%14,5), görsel-uzamsal zekâ (%12,2), müzikal zekâ (%8,9), doğacı zekâ (%5,1) ve bedensel zekâ (%3,3)'dır. Bu oranlara bakıldığında dil zekâsının diğer zekâ alanlarına göre baskın bir şekilde ilk sıraya yerleştiği, ikinci sırada ise mantık-matematik zekâsının yer aldığı görülmektedir. İhmal edilen zekâ alanlarında ise özellikle doğacı zekâ ve bedensel zekânın ön plana çıktığı anlaşılmaktadır.

Zekâ alanlarının MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi.

Çalışmanın bu bölümünde zekâ alanlarının MEB Yayınları tarafından yayımlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki yer alma düzeyleri incelenmiştir. Bu bağlamda zekâ alanları; dil zekâsı, mantık-matematik zekâsı, görsel-uzamsal zekâ, müzikal zekâ, bedensel zekâ, sosyal zekâ, özedönük zekâ ve doğacı zekâ sırasıyla ele alınarak adı geçen Türkçe ders kitabında

hazırlık çalışmaları, metinler, metinlerle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmalarına yansımaları tespit edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 9

Dil Zekâsının MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı									
	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Metinle İlgili Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	DZ	TM	DZ	TE	DZ	TDC	DZ	T	DZ
Okuma Kültürü	12	3	4	3	31	25	12	8	59	39
Millî Mücadele ve Atatürk	12	2	4	3	27	23	12	10	55	38
Bilim ve Teknoloji	12	4	4	3	29	22	10	8	55	37
Erdemler	12	2	4	4	27	24	9	6	52	36
Doğa ve Evren	12	2	4	3	29	23	8	8	53	36
Millî Kültürümüz	12	1	4	3	28	23	9	6	53	33
Sağlık ve Spor	12	4	4	4	32	31	10	8	58	47
Birey ve Toplum	11	4	4	3	31	30	9	5	55	42
Toplam	95	22	32	26	234	201	79	59	440	308
%	100	23,2	100	81,1	100	85,9	100	74,7	100	70

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, DZ: Dil Zekâsı, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 9’da dil zekâsının MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyine yönelik veriler yer almaktadır. Kitapta toplam 95 hazırlık çalışmasından 22 tanesi dil zekâsı ile ilgilidir. Başka bir ifadeyle, çalışmaların %23,2’si dil zekâsı ile ilişkilidir. Kitaptaki 32 metinden 26’sı (%81,1), metinlerle ilgili etkinliklerin %85,9’u ve 79 tema değerlendirmesinden 59 tanesi dil zekâsıyla ilgili unsurlar barındırmaktadır.

Kitaptaki hazırlık çalışmaları, metinler, metinle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmaları bir bütün olarak değerlendirildiğinde toplam 440 çalışmadan 308 tanesinin (%70) dil zekâsına yönelik olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte dil zekâsına

yönelik çalışmaların en çok *Sağlık ve Spor* temasında, en az ise *Millî Kültürümüz* temasında yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 10

Mantık-Matematik Zekâsının MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı									
	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Metinle İlgili Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	MMZ	TM	MMZ	TE	MMZ	TDC	MMZ	T	MMZ
Okuma Kültürü	12	0	4	0	31	11	12	4	59	15
Millî Mücadele ve Atatürk	12	0	4	0	27	5	12	3	55	8
Bilim ve Teknoloji	12	0	4	0	29	12	10	2	55	14
Erdemler	12	0	4	0	27	12	9	2	52	14
Doğa ve Evren	12	1	4	0	29	16	8	0	53	17
Millî Kültürümüz	12	2	4	1	28	8	9	4	53	15
Sağlık ve Spor	12	2	4	1	32	13	10	2	58	18
Birey ve Toplum	11	0	4	1	31	14	9	3	55	18
Toplam	95	5	32	3	234	91	79	20	440	119
%	100	5,3	100	9,4	100	38,9	100	25,3	100	27

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, MMZ: Mantık-Matematik Zekâsı, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 10 incelendiğinde mantık-matematik zekâsının MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi görülmektedir. Kitapta yer alan toplam 95 hazırlık çalışmasından sadece 5 tanesi mantık-matematik zekâsı ile ilgili olup oranı %5,3'tür. Kitaptaki 32 metinden sadece 3'ü (%9,4), metinlerle ilgili 234 etkinlikten 91 tanesi (%38,9) ve 79 tema değerlendirmesinden 20'si (%25,3) mantık-matematik zekâsıyla ilgilidir. Mantık-matematik zekâsına yönelik en büyük pay %38,9 ile metinlerle ilgili etkinliklere düşmektedir.

Kitaptaki hazırlık çalışmalarına, metinlere, metinle ilgili etkinliklere ve tema değerlendirme çalışmalarına bir bütün olarak bakıldığında toplamda 440 çalışmadan 119'unun (%27) mantık-matematik zekâsına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte mantık-

matematik zekâsına yönelik çalışmaların en çok *Sağlık ve Spor* ile *Birey ve Toplum* temalarında, en az ise *Millî Mücadele ve Atatürk* temasında yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 11

Görsel-Uzamsal Zekânın MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı									
	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Metinle İlgili Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	GUZ	TM	GUZ	TE	GUZ	TDC	GUZ	T	GUZ
Okuma Kültürü	12	0	4	0	31	4	12	0	59	4
Millî Mücadele ve Atatürk	12	0	4	1	27	9	12	0	55	10
Bilim ve Teknoloji	12	0	4	1	29	1	10	0	55	2
Erdemler	12	1	4	0	27	5	9	0	52	6
Doğa ve Evren	12	0	4	0	29	5	8	0	53	5
Millî Kültürümüz	12	1	4	0	28	4	9	0	53	5
Sağlık ve Spor	12	1	4	1	32	5	10	0	58	7
Birey ve Toplum	11	0	4	1	31	3	9	0	55	4
Toplam	95	3	32	4	234	36	79	0	440	43
%	100	3,2	100	12,5	100	15,4	100	0	100	9,8

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, GUZ: Görsel-Uzamsal Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 11’de görsel-uzamsal zekânın MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyine yönelik veriler yer almaktadır. Kitapta yer alan 95 hazırlık çalışmasından %3,2’si yani sadece 3 tanesi görsel-uzamsal zekâ kapsamındadır. Kitaptaki 32 metinden 4 tanesi (%12,5) ve metinlerle ilgili 234 etkinlikten 36’sı (%15,4) görsel-uzamsal zekâyla ilgilidir. Ayrıca, 169 tema değerlendirmesinden hiçbirinde görsel-uzamsal zekâyâ yönelik unsurlara rastlanmamıştır.

Kitaptaki hazırlık çalışmaları, metinler, metinle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmaları bir bütün olarak değerlendirildiğinde toplam 440 çalışmadan 43 tanesinin (%9,8) görsel-uzamsal zekâyâ yönelik olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte

görsel-uzamsal zekâya yönelik çalışmaların en çok *Millî Mücadele ve Atatürk* temasında, en az ise *Bilim ve Teknoloji* temasında yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 12

Müzikal Zekânın MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı									
	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Metinle İlgili Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	MZ	TM	MZ	TE	MZ	TDC	MZ	T	MZ
Okuma Kültürü	12	0	4	1	31	1	12	0	59	2
Millî Mücadele ve Atatürk	12	0	4	1	27	4	12	0	55	5
Bilim ve Teknoloji	12	0	4	1	29	2	10	0	55	3
Erdemler	12	0	4	1	27	4	9	0	52	5
Doğa ve Evren	12	0	4	1	29	2	8	0	53	3
Millî Kültürümüz	12	0	4	1	28	4	9	0	53	5
Sağlık ve Spor	12	0	4	1	32	3	10	0	58	4
Birey ve Toplum	11	0	4	1	31	3	9	0	55	4
Toplam	95	0	32	8	234	23	79	0	440	31
%	100	0	100	25	100	9,8	100	0	100	7

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, MZ: Müzikal Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 12 incelendiğinde müzikal zekânın MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi görülmektedir. Kitapta yer alan 95 hazırlık çalışmasından hiçbirinde müzikal zekâya rastlanmamıştır. Kitaptaki 32 metinden 8'i (%25) ve metinlerle ilgili etkinliklerin %9,8'i müzikal zekâ ile ilgilidir. Ayrıca, tema değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin ilgili zekâ alanına kitap etmediği görülmüştür.

Kitaptaki hazırlık çalışmalarına, metinlere, metinle ilgili etkinliklere ve tema değerlendirme çalışmalarına bir bütün olarak bakıldığında toplamda 440 çalışmadan 31'inin (%7) müzikal zekâya yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte müzikal zekâya

yönelik çalışmaların en çok *Millî Mücadele ve Atatürk, Erdemler* ile *Millî Kültürümüz* temalarında, en az ise *Okuma Kültürü* temasında yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 13

Bedensel Zekânın MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı									
	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Metinle İlgili Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	BZ	TM	BZ	TE	BZ	TDC	BZ	T	BZ
Okuma Kültürü	12	0	4	0	31	0	12	0	59	0
Millî Mücadele ve Atatürk	12	0	4	0	27	2	12	0	55	2
Bilim ve Teknoloji	12	0	4	0	29	0	10	0	55	0
Erdemler	12	0	4	0	27	1	9	0	52	1
Doğa ve Evren	12	0	4	0	29	2	8	0	53	2
Millî Kültürümüz	12	0	4	0	28	2	9	0	53	2
Sağlık ve Spor	12	0	4	2	32	1	10	0	58	3
Birey ve Toplum	11	0	4	0	31	1	9	0	55	1
Toplam	95	0	32	2	234	9	79	0	440	11
%	100	0	100	6,3	100	3,8	100	0	100	2,5

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, BZ: Bedensel Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 13'te bedensel zekânın MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyine yönelik veriler yer almaktadır. Kitapta yer alan 95 hazırlık çalışmasından hiçbirinde bedensel zekâyâ rastlanmamıştır. Kitaptaki 32 metinden sadece 2 tanesi (%6,3) ve metinlerle ilgili 234 etkinlikten 9'u (%3,8) bedensel zekâyâ yöneliktir. Tema değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin bedensel zekâyâ hitap etmediği görülmüştür.

Kitaptaki hazırlık çalışmaları, metinler, metinle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmaları bir bütün olarak değerlendirildiğinde toplam 440 çalışmadan sadece 11 tanesinin (%2,5) bedensel zekâyâ yönelik olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte

bedensel zekâyâya yönelik çalışmaların en çok *Sağlık ve Spor* temasında yer aldığı; *Okuma Kültürü* ile *Bilim ve Teknoloji* temalarında ise hiç yer almadığı tespit edilmiştir.

Tablo 14

Sosyal Zekânın MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı									
	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Metinle İlgili Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	SZ	TM	SZ	TE	SZ	TDC	SZ	T	SZ
Okuma Kültürü	12	3	4	0	31	7	12	1	59	11
Millî Mücadele ve Atatürk	12	4	4	1	27	12	12	0	55	17
Bilim ve Teknoloji	12	4	4	2	29	5	10	0	55	11
Erdemler	12	3	4	1	27	9	9	0	52	13
Doğa ve Evren	12	7	4	0	29	4	8	0	53	11
Millî Kültürümüz	12	6	4	0	28	5	9	0	53	11
Sağlık ve Spor	12	3	4	0	32	6	10	0	58	9
Birey ve Toplum	11	5	4	3	31	6	9	0	55	14
Toplam	95	35	32	7	234	54	79	1	440	97
%	100	36,8	100	21,9	100	23,1	100	1,3	100	22

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, SZ: Sosyal Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 14 incelendiğinde sosyal zekânın MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi görülmektedir. Kitapta yer alan 95 hazırlık çalışmasından 35 tanesi sosyal zekâ ile ilgilidir. Başka bir ifadeyle, hazırlık çalışmalarının %36,8'i sosyal zekâ ile ilişkilidir. Kitaptaki 32 metinden 7 tanesi (%21,9), metinlerle ilgili 234 etkinlikten 54'ü (%23,1) ve 79 tema değerlendirmesinden sadece 1 tanesi (%1,3) sosyal zekâyâyla ilgilidir. Sosyal zekâyâya yönelik en büyük pay ise %36,8 ile hazırlık çalışmalarına aittir.

Kitaptaki hazırlık çalışmalarına, metinlere, metinle ilgili etkinliklere ve tema değerlendirme çalışmalarına bir bütün olarak bakıldığında toplamda 440 çalışmadan 97'sinin (%22) sosyal zekâyâya yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte sosyal zekâyâya yönelik

çalışmaların en çok *Millî Mücadele ve Atatürk* temasında, en az ise *Sağlık ve Spor* temasında yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 15

Özedönük Zekânın MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Ders Kitabı		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	ÖZ	TM	ÖZ	TE	ÖZ	TDC	ÖZ	T	ÖZ
Okuma Kültürü	12	8	4	3	31	10	12	0	59	21
Millî Mücadele ve Atatürk	12	6	4	0	27	5	12	1	55	12
Bilim ve Teknoloji	12	4	4	0	29	7	10	0	55	11
Erdemler	12	7	4	1	27	5	9	2	52	15
Doğa ve Evren	12	5	4	0	29	7	8	0	53	12
Millî Kültürümüz	12	5	4	0	28	6	9	1	53	12
Sağlık ve Spor	12	5	4	1	32	5	10	0	58	11
Birey ve Toplum	11	4	4	0	31	5	9	1	55	10
Toplam	95	44	32	5	234	50	79	5	440	104
%	100	46,3	100	15,6	100	21,4	100	6,3	100	23,6

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, ÖZ: Özedönük Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 15'te özedönük zekânın MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyine yönelik veriler yer almaktadır. Kitapta yer alan 95 hazırlık çalışmasından 44 tanesi özedönük zekâyâ yönelik olup %46,3 oranına denk gelmektedir. Kitaptaki 32 metinden 5 tanesi (%15,6), metinlerle ilgili 234 etkinlikten 50'si (%21,4) ve 79 tema değerlendirme çalışmasından 5 tanesi (%6,3) özedönük zekâyâ ilgili unsurlar barındırmaktadır.

Kitaptaki hazırlık çalışmaları, metinler, metinle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmaları bir bütün olarak değerlendirildiğinde toplam 440 çalışmadan 104 tanesinin (%23,6) özedönük zekâyâ yönelik olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte özedönük

zekâya yönelik çalışmaların en çok *Okuma Kültürü* temasında, en az ise *Birey ve Toplum* temasında yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 16

Doğacı Zekânın MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

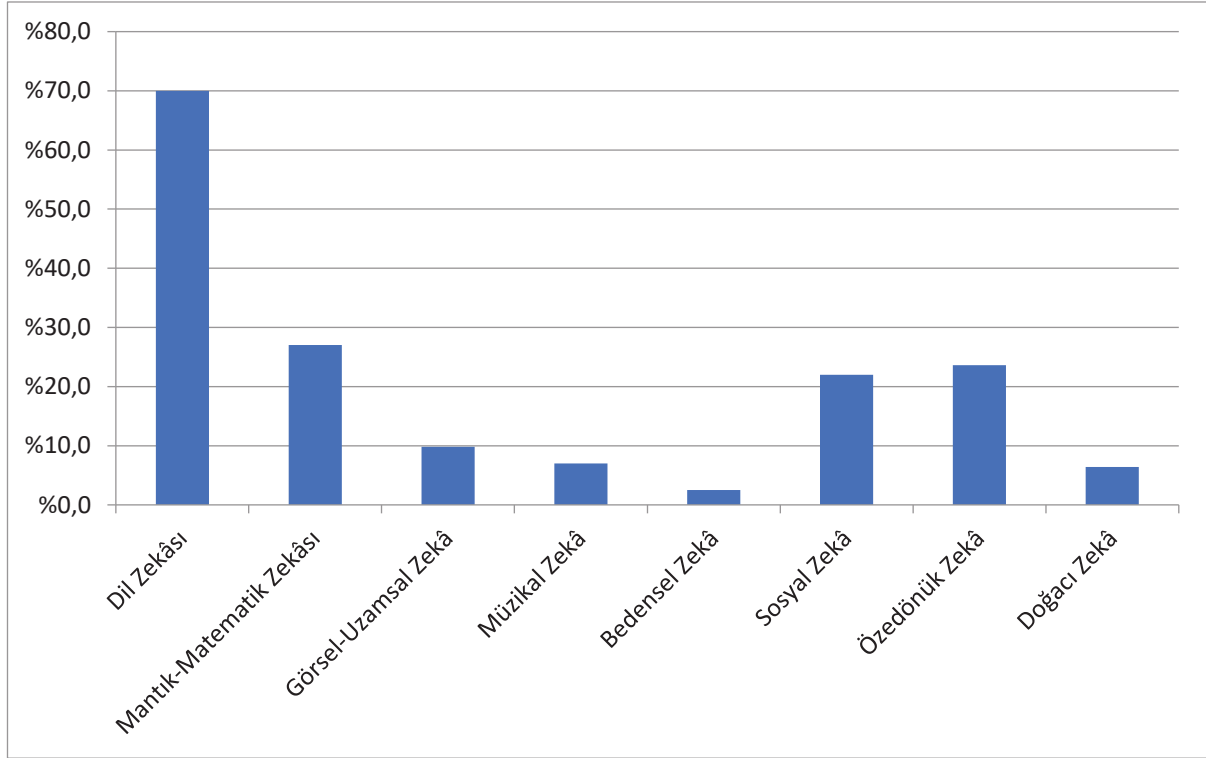
Tema Adı	Ders Kitabı									
	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Metinle İlgili Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	DOZ	TM	DOZ	TE	DOZ	TDC	DOZ	T	DOZ
Okuma Kültürü	12	0	4	0	31	0	12	0	59	0
Millî Mücadele ve Atatürk	12	0	4	0	27	0	12	0	55	0
Bilim ve Teknoloji	12	0	4	0	29	0	10	0	55	0
Erdemler	12	1	4	2	27	1	9	0	52	4
Doğa ve Evren	12	6	4	4	29	14	8	0	53	24
Millî Kültürümüz	12	0	4	0	28	0	9	0	53	0
Sağlık ve Spor	12	0	4	0	32	0	10	0	58	0
Birey ve Toplum	11	0	4	0	31	0	9	0	55	0
Toplam	95	7	32	6	234	15	79	0	440	28
%	100	7,4	100	16,7	100	6,4	100	0	100	6,4

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, DOZ: Doğacı Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 16 incelendiğinde doğacı zekânın MEB Yayınları 6. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi görülmektedir. İncelenen 95 hazırlık çalışmasından sadece 7 tanesi doğacı zekâ ile ilgilidir. Bu da %7,4'lük bir orana denk gelmektedir. Kitaptaki 32 metinden 6'sı (%16,7) ve metinlerle ilgili 234 etkinlikten 15 tanesi (%6,4) doğacı zekâ alanına yöneliktir. Bununla birlikte 79 tema değerlendirme çalışmasından hiçbiri doğacı zekâ ile ilgili unsurlar içermemektedir.

Kitaptaki hazırlık çalışmalarına, metinlere, metinle ilgili etkinliklere ve tema değerlendirme çalışmalarına bir bütün olarak bakıldığında toplamda 440 çalışmadan 28'inin (%6,4) doğacı zekâya yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte doğacı zekâya yönelik

çalışmaların en çok *Doğa ve Evren* temasında yer aldığı; *Erdemler* temasında bu zekâ alanına yönelik az sayıda çalışmanın yer aldığı görülmüş, diğer temalarda ise ilgili zekâ alanına yönelik çalışmalara yer verilmediği belirlenmiştir.

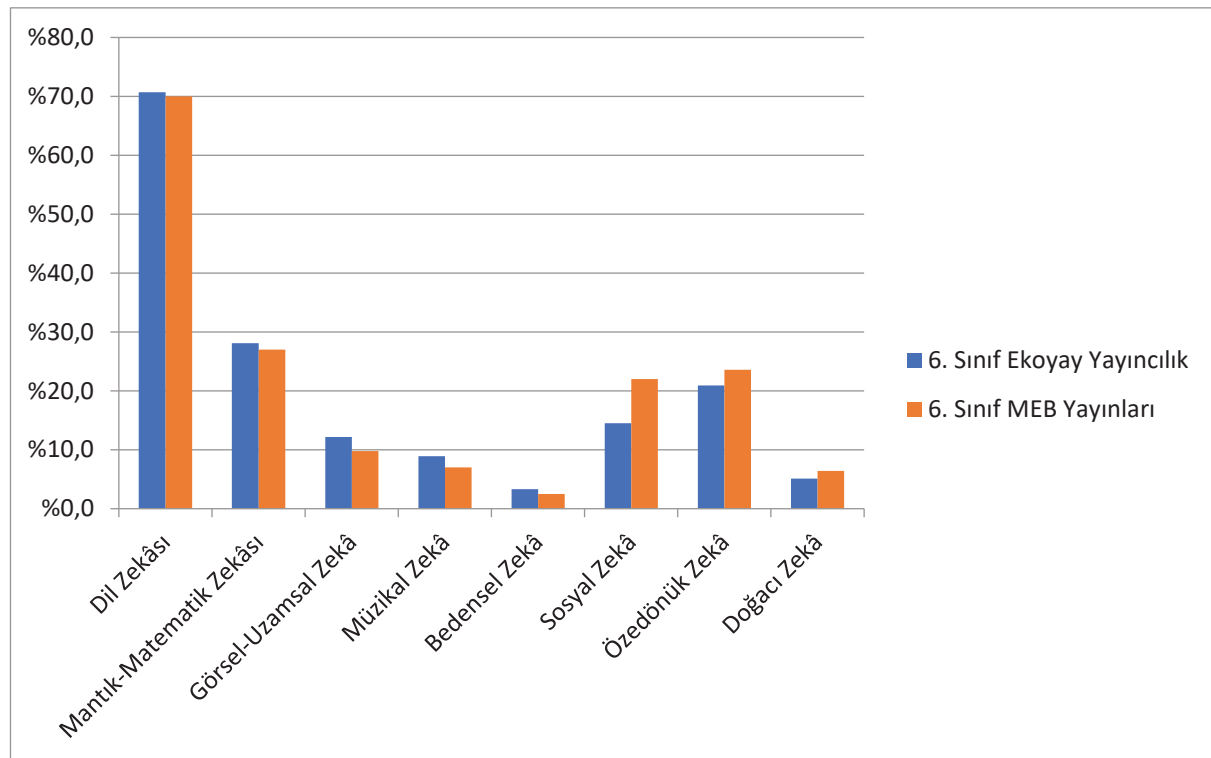

Grafik 2. Zekâ alanlarının MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki oransal dağılımı

Grafik 2'ye bakıldığında zekâ alanlarının, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabında birbirinden farklı dağılımlara sahip olduğu görülmektedir. Zekâ alanlarına yer verilme düzeyi sırasıyla; dil zekâsı (%70), mantık-matematik zekâsı (%27), özedönük zekâ (%23,6), sosyal zekâ (%22), görsel-uzamsal zekâ (%9,8), müzikal zekâ (%7), doğacı zekâ (%6,4), bedensel zekâ (%2,5)'dir. Bu oranlara bakıldığında dil zekâsının diğer zekâ alanlarını açık bir farkla geçerek ilk sıraya yerleştiği, ikinci sırada ise mantık-matematik zekâsının yer aldığı görülmektedir. İhmâl edilen zekâ alanlarında ise özellikle doğacı zekâ ve bedensel zekânın ön plana çıktığı görülmektedir.

6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Zekâ Alanlarını İçerme Düzeyleri Bakımından Karşılaştırılması

Bu bölümünde, Ekoyay Yayıncılık tarafından yayımlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları tarafından yayımlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabı zekâ alanlarını içerme düzeyleri açısından karşılaştırılmıştır. Bu bağlamda ilgili kitaplardan elde edilen verilerden hareketle bir grafik oluşturulmuş ve yorumlanmıştır.

Grafik 3. Zekâ alanlarının 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki karşılaştırmalı dağılımı

Zekâ alanlarının 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyleri incelendiğinde, her iki kitapta zekâ alanlarının -en çoktan en aza doğru- dil zekâsı, mantık-matematik zekâsı, özedönük zekâ, sosyal zekâ, görsel-uzamsal zekâ, müzikal zekâ, doğacı zekâ ve bedensel zekâ olarak sıralandığı görülmektedir.

İncelenen Türkçe ders kitaplarına yüzdeler açısından bakıldığında, iki kitapta dil zekâsına yer verilme yüzdelerinin birbirine çok yakın (Ekoyay Yayıncılık %70,7-MEB Yayınları %70) olduğu görülmektedir. Mantık-matematik zekâsında da bu durumun geçerli olduğu söylenebilir (Ekoyay Yayıncılık %28,1-MEB Yayınları %27). Özedönük zekâyâ

bakıldığında, bu zekânın yer alma yüzdesinin MEB Yayınlarında %23,6 olduğu, Ekoyay Yayıncılık'ta ise %20,9 seviyesinde kaldığı görülmektedir. Durumun böyle olmasında MEB Yayınları tarafından yayımlanan ders kitabında hazırlık çalışmalarındaki etkinliklerin, öğrencinin araştırmasına ve bilgiyi kendisinin edinmesine dönük olmasından kaynaklanabilir. Sosyal zekâ alanı incelendiğinde, MEB Yayınları ciddi anlamda bir üstünlük sağlamıştır (MEB Yayınları %22-Ekoyay Yayıncılık %14,5). Yani MEB Yayınları ile ders işleyen öğrencilerde sosyal zekânın biraz daha fazla gelişmesi durumu beklenebilir. Görsel-uzamsal zekâ alanında ise durum tam tersidir. Ekoyay Yayıncılık bu zekâ alanına %12,2 oranında yer verirken bu düzey MEB Yayınları'nda %9,8 oranında kalmıştır. İki kitap müzikal zekâ alanı açısından kıyaslandığında yine Ekoyay Yayıncılık lehine bir durum söz konusu olduğu görülmektedir (Ekoyay Yayıncılık %8,9-MEB Yayınları %7). Ancak bu fark çok büyük değildir. Doğacı zekâ alanı incelendiğinde MEB Yayınları lehine bir durum olsa da yine de aynı şekilde büyük bir fark yoktur (MEB Yayınları %6,4-Ekoyay Yayıncılık %5,1). İki kitapta da en az yer verilen bedensel zekâ oranı Ekoyay Yayıncılıkta %3,3 iken MEB Yayınlarında %2,5'tir. Bu bağlamda oranların birbirine yakın olduğu görülmektedir.

İncelenen iki yayında da aynı zekâ alanları önemsenmiş, aynı zekâ alanları ihmal edilmiştir. Yani zekâ alanlarının önemsenme veya ihmal edilme dereceleri çalışma kapsamında incelenen 6. sınıf Türkçe ders kitapları için anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Zekâ Alanlarının 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alma Düzeyine Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde, zekâ alanlarının Özgün Yayınları tarafından yayımlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları tarafından yayımlanan 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyleri incelenmiş ve bunun sonucunda elde edilen veriler tablolastırılarak yorumlanmıştır.

Zekâ alanlarının Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi.

Çalışmanın bu bölümünde zekâ alanlarının Özgün Yayınları tarafından yayımlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki yer alma düzeyleri incelenmiştir. Bu bağlamda zekâ alanları; dil zekâsı, mantık-matematik zekâsı, görsel-uzamsal zekâ, müzikal zekâ, bedensel zekâ, sosyal zekâ, özedönük zekâ ve doğacı zekâ sırasıyla ele alınarak adı geçen Türkçe ders kitabında hazırlık çalışmaları, metinler, metinlerle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmalarına yansımaları tespit edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 17

Dil Zekâsının Özgün Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Ders Kitabı		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	DZ	TM	DZ	TE	DZ	TDC	DZ	T	DZ
	Erdemler	12	8	4	3	38	32	23	15	77
Millî Mücadele ve Atatürk	11	6	4	4	29	24	20	15	64	49
Duygular	14	7	4	3	31	20	22	16	71	46
Millî Kültürümüz	13	8	4	4	30	25	17	13	64	50
Doğa ve Evren	15	7	4	4	34	33	18	18	71	62
Sanat	11	5	4	4	37	34	22	18	74	61
Kişisel Gelişim	12	7	4	3	37	29	26	19	79	58
Bilim ve Teknoloji	12	7	4	4	32	26	31	24	79	61
Toplam	100	55	32	29	268	223	179	138	579	445
%	100	55	100	90,6	100	83,2	100	77,1	100	76,9

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, DZ: Dil Zekâsı, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 17 incelendiğinde dil zekâsının Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi görülmektedir. Kitapta toplam 100 hazırlık çalışması bulunmaktadır. Bunlardan %55'i (55 adet) dil zekâsı ile ilişkilidir. Kitaptaki 32 metinden 29'u (%90,6),

metinlerle ilgili etkinliklerin %83,2'si ve 179 tema değerlendirmesinden 138 tanesi dil zekâsıyla ilgili unsurlar barındırmaktadır.

Kitaptaki hazırlık çalışmaları, metinler, metinle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmaları bir bütün olarak değerlendirildiğinde toplam 579 çalışmadan 445 tanesinin (%76,9) dil zekâsına yönelik olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte dil zekâsına yönelik çalışmaların en çok *Doğa ve Evren* temasında, en az ise *Duygular* temasında yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 18

Mantık-Matematik Zekâsının Özgün Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Ders Kitabı Metinle İlgili Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	MMZ	TM	MMZ	TE	MMZ	TDC	MMZ	T	MMZ
	Erdemler	12	2	4	1	38	9	23	7	77
Millî Mücadele ve Atatürk	11	1	4	0	29	8	20	5	64	14
Duygular	14	1	4	0	31	11	22	7	71	19
Millî Kültürümüz	13	0	4	0	30	7	17	4	64	11
Doğa ve Evren	15	0	4	0	34	9	18	0	71	9
Sanat	11	0	4	0	37	10	22	4	74	14
Kişisel Gelişim	12	0	4	0	37	13	26	7	79	20
Bilim ve Teknoloji	12	2	4	0	32	11	31	7	79	20
Toplam	100	6	32	1	268	78	179	41	579	126
%	100	6	100	3,1	100	29,1	100	22,9	100	21,8

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, MMZ: Mantık-Matematik Zekâsı, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 18'de mantık-matematik zekâsının Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyine yönelik veriler yer almaktadır. Kitapta toplam 100 hazırlık çalışması bulunmaktadır. Bunlardan %6'sı mantık-matematik zekâsı ile ilgilidir. Kitaptaki 32 metinden sadece 1'i (%3,1), metinlerle ilgili 268 etkinlikten 78 tanesi (%29,1) ve 179 tema

değerlendirmesinden 47'si (%22,9) mantık-matematik zekâsıyla ilgilidir. Mantık-matematik zekâsına yönelik en büyük pay %29,1 ile metinlerle ilgili etkinliklere düşmektedir.

Kitaptaki hazırlık çalışmalarına, metinlere, metinle ilgili etkinliklere ve tema değerlendirme çalışmalarına bir bütün olarak bakıldığında toplamda 579 çalışmadan 126'sının (%21,8) mantık-matematik zekâsına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte mantık-matematik zekâsına yönelik çalışmaların en çok *Kişisel Gelişim* ile *Bilim ve Teknoloji* temalarında, en az ise *Doğa ve Evren* temasında yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 19

Görsel-Uzamsal Zekânın Özgün Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Ders Kitabı Metinle İlgili Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	GUZ	TM	GUZ	TE	GUZ	TDC	GUZ	T	GUZ
	Erdemler	12	2	4	0	38	1	23	0	77
Millî Mücadele ve Atatürk	11	1	4	0	29	1	20	0	64	2
Duygular	14	1	4	1	31	2	22	0	71	4
Millî Kültürümüz	13	3	4	0	30	2	17	1	64	6
Doğa ve Evren	15	1	4	0	34	1	18	0	71	2
Sanat	11	3	4	0	37	5	22	0	74	8
Kişisel Gelişim	12	1	4	0	37	4	26	0	79	5
Bilim ve Teknoloji	12	3	4	1	32	5	31	0	79	9
Toplam	100	15	32	2	268	21	179	1	579	39
%	100	15	100	6,3	100	7,8	100	0,6	100	6,7

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, GUZ: Görsel-Uzamsal Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 19 incelendiğinde görsel-uzamsal zekânın Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi görülmektedir. Kitapta toplam 100 hazırlık çalışması bulunmaktadır. Bu çalışmalardan 15 tanesi, görsel-uzamsal zekâ ile ilişkilidir. Kitaptaki 32 metinden 2 tanesi (%6,3), metinlerle ilgili 268 etkinlikten 21'i (%7,8) ve 179 tema

değerlendirmesinden sadece 1 tanesi (%0,6) görsel-uzamsal zekâyla ilgilidir. Görsel-uzamsal zekâyâ yönelik en büyük pay ise %15 ile hazırlık çalışmalarında görülmektedir.

Kitaptaki hazırlık çalışmaları, metinler, metinle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmaları bir bütün olarak değerlendirildiğinde toplam 579 çalışmadan sadece 39 tanesinin (%6,7) görsel-uzamsal zekâyâ yönelik olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte görsel-uzamsal zekâyâ yönelik çalışmaların en çok *Bilim ve Teknoloji* temasında, en az ise *Millî Mücadele ve Atatürk* ile *Doğa ve Evren* temalarında yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 20

Müzikal Zekânın Özgün Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Ders Kitabı Metinle İlgili Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	MZ	TM	MZ	TE	MZ	TDC	MZ	T	MZ
	Erdemler	12	1	4	1	38	3	23	0	77
Millî Mücadele ve Atatürk	11	0	4	1	29	1	20	0	64	2
Duygular	14	1	4	1	31	2	22	0	71	4
Millî Kültürümüz	13	1	4	1	30	1	17	0	64	3
Doğa ve Evren	15	0	4	1	34	2	18	0	71	3
Sanat	11	4	4	3	37	3	22	0	74	10
Kişisel Gelişim	12	0	4	1	37	2	26	0	79	3
Bilim ve Teknoloji	12	0	4	1	32	3	31	0	79	4
Toplam	100	7	32	10	268	17	179	0	579	34
%	100	7	100	31,3	100	6,3	100	0	100	5,9

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, MZ: Müzikal Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 20’de müzikal zekânın Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyine yönelik veriler yer almaktadır. Kitapta bulunan 100 hazırlık çalışmasından sadece 7 tanesi müzikal zekâ ile ilgilidir. Kitaptaki 32 metinden 10’u (%31,3) ve metinlerle ilgili

etkinliklerin %6,3'ü müzikal zekâya yöneliktir. Ayrıca, tema değerlendirme çalışmalarında müzikal zekâya hitap eden unsurlar görülmemiştir.

Kitaptaki hazırlık çalışmalarına, metinlere, metinle ilgili etkinliklere ve tema değerlendirme çalışmalarına bir bütün olarak bakıldığında toplamda 579 çalışmadan sadece 34'ünün (%5,9) müzikal zekâya yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte müzikal zekâya yönelik çalışmaların en çok *Sanat* temasında, en az ise *Millî Mücadele ve Atatürk* temasında yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 21

Bedensel Zekânın Özgün Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Ders Kitabı		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	BZ	TM	BZ	Metinle İlgili Etkinlikler		TDC	BZ	T	BZ
					TE	BZ				
Erdemler	12	0	4	0	38	0	23	0	77	0
Millî Mücadele ve Atatürk	11	0	4	1	29	0	20	0	64	1
Duygular	14	2	4	0	31	0	22	0	71	2
Millî Kültürümüz	13	0	4	0	30	1	17	0	64	1
Doğa ve Evren	15	0	4	0	34	0	18	0	71	0
Sanat	11	1	4	2	37	0	22	0	74	3
Kişisel Gelişim	12	0	4	0	37	0	26	0	79	0
Bilim ve Teknoloji	12	0	4	0	32	1	31	0	79	1
Toplam	100	3	32	3	268	2	179	0	579	8
%	100	3	100	9,4	100	0,7	100	0	100	1,4

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, BZ: Bedensel Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 21 incelendiğinde bedensel zekânın Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi görülmektedir. Kitapta toplam 100 hazırlık çalışması bulunmaktadır. Bunlardan sadece %3'ü (3 adet) bedensel zekâ ile ilgilidir. Kitaptaki 32 metinden 3 tanesi (%9,4) ve metinlerle ilgili 268 etkinlikten sadece 2'si (%0,7) bedensel

zekâyâya yöneliktir. Ayrıca, tema değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin bedensel zekâyâya hitap etmediği görülmüştür.

Kitaptaki hazırlık çalışmaları, metinler, metinle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmaları bir bütün olarak değerlendirildiğinde toplam 579 çalışmadan sadece 8 tanesinin (%1,4) bedensel zekâyâya yönelik olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte bedensel zekâyâya yönelik çalışmaların en çok *Sanat* temasında yer aldığı; *Erdemler*, *Doğa ve Evren* ile *Kişisel Gelişim* temalarında hiç yer almadığı tespit edilmiştir.

Tablo 22

Sosyal Zekânın Özgün Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Ders Kitabı		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	SZ	TM	SZ	TE	SZ	TDC	SZ	T	SZ
	Erdemler	12	3	4	1	38	5	23	2	77
Millî Mücadele ve Atatürk	11	6	4	0	29	4	20	0	64	10
Duygular	14	7	4	1	31	3	22	1	71	12
Millî Kültürümüz	13	5	4	0	30	1	17	1	64	7
Doğa ve Evren	15	8	4	0	34	3	18	1	71	12
Sanat	11	5	4	0	37	3	22	1	74	9
Kişisel Gelişim	12	7	4	2	37	4	26	1	79	14
Bilim ve Teknoloji	12	6	4	2	32	3	31	1	79	12
Toplam	100	47	32	6	268	26	179	8	579	87
%	100	47	100	18,8	100	9,7	100	4,5	100	15

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, SZ: Sosyal Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 22’de sosyal zekânın Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyine yönelik veriler yer almaktadır. Kitapta yer alan 100 hazırlık çalışmasından 47 tanesi, yani %47’si sosyal zekâ kapsamındadır. Kitaptaki 32 metinden 6 tanesi (%18,8), metinlerle

ilgili 268 etkinlikten 26'sı (%9,7) ve 179 tema değerlendirilmesinden 8 tanesi (%4,5) sosyal zekâyla ilgilidir. Sosyal zekâyâ yönelik en büyük pay ise %47 ile hazırlık çalışmalarına aittir.

Kitaptaki hazırlık çalışmalarına, metinlere, metinle ilgili etkinliklere ve tema değerlendirme çalışmalarına bir bütün olarak bakıldığında toplamda 579 çalışmadan 87'sinin (%15) sosyal zekâyâ yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte sosyal zekâyâ yönelik çalışmaların en çok *Kişisel Gelişim* temasında, en az ise *Millî Kültürümüz* temasında yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 23

Özedönük Zekânın Özgün Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Ders Kitabı		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	ÖZ	TM	ÖZ	TE	ÖZ	TDC	ÖZ	T	ÖZ
	Erdemler	12	3	4	0	38	4	23	0	77
Millî Mücadele ve Atatürk	11	3	4	0	29	3	20	0	64	6
Duygular	14	5	4	0	31	2	22	0	71	7
Millî Kültürümüz	13	6	4	0	30	1	17	0	64	7
Doğa ve Evren	15	4	4	0	34	3	18	0	71	7
Sanat	11	3	4	0	37	2	22	0	74	5
Kişisel Gelişim	12	6	4	1	37	3	26	0	79	10
Bilim ve Teknoloji	12	4	4	0	32	2	31	0	79	6
Toplam	100	34	32	1	268	20	179	0	579	55
%	100	34	100	3,1	100	7,5	100	0	100	9,5

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, ÖZ: Özedönük Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 23 incelendiğinde özedönük zekânın Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi görülmektedir. Kitapta yer alan 100 hazırlık çalışmasından 34 tanesi, yani %34'ü özedönük zekâ ile ilgili bulgu içermektedir. Kitaptaki 32 metinden sadece 1 tanesi (%3,1) ve metinlerle ilgili 268 etkinlikten 20'si (%7,5) özedönük zekâyâ ilgilidir.

Bununla birlikte 179 tema değerlendirme çalışmasından hiçbiri özedönük zekâyla ilgili unsurlar barındırmamaktadır.

Kitaptaki hazırlık çalışmaları, metinler, metinle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmaları bir bütün olarak değerlendirildiğinde toplam 579 çalışmadan 55 tanesinin (%9,5) özedönük zekâyâ yönelik olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte özedönük zekâyâ yönelik çalışmaların en çok *Kişisel Gelişim* temasında, en az ise *Sanat* temasında yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 24

Doğacı Zekânın Özgün Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

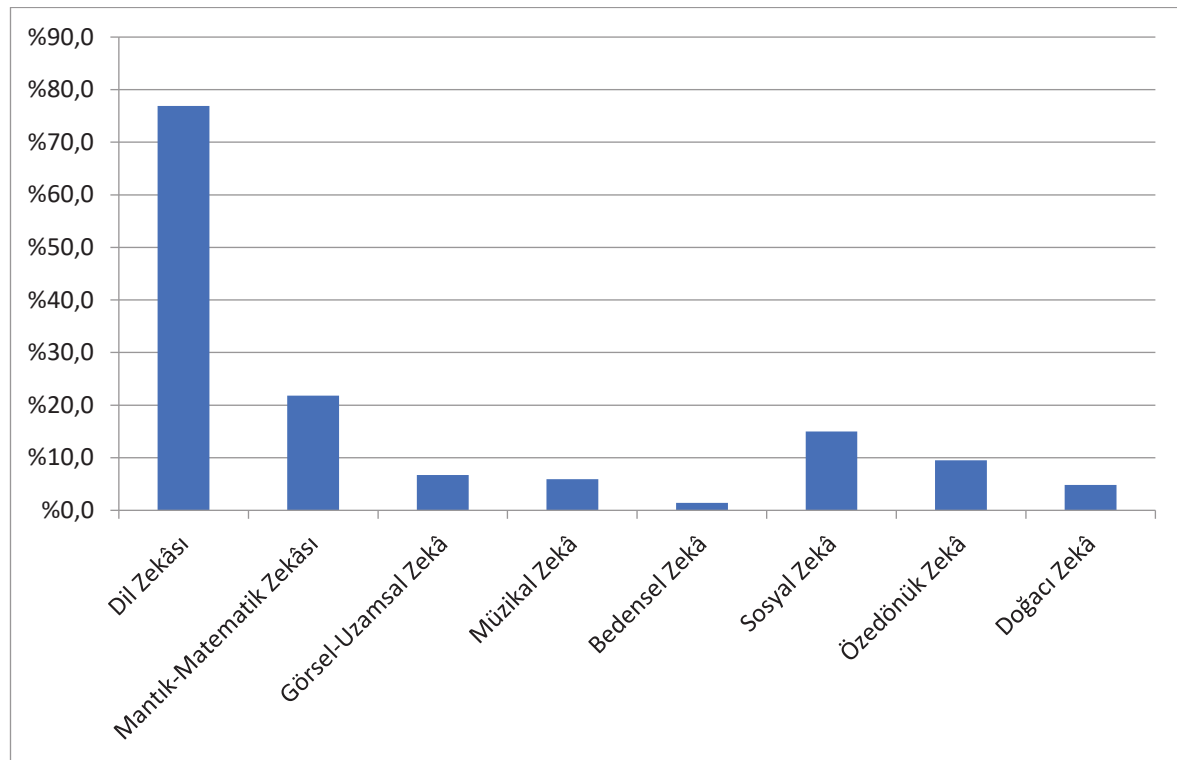
Tema Adı	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Ders Kitabı		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	DOZ	TM	DOZ	TE	DOZ	TDC	DOZ	T	DOZ
	Erdemler	12	1	4	2	38	0	23	0	77
Millî Mücadele ve Atatürk	11	0	4	0	29	0	20	0	64	0
Duygular	14	0	4	1	31	0	22	0	71	1
Millî Kültürümüz	13	2	4	1	30	0	17	0	64	3
Doğa ve Evren	15	11	4	4	34	5	18	0	71	20
Sanat	11	0	4	0	37	0	22	0	74	0
Kişisel Gelişim	12	0	4	1	37	0	26	0	79	1
Bilim ve Teknoloji	12	0	4	0	32	0	31	0	79	0
Toplam	100	14	32	9	268	5	179	0	579	28
%	100	14	100	28,1	100	1,9	100	0	100	4,8

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, DOZ: Doğacı Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 24'te doğacı zekânın Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyine yönelik veriler yer almaktadır. Kitapta yer alan 100 hazırlık çalışmasından 14 tanesi, yani %14'ü doğacı zekâ ile ilgilidir. Kitaptaki 32 metinden 9'u (%28,1) ve metinlerle ilgili

268 etkinlikten sadece 5 tanesi (%1,9) doğacı zekâ alanına yöneliktir. Bununla birlikte 179 tema değerlendirme çalışmasından hiçbiri doğacı zekâ ile ilgili unsurlar içermemektedir.

Kitaptaki hazırlık çalışmalarına, metinlere, metinle ilgili etkinliklere ve tema değerlendirme çalışmalarına bir bütün olarak bakıldığında toplamda 579 çalışmadan sadece 28'inin (%4,8) doğacı zekâyâ yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte doğacı zekâyâ yönelik çalışmaların en çok *Doğa ve Evren* temasında yer aldığı; *Millî Mücadele ve Atatürk*, *Sanat* ile *Bilim ve Teknoloji* temalarında hiç yer almadığı belirlenmiştir.

Grafik 4. Zekâ alanlarının Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki oransal dağılımı

Zekâ alanlarının Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi incelendiğinde, genel anlamda zekâ alanlarının ders kitabında benzer oranlarda bir dağılıma sahip olmadığı görülmektedir (Grafik 4). Zekâ alanlarının yer alma düzeyi sırasıyla; dil zekâsı (%76,9), mantık-matematik zekâsı (%21,8), sosyal zekâ (%15), özedönük zekâ (%9,5), görsel-uzamsal zekâ (%6,7), müzikal zekâ (%5,9), doğacı zekâ (%4,8) ve bedensel zekâ (%1,4)'dir. Bu oranlara bakıldığında dil zekâsının diğer zekâ alanlarına göre baskın bir şekilde ilk sıraya yerleştiği, ikinci sırada ise mantık-matematik zekâsının yer aldığı

görülmektedir. İhmâl edilen zekâ alanlarından ise özellikle doğacı zekâ ve bedensel zekânın ön plana çıktığı görülmektedir.

Zekâ alanlarının MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi.

Çalışmanın bu bölümünde zekâ alanlarının MEB Yayınları tarafından yayımlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki yer alma düzeyleri incelenmiştir. Bu bağlamda zekâ alanları; dil zekâsı, mantık-matematik zekâsı, görsel-uzamsal zekâ, müzikal zekâ, bedensel zekâ, sosyal zekâ, özedönük zekâ ve doğacı zekâ sırasıyla ele alınarak adı geçen Türkçe ders kitabında hazırlık çalışmaları, metinler, metinlerle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmalarına yansımaları tespit edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 25

Dil Zekâsının MEB Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı									
	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Metinle İlgili Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	DZ	TM	DZ	TE	DZ	TDC	DZ	T	DZ
Erdemler	12	6	4	4	35	29	9	7	60	46
Millî Mücadele ve Atatürk	11	4	4	3	32	24	8	8	55	39
Kişisel Gelişim	10	8	4	4	34	29	9	7	57	48
Millî Kültürümüz	16	9	4	4	32	28	10	10	62	51
Bilim ve Teknoloji	14	6	4	4	31	27	9	9	58	46
Okuma Kültürü	11	6	4	3	38	37	12	6	65	52
Doğa ve Evren	14	8	4	4	34	30	9	8	61	50
Zaman ve Mekân	10	6	4	3	34	30	7	6	55	45
Toplam	98	53	32	29	270	234	73	61	473	377
%	100	54,1	100	90,6	100	86,7	100	83,6	100	79,7

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, DZ: Dil Zekâsı, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 25’te dil zekâsının MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyine yönelik veriler yer almaktadır. Kitapta toplam 98 hazırlık çalışması bulunmaktadır. Bunlardan %54,1’i (53 adet) dil zekâsı ile ilişkilidir. Kitaptaki 32 metinden 29’u (%90,6), metinlerle ilgili etkinliklerin %86,7’si ve 73 tema değerlendirmesinden 61 tanesi dil zekâsıyla ilgili unsurlar barındırmaktadır.

Kitaptaki hazırlık çalışmaları, metinler, metinle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmaları bir bütün olarak değerlendirildiğinde toplam 473 çalışmadan 377 tanesinin (%79,7) dil zekâsına yönelik olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte dil zekâsına yönelik çalışmaların en çok *Okuma Kültürü* temasında, en az ise *Millî Mücadele ve Atatürk* temasında yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 26

Mantık-Matematik Zekâsının MEB Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı									
	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Metinle İlgili Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	MMZ	TM	MMZ	TE	MMZ	TDC	MMZ	T	MMZ
Erdemler	12	0	4	0	35	10	9	3	60	13
Millî Mücadele ve Atatürk	11	0	4	1	32	11	8	0	55	12
Kişisel Gelişim	10	0	4	0	34	9	9	1	57	10
Millî Kültürümüz	16	1	4	0	32	12	10	0	62	13
Bilim ve Teknoloji	14	0	4	1	31	12	9	0	58	13
Okuma Kültürü	11	0	4	0	38	11	12	5	65	16
Doğa ve Evren	14	0	4	0	34	12	9	0	61	12
Zaman ve Mekân	10	0	4	1	34	13	7	1	55	15
Toplam	98	1	32	3	270	90	73	10	473	104
%	100	1	100	9,4	100	33,3	100	13,7	100	22

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, MMZ: Mantık-Matematik Zekâsı, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 26 incelendiğinde mantık-matematik zekâsının MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi görülmektedir. Kitapta toplam 98 hazırlık çalışması bulunmaktadır. Bunlardan sadece %1'i (1 adet) mantık-matematik zekâsı ile ilişkilidir. Kitaptaki 32 metinden sadece 3'ü (%9,4), metinlerle ilgili 270 etkinlikten 90 tanesi (%33,3) ve 73 tema değerlendirmesinden 10'u (%13,7) mantık-matematik zekâsıyla ilgilidir. Mantık-matematik zekâsına yönelik en büyük pay %33,3 ile metinlerle ilgili etkinliklere düşmektedir.

Kitaptaki hazırlık çalışmalarına, metinlere, metinle ilgili etkinliklere ve tema değerlendirme çalışmalarına bir bütün olarak bakıldığında toplamda 473 çalışmadan 104'ünün (%22) mantık-matematik zekâsına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte mantık-matematik zekâsına yönelik çalışmaların en çok *Okuma Kültürü* temasında, en az ise *Kişisel Gelişim* temasında yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 27

Görsel-Uzamsal Zekânın MEB Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı									
	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Metinle İlgili Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	GUZ	TM	GUZ	TE	GUZ	TDC	GUZ	T	GUZ
Erdemler	12	0	4	0	35	2	9	0	60	2
Millî Mücadele ve Atatürk	11	0	4	2	32	1	8	0	55	3
Kişisel Gelişim	10	1	4	1	34	5	9	0	57	7
Millî Kültürümüz	16	0	4	0	32	1	10	0	62	1
Bilim ve Teknoloji	14	1	4	2	31	7	9	0	58	10
Okuma Kültürü	11	1	4	0	38	1	12	1	65	3
Doğa ve Evren	14	1	4	0	34	2	9	0	61	3
Zaman ve Mekân	10	0	4	0	34	1	7	0	55	1
Toplam	98	4	32	5	270	20	73	1	473	30
%	100	4,1	100	15,6	100	7,4	100	1,4	100	6,3

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, GUZ: Görsel-Uzamsal Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 27’de görsel-uzamsal zekânın MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyine yönelik veriler yer almaktadır. Kitapta toplam 98 hazırlık çalışması bulunmaktadır. Bunlardan %4,1’i (4 adet) görsel-uzamsal zekâ ile ilgilidir. Kitaptaki 32 metinden 5 tanesi (%15,6), metinlerle ilgili 270 etkinlikten 20’si (%7,4) ve 73 tema değerlendirmesinden sadece 1 tanesi (%1,4) görsel-uzamsal zekâyla ilgilidir. Görsel-uzamsal zekâyla yönelik en büyük pay ise %15,6 ile metinlerde görülmektedir.

Kitaptaki hazırlık çalışmaları, metinler, metinle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmaları bir bütün olarak değerlendirildiğinde toplam 473 çalışmadan sadece 30 tanesinin (%6,3) görsel-uzamsal zekâyla yönelik olduğu belirlenmiştir. Bununla

birlikte görsel-uzamsal zekâya yönelik çalışmaların en çok *Bilim ve Teknoloji* temasında en az ise *Millî Kültürümüz* ile *Zaman ve Mekân* temalarında yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 28

Müzikal Zekânın MEB Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı									
	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Metinle İlgili Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	MZ	TM	MZ	TE	MZ	TDC	MZ	T	MZ
Erdemler	12	0	4	1	35	2	9	0	60	3
Millî Mücadele ve Atatürk	11	0	4	1	32	2	8	0	55	3
Kişisel Gelişim	10	1	4	1	34	4	9	0	57	6
Millî Kültürümüz	16	0	4	1	32	5	10	0	62	6
Bilim ve Teknoloji	14	0	4	1	31	4	9	0	58	5
Okuma Kültürü	11	0	4	1	38	1	12	0	65	2
Doğa ve Evren	14	2	4	1	34	3	9	0	61	6
Zaman ve Mekân	10	0	4	1	34	6	7	0	55	7
Toplam	98	3	32	8	270	27	73	0	473	38
%	100	3,1	100	25	100	10	100	0	100	8

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, MZ: Müzikal Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 28 incelendiğinde müzikal zekânın MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi görülmektedir. Kitapta yer alan 98 hazırlık çalışmasından 3 tanesi, yani %3,1'i müzikal zekâ kapsamındadır. Kitaptaki 32 metinden 8'i (%25) ve metinlerle ilgili etkinliklerin %10'u müzikal zekâya yöneliktir. Ayrıca, tema değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin müzikal zekâya hitap etmediği görülmüştür.

Kitaptaki hazırlık çalışmalarına, metinlere, metinle ilgili etkinliklere ve tema değerlendirme çalışmalarına bir bütün olarak bakıldığında toplamda 473 çalışmadan sadece 38'inin (%8) müzikal zekâya yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte müzikal

zekâya yönelik çalışmaların en çok *Zaman ve Mekân* temasında, en az ise *Okuma Kültürü* temasında yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 29

Bedensel Zekânın MEB Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı									
	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Metinle İlgili Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	BZ	TM	BZ	TE	BZ	TDC	BZ	T	BZ
Erdemler	12	0	4	0	35	1	9	0	60	1
Millî Mücadele ve Atatürk	11	0	4	0	32	2	8	0	55	2
Kişisel Gelişim	10	0	4	1	34	0	9	0	57	1
Millî Kültürümüz	16	0	4	0	32	1	10	0	62	1
Bilim ve Teknoloji	14	0	4	0	31	0	9	0	58	0
Okuma Kültürü	11	0	4	0	38	0	12	0	65	0
Doğa ve Evren	14	0	4	0	34	0	9	0	61	0
Zaman ve Mekân	10	0	4	1	34	0	7	0	55	1
Toplam	98	0	32	2	270	4	73	0	473	6
%	100	0	100	6,3	100	1,5	100	0	100	1,3

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, BZ: Bedensel Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 29’da bedensel zekânın MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyine yönelik veriler yer almaktadır. Kitapta yer alan 98 hazırlık çalışmasından hiçbirinde bedensel zekâya rastlanmamıştır. Kitaptaki 32 metinden 2 tanesi (%6,3) ve metinlerle ilgili 270 etkinlikten 4’ü (%1,5) bedensel zekâya yöneliktir. Ayrıca, tema değerlendirme çalışmalarından hiçbirinin bedensel zekâya hitap etmediği görülmüştür.

Kitaptaki hazırlık çalışmalarına, metinlere, metinle ilgili etkinliklere ve tema değerlendirme çalışmalarına bir bütün olarak bakıldığında toplamda 473 çalışmadan sadece 6 tanesinin (%1,3) bedensel zekâya yönelik olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte bedensel

zekâya yönelik çalışmaların en çok *Millî Mücadele ve Atatürk* temasında yer aldığı, *Bilim ve Teknoloji*, *Okuma Kültürü* ile *Doğa ve Evren* temalarında hiç yer almadığı tespit edilmiştir.

Tablo 30

Sosyal Zekânın MEB Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı									
	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Metinle İlgili Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	SZ	TM	SZ	TE	SZ	TDC	SZ	T	SZ
Erdemler	12	4	4	3	35	6	9	0	60	13
Millî Mücadele ve Atatürk	11	4	4	0	32	9	8	0	55	13
Kişisel Gelişim	10	3	4	2	34	6	9	0	57	11
Millî Kültürümüz	16	4	4	0	32	4	10	0	62	8
Bilim ve Teknoloji	14	3	4	1	31	6	9	0	58	10
Okuma Kültürü	11	3	4	1	38	5	12	0	65	9
Doğa ve Evren	14	2	4	0	34	7	9	0	61	9
Zaman ve Mekân	10	2	4	0	34	4	7	0	55	6
Toplam	98	25	32	7	270	47	73	0	473	79
%	100	25,5	100	21,9	100	17,4	100	0	100	16,7

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, SZ: Sosyal Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 30 incelendiğinde sosyal zekânın MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi görülmektedir. Kitapta toplam 98 hazırlık çalışması bulunmaktadır. Bunlardan %25,5'i (25 adet) sosyal zekâ ile ilişkilidir. Kitaptaki 32 metinden 7 tanesi (%21,9) ve metinlerle ilgili 270 etkinlikten 47'si (%17,4) sosyal zekâyla ilgilidir. Tema değerlendirme çalışmalarında bu zekâ alanına rastlanmamıştır. Bununla birlikte sosyal zekâyaya yönelik en büyük pay ise %25,5 ile hazırlık çalışmalarına aittir.

Kitaptaki hazırlık çalışmaları, metinler, metinle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmaları bir bütün olarak değerlendirildiğinde toplam 473 çalışmadan

79'unun (%16,7) sosyal zekâya yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte sosyal zekâya yönelik çalışmaların en çok *Erdemler* ile *Millî Mücadele ve Atatürk* temalarında, en az ise *Zaman ve Mekân* temasında yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 31

Özedönük Zekânın MEB Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Ders Kitabı									
	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Metinle İlgili Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	ÖZ	TM	ÖZ	TE	ÖZ	TDC	ÖZ	T	ÖZ
Erdemler	12	3	4	0	35	3	9	0	60	6
Millî Mücadele ve Atatürk	11	4	4	0	32	5	8	0	55	9
Kişisel Gelişim	10	2	4	0	34	3	9	1	57	6
Millî Kültürümüz	16	8	4	0	32	5	10	0	62	13
Bilim ve Teknoloji	14	5	4	0	31	4	9	0	58	9
Okuma Kültürü	11	5	4	1	38	5	12	0	65	11
Doğa ve Evren	14	7	4	0	34	5	9	1	61	13
Zaman ve Mekân	10	5	4	0	34	5	7	0	55	8
Toplam	98	39	32	1	270	35	73	2	473	75
%	100	39,8	100	3,1	100	13	100	2,7	100	15,9

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, ÖZ: Özedönük Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 31'de özedönük zekânın MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyine yönelik veriler yer almaktadır. Kitapta toplam 98 hazırlık çalışması bulunmaktadır. Bunlardan %39,8'i (39 adet) özedönük zekâ ile ilişkilidir. Kitaptaki 32 metinden sadece 1 tanesi (%3,1), metinlerle ilgili 270 etkinlikten 35'i (%13) ve 73 tema değerlendirme çalışmasından 2 tanesi (%2,7) özedönük zekâyla ilgili unsurlar barındırmaktadır.

Kitaptaki hazırlık çalışmalarına, metinlere, metinle ilgili etkinliklere ve tema değerlendirme çalışmalarına bir bütün olarak bakıldığında toplamda 473 çalışmadan 75 tanesinin (%15,9) özedönük zekâya yönelik olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte özedönük zekâya yönelik çalışmaların en çok *Millî Kültürümüz* ile *Doğa ve Evren* temalarında, en az ise *Erdemler* ile *Kişisel Gelişim* temalarında yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 32

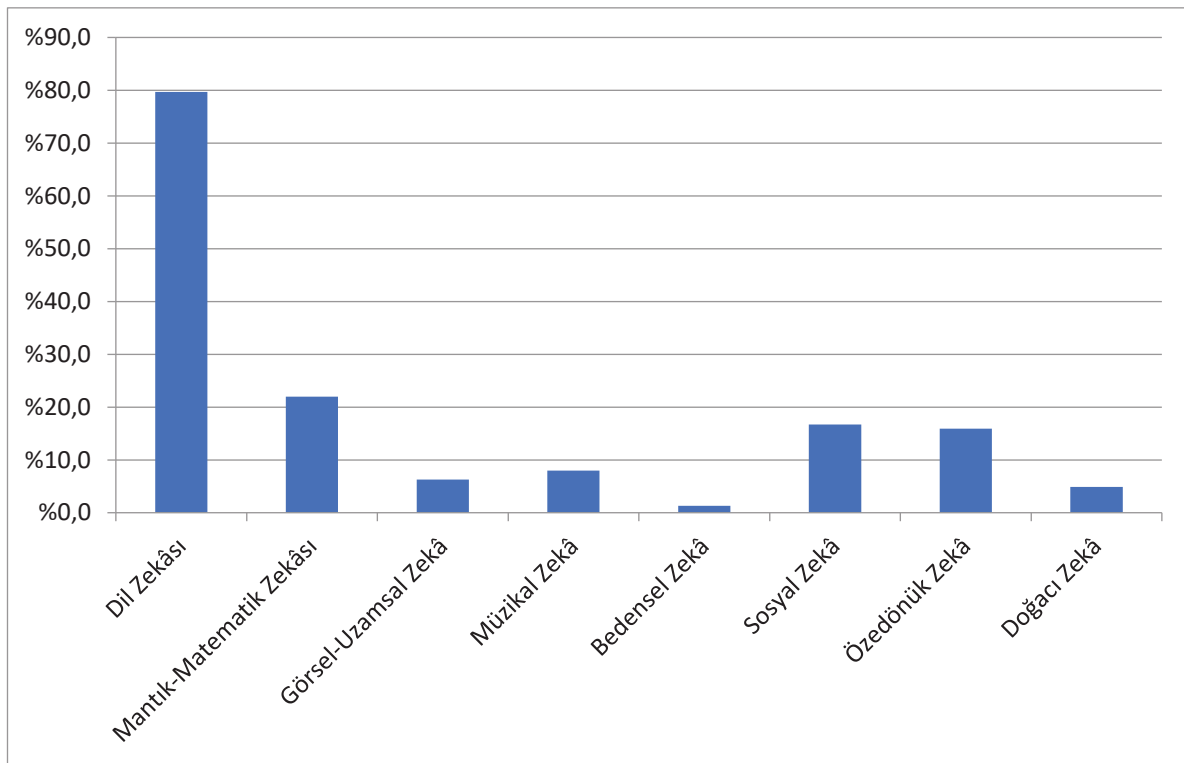
Doğacı Zekânın MEB Yayınları 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alma Düzeyine Yönelik Veriler

Tema Adı	Hazırlık Çalışmaları		Metin		Ders Kitabı Metinle İlgili Etkinlikler		Tema Değerlendirme		Genel Toplam	
	THÇ	DOZ	TM	DOZ	TE	DOZ	TDC	DOZ	T	DOZ
	Erdemler	12	0	4	0	35	0	9	0	60
Millî Mücadele ve Atatürk	11	0	4	0	32	0	8	0	55	0
Kişisel Gelişim	10	0	4	0	34	0	9	0	57	0
Millî Kültürümüz	16	0	4	1	32	0	10	0	62	1
Bilim ve Teknoloji	14	1	4	1	31	3	9	0	58	5
Okuma Kültürü	11	0	4	0	38	0	12	0	65	0
Doğa ve Evren	14	7	4	4	34	6	9	0	61	17
Zaman ve Mekân	10	0	4	0	34	0	7	0	55	0
Toplam	98	8	32	6	270	9	73	0	473	23
%	100	8,2	100	18,8	100	3,3	100	0	100	4,9

THÇ: Toplam Hazırlık Çalışması, DOZ: Doğacı Zekâ, TM: Toplam Metin, TE: Toplam Etkinlik, TDC: Toplam Tema Değerlendirme Çalışması, T: Toplam

Tablo 32 incelendiğinde doğacı zekânın MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alma düzeyi görülmektedir. Kitapta yer alan 98 hazırlık çalışmasından 8 tanesi, yani %8,2'si doğacı zekâ kapsamındadır. Kitaptaki 32 metinden 6'sı (%18,8) ve metinlerle ilgili 270 etkinlikten 9 tanesi (%3,3) doğacı zekâ alanına yöneliktir. Bununla birlikte 169 tema değerlendirme çalışmasından hiçbiri doğacı zekâ ile ilgili unsurlar içermemektedir.

Kitaptaki hazırlık çalışmaları, metinler, metinle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmaları bir bütün olarak değerlendirildiğinde toplam 473 çalışmadan sadece 23'ünün (%4,9) doğacı zekâya yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte doğacı zekâya yönelik çalışmaların en çok *Doğa ve Evren* temasında yer aldığı; *Erdemler*, *Millî Mücadele ve Atatürk*, *Kişisel Gelişim*, *Okuma Kültürü*, *Zaman ve Mekân* temalarında ise hiç yer almadığı belirlenmiştir.

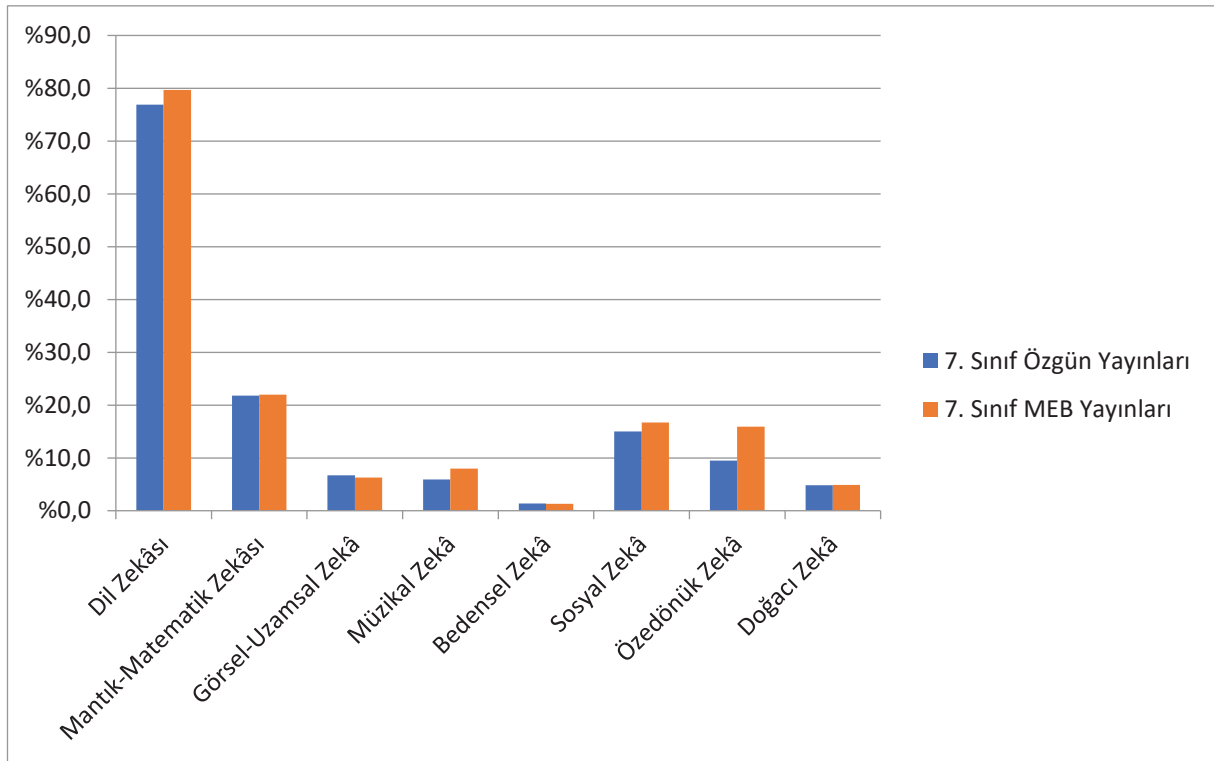

Grafik 5. Zekâ alanlarının MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki oransal dağılımı

Grafik 5'e bakıldığında zekâ alanlarının, MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında birbirinden farklı dağılımlara sahip olduğu görülmektedir. Zekâ alanlarına yer verilme düzeyi sırasıyla; dil zekâsı (%79,7), mantık-matematik zekâsı (%22), sosyal zekâ (%16,7), özedönük zekâ (%15,9), müzikal zekâ (%8), görsel-uzamsal zekâ (%6,3), doğacı zekâ (%4,9) ve bedensel zekâ (%1,3)'dir. Bu oranlara bakıldığında dil zekâsının diğer zekâ alanlarını açık bir farkla geçerek ilk sıraya yerleştiği, ikinci sırada ise mantık-matematik zekâsının yer aldığı görülmektedir. İhmâl edilen zekâ alanlarında ise özellikle doğacı zekâ ve bedensel zekânın ön plana çıktığı görülmektedir.

7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Zekâ Alanlarını İçerme Düzeyleri Bakımından Karşılaştırılması

Bu bölümünde, Özgün Yayınları tarafından yayımlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları tarafından yayımlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabı zekâ alanlarını içerme düzeyleri bakımından karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda ilgili kitaplardan elde edilen verilerden hareketle bir grafik oluşturulmuş ve yorumlanmıştır.

Grafik 6. Zekâ alanlarının 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki karşılaştırmalı dağılımı

Zekâ alanlarının 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyleri incelendiğinde her iki kitaptaki zekâ alanlarının yer alma düzeylerinin en çoktan en aza doğru sıralandığında büyük oranda benzediği sonucuna ulaşılmıştır. Özgün Yayınlarında zekâ alanlarının dil zekâsı, mantık-matematik zekâsı, sosyal zekâ, özedönük zekâ, görsel-uzamsal zekâ, müzikal zekâ, doğacı zekâ ve bedensel zekâ; MEB Yayınlarında ise zekâ alanlarının dil zekâsı, mantık-matematik zekâsı, sosyal zekâ, özedönük zekâ, müzikal zekâ, görsel-uzamsal zekâ, doğacı zekâ ve bedensel zekâ olarak sıralandığı görülmektedir.

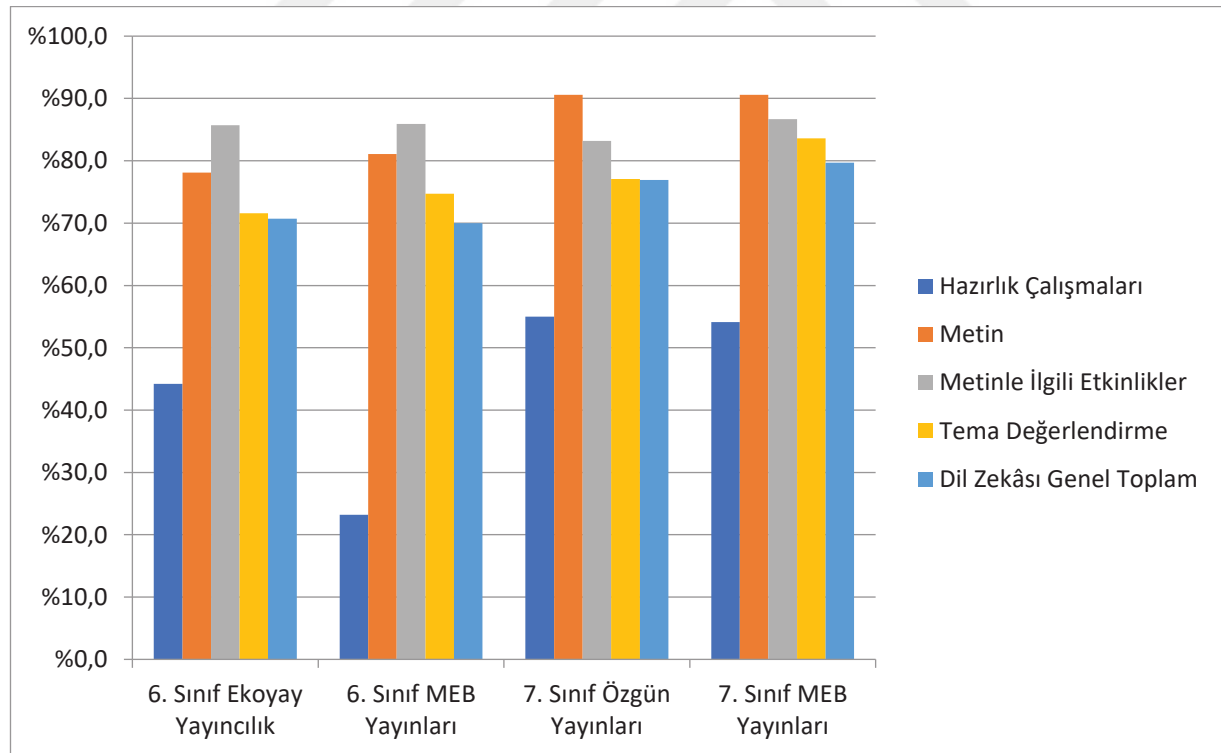
İncelenen Türkçe ders kitaplarına yüzdeler dilimler açısından bakıldığında, iki kitapta dil zekâsının yer alma düzeyleri benzerdir (MEB Yayınları %79,7-Özgün Yayınları %76,9). Mantık-matematik zekâsında bu benzerliğin daha da fazla olduğu açıkça görülmektedir (MEB Yayınları %22-Özgün Yayınları %21,8). Sosyal zekâyâ bakıldığında zekânın yer alma yüzdesinin Özgün Yayınlarında %15, MEB Yayınlarında %16,7 olduğu belirlenmiştir. Özedönük zekâda ise durum biraz daha farklıdır. Bu zekânın yer verilme düzeyleri yayınlara göre sıralama düzeyinde farklı olmamakla birlikte oran olarak ciddi farklar taşımaktadır. MEB Yayınlarında bu zekâ alanının yer alma düzeyi Özgün Yayınlarına göre fazladır (MEB Yayınları %15,9-Özgün Yayınları %9,5). Görsel-uzamsal zekâda iki yayın arasında çok önemli bir fark olmadığı görülmektedir (Özgün Yayınları %6,7-MEB Yayınları %6,3). Fakat Özgün Yayınlarında zekâ alanları yer alma düzeyleri sıralandığında bu zekâ alanı 5. sırada yer alırken MEB Yayınlarında 6. sırada yer almıştır. İki kitap müzikal zekâ alanı açısından kıyaslandığında da bu farkın biraz daha fazla olduğu görülmektedir (MEB Yayınları %8-Özgün Yayınları %5,9). Özgün Yayınlarında zekâ alanlarının yer alma düzeyleri sıralandığında bu zekâ alanı 6. sırada yer alırken MEB Yayınlarında 5. sırada yer almıştır. Doğacı zekânın yayınevlerinde yer verilme düzeyi ise neredeyse aynıdır (MEB Yayınları %4,9-Özgün Yayınları %4,8). İki kitapta da en az yer verilen zekâ alanı olan bedensel zekâ için de bu durum geçerlidir. Özgün Yayınlarında %1,4 oranında, MEB Yayınlarında ise %1,3 oranında yer almıştır.

İncelenen iki yayında da aynı tür zekâ alanları önemsenmiş, aynı tür zekâ alanları ihmal edilmiştir. Yani zekâların önemsenme veya ihmal edilme dereceleri 7. sınıf Türkçe ders kitapları için anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Zekâ Alanlarını İçerme Düzeyleri Bakımından Karşılaştırılması

Bu bölümünde, Ekoyay Yayıncılık tarafından yayımlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabı, MEB Yayınları tarafından yayımlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabı, Özgün Yayınları tarafından yayımlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları tarafından yayımlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabı zekâ alanlarını içerme düzeyleri açısından karşılaştırılmıştır. Bu bağlamda ilgili kitaplar; dil zekâsı, mantık-matematik zekâsı, görsel-uzamsal zekâ, müzikal zekâ, bedensel zekâ, sosyal zekâ, özedönük zekâ ve doğacı zekâ sırasıyla ele alınarak karşılaştırılmıştır.

6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının dil zekâsını içerme düzeyleri bakımından karşılaştırılması. Çalışmanın bu bölümünde incelenen Türkçe ders kitaplarından elde edilen verilerden hareketle grafik oluşturularak karşılaştırma yapılmıştır.

Grafik 7. Dil zekâsının 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki karşılaştırmalı dağılımı

Grafik 7'ye bakıldığında kitaptaki bütün unsurlar (hazırlık çalışmaları, metin, metinle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmaları) dikkate alındığında dil zekâsının, en çok

%79,7 ile MEB Yayınları tarafından yayımlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer aldığı görülmektedir. Bu kitabı sırasıyla %76,9 ile Özgün Yayınları tarafından yayımlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabı, %70,7 ile Ekoyay Yayıncılık tarafından yayımlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabı ve %70 ile MEB Yayınları tarafından yayımlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabı izlemektedir.

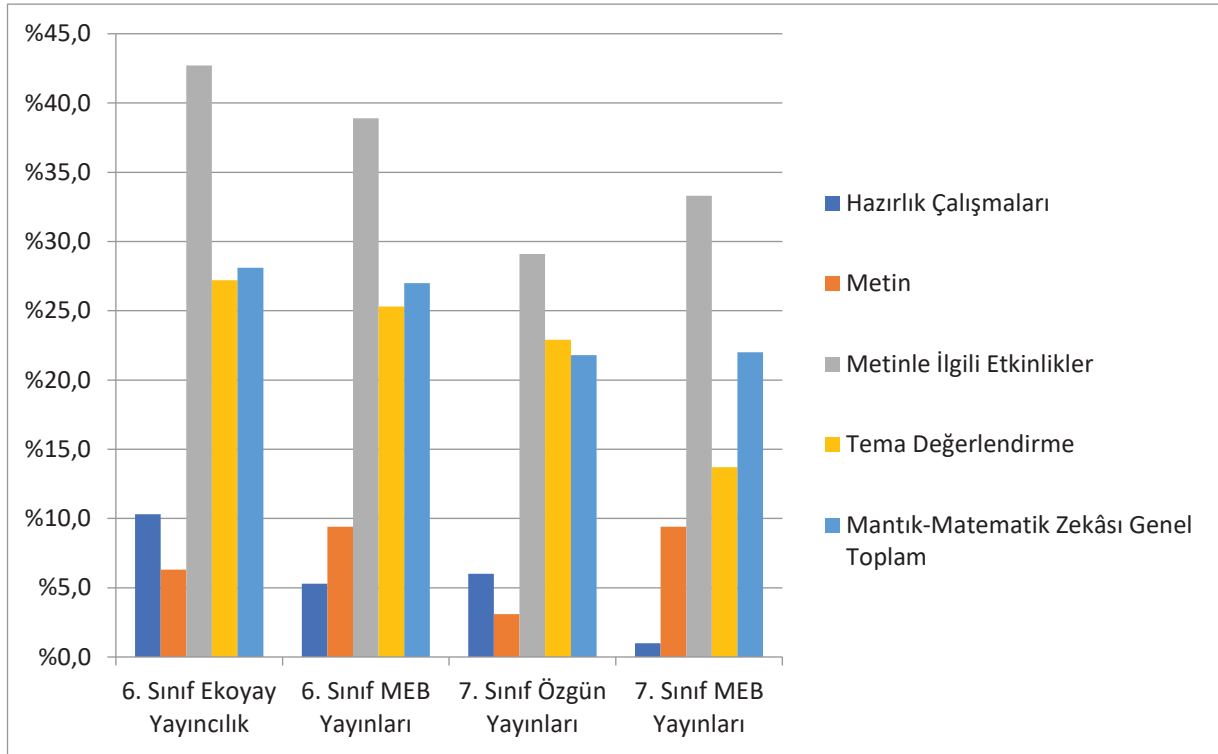
Hazırlık çalışmaları temel alındığında dil zekâsına %55 oranla en çok yer veren ders kitabının Özgün Yayınları tarafından yayımlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabı olduğu, %23,2 ile en az yer veren ders kitabının MEB Yayınları tarafından yayımlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabı olduğu görülmektedir.

Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde dil zekâsının yer alma düzeyine bakıldığında 7. sınıfa yönelik hazırlanan iki ders kitabının %90,6'lık bir oranla ilk sırayı paylaştığı anlaşılmaktadır.

Metinle ilgili etkinliklerde dil zekâsına yer verilme oranı incelendiğinde %86,7 ile 7. sınıfa ait Türkçe ders kitabının (MEB Yayınları) öne çıktığı görülürken %83,2'lik bir oranla 7. sınıfa ait olan diğer Türkçe ders kitabının (Özgün Yayınları) ise geride kaldığı görülmektedir.

Tema değerlendirme çalışmalarında ilk sırada MEB Yayınlarına ait 7. sınıf Türkçe ders kitabı (%83,6), son sırada ise Ekoyay Yayıncılık tarafından yayımlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabı (%71,6) yer almaktadır.

6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının mantık-matematik zekâsını içermeye düzeyleri bakımından karşılaştırılması. Bu bölümde, çalışma kapsamında incelenen 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarından elde edilen verilerden hareketle grafik oluşturularak karşılaştırma yapılmıştır.

Grafik 8. Mantık-matematik zekâsının 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki karşılaştırmalı dağılımı

Grafik 8 incelendiğinde kitaptaki bütün unsurlar dikkate alındığında mantık-matematik zekâsına en çok 6. sınıf Ekoyay Yayıncılık Türkçe ders kitabında (%28,1) yer verildiği görülmektedir. Bu ders kitabını sırasıyla 6. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabı (%27), 7. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabı (%22) ve 7. sınıf Özgün Yayınları Türkçe ders kitabı (%21,8) izlemektedir.

Hazırlık çalışmalarına bakıldığında mantık-matematik zekâsına %10,3 ile en çok yer veren ders kitabının Ekoyay Yayıncılık tarafından yayımlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabı olduğu, en az yer veren ders kitabının ise %1 ile MEB Yayınları tarafından yayımlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabı olduğu açıkça görülmektedir.

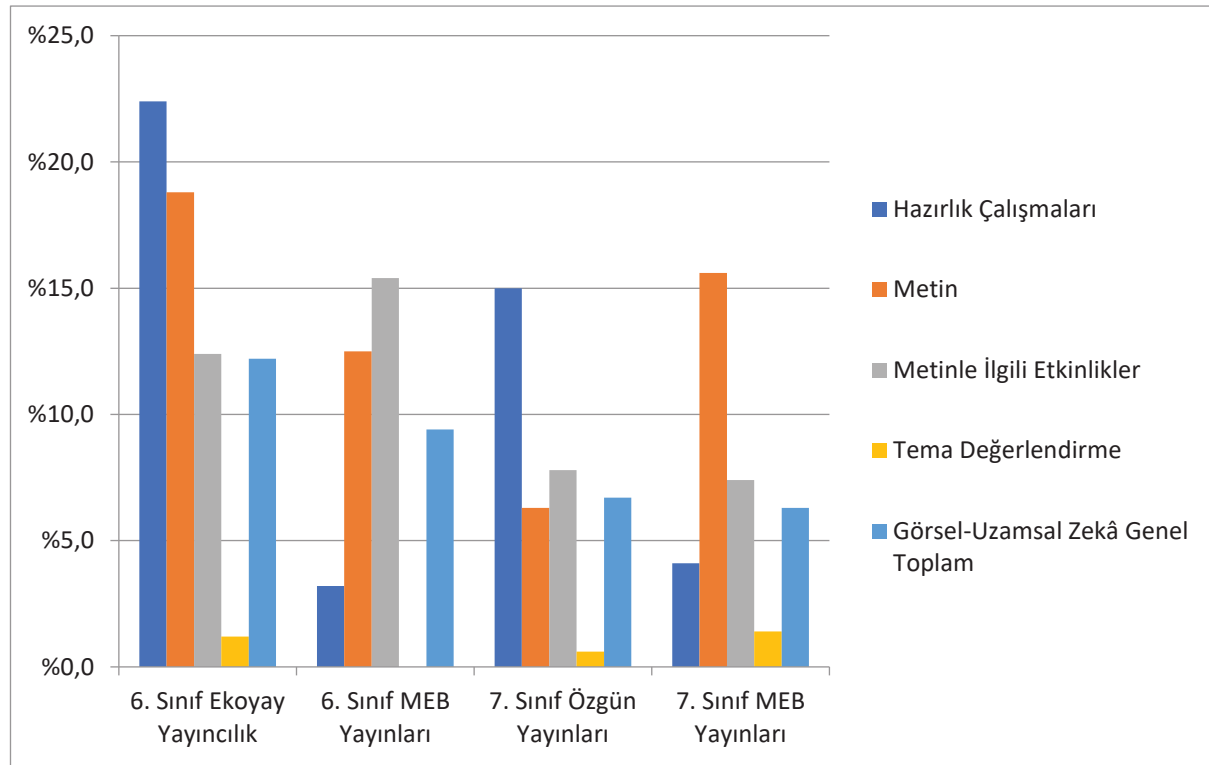
Metinlerdeki dil zekâsına yer verilme düzeyleri incelendiğinde 6 ve 7. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitapları %9,4'lük oranla ilk sırayı paylaşmaktadır.

Metinle ilgili etkinliklerde mantık-matematik zekâsına yer verilme oranı olarak 6. sınıf Ekoyay Yayıncılık Türkçe ders kitabının (%42,7) öne çıktığı görülürken bu kısımda mantık-

matematik zekâsına en az yer veren ders kitabı ise 7. sınıf Özgün Yayınları Türkçe ders kitabı olmuştur (%29,1).

Tema değerlendirme çalışmalarına bakıldığında ilk sırada %27,2 ile 6. sınıf Ekoyay Yayıncılık Türkçe ders kitabının, son sırada ise %13,7'lik oranla 7. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabının olduğu tespit edilmiştir.

6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının görsel-uzamsal zekâyı içermeye düzeyleri bakımından karşılaştırılması. Çalışmanın bu bölümünde incelenen Türkçe ders kitaplarından elde edilen verilerden hareketle grafik oluşturularak karşılaştırma yapılmıştır.

Grafik 9. Görsel-uzamsal zekânın 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki karşılaştırmalı dağılımı

Grafik 9 incelendiğinde ders kitabındaki hazırlık çalışmaları, metinler, metinle ilgili etkinlikler, tema değerlendirme çalışmaları gibi bütün unsurlar dikkate alındığında görsel-uzamsal zekânın en çok %12,2'lik oranla 6. sınıf Ekoyay Yayıncılık Türkçe ders kitabında yer aldığı görülmektedir. Bu ders kitabını sırasıyla 6. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabı

(%9,4), 7. sınıf Özgün Yayınları Türkçe ders kitabı (%6,7) ve 7. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabı (%6,3) izlemektedir.

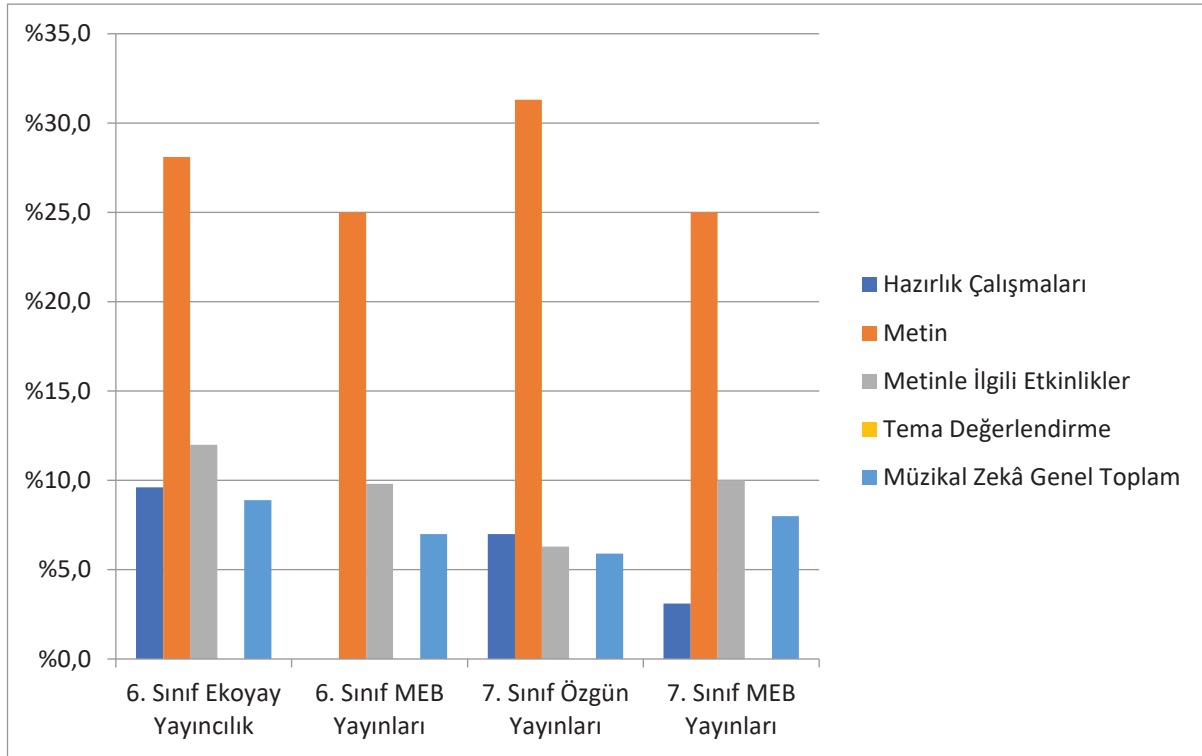
İlgili kitaplar hazırlık çalışmaları bağlamında incelendiğinde ise görsel-uzamsal zekâya en çok yer veren ders kitabının %22,4'lük oranla Ekoyay Yayıncılık tarafından yayımlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabı olduğu, ilgili zekâya en az yer veren ders kitabının ise MEB Yayınları tarafından yayımlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabı (%3,2) olduğu görülmektedir.

Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde görsel-uzamsal zekânın yer verilme düzeylerine bakıldığında 6. sınıf Ekoyay Yayıncılık Türkçe ders kitabının %18,8'lik oranla ilk sırada olduğu, son sırada ise %6,3'lük oranla 7. sınıf Özgün Yayınları Türkçe ders kitabının olduğu tespit edilmiştir.

Metinle ilgili etkinliklerde görsel-uzamsal zekâya yer verilme düzeyleri incelendiğinde 6. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabı öne çıkmaktadır (%15,4). Bu kısımda görsel-uzamsal zekâya en az yer veren ders kitabı da 7. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabı olmuştur (%7,4).

Tema değerlendirme çalışmaları incelendiğinde 7. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabının %1,4'lük oranla görsel-uzamsal zekâya yer verdiği, 6. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabının ise tema değerlendirme çalışmaları bölümünde görsel-uzamsal zekâya yer vermediği görülmüştür.

6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının müzikal zekâyı içerme düzeyleri bakımından karşılaştırılması. Bu bölümde, çalışma kapsamında incelenen 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarından elde edilen verilerden hareketle grafik oluşturularak karşılaştırma yapılmıştır.

Grafik 10. Müzikal zekânın 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki karşılaştırmalı dağılımı

Grafik 10 incelendiğinde kitaptaki bütün unsurlar dikkate alındığında müzikal zekânın en çok %8,9'luk oranla 6. sınıf Ekoyay Yayıncılık Türkçe ders kitabında yer aldığı görülmektedir. Bunu sırasıyla 7. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabı (%8), 6. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabı (%7) ve 7. sınıf Özgün Yayınları Türkçe ders kitabı (%5,9) takip etmektedir.

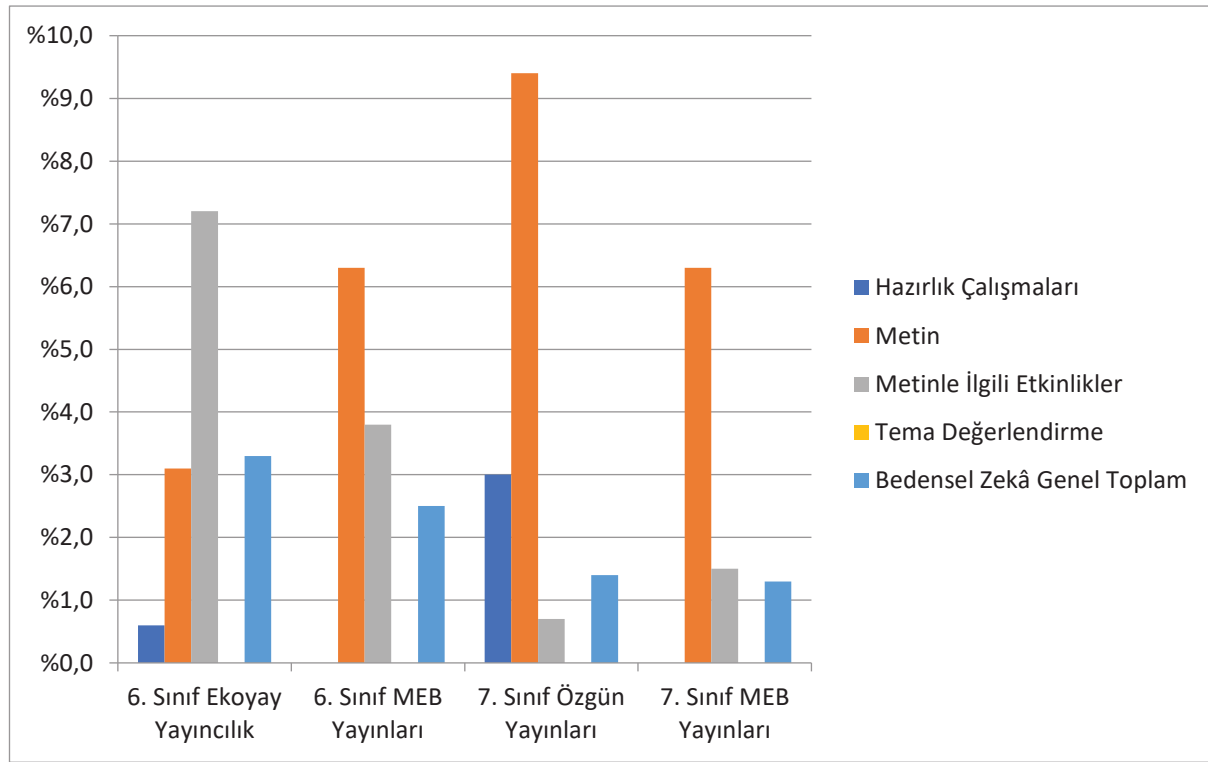
Hazırlık çalışmaları temel alındığında müzikal zekâyâ en fazla Ekoyay Yayıncılık tarafından yayımlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında %9,6'lık oranla yer verildiği görülmüştür. MEB Yayınları tarafından yayımlanan 6. Sınıf Türkçe ders kitabında ise bu kısımda müzikal zekâyâ ver verilmediği belirlenmiştir.

Metinlerde müzikal zekâyâ yer verilme oranları incelendiğinde 7. sınıf Özgün Yayınları Türkçe ders kitabının %31,3'lük oranla öne çıktığı, 6 ve 7. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitaplarının ise %25'lik oranla son sırayı paylaştıkları görülmektedir.

Metinle ilgili etkinliklerde müzikal zekâya yer verilme oranlarına bakıldığında ise 6. sınıf Ekoyay Yayıncılık Türkçe ders kitabının öne çıktığı (%12), 7. sınıf Özgün Yayınları Türkçe ders kitabının da son sırada yer aldığı (%6,3) sonucuna ulaşılmıştır.

Tema değerlendirme çalışmalarında müzikal zekâya hiçbir ders kitabında yer verilmediği açıkça görülmektedir.

6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının bedensel zekâyı içerme düzeyleri bakımından karşılaştırılması. Çalışmanın bu bölümünde incelenen Türkçe ders kitaplarından elde edilen verilerden hareketle grafik oluşturularak karşılaştırma yapılmıştır.

Grafik 11. Bedensel zekânın 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki karşılaştırmalı dağılımı

Grafik 11 incelenip kitaptaki bütün unsurlar dikkate alındığında bedensel zekânın en fazla %3,3'lük oranla 6. sınıf Ekoyay Yayıncılık Türkçe ders kitabında yer aldığı görülmektedir. Bunu sırasıyla 6. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabı (%2,5), 7. sınıf Özgün Yayınları Türkçe ders kitabı (%1,4) ve 7. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabı (%1,3) izlemektedir.

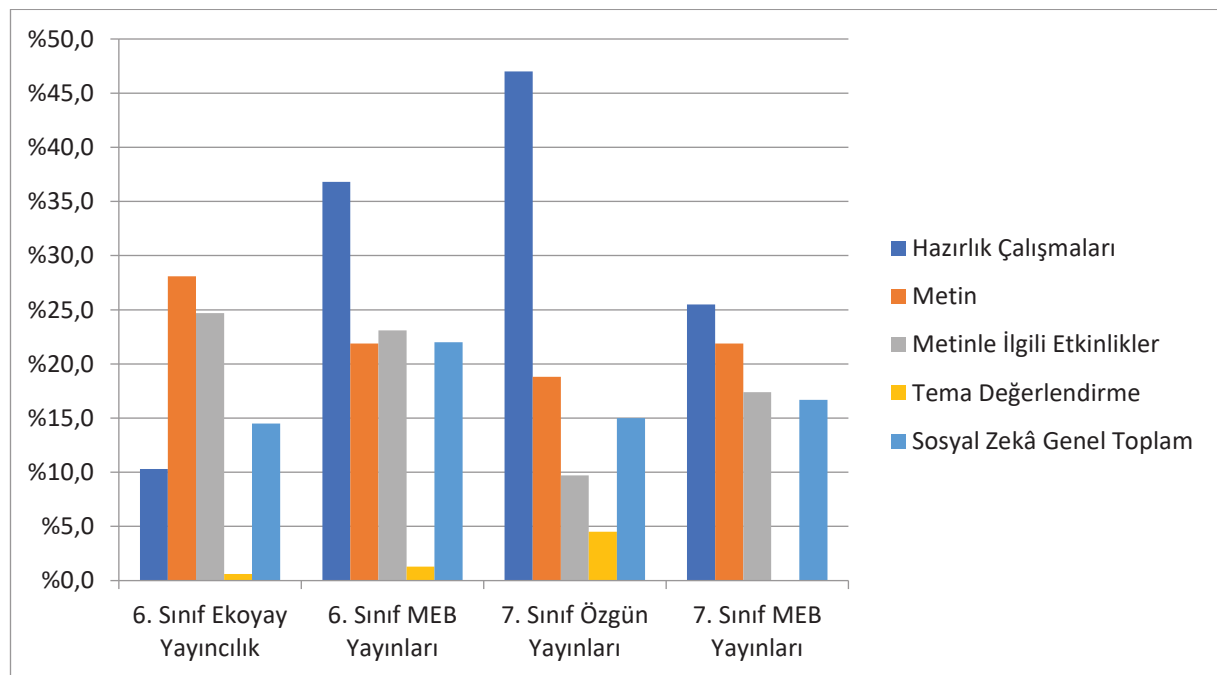
Hazırlık çalışmaları dikkate alındığında bedensel zekâya %3 oranla en çok yer veren ders kitabının Özgün Yayınları tarafından yayımlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabı olduğu, MEB Yayınları tarafından yayımlanan 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında ise bu kısımda bedensel zekâya yer verilmediği görülmüştür.

Metinlerde bedensel zekâya yer verilme düzeyleri temel alındığında ilk sırada 7. sınıf Özgün Yayınları Türkçe ders kitabının (%9,4), son sırada ise 6. sınıf Ekoyay Yayıncılık Türkçe ders kitabının (%3,1) yer aldığı tespit edilmiştir.

Metinle ilgili etkinliklerde bedensel zekâya en fazla %7,2'lik oranla 6. sınıf Ekoyay Yayıncılık Türkçe ders kitabında yer verildiği, en az ise %0,7'lik oranla 7. sınıf Özgün Yayınları Türkçe ders kitabında yer verildiği görülmektedir.

Tema değerlendirme çalışmaları bölümünde ise hiçbir ders kitabında bedensel zekâya yer verilmemiştir.

6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının sosyal zekâyı içerme düzeyleri bakımından karşılaştırılması. Bu bölümde, çalışma kapsamında incelenen 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarından elde edilen verilerden hareketle grafik oluşturularak karşılaştırma yapılmıştır.

Grafik 12. Sosyal zekânın 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki karşılaştırmalı dağılımı

Grafik 12 incelendiğinde kitapta sosyal zekânın genel toplamı hesaplandığında 6. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabının %22'lik oranla ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bu ders kitabını sırasıyla 7. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabı (%16,7), 7. sınıf Özgün Yayınları Türkçe ders kitabı (%15) ve 6. sınıf Ekoyay Yayıncılık Türkçe ders kitabı (%14,5) izlemektedir.

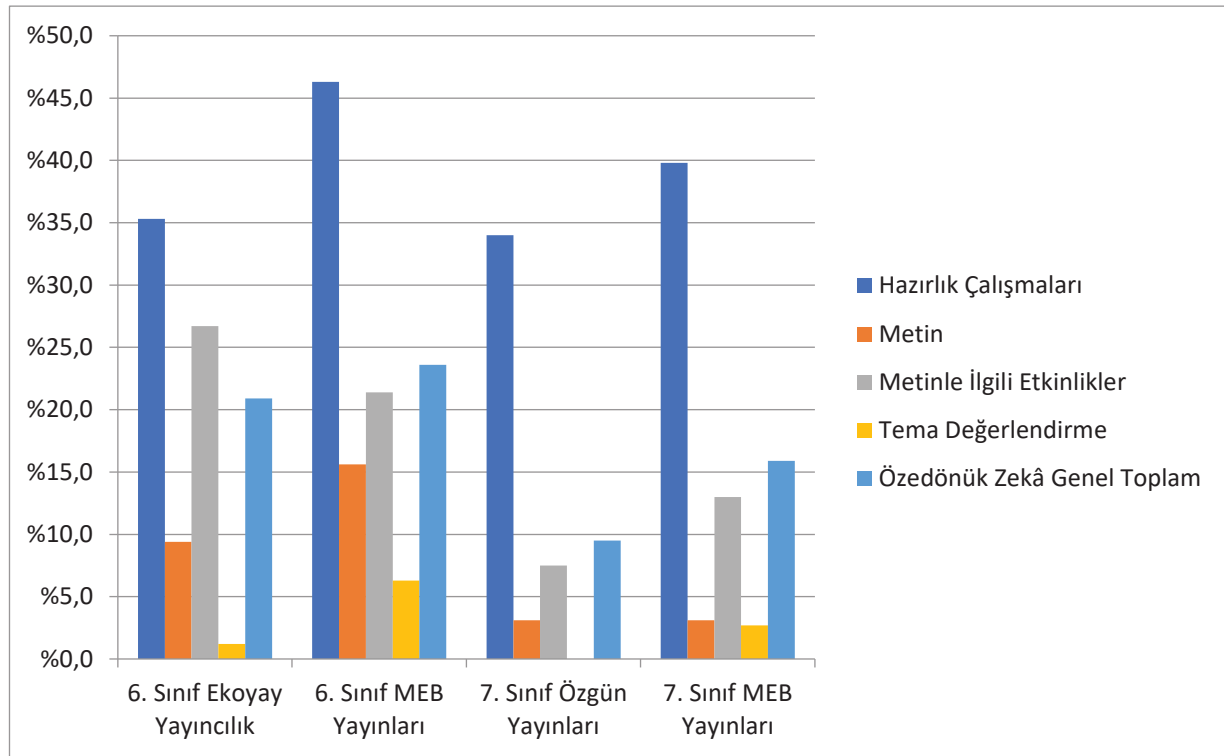
Hazırlık çalışmaları dikkate alındığında sosyal zekâyâ en çok yer veren ders kitabının %47 ile Özgün Yayınları tarafından yayımlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabı olduğu, en az yer veren ders kitabının ise %10,3'lük oranla Ekoyay Yayıncılık tarafından yayımlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabı olduğu tespit edilmiştir.

Ders kitaplarındaki metinler temel alındığında sosyal zekâyâ yer vermesi bakımından 6. sınıf Ekoyay Yayıncılık Türkçe ders kitabının %28,1'lik oranla öne çıktığı görülmektedir. Son sırada ise %18,8'lik oranla 7. sınıf Özgün Yayınları Türkçe ders kitabı vardır.

Metinle ilgili etkinliklerde sosyal zekâyâ yer verilme oranları incelendiğinde 6. sınıf Ekoyay Yayıncılık Türkçe ders kitabı (%24,7) sosyal zekâyâ en çok yer veren ders kitabı olurken 7. sınıf Özgün Yayınları Türkçe ders kitabı (%9,7) sosyal zekâyâ en az yer veren ders kitabı olmuştur.

Tema değerlendirme çalışmalarında 7. sınıf Özgün Yayınları Türkçe ders kitabı %4,5'lik oranla bu bölümde sosyal zekâyâ en çok yer veren ders kitabı olurken 7. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabı bu bölümde sosyal zekâyâ yer vermemiştir.

6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının özedönük zekâyâ içerme düzeyleri bakımından karşılaştırılması. Çalışmanın bu bölümünde incelenen Türkçe ders kitaplarından elde edilen verilerden hareketle grafik oluşturularak karşılaştırma yapılmıştır.

Grafik 13. Özedönük zekânın 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki karşılaştırmalı dağılımı

Grafik 13'e bakıldığında kitaptaki bütün unsurlar dikkate alınıp genel bir özedönük zekâ oranı hesaplandığında bu zekâ alanına %23,6'lık oranla en çok 6. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabında yer verildiği görülmektedir. Bu ders kitabını sırasıyla 6. sınıf Ekoyay Yayıncılık Türkçe ders kitabı (%20,9), 7. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabı (%15,9) ve 7. sınıf Özgün Yayınları Türkçe ders kitabı (%9,5) izlemektedir.

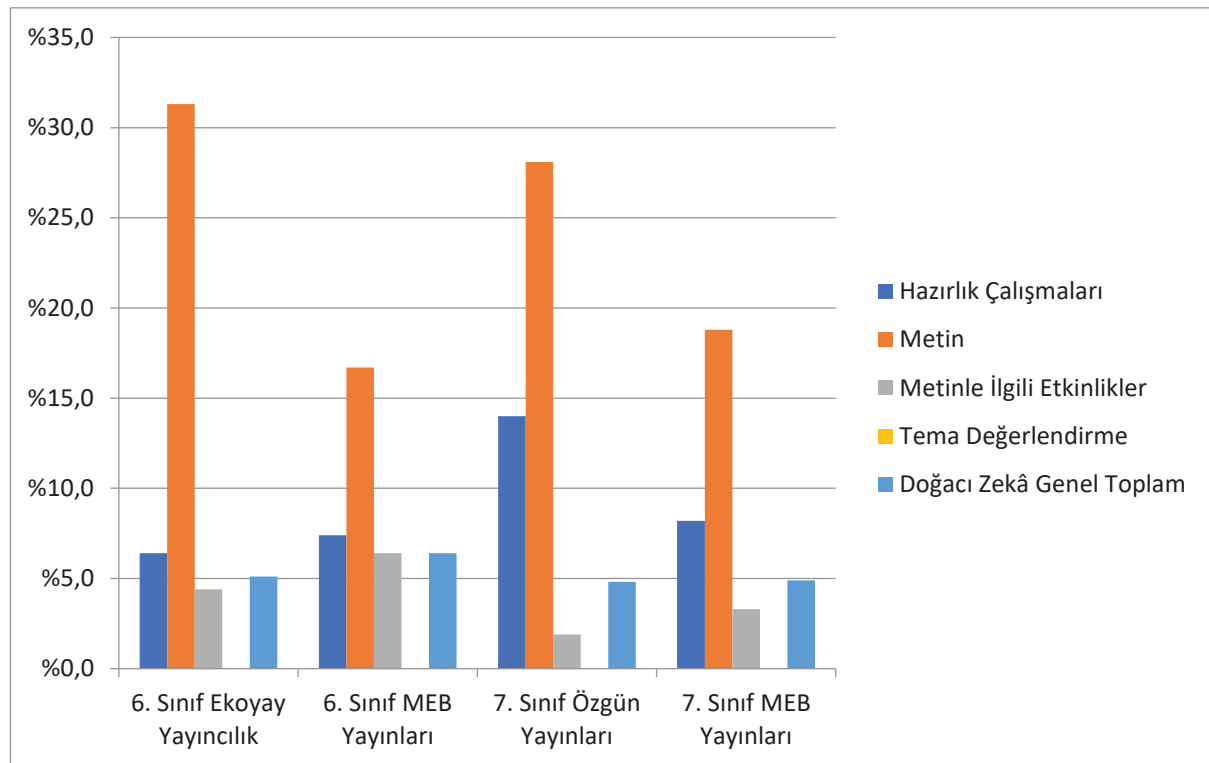
Hazırlık çalışmaları dikkate alındığında ise MEB Yayınları tarafından yayımlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabı %46,3'lük oranla öne çıkarken Özgün Yayınları tarafından yayımlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabı %34 ile son sırada yer almıştır.

Ders kitaplarındaki metinler incelendiğinde özedönük zekâyâ en çok yer veren ders kitabı 6. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabı (%15,6), en az yer veren ders kitapları ise 7. sınıfa ait Özgün Yayınları ve MEB Yayınları Türkçe ders kitapları (%3,1) olmuştur.

Metinle ilgili etkinliklerde özedönük zekâyâ yer verilme oranları incelendiğinde 6. sınıf Ekoyay Yayıncılık Türkçe ders kitabı %26,7'lik oranla ilk sırada yer alırken %7,5'lik oranla 7. sınıf Özgün Yayınları Türkçe ders kitabı son sıradadır.

Tema değerlendirme çalışmalarında özedönük zekâyâ en çok 6. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabında (%6,3) yer verilmiştir. 7. sınıf Özgün Yayınları Türkçe ders kitabında ise bu kısımda özedönük zekâyâ yer verilmemiştir.

6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının doğacı zekâyı içerme düzeyleri bakımından karşılaştırılması. Bu bölümde, çalışma kapsamında incelenen 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarından elde edilen verilerden hareketle grafik oluşturularak karşılaştırma yapılmıştır.

Grafik 14. Doğacı zekânın 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki karşılaştırmalı dağılımı

Grafik 14'e kitaptaki bütün unsurlar temelinde bakıldığında doğacı zekâyâ %6,4'lük oranla en çok 6. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabında yer verildiği görülmektedir. Bu ders kitabını sırasıyla 6. sınıf Ekoyay Yayıncılık Türkçe ders kitabı (%5,1), 7. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabı (%4,9) ve 7. sınıf Özgün Yayınları Türkçe ders kitabı (%4,8) takip etmektedir.

İlgili kitaplar hazırlık çalışmaları bağlamında incelendiğinde Özgün Yayınları tarafından yayımlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabının %14'lük oranla ilk sırada, Ekoyay

Yayıncılık tarafından yayımlanan 6. Sınıf Türkçe ders kitabının %6,4'lük oranla son sırada yer aldığı belirlenmiştir.

Ders kitabındaki metinlerde doğacı zekâya yer verilme oranları incelendiğinde ise en yüksek oran 6. sınıf Ekoyay Yayıncılık Türkçe ders kitabındadır (%31,3). En düşük oran ise 6. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabındadır (%16,7).

Metinle ilgili etkinlikler kapsamında doğacı zekâya yer verilme oranlarına bakıldığında %6,4'lük oranla 6. sınıf MEB Yayınları Türkçe ders kitabı öne çıkarken %1,9'luk oranla 7. sınıf Özgün Yayınları Türkçe ders kitabı son sırada yer almıştır.

İncelenen ders kitapları içinde tema değerlendirme çalışmalarında doğacı zekâya yer veren bir ders kitabına rastlanmamıştır.

Türkçe Öğretmenlerinin Çoklu Zekâ Kuramının Türkçe Ders Kitaplarına Yansımalarına Yönelik Görüşleri

Çalışmanın bu bölümünde öncelikle araştırma grubunu oluşturan katılımcıların cinsiyet, meslekî kıdem, görev yaptıkları okul türü ve hâlihazırda Türkçe dersini okuttukları sınıf/ sınıflar ile ilgili bilgiler tablolar halinde gösterilmiş; ardından da araştırmanın amaçları doğrultusunda Türkçe öğretmenleriyle yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin çözümlenmesiyle elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Görüşmeye katılan Türkçe öğretmenlerine yönelik bilgiler Tablo 33, 34, 35 ve 36'da verilmiştir.

Tablo 33

Türkçe Öğretmenlerinin Cinsiyet Dağılımlarına İlişkin Bilgiler

Okul	Cinsiyet	
	Kadın	Erkek
Artukoğlu Ortaokulu	-	4
Menderes Ortaokulu	4	4
15 Temmuz Demokrasi Zaferi Ortaokulu	1	8
Ahmed-i Hani Ortaokulu	3	6
Toplam	8	22
%	26,7	73,3

Tablo 33'e bakıldığında çalışma grubundaki öğretmenlerden %26,7'sinin kadın, %73,3'ünün ise erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 34

Türkçe Öğretmenlerinin Meslekî Kıdemlerine İlişkin Bilgiler

Okul	Kıdem				
	0-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16-20 yıl	+21 yıl
Artukoğlu Ortaokulu	2	1	1	-	-
Menderes Ortaokulu	7	1	-	-	-
15 Temmuz Demokrasi Zaferi Ortaokulu	5	3	1	-	-
Ahmed-i Hani Ortaokulu	8	1	-	-	-
Toplam	22	6	2	-	-
%	73,3	20	6,7	0,0	0,0

Tablo 34 incelendiğinde, çalışma grubundaki öğretmenlerin büyük bir bölümünün (%73,3) 0-5 yıl arası meslekî kıdeme sahip oldukları görülmektedir. Bunu sırasıyla 6-10 yıl arası meslekî kıdeme sahip öğretmenler (%20) ve 11-15 yıl arası meslekî kıdeme sahip öğretmenler (%6,7) izlemektedir. Çalışma grubunda 16-20 yıl arası ve 21 yıl üzeri meslekî kıdeme sahip öğretmen bulunmamaktadır.

Tablo 35

Türkçe Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okul Türüne İlişkin Bilgiler

Okul	Türü	
	Devlet	Özel
Artukoğlu Ortaokulu	+	-
Menderes Ortaokulu	+	-
15 Temmuz Demokrasi Zaferi Ortaokulu	+	-
Ahmed-i Hani Ortaokulu	+	-
Toplam	4	-
%	100	0,0

Tablo 35'e bakıldığında çalışma grubundaki bütün öğretmenlerin devlet ortaokullarında görev yaptığı görülmektedir.

Tablo 36

Türkçe Öğretmenlerinin Türkçe Dersini Okuttukları Sınıf/ Sınıflara İlişkin Bilgiler

Okul	Sınıf			
	5. sınıf	6. sınıf	7. sınıf	8. sınıf
Artukoğlu Ortaokulu	2	2	1	-
Menderes Ortaokulu	3	3	2	2
15 Temmuz Demokrasi Zaferi Ortaokulu	2	1	2	5
Ahmed-i Hani Ortaokulu	3	2	2	1
Toplam	10	8	7	8
%	33,3	26,7	23,3	26,7

Tablo 36 incelendiğinde, çalışma grubundaki öğretmenlerden %33,3'ünün 5. sınıf, %26,7'sinin 6. sınıf, %26,7'sinin 8. sınıf ve %23,3'ünün 7. sınıflarda derse girdiği görülmektedir.

Tablo 37

Türkçe Öğretmenlerinin “Sizce zekâ nedir? Lütfen açıklayınız.” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Zekâ nedir?	f	%
Düşünme, kavrama, algılama, yargılama vb.	8	26,7
Uyum sağlama (adaptasyon)	5	16,7
Problem çözme becerisi	5	16,7
İş yapabilme kapasitesi	3	10
Çoklu becerileri kullanabilme	3	10
Yeterli olma	2	6,7
Doğuştan gelen fonksiyon	1	3,3
İlgi-yetenek belirleyici bir faktör	1	3,3
Fikri yok	4	13,3

Tablo 37’de Türkçe öğretmenlerinin “Sizce zekâ nedir? Lütfen açıklayınız.” sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Öğretmenler, zekâyı tanımlarken kimi zaman birden fazla kategoriye değindikleri için toplam frekans, toplam katılımcı sayısından fazladır.

Katılımcıların %26,7’si zekâyı düşünme, kavrama, algılama, yargılama ve buna benzer kavramlarla tanımlamıştır. Yanıtı bu kategoride yer alan E13 kod adlı öğretmen zekâyı, “Zeka; bir şey hakkında akıl yürütme, bir şeyi düşünüp algılama ve kavrama becerisidir.” şeklinde tanımlamıştır. E1 kod adlı öğretmen ise benzer bir şekilde zekâyı, “İnsanın düşünme, akıl yürütme, nesnel gerçekleri algılama, kavrama, yargılama anlamına gelir.” şeklinde tanımlamıştır.

Öğretmenlerin %16,7’si zekâyı uyum sağlama, bir başka deyişle adaptasyon becerisi olarak tanımlamıştır. Bu doğrultuda görüş bildiren E10 ve E16’ya ait görüşler şöyledir:

“Karşılaştığımız soruna, girdiğiniz sosyal çevreye uyumdur.” (E10)

“Zeka insanın çevreye uyum sağlama yetisidir. Bir insan ne kadar zekiye çevresine o kadar çabuk uyum sağlar.” (E16)

Problem çözme becerisini zekânın bir karşılığı olarak gören %16,7'lik kesimdeki katılımcılardan E11'e göre "*Zeka insanın zor durumlarda veya problem durumunda anında en kısa ve pozitif çözümü bulabilmek durumudur.*" Problem çözmeyi zekânın tanımı olarak gören E12 ise zekâyı "*Kişinin durumlara ve problemlere karşı o anda verdiği karar.*" şeklinde nitelendirip aslında zekânın bir problem çözme ölçeği olduğunu kastetmiştir.

Katılımcıların %10'u zekânın iş yapabilme kapasitesi olduğunu savunmuştur. K6 "*Bir kişinin farklı alanlarda bazı şeyleri yapabilme yetisidir.*" derken zekânın iş ve uygulama yapabilmedeki beceriklilik kapasitesi yönünü öne çıkarmış; E2 ise "*Bir insanın bir işi yapabilme kapasitesidir.*" sözleriyle aynı düşünceye sahip olduğunu vurgulamıştır.

E8 ve E22, çoklu becerileri kullanabilmeyi zekânın karşılığı olarak gören ve bu nedenle aslında Çoklu Zekâ Kuramındaki zekâ alanlarını dikkate almış olan %10'luk dilimde yer almaktadır. Katılımcılara ait görüşler şöyledir:

"*Aklın farklı boyutlarını kullanabilme yeteneğidir.*" (E8)

"*Ölçülemeyen ve duruma göre değişiklik gösteren bir boyuttur.*" (E22)

Herhangi bir konudaki yeterli olma durumunu zekâ olarak gören %6,7'lik öğretmen grubundan E18 zekâyı sadece "*Yetmek.*" şeklinde tanımlamıştır. Bu tanıma göre bir insan bir konuda yetiyorsa o insan zekidir yargısı çıkarılabilir.

Daha çok eski kuramlarda rastlanan zekânın tamamen doğuştan geldiğini savunan E7 ise "*İnsana doğuştan bahşedilen bir beyin fonksiyonu.*" tanımını yaparak zekânın doğuştan olduğu ve çevresel faktörlerden bağımsız olduğu görüşünü savunmuştur.

Zekânın ilgi ve yetenek belirleyici bir fonksiyon olduğunu düşünen K3, "*Bence zekâ, insanın ilgi ve yeteneklerini belirleyen bir yetidir. Kalıtım ve çevreden etkilenebiliyor. Ama ülkemizde sadece matematiksel zekâsı olanlar zeki olarak nitelendiriliyor.*" diyerek insanın ilgilerinin, yeteneklerinin zekâ sayesinde belirlendiğini ifade etmiştir.

Tablo 38

Türkçe Öğretmenlerinin “Sizce Türkçe ders kitaplarındaki metin ve etkinliklerde en çok yer verilen üç zekâ alanı hangileridir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Sıralama	Zekâ Alanı	f	%
1. sıraya yazılanlar	Dil Zekâsı	25	83,3
	Görsel-Uzamsal Zekâ	2	6,7
	Doğacı Zekâ	1	3,3
	<i>Görüş Bildirmeyen</i>	2	6,7
	Toplam	30	100
2. sıraya yazılanlar	Görsel-Uzamsal Zekâ	16	53,3
	Sosyal Zekâ	6	20
	Dil Zekâsı	3	10
	Mantık-Matematik Zekâsı	2	6,7
	Özedönük Zekâ	1	3,3
	<i>Görüş Bildirmeyen</i>	2	6,7
	Toplam	30	100
3. sıraya yazılanlar	Sosyal Zekâ	9	30
	Görsel-Uzamsal Zekâ	7	23,3
	Müzikal Zekâ	3	10
	Özedönük Zekâ	3	10
	Mantık-Matematik Zekâsı	2	6,7
	Bedensel Zekâ	1	3,3
	<i>Görüş Bildirmeyen</i>	5	16,7
Toplam	30	100	

Tablo 38’de Türkçe öğretmenlerinin, Türkçe ders kitaplarında en çok yer aldığını düşündükleri üç zekâ alanını sıralamalarına yönelik bulgular yer almaktadır. Buna göre öğretmenlerin 25’i (%83,3) birinci sıraya Dil Zekâsını, 16’sı (%53,3) ikinci sıraya Görsel-Uzamsal Zekâyı, 9’u (%30) üçüncü sıraya Sosyal Zekâyı yerleştirmiştir. Bu bağlamda katılımcıların, Türkçe ders kitaplarında sırasıyla en çok Dil Zekâsı, Görsel-Uzamsal Zekâ ve Sosyal Zekânın geliştirilmesine yönelik metin ve etkinliklerin yer aldığını düşündüklerini söylemek mümkündür.

Tablo 39

Türkçe Öğretmenlerinin “Sizce Türkçe ders kitaplarındaki metin ve etkinliklerde en az yer verilen üç zekâ alanı hangileridir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Sıralama	Zekâ Alanı	f	%
1. sıraya yazılanlar	Mantık-Matematik Zekâsı	11	36,7
	Müzikal Zekâ	5	16,7
	Özedönük Zekâ	3	10
	Doğacı Zekâ	3	10
	Bedensel Zekâ	3	10
	Sosyal Zekâ	2	6,7
	Görsel-Uzamsal Zekâ	1	3,3
	Dil Zekâsı	1	3,3
	<i>Görüş Bildirmeyen</i>	1	3,3
	Toplam	30	100
2. sıraya yazılanlar	Bedensel Zekâ	10	33,3
	Doğacı Zekâ	7	23,3
	Görsel-Uzamsal Zekâ	2	6,7
	Mantık-Matematik Zekâsı	2	6,7
	Müzikal Zekâ	2	6,7
	Özedönük Zekâ	2	6,7
	Sosyal Zekâ	1	3,3
	<i>Görüş Bildirmeyen</i>	4	13,3
		Toplam	30
3. sıraya yazılanlar	Özedönük Zekâ	6	20
	Bedensel Zekâ	6	20
	Doğacı Zekâ	5	16,7
	Mantık-Matematik Zekâsı	4	13,3
	Müzikal Zekâ	3	10
	Sosyal Zekâ	2	6,7
	<i>Görüş Bildirmeyen</i>	4	13,3
	Toplam	30	100

Tablo 39’da Türkçe öğretmenlerinin, Türkçe ders kitaplarında en az yer aldığını düşündükleri üç zekâ alanını sıralamalarına yönelik bulgular yer almaktadır. Buna göre öğretmenlerin 11’i (%36,7) birinci sıraya Mantık-Matematik Zekâsını, 10’u (%33,3) ikinci sıraya Bedensel Zekâyı, 6’sı (%20) üçüncü sıraya Özedönük Zekâyı yerleştirmiştir. Bu bağlamda katılımcıların, Türkçe ders kitaplarında sırasıyla en az Mantık-Matematik Zekâsı, Bedensel Zekâ ve Özedönük Zekânın geliştirilmesine yönelik metin ve etkinliklerin yer

aldığını ve sıralanan bu zekâ alanlarının ihmal edildiğini düşündüklerini söylemek mümkündür.

Tablo 40

Türkçe Öğretmenlerinin “Türkçe ders kitaplarında yer alan metin ve etkinliklerin farklı zekâ alanlarına uygunluğu konusundaki görüşleriniz nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Metin ve etkinliklerin farklı zekâ alanlarına uygunluğu nedir?	f	%
Uygun değil	17	56,7
Uygun	6	20
Kısmen uygun	4	13,3
Fikri yok	3	10

Tablo 40’ta Türkçe öğretmenlerinin “Türkçe ders kitaplarında yer alan metin ve etkinliklerin farklı zekâ alanlarına uygunluğu konusundaki görüşleriniz nelerdir?” sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Öğretmenlerin büyük bir bölümü (%56,7) Türkçe ders kitaplarındaki metin ve etkinliklerin farklı zekâ alanlarına uygun olmadığını söylemiştir. Bu konuda K3 görüşlerini, “Bütün zekâ alanlarına yönelik etkinlikler olduğunu düşünmüyorum.” şeklinde ifade etmiştir. E2 ise bunu destekleyen bir şekilde “Zeka alanları arasındaki bağlantılar zayıf. Kitaplar aynı metin ile farklı zeka alanlarına hitap etmiyor.” demiştir. E5 ise Çoklu Zekâ Kuramındaki zekâ alanlarından da örnekler vererek “Sözel-dilsel zeka temel alınması bir eksiklik. İçedönük zeka ve doğacı zeka alanına daha sık yer verilmelidir. Etkinlikler çeşitli zeka alanlarını kapsayacak biçimde hazırlanmalıdır.” görüşünü öne sürmüştür. E6 ise “Mantıksal, müziksel ve bedensel zekayı yansıtmadığını düşünüyorum sözel-dilsel, içedönük zekaya ve görsel çözümlenmeye ağırlık verilmesi gerekmekte. Bunlara paralel görsel ve yazılar zenginleştirilmeli; daha kaliteli, öğrenciyi düşünmeye, sorgulamaya sevk edecek metinler olmalı.” ifadesiyle hem soruya cevap vermekte hem de öneriler getirmektedir. E20 “Genel

olarak 1-2 zeka alanı dışında diğer zeka alanlarını kapsadığını söyleyemem.” diyerek kitabın hedef alanının birkaç zekâ ile sınırlı olduğunu söylemiştir.

Öğretmenlerin %20’si ise Türkçe ders kitaplarındaki metin ve etkinliklerin farklı zekâ alanlarına uygun olduğunu söylemiştir. Katılımcılardan E7, “Çoklu zeka alanlarına bence uygun kitaplar.” şeklinde görüş bildirmiştir. K2 de E7’yi destekler şekilde “Farklı zeka alanlarına uygun etkinlikler var.” yorumunu yapmıştır.

Türkçe öğretmenlerinden %13,3’ü ise Türkçe ders kitaplarında yer alan metin ve etkinliklerin farklı zekâ alanlarına kısmen uygun olduğuna dair görüş bildirmişlerdir. K6 ve E4 bu konudaki görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“Farklı zeka alanlarına uygun etkinlikler var ancak daha çeşitlendirilebilir.” (K6)

“Türkçe ders kitaplarında yer alan metin ve etkinliklerin farklı zeka alanlarına yönelik olarak tam uygun olduğu söylenemez. Çünkü tümüne yönelik değil birkaç tanesine uygun olarak sınırlı düzenlenmiştir.” (E4)

Tablo 41

Türkçe Öğretmenlerinin “Sizce Türkçe ders kitaplarında farklı zekâ alanlarına yer verilme düzeyi sınıflar arasında farklılık gösteriyor mu?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Kitaplarda zekâ alanlarına yer verilme düzeyleri farklı mıdır?	f	%
Farklılık gösteriyor	14	46,7
Farklılık göstermiyor	9	30
Kısmen farklılık gösteriyor	1	3,3
Fikri yok	6	20

Tablo 41’de Türkçe öğretmenlerinin “Sizce Türkçe ders kitaplarında farklı zekâ alanlarına yer verilme düzeyi sınıflar arasında farklılık gösteriyor mu? Eğer gösteriyorsa bu farklılığı nasıl açıklarsınız?” sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Öğretmenlerin %46,7'si ders kitaplarında zekâ alanlarına yer verilme düzeyinin sınıflara göre farklılık gösterdiğini söylemiştir. K3 bu konudaki düşüncelerini *“Evet gösterebiliyor. Küçük sınıfların etkinlikleri daha hareketli ve çeşitli etkinlikler, büyük sınıflarınki biraz da sözel zekâ ağırlıklı etkinlikler.”* cümleleriyle ifade etmiştir. E8, E14 ve E20 ders kitaplarında farklı zekâ alanlarına yer verilme düzeyinin öğrencilerin bilişsel düzeyleriyle de doğru orantılı olması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu katılımcılara ait görüşler, aşağıda verilmiştir:

“Farklılık gösteriyor. Çünkü her kademedeki öğrencinin bilişsel düzeyi bir değil. Kademe arttıkça öğrencinin bilişsel düzeyi de artacağından daha çok farklı zeka alanlarına ihtiyaç duyacaktır.” (E8)

“Kademe ilerledikçe zekâ alanlarına yer verilme düzeyi sınıflar arasında farklılık göstermektedir. Kişisel gelişime bağlı olarak farklılık göstermesini normal olarak görüyorum. Soyut düşünmenin gerçekleşmesini normal olarak görüyorum. Soyut düşünmenin gerçekleşmesinin ve artmasının yanında ilgi alanlarının çoğalması doğal olarak farklı zekâ alanlarının yer almasına ihtiyaç doğurmuştur.” (E14)

“Bilişsel gelişim yaş ile bağlantılı olduğuna göre elbette zeka alanları da kademeler arasında farklılık gösterir.” (E20)

Öğretmenlerin %30'u ise ders kitaplarının sınıf seviyelerine göre farklı zekâ alanlarına hitap etme düzeyi açısından farklılık göstermediğini savunmuştur. Bu bağlamda K2 *“Bence fark etmiyor her sınıf düzeyinde farklı zeka alanları düşünülmüş ve uygulanmış.”* diyerek bir farklılık sezmediğini belirtmiştir. K4 ise buna benzer olarak *“Zekâ alanlarına yer verilmesi açısından gözle görülür bir fark olmadığını düşünüyorum.”* düşüncesiyle farklılık olmadığını, varsa bile anlamlı bir farkın oluşmayacağını savunmuştur. E12 de *“Farklılık göstermiyor. Hemen hemen benzer düzeydedir.”* ifadesiyle K2 ve K4'ün düşüncelerine benzer düşüncelere sahip olduğunu belirtmiştir.

Türkçe öğretmenlerinden 1 kişi (E16) Türkçe ders kitaplarında farklı zekâ alanlarına yer verilme düzeyinin sınıflar arasında kısmen farklılık gösterdiğini “*Çok farklılık göstermiyor bence.*” sözleriyle ifade ederek kayda değer bir farklılığın olmadığını vurgulamıştır.

Tablo 42

Türkçe Öğretmenlerinin “Sizce Türkçe ders kitaplarında farklı zekâ alanlarına yer verilme düzeyi Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan ders kitaplarıyla özel yayınevleri tarafından yayımlanan ders kitapları farklılık göstermekte midir? Eğer gösteriyorsa bu farklılık hangi yayınevinin lehinedir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

<i>Yayınevlerinin zekâ alanlarına yer verme düzeyi farklı mıdır?</i>	f	%
Farklılık gösteriyor (MEB Yayınları lehine)	12	40
Farklılık gösteriyor (ayrıntı belirtilmemiş)	6	20
Farklılık gösteriyor (özel yayın lehine)	3	10
Farklılık göstermiyor	4	13,3
Kısmen farklılık gösteriyor (MEB Yayınları lehine)	1	3,3
Fikri yok	4	13,3

Tablo 42’de Türkçe öğretmenlerinin “*Sizce Türkçe ders kitaplarında farklı zekâ alanlarına yer verilme düzeyi Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan ders kitaplarıyla özel yayınevleri tarafından yayınlanan ders kitapları farklılık göstermekte midir? Eğer gösteriyorsa bu farklılık hangi yayınevinin lehinedir?*” sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Bulgulara göre öğretmenlerin %70’i zekâ alanlarına yer verilme düzeyinin yayınevlerine göre farklılık gösterdiğini söylemiştir. Farklılık gösterir kategorisi üç alt kategoriye ayrılmıştır. Bu bağlamda MEB Yayınları lehine farklılık gösteriyor diyenlerin oranı %40’tır. K1 görüşünü, “*Farklılık göstermektedir. MEB tarafından yayınlanan ders kitapları daha fazla zekâ alanına hitap etmektedir.*” şeklinde ifade etmektedir. E11 de “*Kitaplar arası ciddi farklar bulunmaktadır. Millî Eğitimin kitapları daha kaliteli olduğunu*

düşünüyorum. Özel yayınevlerinin verdiği kitaplar daha basit düzeydedir. Yaratıcı etkinlikler oldukça az.” diyerek bu farklılığın MEB Yayınları lehine olduğunu belirtmiştir. E17 bu görüşü desteklemekle birlikte zekâ gelişimi yönünü de işin içine katarak *“Zeka gelişimi hususunda MEB yayınlarının özel yayınlara oranla daha iyi olduğunu söyleyebilirim.”* demiştir. E22 de işin verimlilik boyutundan yola çıkıp düşüncelerini *“MEB at kitapların daha verimli olduğunu düşünüyorum.”* şeklinde dile getirmiştir.

MEB ile özel yayınevleri tarafından hazırlanan ders kitapları arasında zekâ alanlarına yer verme düzeyinin farklı olduğunu ancak bu farklılığın hangi yayınevi lehine olduğunu belirtmeden görüş bildiren katılımcıların oranı %20’dir. E5 *“Her iki yayın evinin de artıları eksileri bulunmaktadır. Hazırlanma sürecinde işbirliği yapılmalıdır.”* şeklinde görüş bildirmiştir. Bu görüşten yola çıkarak iki yayınevinin arasında çeşitli farklılıkların olduğu, bunların bazen olumlu bazen olumsuz yönde farklılaşma yarattığını söylemek mümkündür. K6 da *“Farklılık göstermektedir.”* diyerek herhangi bir ayrıntıya girmemiştir.

Özel yayınlar lehine farklılaşma yaşandığını savunan %10’luk dilimin savunucularından E14, *“Özel yayınevleri tarafından yayınlanan ders kitaplarının zekâ alanlarına yer verilme düzeyinin daha iyi dağıldığını düşünüyorum.”* ve K8 *“Göstermekte. Özel yayınevlerinin lehine.”* cümleleriyle bu konudaki düşüncelerini dile getirmişlerdir.

Katılımcıların %13,3’ü iki yayınevi arasında herhangi bir farklılığın olmadığını düşünmektedir. Bu kategori kapsamında görüş belirten K4 *“Bir farklılık olduğunu düşünmüyorum. Hem bakanlığın hazırladığı hem de özel yayınevlerinin kitaplarının tekdüze olduğunu düşünüyorum.”* ifadesiyle aslında hazırlanan kitapların çok iyi olmadığını, bu yönleriyle bir farklılık oluşturmadığını söylemiştir. E18 ise *“Aralarında pek bir fark yoktur bence. Sonuçta ikisi de okullarda ders kitabı olarak okutuluyor. Bu nedenle aralarında benzerlik olduğunu düşünüyorum.”* demiştir. E18’in bu cümlesinden hareketle; kitaplar

arasındaki benzerlik ölçütünün ilgili kitapların okullarda ders kitabı olarak okutulması olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Tamamen farklılık gösteriyor veya farklılık göstermiyor kategorisine giremeyen bir görüşe sahip olan E2'nin görüşü kısmen farklı kategorisi altına ele alınmıştır. %3,3'lük dilime giren bu görüş "*Kısmen farklılık gösteriyor. Milli Eğitim kitapları bu konuda daha zengin.*" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 43

Türkçe Öğretmenlerinin "Türkçe dersinde farklı zekâ türlerine hitap eden etkinlikler oluştururken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?" Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

<i>Farklı zekâ etkinlikleri oluştururken karşılaşılan sorunlar nelerdir?</i>	f	%
Fiziksel, kültürel, coğrafi vb. koşullarla ilgili sorunlar	12	40
Materyal eksikliği	7	23,3
Uygulama zorluğu	6	20
Uyum problemi	3	10
Fikri yok	4	13,3

Tablo 43'te Türkçe öğretmenlerinin "*Türkçe dersinde farklı zekâ türlerine hitap eden etkinlikler oluştururken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?*" sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Öğretmenler görüşlerini ifade ederken bazen birden fazla kategoriye değindiğinden, toplam frekans sayısı katılımcı sayısından fazladır.

Öğretmenlerin %40'ı farklı zekâ alanına hitap eden etkinlikler oluştururken fiziksel, kültürel, coğrafi koşullar vb. ile ilgili sorunlar yaşadıklarını söylemişlerdir. Örneğin E2 bu konudaki görüşlerini "*Fiziksel koşullar en önemli sorundur. Buna bağlı olarak kültürel ve coğrafi koşullar da etkili olmaktadır. Zamansal olarak bu konuda dezavantaj olduğunu düşünüyorum.*" şeklinde ifade ederken E5 de "*Ezbere yönelik sözel etkinliklerin ağırlıkta olması diğer zeka alanlarını ihmal etmektedir. Bölgelere yönelik özel etkinlikler tasarlanabilir. Doğudaki öğrencilerde anlama-kavrama becerisine yönelik etkinlikler*

arttırılabilir.” diyerek özellikle doğudaki öğrencilerin anlama becerisine yönelik bazı eksikliklere sahip olduğunu, bu nedenle bölgeye özel etkinlikler tasarlanması gerektiğinden bahsetmiştir. E9 “*Sınıfının fiziksel ortamı önemlidir. Hareket edebilecek rahat sınıfların olması öğrenci ve öğretmen etkileşimini artırır. Öğrenci sınıf mevcudunun sınırı aşması etkinliğin yapılması için temel sorundur. Her öğrenciye değinmiyorsunuz. Yörenin sosyo-ekonomik şartları da önemlidir. Öğrenci farklılığa açık olmalı.*” diyerek durumun fiziksel boyutunu biraz daha öne çıkarmıştır.

Katılımcılardan %23,3’ü materyal eksikliği nedeniyle sorun yaşadığını belirtmiştir. Bu doğrultuda görüş bildiren E6, K3 ve E21’in görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Ders kitaplarında yer alan metin ve görsellerin oluşturulan etkinliklerin yeterli olmadığını düşünüyorum. Farklı zeka türlerini uygulayacak uygun ortamın olmadığı ve bunları açığa çıkaracak materyallerin eksikliği fazladır.” (E6)

“Genelde okulun imkanları yetersiz olduğu için sorun yaşıyorum. Akıllı tahta olmadığı için bazı izleme etkinliklerini yapamıyorum. Dinleme etkinliklerini kendi imkanlarımla (telefon, hoparlör gibi) gerçekleştirmeye çalışıyorum. Bazen de kitapta bulan bazı metinler üst düzey olabiliyor. Bu yüzden de zorluklar yaşayabiliyorum.” (K3)

“Bulduğum okuldaki materyal eksikliği farklı zeka türlerine ulaşabilmeyi kısıtlamaktadır.” (E21)

Genel anlamda uygulama zorluğu ile ilgili problem yaşadığını beyan eden katılımcılar %20’lik bir orana sahiptir. E4 “*Her zeka alanına uygun etkinlikler oluşturulamıyor. Örneğin; Doğacı ve bedensel zeka.*” düşüncesiyle bazı zekâ alanında uygulama yapmanın zorluğunu dile getirmiştir. E8 ise “*Öğrencilerin birçok farklı zeka türünü barındıran etkinliklerde zekayı hep tek boyutta düşünmesi. Etkinlik içinde yer alan birçok zekayı harmanlayıp uygulamaya yansıtamaması.*” cümleleriyle öğrencilerin eksikliğinden de kaynaklanan bir uygulama problemini öne çıkarmıştır. K2 ise diğer katılımcılardan farklı olarak “*Her öğrencinin baskın*

zeka alanı farklı ve bu yüzden öğrenciyi ortak bir paydada buluşturmak zorlaşıyor.” diyerek farklı zekâ alanlarına sahip öğrencileri aynı ortamda, aynı paydada buluşturmadaki sıkıntıyı öne çıkarmıştır.

Katılımcıların %10’u Türkçe dersinde farklı zekâ türlerine hitap eden etkinlikler oluştururken uyum sorunu yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Katılımcılardan E10, *“Türkçe dersinde genel anlamda sözel-dilsel zeka alanına hitap eden etkinliklere alışıldığı için bu alanın dışında yapılan etkinliklerde genel olarak öğrencinin uyum problemi karşılaştığım problemlerin başında geliyor.”* derken E15 de *“Sözele odaklı öğrencilerin farklı zekâ türlerine kapalı olmaları. Sınıf ortamlarını uygun olmaması.”* diyerek dil zekâsı baskın olan öğrencilerin diğer zekâ alanına kapalı olduğu ve uyum sağlayamadığı görüşünü savunmuştur.

Tablo 44

Türkçe Öğretmenlerinin “Farklı zekâ türlerinin geliştirilmesine yönelik eğitimsel boyutlu önerileriniz nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Farklı zekâ türlerini geliştirmek için önerileriniz nelerdir?	f	%
Uygun etkinlik kullanmak	12	40
Uygun materyal kullanmak	8	26,7
Fiziksel, kültürel, sosyal vb. koşulları düzenlemek/değiştirmek	7	23,3
Sınav mantığından çıkmak	4	13,3
Çoklu Zekâ Kuramını dikkate almak	3	10
Disiplinler arası işbirliği yapmak	3	10
Teknoloji kullanmak	2	6,7
Hizmet içi eğitim almak	1	3,3
Fikri yok	3	10

Tablo 44’te Türkçe öğretmenlerinin *“Farklı zekâ türlerinin geliştirilmesine yönelik eğitimsel boyutlu önerileriniz nelerdir?”* sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Öğretmenler görüşlerini ifade ederken bazen birden fazla kategoriye değindiğinden, toplam frekans sayısı katılımcı sayısından fazladır.

Katılımcıların %40’ı uygun etkinliklerin kullanılması gerektiğine dair öneri getirmiştir. Aşağıda katılımcılara ait görüşler sıralanmıştır.

“Çocuğun gizil güçlerini ortaya çıkaracak çeşitli etkinlikler yapmak.” (E1)

“Bütün zeka türlerine yönelik etkinlikler oluşturmalı. Bu kapsamda bütün zeka türlerinin kullanılabileceği materyal ve eğitim ortamlarına yer verilmelidir.” (E4)

“Farklı zeka türlerinin geliştirilmesi önemlidir. Bunun içinde farklı etkinliklerin yapılması gerekmektedir. Derslerin gerçek ortamlarda izlenmesi sağlanabilir. Eğitimin okul içinden dışarıya taşınması gerekmektedir. Öğrencinin dersi dinleyen olmaktan ziyade daha çok dersi anlatan kısmına geçebilir.” (E11)

“Görsel-uzamsal zeka ve müziksel zeka alanlarında etkinlikler artırılabilir.” (K6)

%26,7’lik dilime giren katılımcılar, uygun materyallerin kullanılması gerektiğini savunmuştur. Bu görüşün savunucularından E15, *“Farklı zekâ türlerine daha uygun ortam sağlamak. Farklı zekâ türlerine uygun metinler.”* açıklamasıyla metinlerin zekâ alanlarına uygun olması gerektiğini öne çıkarmıştır. E18 de ders kitaplarını öne çıkararak *“Ders kitapları gözden geçirilmeli.”* tavsiyesinde bulunmuştur. E19 ise *“Eğitime uygun materyal ve alan yaratarak veya geliştirerek mümkün olduğu en fazla duyuya hitap edilen ortamlar yaratmak.”* görüşüyle uygun materyallerin yaratılmasının gerekliliğini dile getirmiştir.

Katılımcıların %23,3’ü öneri olarak fiziksel, kültürel, sosyal vb. koşulların düzenlenmesi ve değiştirilmesi gerektiği konusunda görüş bildirmiştir. E2 bu konudaki görüşlerini *“Sınıflar buna yönelik düzenlenmeli. Öğrencilere biraz daha kendi etkinliklerini düzenleyecekleri ortamlar oluşturulmalıdır. Okulların fiziksel ve kültürel koşulları bu konuda fazlaca önem arz ediyor. Yönetimsel olarak da bu konuya eğilmesi gerekiyor.”* cümleleriyle ifade etmiştir. E8 de bunu destekler şekilde *“Bölgesel şartları baz alıp daha açık ve net zeka türlerini geliştirmelerini sağlamak.”* önerisini getirmiştir.

Öğretmenlerin %13,3’ü sınav mantığından çıkma gerekliliğini öneri olarak getirmiştir. Örneğin; E6 *“Zeka türlerinin geliştirilmesi ancak öğrencilerin sınav mantığından çıkarılması ile mümkündür. At yarışındaki bir at sağına soluna dönüp başka yollara doğru yönelemez.”*

sözleriyle öğrencilerin hedefinin sınav değil kendi gelişimleri olmasının gerekliliğini ifade etmiştir. K5 ise sınav baskısı konusunu biraz daha genişleterek öğretmenleri de kapsam altına almıştır. *“Derslerin sadece sınıf ortamında işlenmemesi gerekir. Kimi zaman bir tabiat parkı, bir orman, bir tiyatro sahnesi sınıf olmalıdır. Öğrenciler sanatsal aktivitelere yönelmelidir. Öğrenciler ve öğretmenler üzerindeki sınav baskısı kaldırılmalıdır.”*

Çoklu Zekâ Kuramını genel hatlarıyla dikkate almanın gerekliliğini öneri olarak getiren katılımcıların oranı %10’dur. Örneğin, E3 *“Sözel zeka türünden ziyade çoklu zeka kuramına yönelik olması, daha eğlenceli etkinliklere yer verilmesi gerekir.”* diyerek Gardner’ın 1983 yılında ortaya koyduğu kuramın dikkate alınmasının öneminden bahsetmiştir.

Katılımcıların %10’u disiplinler arası işbirliği yapmayı önermiştir. E9, *“Türkçe dersi misyonu itibariyle öğrenciyi dil yönünden geliştirme amacı güder. Diğer derslerle ilişkisini canlı tutar. Türkçe dersinde öğrenci ilgi ve yeteneklerini keşfedebilir. Ders kitapları salt okuma ve dinlemeden oluşturulmuştur. Ders kitapları bu konuda yetersiz kalmaktadır. Dramaya ağırlık verilmeli ve öğrencinin içindeki her türlü zeka açığa çıkarılmalıdır.”* ifadelerini kullanmıştır.

Teknoloji kullanmayı öneren %6,7 oranındaki katılımcılardan biri olan K4, *“Farklı zekâ türlerinin geliştirilmesine yönelik olarak öncelikle okullardaki teknolojik materyallerin sağlanmasına özen gösterilmelidir. Sonra ders kitaplarında bu alanlara uygun etkinlikler geliştirilmelidir.”* sözleriyle, okullarda teknolojik materyallere entegre ders kitapları vasıtasıyla ders işlenmesini öne çıkarmıştır.

%3,3 oranına denk gelen ve hizmet içi eğitim alma önerisinde bulunan K3, *“Farklı zeka türlerinin geliştirilmesi konusunda ders kitapları biraz daha renklendirilebilir. Her temada en az üç dinleme izleme metni olabilir. Görsel okuma yorumlama etkinlikleri daha çok olabilir. Bedensel zekâyı geliştirmeye yönelik oyunlar eklenebilir. Öğretmenler için de bu*

konuda hizmet içi eğitimler olabilir.” ifadesinin son cümlesiyle öğretmenlerin de bu konuda geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Bölüm V: Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Tartışma

Araştırmanın bulgularından hareketle Çoklu Zekâ Kuramının Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyi ve Türkçe öğretmenlerinin görüşleri ile ilgili genel durum, benzer kapsamda yapılan çalışmalarla sonuçlar bakımından karşılaştırılmış ve bu karşılaştırmalara bağlı olarak değerlendirmeler yapılmıştır. Diğer araştırmalarla benzerlik taşıyan ve farklılık gösteren yönlerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Dağlı (2006), *“1990-2000 Yılları Arası İlköğretim II. Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Halk Şiiri Metinlerinin ‘Çoklu Zekâ Teorisi’ Açısından İncelenmesi”* adlı çalışmasında incelediği metinlerdeki uygulama (etkinlik) kısımlarının çok büyük bir oranda dil zekâsına sahip öğrencilerin severek iştirak edeceği türden uygulamalar olduğuna dikkat çekmiştir. Bu araştırmada da etkinlik kısımlarında en çok dil zekâsına yer verildiği sonucu göz önünde bulundurulursa, iki araştırmanın benzer doğrultuda sonuçlara ulaştığı çıkarımı yapılabilir.

Türkçe öğretmenleri, Türkçe ders kitaplarının büyük oranda Çoklu Zekâ Kuramına uygun hazırlanmadığını belirtmişlerdir. Bunun yanında Çoklu Zekâ Kuramı ile ilgili etkinlik oluşturmada en çok fiziksel, kültürel, coğrafi vb. koşullarla ilgili sorunlar yaşadıklarını söylemişlerdir. Koşar’ın 2006 yılında yaptığı *“Türkçe Derslerinde Çoklu Zekâ Kuramının Uygulanmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri”* adlı çalışmada öğretmenler, Çoklu Zekâ Kuramının uygulanmasıyla ilgili olarak örnek etkinlikler, materyal, araç-gereç, kılavuz kitap ve uygun donanım bulmada güçlük çektiklerinden şikâyet etmişlerdir. Bunun yanında öğretmenler, sınıfların kalabalık olması, etkinlikler için yeterli zaman bulamadıkları ve konuları yetiştirememe kaygısı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda iki araştırma, öğretmenlerin görüşleri açısından kıyaslandığı zaman paralellik göstermektedir. Geçen yıllara

rağmen öğretmenlerin Çoklu Zekâ Kuramının uygulanmasına dair görüşlerinin pek de değişmediği ortaya çıkmıştır.

Kırcı (2011), *“İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Ders Kitapları, Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Çoklu Zekâ Kuramına Uygunluk Durumları”* adlı çalışmasında ilköğretimde kaynak olarak kullanılan söz konusu kitapların Çoklu Zekâ Kuramına yeterli derecede dikkat edilerek hazırlanmadığı, öğrenci çalışma kitaplarının büyük oranda dil zekâsına yönelik olduğu sonucuna varmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarında da etkinliklerde büyük oranda dil zekâsının hâkim olduğu durumu söz konusudur. Bu nedenle iki araştırmanın benzer sonuçlara sahip olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen Türkçe ders kitaplarında sınıf düzeyi ve yayınevlerine göre ufak değişiklikler olmakla birlikte, dil zekâsına %70 civarlarında yer verildiği, özellikle doğacı ve bedensel zekâyaya ise çok az yer verildiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Yiğit (2011) tarafından yapılan *“Orta Öğretim 10. Sınıf Türk Edebiyatı Ders Kitabındaki Metin Altı Sorularının ve Etkinliklerin Çoklu Zekâ Kuramı Çerçevesinde İncelenmesi”* adlı çalışmada da ders kitabındaki metin altı sorularının %60,7’sinin dil zekâsına hitap ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında bedensel zekâ ve doğacı zekânın ihmal edildiğinden bahsedilmiştir. Buradan hareketle iki araştırmanın sonuçlarının benzer doğrultuda olduğu söylenebilir. Türkçe 6 ve 7. sınıf ders kitaplarında olan Çoklu Zekâ Kuramında bazı zekâ alanlarını öne çıkarıp bazılarını ihmal etme sorununun lise düzeyinde de geçerli olduğu açıkça görülmektedir.

Kırbaçoğlu Kılıç, Baki ve Bayram (2014), *“Ortaokul 8. Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabındaki Etkinliklerin Çoklu Zekâ Kuramı ile Örtüşme Düzeyi”* adlı çalışmalarında etkinlerin en çok dil zekâsına ve mantık-matematik zekâsına hitap ettiği en az ise doğacı zekâyaya hitap ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma ile sonuçlar bakımından kıyaslanacak olunursa iki çalışmada da en çok dil zekâsı ikinci olarak mantık-matematik zekâsına yer

verilmiştir. Doğacı zekâ ise iki araştırmada da en az yer verilen zekâlardan birisidir. Bulgulardan hareketle iki araştırmanın da benzer sonuçlara ulaştığı söylenebilir.

İnan (2015), “*İlkokullarda Türkçe Dersinde Kullanılan Metinlerin Çoklu Zekâ Kuramı Açısından İncelenmesi*” adlı çalışmasında 1 ve 2. sınıf düzeylerinde en çok dil zekâsı, görsel-uzamsal zekâ ile özedönük zekâ alanlarının desteklendiğini saptamıştır. 3 ve 4. sınıf düzeylerinde ise en çok dil zekâsı, görsel-uzamsal zekâ, özedönük zekâ ve sosyal zekâ alanlarına yönelik etkinliklerin bulunduğu belirlemiştir. Bu araştırmada incelenen 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında da en çok yer verilen zekâ alanının dil zekâsı olduğu görülmektedir. İki araştırma karşılaştırıldığında en çok yer verilen zekâ alanlarının aynı olduğu görülmektedir. Buradan hareketle ilkokul veya ortaokul farkı olmaksızın Türkçe ders kitaplarında en çok yer verilen zekâ alanının dil zekâsı olduğu sonucuna ulaşılabilir. Fakat 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitapları genel anlamda ikinci sırada mantık-matematik zekâsına yer vermesi bakımından İnan’ın (2015) araştırmasından ayrılmaktadır.

Türkmen (2015), “*Ortaöğretim 10. Sınıf Türk Edebiyatı Ders Kitabında Yer Alan Destan Metinlerinin Çoklu Zekâ Kuramı Çerçevesinde İncelenmesi*” adlı çalışmasında ders kitabındaki metinleri tahlil etmiştir. Bunun sonucunda dil zekâsı başta olmak üzere bütün zekâ alanlarına yer verildiğini görmüştür. Metin altı sorularda ise dil zekâsı başta olmak üzere, görsel-uzamsal zekâ, mantık-matematik zekâsı alanlarını geliştirici sorular kullanılmıştır. Ancak özedönük zekâ, bedensel zekâ, müzikal zekâ, doğacı zekâ alanlarını geliştirici sorulara pek yer verilmediği gözlenmiştir. Bu araştırmanın sonuçlarıyla kıyaslandığında ilk sırada dil zekâsının yer alması bakımından ve ihmal edilen zekâ alanlarının özellikle “bedensel zekâ” ve “doğacı zekâ” olması bakımından büyük bir benzerlik taşıdığı açıkça görülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen Türkçe ders kitaplarında en çok dil zekâsına yer verildiği, bu zekâ alanını ise ikinci sırada mantık-matematik zekâsının izlediği tespit edilmiştir. Demir (2016) tarafından yapılan “*Türkçe Dersi Çalışma Kitaplarındaki*

Etkinliklerin Çoklu Zekâ Kuramı Bakımından İncelenmesi” adlı çalışmada da Türkçe ders kitaplarında Çoklu Zekâ Kuramındaki sekiz zekâ alanına eşit derecede yer verilmediği; en çok dil zekâsı alanına yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda iki araştırmanın da benzer sonuçlara ulaştığı görülmektedir. Bununla birlikte ilgili çalışma, mantık-matematik zekâsının ikinci sırada yer alması açısından Demir’in (2016) çalışmasıyla ayrılmaktadır. Çünkü Demir, Türkçe ders kitaplarında mantık-matematik zekâsına çok az yer verildiğini tespit etmiştir.

Çökmez (2017), “*Çoklu Zeka Kuramının Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarında İncelenmesi ve Değerlendirilmesi*” adlı çalışmasında yabancılara Türkçe öğretmek için hazırlanan birkaç tane ders kitabını incelemiştir. Araştırmanın sonucunda ders kitaplarında genel anlamda en çok dil zekâsı ve mantık-matematik zekâsına yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. İhmâl edilen zekâ alanları ise müzikal zekâ, doğacı zekâ ve bedensel zekâdır. Bu çalışmada da benzer sonuçlara ulaşıldığı göz önüne alınırsa iki araştırmanın aynı doğrultuda sonuçlara ulaştığı çıkarımı yapılabilir.

Demir (2017), “*Ortaokul Türkçe Eğitiminde Çoklu Zekâ Kuramı*” adlı çalışmasında Türkçe 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğretmen kılavuz kitaplarını incelemiş ve öğretmen görüşlerini almıştır. Bunun sonucunda ders kitaplarında en çok dil zekâsı ve mantık-matematik zekâsına yer verildiği, en az ise özedönük zekâyâ yer verildiği tespitini yapmıştır. Bu çalışmada da en çok yer verilen zekâ alanı dil zekâsı, ondan sonraki zekâ alanı ise mantık-matematik zekâsıdır. Bu bağlamda iki çalışmanın benzer sonuçlara sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bu çalışmada ders kitaplarındaki öğrenciyi bireysel araştırmaya sevk eden etkinliklerin çok olduğu durumundan da yola çıkılırsa özedönük zekânın çok da ihmal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle çalışma, bu yönüyle Demir’in (2017) araştırmasından ayrılmaktadır. Öğretmen görüşleri dikkate alındığında ise öğretmenlerin Çoklu Zekâ Kuramının dikkate alınması ve bu konuda uygun materyal ve etkinlik geliştirilmesinin gerekliliği şeklindeki ifadeleri ortaklık taşımaktadır.

Epçaçan ve Kırbaş (2018), “*Türkçe Ders Kitabı Etkinliklerinin Çoklu Zekâ Yaklaşımı Temelli Öğretim Açısından Değerlendirilmesi*” adlı çalışmalarında 8. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan 6 temada toplam 204 metin tahlil etmişlerdir. Etkinliklerde 198 ayrı etkinlikle en çok dil zekâsına yer verildiğini tespit etmişlerdir. En az olarak da sosyal zekâyâ 14 kez yer verildiği tespit edilmiştir. Müzikal zekâ, bedensel zekâ ve doğacı zekâlarına ise hiç yer verilmediği sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırmayla kıyaslanacak olunursa en çok yer verilen zekâ alanının dil zekâsı olduğu ortak bir sonuç olarak öne çıkmaktadır. Fakat bu araştırmanın sonuçlarına göre müzikal zekâ, bedensel zekâ ve doğacı zekâ alanlarının oranı az olsa bile ders kitaplarında yer almaktadır. Çalışma, sosyal zekânın pek de ihmal edilmediği yönüyle, Epçaçan ve Kırbaş’ın (2018) araştırmalarından farklılık taşımaktadır.

Türkçe öğretmenleri, Türkçe ders kitaplarının Çoklu Zekâ Kuramı konusunda yetersiz olduğunu, zekâ alanlarına uygun materyallerin kullanılması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Benzer bir sonuca Kalenderoğlu ve Zorluoğlu (2018), “*Çoklu Zekâ Kuramına Göre Yurtdışında Yaşayan Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi ile İlgili Öğretmen Görüşleri*” adlı çalışmalarında elde etmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin büyük bir kısmı derslerde Çoklu Zekâ Kuramını yararlı buldukları, uygun materyallerin kullanılmasının gerekliliği, ders kitaplarının bu konuda geliştirilmesinin gerekliliği konusunda görüş bildirmişlerdir. Bu bağlamda sonuçların örtüştüğü görülmektedir.

Keskin (2019), “*Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan ‘Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’nin Çoklu Zekâ Kuramı Açısından İncelenmesi*” adlı çalışmasında tezin isminde belirtilen kitap setini incelemiştir. Bu incelemenin sonucunda setteki bütün kitaplarda en fazla dil zekâsına en az ise müzikal zekâyâ yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarında da dil zekâsının en fazla yer verildiği zekâ alanı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Müzikal zekânın ise ihmal edildiği sonucuna ulaşılmakta birlikte Keskin (2019)’in çalışmasındaki gibi en az yer verilen zekâ alanı olmadığı da görülmüştür. Bu

karşılaştırmadan yola çıkarak 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarıyla Çoklu Zekâ Kuramına göre zekâ alanlarına yer verme düzeyleri bakımından benzerlikler taşıdığı açıkça görülmektedir.

Sonuç

Bu çalışma Çoklu Zekâ Kuramının 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyini ve bu konuya ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşlerini ele almıştır. Bunun için Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabı, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı, Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı ayrı ayrı incelenmiş ve ilgili kitaplar, Çoklu Zekâ Kuramındaki sekiz zekâ alanına yer verme düzeyleri bakımından değerlendirilmiştir. Bu kapsamda hazırlık çalışmaları, metinler, metinle ilgili etkinlikler ve tema değerlendirme çalışmaları ayrı ayrı incelenmiş ve bunlara bağlı olarak genel toplamlar oluşturulmuştur. Ayrıca incelemeler, ünite bazlı yapılmış, daha sonra ünitelerdeki veriler toplanarak genel bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır. Bunun yanında Türkçe öğretmenlerinin görüşlerini tespit etmek için de öğretmenlere 4 tanesi demografik özelliklerini öğrenmeye yönelik, 8 tanesi de araştırma konusuna yönelik görüşme sorularından oluşan toplamda 12 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Bu kapsamda araştırma sonucunda elde edilen tüm verilere ilişkin sonuçlar her bir zekâ alanı için ayrı ayrı yapılmıştır.

Dil zekâsının 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyine yönelik sonuçlar.

Araştırmanın alt problemleri kapsamında Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabı, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı, Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında dil zekâsının yer alma düzeyleri incelenmiş ve kitaplar çeşitli yönlerden kıyaslanmıştır.

Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki toplam 156 hazırlık çalışmasından %44,2'sinin dil zekâsına yönelik olduğu tespit edilmiştir. 32 metnin %78,1'inin, metinle ilgili etkinliklerin %85,7'sinin ve 169 tema değerlendirme çalışmasının %71,6'sının bu zekâyaya yönelik olduğu görülmüştür. Bütüne bakıldığı zaman, toplamda 608 çalışmadan 430'unun yani %70,7'sinin dil zekâsına hitap ettiği belirlenmiştir. Dil zekâsına Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında en fazla metinle ilgili etkinlikler kısmında, en az ise hazırlık çalışmaları kısmında yer verildiği belirlenmiştir. Bu oranlardan hareketle kitaptaki çalışmaların çok büyük bir kısmının dil zekâsına yönelik unsurlar barındırdığı görülmektedir.

MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki toplam 95 hazırlık çalışmasından %23,2'si dil zekâsıyla ilgilidir. Kitaptaki 32 metnin %81,1'i, 234 metinle ilgili etkinliği %85,9'u ve 79 tema değerlendirme çalışmasının %74,7'sinin dil zekâsına hitap ettiği görülmüştür. Genel toplama bakıldığında ise kitaptaki 440 çalışmanın 308 tanesi (%70'i) dil zekâsı ile ilgili unsurlar barındırmaktadır. Dil zekâsına MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabında en fazla metinle ilgili etkinlik kısmında, en az ise hazırlık çalışmalarında yer verildiği açıkça görülmektedir. Bu oranlardan hareketle kitabın çoğunluğunda dil zekâsına yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

6. sınıfta okutulan iki ders kitabı karşılaştırıldığında Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabının dil zekâsına %70,7 oranında, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabının ise %70 oranında yer verdiği görülmektedir. Bu durumdan hareketle 6. sınıfta Türkçe dersinde okutulan iki yayınevi arasında dil zekâsına yer verilme düzeyi açısından anlamlı bir fark oluşmamaktadır. Bunun yanında iki yayınevinin de dil zekâsına ders kitaplarında en fazla yer verdiği bölüm, metinle ilgili etkinlikler bölümüken dil zekâsına en az yer verdikleri bölüm hazırlık çalışmaları bölümüdür.

Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki toplam 100 hazırlık çalışmasının %55'inde dil zekâsının yer aldığı görülmektedir. 32 metnin %90,6'sında, 268 metinle ilgili

etkinliğin %83,2'sinde ve 179 tema değerlendirme çalışmasının %77,1'inde dil zekâsıyla ilgili bulgulara rastlanmıştır. Kitabın bütününe bakıldığında ise toplamda 579 çalışmanın %76,9'unda dil zekâsına rastlanmıştır. Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında dil zekâsına oran olarak en fazla metin kısmında, en az ise hazırlık çalışmaları kısmında yer verildiği tespit edilmiştir. Bütün bu oranlardan hareketle incelenen yayınevinde dil zekâsının kitabın büyük bir çoğunluğunda yer aldığı açıkça görülmektedir.

MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki toplam 98 hazırlık çalışmasının %54,1'inde dil zekâsına yer verildiği tespit edilmiştir. 32 metnin %90,6'sında, 270 metinle ilgili etkinliğin %86,7'sinde ve 73 tema değerlendirme çalışmasının %83,6'sında dil zekâsına ait unsurlar mevcuttur. Kitabın bütününe bakıldığında ise toplamda 473 çalışmanın %79,7'sinde dil zekâsına yer verildiği görülmektedir. Bunun yanında ders kitabında dil zekâsına yer verilme oranı en fazla metin bölümündeyken en az hazırlık çalışmaları bölümündedir. Bütün oranlar sentezlenirse dil zekâsının kitabın büyük bir çoğunluğunda yer aldığı açıkça görülmektedir.

7. sınıf Türkçe dersinde okutulan iki yayınevine ait kitap karşılaştırıldığında Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabının %76,9 oranında, MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabının ise %79,7 oranında dil zekâsına yer verildiği tespit edilmiştir. Bu oranlardan hareketle aynı sınıfta okutulan iki ders kitabının dil zekâsına yer verme oranlarının çok büyük farklılık oluşturmadığı görülmektedir. Bunun yanında iki yayınevinin de dil zekâsına en fazla yer verdiği bölüm metin bölümü iken en az yer verdiği bölüm hazırlık çalışmaları olmuştur.

İncelenen dört ders kitabının bulguları karşılaştırıldığında dil zekâsına yer verme oranları olarak 6. sınıf Türkçe ders kitaplarının ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının kendi aralarında ayrı ayrı benzerlik taşıdığı görülmektedir. Bununla birlikte 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının dil zekâsına 6. sınıf Türkçe ders kitaplarından daha fazla yer verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Dil zekâsının en fazla yer verildiği bölüm 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında

metinle ilgili etkinlikler bölümü olurken 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında bu bölüm, metinler bölümü olmuştur. Dil zekâsının en az yer aldığı bölüm ise yayınevi ve sınıf seviyesine göre farklılık göstermeden hazırlık çalışmaları bölümüdür.

Mantık-matematik zekâsının 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyine yönelik sonuçlar.

Araştırmanın alt problemleri kapsamında Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabı, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı, Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında mantık-matematik zekâsının yer alma düzeyleri incelenmiş ve kitaplar, çeşitli yönlerden kıyaslanmıştır.

Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki toplam 156 hazırlık çalışmasının %10,3'ünde mantık-matematik zekâsına yer verildiği görülmektedir. 32 metnin %6,3'ünde, 251 metinle ilgili etkinliğin %42,7'sinde ve 169 tema değerlendirme çalışmasının %27,2'sinde bu zekâ alanı ile ilgili bulgulara rastlanmıştır. Genel toplama bakıldığında ise ders kitabındaki 608 çalışmanın %28,1'inde mantık-matematik zekâsına yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte mantık-matematik zekâsına en fazla yer verilen bölüm metinle ilgili etkinlikler bölümü olurken en az yer verilen bölüm ise metin bölümleri olmuştur. Bu yüzdelerden hareketle Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki mantık-matematik zekâsının yeri, azımsanmayacak derecede fazladır.

MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki toplam 95 hazırlık çalışmasının %5,3'ünde mantık-matematik zekâsı ile ilgili bulgulara rastlanmıştır. 32 metnin %9,4'ü, 234 metinle ilgili etkinliğin %38,3'u ve 79 tema değerlendirme çalışmasının %25,3'ü bu zekâ alanı kapsamındadır. Genel toplama bakıldığında ise 440 çalışmanın %27'sinin mantık-matematik zekâsı alanına hitap ettiği tespit edilmiştir. Bunun yanında mantık-matematik zekâsına en fazla yer verilen bölüm metinle ilgili etkinlikler bölümü olurken en az yer verilen

bölüm ise hazırlık çalışmaları olmuştur. Bu yüzdelerden yola çıkılırsa MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabında mantık-matematik zekâsının yer alma oranı azımsanmayacak derecededir.

6. sınıfta okutulan iki Türkçe ders kitabı mantık-matematik zekâsına yer verme düzeyleri bakımından karşılaştırıldığında, Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabının %28,1 oranında, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabının ise %27 oranında mantık-matematik zekâsına yer verdiği görülmektedir. Bu yüzdelerden yola çıkılırsa 6. sınıf düzeyinde okutulan farklı yayınevlerine ait Türkçe ders kitapları mantık-matematik zekâsına yer verme düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bunun yanında mantık-matematik zekâsına en fazla yer verilen bölüm iki yayınevinde de metinle ilgili etkinlikler bölümü olurken en az yer verilen bölüm Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında metinler bölümü, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabında ise hazırlık çalışmaları bölümü olmuştur.

Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki toplam 100 hazırlık çalışmasının %6'sı mantık-matematik zekâsına hitap etmektedir. Bunun yanında metin bölümündeki 32 metnin %3,1'i, 268 metinle ilgili etkinliğin %29,1'i ve 179 tema değerlendirme çalışmasının %22,9'u mantık-matematik zekâsı ile ilgili bulgulara sahiptir. Genel toplama bakılırsa ders kitabındaki 579 çalışmanın %21,8'i mantık-matematik zekâsına yöneliktir. Ders kitabında mantık-matematik zekâsına en fazla yer verilen bölüm, metinle ilgili etkinlikler bölümü olurken en az yer verilen bölüm ise metinler bölümü olmuştur. Buradan hareketle ders kitabının beşte birinden fazlasında mantık-matematik zekâsına yer verildiği sonucuna ulaşılabilir. Bu sonuç da ihmal edilemeyecek şekilde fazla bir orandır.

MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki 98 hazırlık çalışmalarının yalnızca %1'inde mantık-matematik zekâsına yer verilmiştir. 32 metnin %9,4'ünde, 270 metinle ilgili etkinliğin %33,3'ünde ve 73 tema değerlendirme çalışmasının %13,7'sinde mantık-matematik

zekâsı bulgularına rastlanmıştır. Kitaptaki tüm çalışmalara bakılıp genel bir oran oluşturulduğunda, kitaptaki 473 çalışmanın %22'sinin mantık-matematik zekâsına hitap ettiği görülmektedir. Ders kitabında mantık-matematik zekâsına en çok yer verilen bölüm metinle ilgili etkinlikler bölümü olurken en az yer verilen bölüm ise hazırlık çalışmalarıdır.

7. sınıfta okutulan iki farklı yayınevine ait ders kitabı mantık-matematik zekâsına yer verme düzeyleri bakımından karşılaştırıldığında Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabının %21,8 oranında, MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabının ise %22 oranında mantık-matematik zekâsına yer verdiği görülmektedir. Bu oranlardan hareketle aynı sınıf düzeyine ait iki farklı yayınevine ait ders kitabında mantık-matematik zekâsına yer verilme oranlarının anlamlı bir fark göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında aynı sınıf düzeyine ait iki ders kitabında da mantık-matematik zekâsının en çok yer verildiği bölüm metinle ilgili etkinlikler bölümüdür. En az yer verilen bölüm ise Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında metinler bölümü iken MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında ise hazırlık çalışmaları bölümü olmuştur.

İncelenen dört ders kitabının bulguları karşılaştırıldığında 6. sınıf düzeyinde okutulan ders kitaplarının kendi aralarında, 7. sınıf düzeyinde okutulan ders kitaplarının da kendi aralarında mantık-matematik zekâsına yer verme oranları bakımından benzerlikler taşıdığı görülmektedir. Bununla birlikte 6. sınıf düzeyinde mantık-matematik zekâsına yer verilme oranı daha yüksektir sonucuna ulaşılmıştır. Mantık-matematik zekâsına en çok yer verilen bölüm iki sınıf düzeyinde ve bütün yayınevlerinde metinle ilgili etkinlikler bölümü olmuştur. Fakat en az yer verilen bölüm Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında ve Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında metin bölümü olurken MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabında ve MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında hazırlık çalışmaları bölümü olmuştur.

Görsel-uzamsal zekânın 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyine yönelik sonuçlar.

Araştırmanın alt problemleri kapsamında Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabı, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı, Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında görsel-uzamsal zekânın yer alma düzeyleri incelenmiş ve kitaplar, çeşitli yönlerden kıyaslanmıştır.

Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki 156 hazırlık çalışmasının %22,4'ü görsel-uzamsal zekâya yöneliktir. 32 metnin %18,8'i, 251 metinle ilgili etkinliğin %12,4'ü ve 169 tema değerlendirme çalışmasının yalnızca %1,2'si görsel-uzamsal zekâya dönük unsurlar barındırmaktadır. Kitabın geneline bakıldığında ise kitaptaki toplam 608 çalışmanın %12,2'sinde görsel-uzamsal zekâya rastlanmıştır. Ders kitabında görsel-uzamsal zekâya en çok yer verilen bölüm hazırlık çalışmaları olurken en az yer verilen bölüm ise tema değerlendirme çalışmaları bölümü olmuştur. Bu sonuçlardan hareketle ders kitabında görsel-uzamsal zekânın ders kitabı içerisindeki payı istenilen düzeyde olmasa da azımsanacak kadar az da değildir.

MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki 95 hazırlık çalışmasının %3,2'si görsel-uzamsal zekâya hitap etmektedir. 32 metnin %12,5'i, 234 metinle ilgili etkinliğin %15,6'sında görsel-uzamsal zekâ ile ilgili bulgular mevcuttur. Bunun yanında, incelenen 79 tema değerlendirme çalışmasının hiçbirinde görsel-uzamsal zekâya dönük çalışmaya rastlanmamıştır. Bu da büyük bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Kitabın geneline bakıldığında ise toplam 440 çalışmanın %9,8'inde görsel-uzamsal zekâya yer verildiği görülmektedir. Ders kitabında ilgili zekâ alanına en çok yer verilen bölüm metinle ilgili etkinlikler bölümü olurken tema değerlendirme çalışmalarında ise görsel-uzamsal zekâya hiç yer verilmemiştir. Bu oranlardan hareketle ders kitabında görsel-uzamsal zekânın yer alma

düzeyinin istenilen düzeyde olmadığı, oran olarak biraz daha artırılmasının gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

6. sınıfta okutulan iki ders kitabı karşılaştırıldığında, Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabının %12,2 düzeyinde, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabının ise %9,8 oranında görsel-uzamsal zekâya yer verdiği görülmektedir. Bu oranlardan hareketle aynı sınıf düzeyinde okutulan iki Türkçe kitabı arasından Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabının görsel-uzamsal zekâya yer vermesi bakımından biraz daha öne çıktığı görülmektedir. Fakat bu farkın çok büyük olduğunu da söylemek mümkün değildir. Bunun yanında Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında görsel-uzamsal zekâya en çok yer verilen bölüm hazırlık çalışmaları olurken MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabında ise metinle ilgili etkinlikler bölümü olmuştur. İlgili zekâ alanına en az yer verilen bölümün Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında tema değerlendirme çalışmaları olduğu görülürken MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabında tema değerlendirme çalışmaları bölümünde görsel-uzamsal zekâya hiç yer verilmediği görülmüştür.

Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki 100 hazırlık çalışmasının %15'inde görsel-uzamsal zekâya rastlanmıştır. 32 metnin %6,3'ünde, 268 metinle ilgili etkinliğin %7,8'inde ve 179 tema değerlendirme çalışmasının yalnızca %0,6'sında görsel-uzamsal zekâyla ilgili bulgulara ulaşılmıştır. Kitaptaki genel toplama bakıldığında ise 579 çalışmanın %6,7'sinde görsel-uzamsal zekânın olduğu tespit edilmiştir. Ders kitabında görsel-uzamsal zekâya en çok yer verilen bölüm hazırlık çalışmaları olurken en az yer verilen bölüm tema değerlendirme çalışmaları olmuştur. Bu oranlardan hareketle bir sonuca ulaşıldığında, ders kitabında görsel-uzamsal zekânın ihmal edilen bir seviyede olduğu görülmektedir.

MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki 98 hazırlık çalışmasının %4,1'inde görsel-uzamsal zekâya rastlanmıştır. 32 metnin %15,6'sında, 270 metinle ilgili etkinliğin %7,4'ünde ve 73 tema değerlendirme çalışmasının %1,4'ünde görsel-uzamsal zekâ bulguları

mevcuttur. Kitabın geneline bakıldığında toplamda 473 çalışmanın %6,3'ünde görsel-uzamsal zekâyaya yer verilmiştir. Kitapta görsel-uzamsal zekâyaya en çok yer verilen bölüm metinler bölümü olurken en az yer verilen bölüm ise tema değerlendirme çalışmaları olmuştur. Bu oranlardan hareketle ders kitabında görsel-uzamsal zekânın ihmal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

7. sınıfta okutulan iki ders kitabı karşılaştırıldığında, Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabının %6,7 oranında, MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabının ise %6,3 oranında görsel-uzamsal zekâyaya yer verdikleri görülmektedir. Bu oranlara bakıldığında iki ders kitabının görsel-uzamsal zekâyaya yer verme düzeylerinin çok da anlamlı bir fark göstermediği görülmektedir. Bunun yanında Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında görsel-uzamsal zekânın en çok yer verildiği bölüm hazırlık çalışmaları olurken MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında metinler bölümü olmuştur. Görsel-uzamsal zekâyaya en az yer verilen bölüm ise iki kitapta da tema değerlendirme çalışmaları bölümü olmuştur.

İncelenen dört ders kitabının bulguları karşılaştırıldığında 6. sınıf düzeyinde okutulan ders kitaplarının kendi aralarında, 7. sınıf düzeyinde okutulan ders kitaplarının da kendi aralarında görsel-uzamsal zekâyaya yer verme oranları bakımından benzerlikler taşıdığı görülmektedir. Bununla birlikte 6. sınıf düzeyinde görsel-uzamsal zekâyaya yer verilme oranı daha yüksektir sonucuna ulaşılmıştır. 6. sınıf düzeyinde bu zekânın istenilen düzeyde olmasa bile ihmal edilemeyecek bir seviyede olduğu, 7. sınıf düzeyinde ise bu zekâ alanının ihmal edildiği görülmektedir. Görsel-uzamsal zekâyaya en çok yer verilen bölüm Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabı ve Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında hazırlık çalışmaları, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabında metinle ilgili etkinlikler ve MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında metinler bölümü olmuştur. Görsel-uzamsal zekânın en az yer verildiği veya hiç yer verilmediği bölüm ise dört kitapta da tema değerlendirme çalışmalarıdır.

Müzikal zekânın 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyine yönelik sonuçlar.

Araştırmanın alt problemleri kapsamında Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabı, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı, Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında müzikal zekânın yer alma düzeyleri incelenmiş ve kitaplar, çeşitli yönlerden kıyaslanmıştır.

Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında müzikal zekâyaya yer verilme oranlarına bakıldığında, toplam 156 hazırlık çalışmasının %9,6'sında müzikal zekâyaya yer verildiği görülmektedir. 32 metnin %28,1'inde, 251 metinle ilgili etkinliğin %12'sinde müzikal zekâyaya yer verilirken tema değerlendirme çalışmaları bölümünde müzikal zekâyaya yer verilmemiştir. Kitabın geneline bakıldığında 608 çalışmanın %8,9'unda müzikal zekânın yer aldığı görülmektedir. Kitapta müzikal zekâyaya en çok metinler bölümünde yer verilmiş, tema değerlendirme çalışmaları bölümünde ise müzikal zekâyaya hiç yer verilmemiştir. Bu oranlardan hareketle müzikal zekânın ders kitabının genelinde istenilen düzeyde olmadığı ve ihmal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabında müzikal zekâyaya yer verilme oranlarına bakıldığında, 95 hazırlık çalışmasının hiçbirinde müzikal zekâyaya yer verilmediği görülmektedir. 32 metnin %25'inde, 234 metinle ilgili etkinliğin %9,8'inde müzikal zekâyaya yer verilmiştir. Bununla birlikte tema değerlendirme çalışmaları bölümünde de müzikal zekâ ile ilgili hiçbir bulguya rastlanmamıştır. Kitabın geneline bakıldığında ise toplam 440 çalışmanın %7'sinde müzikal zekâyaya yer verildiği görülmektedir. Kitapta müzikal zekâyaya en çok metinler bölümünde yer verilirken hazırlık çalışmaları ve tema değerlendirme çalışmaları kısmında müzikal zekâyaya hiç yer verilmediği görülmektedir. Bu oranlardan hareketle ders kitabında müzikal zekâyaya yer verilme düzeyinin bir hayli düşük olduğu ve bu zekâ alanının ihmal edildiği anlaşılmaktadır.

6. sınıfa yönelik hazırlanan iki ders kitabı karşılaştırıldığında, Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabının %8,9 oranında, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabının ise %7 oranında müzikal zekâya yer verdiği görülmektedir. Bu oranlara bakıldığında iki ders kitabının müzikal zekâya yer verme oranlarının benzediği fakat bu oranların Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabının lehine olduğu görülmektedir. İki ders kitabında da müzikal zekâya en çok metinler bölümünde yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte iki ders kitabında da tema değerlendirme çalışmaları kısmında müzikal zekâya hiç yer verilmemesi büyük bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Ayrıca MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabında tema değerlendirmesinin yanı sıra hazırlık çalışmaları bölümünde de müzikal zekâya yer verilmemiştir.

Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında müzikal zekâya yer verilme oranlarına bakıldığında, 100 hazırlık çalışmasının %7'sinde müzikal zekâya yer verildiği görülmektedir. 32 metnin %31,3'ünde, 268 metinle ilgili etkinliği %6,3'ünde de müzikal zekâya yer verilmiştir. 179 tema değerlendirme çalışmasının hiçbirinde müzikal zekâya yer verilmemiştir. Kitabın geneline bakıldığında toplamda 579 çalışmanın sadece %5,9'unda müzikal zekâya yer verildiği görülmektedir. Kitapta müzikal zekâya en çok metin bölümünde yer verilmiş, tema değerlendirme çalışmaları bölümünde ise hiç yer verilmemiştir. Bu oranlardan hareketle ders kitabında müzikal zekânın bir hayli ihmal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında müzikal zekâya yer verilme oranlarına bakıldığında, 98 hazırlık çalışmasının %3,1'inde müzikal zekâya yer verildiği görülmektedir. 32 metnin %25'inde, 270 metinle ilgili etkinliğin %10'unda müzikal zekâya yer verilmiştir. Bununla birlikte 73 tema değerlendirme çalışmasının hiçbirinde müzikal zekâya yer verilmemiştir. Kitabın geneline bakıldığında toplam 473 çalışmanın sadece %8'inde müzikal zekânın yer aldığı görülmektedir. Ders kitabında müzikal zekânın en çok yer verildiği bölüm

metin bölümü olurken tema değerlendirme çalışmaları bölümünde müzikal zekâya hiç yer verilmemiştir. Bu oranlardan hareketle ders kitabında müzikal zekânın ihmal edildiği anlaşılmaktadır.

7. sınıfa yönelik hazırlanan iki ders kitabı karşılaştırıldığında, durumun MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı lehine olduğu görülmektedir. Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında %5,9, MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında %8 oranında müzikal zekâya yer verilmiştir. İki ders kitabında da müzikal zekâya en çok metinler bölümünde yer verilmiştir. Aynı zamanda iki ders kitabında da tema değerlendirme çalışması bölümünde müzikal zekâya hiç yer verilmemiştir. Bu durum da büyük bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır.

İncelenen dört ders kitabının bulguları karşılaştırıldığında müzikal zekâya en çok Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabının yer verdiği, Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabının ise müzikal zekâya en az yer veren kitap olduğu görülmektedir. Müzikal zekâya yer verme oranları ders kitaplarında bütün olarak sınıflara göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. En büyük ortak nokta bütün sınıflarda ve yayınevlerinde müzikal zekânın ihmal edilmesidir. Bunun yanında dört ders kitabı da müzikal zekâya en çok metinler bölümünde yer verirken dört ders kitabının da tema değerlendirme çalışmaları bölümünde müzikal zekâya yer verilmemiştir.

Bedensel zekânın 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyine yönelik sonuçlar.

Araştırmanın alt problemleri kapsamında Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabı, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı, Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında bedensel zekânın yer alma düzeyleri incelenmiş ve kitaplar, çeşitli yönlerden kıyaslanmıştır.

Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında bedensel zekâya yer verilme oranlarına bakıldığında, 156 hazırlık çalışmasının yalnızca %0,6'sında bedensel zekâya yer verildiği görülmektedir. 32 metnin %3,1'inde, 251 metinle ilgili etkinliğin %7,2'sinde bedensel zekâya yer verilmiştir. 169 tema değerlendirmesinin ise hiçbirinde bedensel zekâya yer verilmemiştir. Kitabın geneline bakılacak olursa toplamda 608 çalışmanın sadece %3,3'ünün bedensel zekâya yönelik olduğu görülmektedir. Kitapta bedensel zekâya en çok metinle ilgili etkinlikler bölümünde yer verilmiş, tema değerlendirme çalışmaları bölümünde ise bedensel zekâya hiç yer verilmemiştir. Bu oranlardan hareketle ders kitabında bedensel zekânın bir hayli ihmal edildiği görülmektedir.

MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabında bedensel zekâya yer verilme oranlarına bakıldığında, 95 hazırlık çalışmasının hiçbirinde bedensel zekâya yer verilmediği görülmektedir. 32 metnin %6,3'ünde, 234 metinle ilgili etkinliğin %3,8'inde bedensel zekâya yer verilmiştir. Tema değerlendirme çalışmalarında ise bedensel zekâya rastlanmamıştır. Kitabın geneline bakılırsa toplamda 440 çalışmanın yalnızca %2,5'inde bedensel zekâya rastlanmıştır. Kitapta bedensel zekâya en çok yer verilen bölüm metinler bölümü olurken hazırlık çalışmaları ve tema değerlendirme çalışmalarında bedensel zekâya hiçbir şekilde yer verilmediği açıkça görülmektedir. Bu da büyük bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Bu oranlardan yola çıkılırsa ders kitabında bedensel zekânın bir hayli ihmal edildiği anlaşılmaktadır.

Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı bedensel zekâya yer verme oranları bakımından kıyaslandığında Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabının %3,3 oranında, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabının ise %2,5 oranında bedensel zekâya yer verdiği görülmektedir. Durum Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabı lehine olsa da iki ders kitabında bedensel zekâya çok az yer verildiği görülmektedir. Bedensel zekâya Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabı en çok metinle

ilgili etkinlikler bölümünde yer verirken MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı bedensel zekâyâ en çok metinler bölümünde yer vermiştir. İki kitapta da bedensel zekâyâ tema değerlendirme çalışmaları bölümünde rastlanmazken MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabının hazırlık çalışmaları bölümünde de bedensel zekâyâ ile ilgili bulgu yoktur. Bu durum, çok büyük bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır.

Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında bedensel zekânın yer verilme oranlarına bakıldığında, 100 hazırlık çalışmasının %3'ünde bedensel zekâyâ yer verildiği görülmektedir. 32 metnin %9,4'ünde, 268 metinle ilgili etkinliğin %0,7'sinde bedensel zekâyâ rastlanmıştır. 179 tema değerlendirme çalışmasının hiçbirinde bedensel zekâyâ rastlanmamıştır. Kitabın bütününe bakıldığında toplamda 579 çalışmanın yalnızca %1,4'ünde bedensel zekâ yer almaktadır. Bununla birlikte ders kitabında bedensel zekâyâ en fazla metinler bölümünde yer verilmiş, tema değerlendirme çalışmaları bölümünde ise tamamen ihmal edilmiştir. Bu oranlardan hareketle, Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında bedensel zekânın çok düşük bir oranda kaldığı ve ihmal edildiği anlaşılmaktadır.

MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında bedensel zekânın yer verilme oranları incelendiğinde, 98 hazırlık çalışmasının hiçbirinde bedensel zekâyâ yer verilmediği görülmektedir. 32 metnin %6,3'ünde, 270 metinle ilgili etkinliğin %1,5'inde bedensel zekâ mevcuttur. 73 tema değerlendirme çalışmasının ise hiçbirinde bedensel zekâ ile ilgili bir çalışma yoktur. Kitabın bütününe bakıldığında toplamda 473 çalışmanın yalnızca %1,3'ünde bedensel zekâyâ rastlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ders kitabında bedensel zekâyâ en fazla metinler bölümünde yer verilmiştir. Hazırlık çalışmaları ve tema değerlendirme çalışmalarında ise yer verilmemiştir. Bu oranlardan hareketle ders kitabında bedensel zekânın yetersiz olduğu büyük bir oranda ihmal edildiği görülmektedir.

Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı bedensel zekâyâ yer verme oranları bakımından kıyaslandığında, ortaya anlamlı bir

farkın çıkmadığı görülmektedir. Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında bedensel zekâyâ %1,4 oranında yer verilirken MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında bu oran %1,3'tür. Bu oranlara bakılarak bedensel zekânın iki ders kitabında da çok büyük bir oranda ihmal edildiği anlaşılmaktadır. İki ders kitabında da bedensel zekâyâ en çok metin bölümünde yer verilmiş, tema değerlendirme çalışmalarında ise bedensel zekâyâ yer verilmemiştir. Bunun yanında MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabının hazırlık çalışmaları bölümünde de bedensel zekânın yer almadığı görülmektedir.

İncelenen dört ders kitabı karşılaştırıldığında bedensel zekâyâ 6. sınıf düzeyinde daha çok yer verildiği tespit edilmiştir. Fakat dört ders kitabında da bedensel zekâyâ yer verilme oranının çok düşük olması bu zekâ alanının bütün sınıf ve yayınevlerinde ihmal edildiği gerçeğini değiştirmemektedir. Bunun yanında MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı ve 7. sınıf düzeyindeki iki yayınevine ait kitapta bedensel zekâyâ en fazla metinler bölümünde yer verilirken Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında bu bölüm, metinle ilgili etkinlikler bölümüdür. Ayrıca incelenen bütün ders kitaplarında tema değerlendirme çalışmaları bölümünde bedensel zekâyâ yer verilmemiştir. MEB Yayınlarına ait 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının hazırlık çalışmaları bölümünde de bedensel zekâ ile ilgili bir bulgu yoktur. Tüm bu incelemelerin sonucunda bedensel zekânın bütün sınıf düzeyleri ve yayınevlerinde son derece ihmal edilen bir zekâ alanı olduğu anlaşılmaktadır.

Sosyal zekânın 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyine yönelik sonuçlar.

Araştırmanın alt problemleri kapsamında Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabı, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı, Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında sosyal zekânın yer alma düzeyleri incelenmiş ve kitaplar, çeşitli yönlerden kıyaslanmıştır.

Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında sosyal zekânın yer alma düzeyleri incelendiğinde 156 hazırlık çalışmasının %10,3'ünde sosyal zekânın yer aldığı görülmektedir. Metinlerin %28,1'inde, metinle ilgili etkinliklerin %24,7'sinde ve tema değerlendirme çalışmalarının yalnızca %0,6'sında sosyal zekâyâ yer verilmiştir. Kitabın tümüne bakıldığında ise 608 çalışmanın %14,5'inde sosyal zekânın yer aldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte kitapta sosyal zekânın en çok yer aldığı bölüm metin bölümü olurken en az yer aldığı bölüm ise tema değerlendirme çalışmaları olmuştur. Tüm bu oranlardan hareketle ders kitabında sosyal zekânın yer alma düzeyinin istenilen düzeyde olmasa da ihmal edilemeyecek bir oranda olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabında sosyal zekânın yer alma düzeyleri incelendiğinde 95 hazırlık çalışmasının %36,8'inde sosyal zekânın yer aldığı görülmektedir. 32 metnin %21,9'u, 234 metinle ilgili etkinliğin %23,1'i bu zekâ alanına dönüktür. 79 tema değerlendirme çalışmasının ise yalnızca %1,3'ü sosyal zekâ ile ilgilidir. Kitabın geneline bakıldığında toplamda 440 çalışmanın %22'sinin sosyal zekâyâ yönelik olduğu sonucuna ulaşılabilir. Ayrıca kitapta sosyal zekâyâ en çok yer veren bölüm hazırlık çalışmaları olurken en az yer veren bölüm ise tema değerlendirme çalışmaları olmuştur. Tespit edilen oranlardan hareketle ders kitabında sosyal zekânın yer alma düzeyinin beşte birden fazla olduğu ve sosyal zekânın ihmal edilmediği görülmektedir.

6. sınıfa yönelik hazırlanan iki ders kitabı sosyal zekâyâ yer verme oranları bakımından karşılaştırıldığında, ortada ciddi sayılabilecek bir farkın olduğu görülmektedir. Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabı kitap genelinde sosyal zekâyâ %14,5 oranında yer verirken MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı %22 oranında yer vermiştir. Bu oranlara bakılırsa Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında sosyal zekânın MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabına göre biraz daha ihmal edildiği görülmektedir. Bununla birlikte Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında sosyal zekâ en çok metinler

bölümünde yer alırken MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabında sosyal zekâyâ en çok yer veren bölüm hazırlık çalışmaları olmuştur. Sosyal zekâyâ en az yer veren bölüm ise iki kitapta da tema değerlendirme çalışmalarıdır.

Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında sosyal zekâyâ yer verilme oranları incelendiğinde 100 hazırlık çalışmasından %47'sinin sosyal zekâ ile ilgili olduğu görülmektedir. 32 metnin %18,8'i, 268 metinle ilgili etkinliğin %9,7'si ve 179 tema değerlendirme çalışmasının %4,5'i sosyal zekâ ile ilgili bulgular içermektedir. Kitaptaki toplam 579 çalışmaya bakıldığında bunun %15'inin sosyal zekâyâ yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte kitapta sosyal zekâyâ en çok hazırlık çalışmaları, en az ise tema değerlendirme çalışmaları kısmında yer verilmiştir. Bu oranlardan hareketle ders kitabında sosyal zekânın yer alma düzeyinin istenilen düzeyde olmasa da ihmal edilemeyecek bir oranda olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında sosyal zekâyâ yer verilme oranları incelendiğinde, 98 hazırlık çalışmasının %25,5'inde sosyal zekâyâ yer verildiği tespit edilmiştir. 32 metnin %21,9'unda ve 270 metinle ilgili etkinliğin %17,4'ünde sosyal zekâyâ ile ilgili bulgulara rastlanmıştır. Tema değerlendirme çalışmalarında ise sosyal zekâyâ yer verilmediği görülmektedir. Kitaptaki toplam 473 çalışmaya bakıldığında bunun %16,7'sinin sosyal zekâ ile ilgili unsurlar barındırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kitapta sosyal zekânın en çok yer aldığı bölüm hazırlık çalışmaları bölümü olurken tema değerlendirme çalışmalarında sosyal zekâyâ hiç yer verilmemiştir. Bu oranlardan hareketle ders kitabında sosyal zekânın yer alma düzeyinin istenilen düzeyde olmasa da ihmal edilemeyecek bir oranda olduğu anlaşılmaktadır.

7. sınıfa yönelik hazırlanan iki ders kitabı sosyal zekâyâ yer verme oranları bakımından kıyaslandığında, Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabının sosyal zekâyâ %15 oranında, MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabının ise %16,7 oranında yer verdiği

görülmektedir. Aradaki fark çok büyük olmasa da sosyal zekâya yer verme durumunun MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabının lehine olduğu açıkça görülmektedir. İki ders kitabında da sosyal zekâ tam olarak istenilen düzeyde olmasa bile kitapların sosyal zekâyı ihmal ettiğini söylemek mümkün değildir. Bununla birlikte iki ders kitabının da sosyal zekâya en çok yer verdikleri bölüm hazırlık çalışmaları olurken en az yer verdikleri bölüm tema değerlendirme çalışmaları olmuştur.

İncelenen dört ders kitabı karşılaştırıldığında, sosyal zekâya en çok MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabının, en az ise Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabının yer verdiği görülmektedir. Verilerden hareketle sosyal zekânın ders kitaplarında yer alma oranının sınıf düzeyine göre artış veya azalış gösterdiğini söylemek mümkün değildir. Bunun yanında MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı, Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında sosyal zekâ en fazla hazırlık çalışmaları bölümünde yer alırken Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf ders kitabında sosyal zekânın en çok yer aldığı bölüm metinler bölümüdür. Sosyal zekâya en az yer verilen bölüm ise dört ders kitabı için de tema değerlendirme çalışmaları bölümüdür. Bu incelemelerden hareketle sosyal zekânın ders kitaplarında ihmal edilmediği fakat istenilen düzeye gelebilmesi için daha fazla sosyal zekâ ile ilgili çalışmaların eklenmesinin gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özedönük zekânın 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyine yönelik sonuçlar.

Araştırmanın alt problemleri kapsamında Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabı, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı, Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında özedönük zekânın yer alma düzeyleri incelenmiş ve kitaplar, çeşitli yönlerden kıyaslanmıştır.

Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabı özedönük zekâya yer verme oranları açısından incelendiğinde, 156 hazırlık çalışmasının %35,3'ünde özedönük zekâya yer verildiği görülmektedir. 32 metnin %9,4'ünde, 251 metinle ilgili etkinliğin %26,7'sinde ve 169 tema değerlendirme çalışmasının %1,2'sinde özedönük zekâ ile ilgili bulgulara rastlanmıştır. Kitabın geneline bakıldığında, toplamda 608 çalışmanın %20,9'unda özedönük zekânın yer aldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında özedönük zekâya en çok yer verilen bölüm hazırlık çalışmaları olurken en az yer verilen bölüm tema değerlendirme çalışmaları olmuştur. Bu oranlardan hareketle özedönük zekânın kitabın beşte birinden fazla bir bölümünde yer aldığı ve ihmal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı özedönük zekâya yer verme oranları bakımından incelendiğinde, 95 hazırlık çalışmasının %46,3'ünde özedönük zekâya yer verildiği görülmektedir. 32 metnin %15,6'sında, 234 metinle ilgili etkinliğin %21,4'ünde ve 79 tema değerlendirme çalışmasının %6,3'ünde özedönük zekânın olduğu tespit edilmiştir. Kitabın geneline bakıldığında toplamda 440 çalışmanın %23,6'sında özedönük zekâ ile ilgili unsurlar bulunmuştur. Bununla birlikte ders kitabında özedönük zekâya en çok yer verilen bölüm hazırlık çalışmaları olurken özedönük zekâya en az yer verilen bölüm ise tema değerlendirme çalışmaları olmuştur. Bu oranlardan hareketle özedönük zekânın kitabın beşte birinden fazla bir bölümünde yer aldığı ve ihmal edilmediği anlaşılmıştır.

6. sınıfa yönelik hazırlanan iki ders kitabı özedönük zekâya yer verme oranları bakımından kıyaslandığında, Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabının %20,9 oranında MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabının %23,6 oranında özedönük zekâya yer verdiği görülmektedir. Aralarında çok büyük bir farklılık olmasa da durumun MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabının lehine olduğu açıkça görülmektedir. İki ders kitabı da özedönük zekâya kitabın bütününde beşte birden daha fazla bir oranda yer vererek bu zekâ alanını ihmal

etmemiştir. Bununla birlikte iki ders kitabında da özedönük zekâyâ en çok hazırlık çalışmaları bölümünde, en az tema değerlendirme çalışmaları bölümünde yer verilmiştir.

Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı özedönük zekâyâ yer verme oranları bakımından incelendiğinde, 100 hazırlık çalışmasının %34'ünde özedönük zekânın yer aldığı görülmektedir. 32 metnin %3,1'inde ve 268 metinle ilgili etkinliğin %7,5'inde de özedönük zekâ ile ilgili bulgulara rastlanmıştır. 179 tema değerlendirme çalışmasının ise hiçbirinde özedönük zekâyâ rastlanmamıştır. Kitabın geneline bakıldığında toplamda 579 çalışmanın %9,5'inde özedönük zekâyâ yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ders kitabında özedönük zekânın en çok yer verildiği bölüm hazırlık çalışmaları bölümü olurken özedönük zekânın hiç yer verilmediği bölüm ise tema değerlendirme çalışmalarıdır. Bütün bu oranlardan hareketle ders kitabında özedönük zekâyâ yer verilme oranının düşük kaldığı ve özedönük zekânın ihmal edildiği anlaşılmaktadır.

MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı özedönük zekâyâ yer verme oranları bakımından incelendiğinde 98 hazırlık çalışmasının %39,8'inde özedönük zekâyâ yer verildiği görülmektedir. 32 metnin %3,1'inde, 270 metinle ilgili etkinliğin %13'ünde ve 73 tema değerlendirme çalışmasının %2,7'sinde özedönük zekâ ile ilgili bulgulara rastlanmıştır. Kitabın geneline bakıldığında toplamda 473 çalışmanın %15,9'unda özedönük zekâyâ yer verildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte ders kitabında özedönük zekâyâ en çok yer veren bölüm hazırlık çalışmaları olurken özedönük zekâyâ en az yer veren bölüm tema değerlendirme çalışmaları olmuştur. Bu oranlardan hareketle ders kitabında özedönük zekânın oranı tam olarak istenilen düzeyde olmasa bile ders kitabında özedönük zekâ ihmal edilmiştir demek mümkün değildir.

7. sınıfa yönelik hazırlanan iki ders kitabı özedönük zekâyâ yer vermeleri bakımından karşılaştırıldığında, Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabının özedönük zekâyâ %9,5 oranında, MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabının %15,9 oranında yer verdiği

görülmektedir. Bu oranlara bakıldığında iki yayınevi arasında özedönük zekâyâ yer vermeleri bakımında önemli bir farklılık vardır. Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı özedönük zekâyâyı ihmal etmişken MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabının özedönük zekâyâyı ihmal ettiğini söylemek güçtür. Bununla birlikte iki ders kitabında da özedönük zekâyâya en çok hazırlık çalışmaları bölümünde yer verilmiştir. Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında tema değerlendirme çalışmalarında özedönük zekâyâya hiç yer verilmezken MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında özedönük zekâyâya en az yer verilen bölüm tema değerlendirme çalışmaları bölümü olmuştur.

İncelenen dört ders kitabı karşılaştırıldığında özedönük zekâyâya 6. sınıf düzeyinde daha çok yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dört ders kitabı da özedönük zekâyâya en çok hazırlık çalışmaları bölümünde yer vermiştir. Bununla birlikte özedönük zekânın en çok ihmal edildiği bölüm dört ders kitabı için de tema değerlendirme çalışmaları bölümüdür. Bütün bu incelemelerden hareketle özedönük zekânın özellikle 6. sınıf düzeyinde ihmal edilmediği fakat özellikle Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı tarafından bir hayli ihmal edildiği anlaşılmaktadır.

Doğacı zekânın 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyine yönelik sonuçlar.

Araştırmanın alt problemleri kapsamında Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabı, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı, Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında doğacı zekânın yer alma düzeyleri incelenmiş ve kitaplar, çeşitli yönlerden kıyaslanmıştır.

Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında doğacı zekâyâya yer verilme oranları incelendiğinde 156 hazırlık çalışmasının %6,4'ünde doğacı zekâyâya yer verildiği görülmektedir. 32 metnin %31,3'ünde, 251 metinle ilgili etkinliğin %4,4'ünde doğacı zekâ ile

ilgili bulgulara rastlanmıştır. 169 tema değerlendirme çalışmasının ise hiçbirinde doğacı zekâyâ rastlanmamıştır. Kitabın geneline bakıldığında toplamda 608 çalışmanın %5,1'inin doğacı zekâyâ yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte ders kitabında doğacı zekâyâ en çok yer veren bölüm metinler bölümü olurken tema değerlendirme çalışmalarında ise doğacı zekâyâ hiç yer verilmemiştir. Bu oranlardan hareketle ders kitabında doğacı zekânın büyük bir oranda ihmal edildiği açıkça görülmektedir.

MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabında doğacı zekâyâ yer verilme oranları incelendiğinde, 95 hazırlık çalışmasının %7,4'ünde doğacı zekâyâ yer verildiği belirlenmiştir. 32 metnin %16,7'si ve 234 metinle ilgili etkinliğin %6,4'ü doğacı zekâyâyla ilgili bulgulara sahiptir. Ders kitabındaki 79 tema değerlendirme çalışmasında ise doğacı zekâyâ yer verilmemiştir. Kitabın tümüne bakıldığında toplamda 440 çalışmanın %6,4'ünün doğacı zekâyâ hitap ettiği görülmektedir. Bununla birlikte ders kitabında doğacı zekâyâ en çok yer veren bölüm metinler bölümü olurken tema değerlendirme çalışmaları bölümünde doğacı zekâyâ yer verilmemiştir. Bu oranlardan yola çıkarak ders kitabında doğacı zekânın bir hayli ihmal edildiği anlaşılmaktadır.

6. sınıfa yönelik hazırlanan iki ders kitabı doğacı zekâyâ yer verme oranları bakımından kıyaslandığında, Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabının doğacı zekâyâ %5,1 oranında, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabının ise doğacı zekâyâ %6,4 oranında yer verdiği görülmektedir. Bu oranlara bakıldığında arada çok büyük bir farklılık olmasa bile durumun MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı lehine olduğu açıkça görülmektedir. Oranların bu denli düşük olmasından hareketle iki ders kitabının da doğacı zekâyâ ihmal ettiği anlaşılmaktadır. Ayrıca iki ders kitabında da doğacı zekânın en çok yer aldığı bölüm metinler bölümü olurken iki ders kitabında da tema değerlendirme çalışmaları bölümünde doğacı zekânın izlerine rastlanmamıştır.

Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı doğacı zekâya yer vermesi bakımından incelendiğinde, 100 hazırlık çalışmasının %14'ünde doğacı zekâya yer verildiği görülmektedir. 32 metnin %28,1'inde ve 268 metinle ilgili etkinliğin %1,9'unda da doğacı zekâya yönelik bulgulara rastlanmıştır. Tema değerlendirme çalışmalarında ise doğacı zekâya rastlanmamıştır. Kitabın bütününe bakıldığında, toplamda 579 çalışmanın %4,8'inde doğacı zekâya yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte ders kitabında doğacı zekâya en çok metinler bölümünde yer verilirken tema değerlendirme çalışmaları bölümünde yer verilmemiştir. Bu yüzdelerden hareketle ders kitabında doğacı zekânın fazlaca ihmal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabı doğacı zekâya yer vermesi bakımından incelendiğinde, 98 hazırlık çalışmasının %8,2'sinde doğacı zekâya yer verildiği görülmektedir. 32 metnin %18,8'inde ve 270 metinle ilgili etkinliğin %3,3'ünde doğacı zekâ ile ilgili unsurların olduğu tespit edilmiştir. 73 tema değerlendirme çalışmasının ise hiçbirinde doğacı zekâya yer verilmemiştir. Kitabın geneline bakıldığında ise toplamda 473 çalışmanın %4,9'unda doğacı zekâya yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ders kitabında doğacı zekâya en çok metinler bölümünde yer verilirken tema değerlendirme çalışmalarında doğacı zekâya yer verilmemiştir. Bu oranlardan hareketle ders kitabında doğacı zekânın büyük bir oranda ihmal edildiği anlaşılmaktadır.

7. sınıfa yönelik hazırlanan iki ders kitabı doğacı zekâya yer verme oranları bakımından kıyaslandığında; Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabının %4,8 oranında, MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabının %4,9 oranında doğacı zekâya yer verdiği görülmektedir. Bu oranlara bakıldığında iki ders kitabı arasında doğacı zekâya yer vermeleri bakımından anlamlı bir fark görülmemektedir. Fakat oranlara bakılarak iki ders kitabında da doğacı zekânın son derece ihmal edildiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte iki ders kitabında

da doğacı zekâya en çok metinler bölümünde yer verilirken iki kitabın da tema değerlendirme çalışmalarında doğacı zekâya yer vermediği tespit edilmiştir.

İncelenen dört ders kitabı karşılaştırıldığında doğacı zekâya 6. sınıf düzeyinde 7. sınıfa göre daha çok yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ders kitaplarının tümünde doğacı zekâya en çok yer verilen bölüm metinler bölümü olmuştur. Ayrıca incelenen ders kitaplarının tema değerlendirme çalışmalarının hiçbirinde doğacı zekâ ile ilgili unsur bulunamamıştır. Bu bilgilerden hareketle bütün sınıf düzeylerinde ve bütün yayınevlerinde doğacı zekânın ders kitaplarında büyük bir oranda ihmal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine yönelik sonuçlar.

Bu bölümde, Türkçe öğretmenlerine uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara ilişkin elde edilen yanıtlardan hareketle sonuçlara yer verilmiştir.

Öğretmenlere birinci soru olarak “*Sizce zekâ nedir? Lütfen açıklayınız.*” sorusu sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar toplamda dokuz kategori altında incelenmiştir. Öğretmenlerin zekâyı en fazla “düşünme, kavrama, algılama, yargılama vb.” olarak gördükleri tespit edilmiştir. Zekâyı bu şekilde tanımlayanların oranı %26,7’dir. Zekâyı “uyum sağlama (adaptasyon)” olarak tanımlayanlar %16,7, “problem çözme becerisi” olarak tanımlayanlar %16,7, “iş yapabilme kapasitesi” olarak tanımlayanlar %10, “çoklu becerileri kullanabilme” olarak tanımlayanlar %10, “yeterli olma” şeklinde tanımlayanlar %6,7, “doğuştan gelen fonksiyon” olarak tanımlayanlar %3,3, “ilgi-yetenek belirleyici bir faktör” olarak tanımlayanlar ise %3,3’lük oranlara sahiptir. Bunun yanında soruyla ilgili herhangi bir fikri olmayan öğretmenler ise %13,3’lük bir oranı kapsamaktadır. Bu tanımlamalardan ve kategorilerden hareketle öğretmenlerin zekâyı literatür taraması kısmındaki zekâ tanımlamalarından çok da bağımsız olarak tanımlamadığı görülmektedir.

Öğretmenlere ikinci soru olarak, “*Sizce Türkçe ders kitaplarındaki metin ve etkinliklerde en çok yer verilen üç zekâ alanı hangileridir?*” sorusu sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin %83,3’ünün dil zekâsını birinci sıraya yazdığı görülmektedir. Bu orandan hareketle öğretmen tahminlerinin 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında dil zekâsının yer alma sırasının uyumlu olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü incelenen dört ders kitabında da dil zekâsı önemli bir farkla en çok yer verilen zekâ alanı olmuştur.

Öğretmenlerin ders kitaplarında en çok yer verilen ikinci zekâ alanı tahminlerine bakıldığında %53,3 ile görsel-uzamsal zekânın olduğu görülmektedir. Fakat ders kitaplarındaki sonuçlara göre ders kitaplarında en çok yer verilen ikinci zekâ alanı, mantık matematik zekâsıdır. En çok yer verilen ikinci zekâ alanının mantık-matematik zekâsı olduğunu düşünen öğretmenler yalnızca %6,7 oranındadır. Sonuçlar karşılaştırıldığında bir uyumsuzluk göze çarpmaktadır. Ders kitaplarında görsel-uzamsal zekâ ihmal edilmişken öğretmenler durumun böyle olduğunu düşünmemektedir. Durumun böyle olmasında öğretmenlerin ders kitabındaki görsellikten yola çıkarak bir tahminde bulunduğu söylenebilir. Fakat bu çalışmada görseller; çalışmalarda doğrudan bir bağlantısı olmaması durumunda görsel-uzamsal zekâ kapsamına dahil edilmemiştir.

Öğretmenlerin ders kitaplarında en çok yer verilen üçüncü zekâ alanı tahminlerine bakıldığında %30 ile sosyal zekâ öne çıkmaktadır. Bu görüşler, ders kitabındaki sonuçlarla karşılaştırıldığında kısmen uyumlu olduğu görülmektedir. 6. sınıf düzeyinde en çok yer verilen üçüncü zekâ alanı özedönük zekâdır ve öğretmenlerin %10’u bu şekilde tahminde bulunmuştur. 7. sınıf düzeyinde en çok yer verilen üçüncü zekâ alanı, öğretmenlerin öne çıkan tahminiyle uyumlu olarak sosyal zekâdır.

Öğretmenlere üçüncü soru olarak, “*Sizce Türkçe ders kitaplarındaki metin ve etkinliklerde en az yer verilen üç zekâ alanı hangileridir?*” sorusu sorulmuştur. Bu soruya

verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin %36,7'sinin ilk sıraya en fazla mantık-matematik zekâsını yazdığı görülmektedir. Bu orana bakıldığında ders kitaplarındaki sonuçlarla tam bir uyumsuzluk olduğu göze çarpmaktadır. Çünkü mantık-matematik zekânın bütün ders kitaplarında en çok yer verilen ikinci zekâ alanı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin böyle düşünmesinde Türkçenin sözel bir ders olduğu ve mantık-matematik zekâsına çok da yer verilemeyeceği düşüncesinin etkili olduğu söylenebilir. Çünkü literatürde de belirtildiği gibi mantık-matematik zekâsındaki “mantık” bölümü birçok kişi tarafından ihmal edilmektedir. Ders kitaplarından elde edilen sonuçlara göre bedensel zekâ ders kitaplarında en az yer verilen zekâ alanıdır. Fakat bedensel zekâyı birinci sıraya yazan öğretmenlerin oranı ise yalnızca %10'da kalmaktadır.

Öğretmenlerin ders kitaplarında en az yer verilen ikinci zekâ alanı tahminlerine bakıldığında %33,3 ile bedensel zekânın öne çıktığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin de bedensel zekânın ihmal edildiğini düşünmesi açısından ders kitaplarının sonuçlarıyla öğretmen görüşlerinin bir uyum sağladığı söylenebilir. Fakat ders kitapları incelemesinin sonuçlarına göre bedensel zekâ en çok ihmal edilen zekâ alanıdır. En çok ihmal edilen ikinci zekâ alanı ise doğacı zekâdır. Öğretmenlerin %23,3'ü en az yer verilen ikinci zekâ alanı tahminine doğacı zekâ yazarak araştırma sonuçlarıyla uyum sağlamıştır.

Öğretmenlerin ders kitaplarında en az yer verilen üçüncü zekâ alanı tahminlerine bakıldığında bedensel zekâ (%20) ve özedönük zekâ (%20) öne çıkmaktadır. Fakat ders kitabından elde edilen sonuçlara bakıldığında öğretmen görüşleriyle çok da uyumlu olduğu söylenemez. Bu sonuçlara göre Ekoyay Yayıncılık 6. sınıf Türkçe ders kitabı, MEB Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabı ve Özgün Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında en az yer verilen üçüncü zekâ alanı müzikal zekâ olurken MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabında en az yer verilen üçüncü zekâ alanı görsel-uzamsal zekâ olmuştur. Öğretmenlerin %10'u en az yer

verilen üçüncü zekâ alanının müzikal zekâ olduğunu düşünürken üçüncü sıraya görsel-uzamsal zekâ alanını yazan öğretmen yoktur.

Öğretmenlere dördüncü soru olarak, *“Türkçe ders kitaplarında yer alan metin ve etkinliklerin farklı zekâ alanlarına uygunluğu konusundaki görüşleriniz nelerdir?”* sorusu sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar; “uygun değil”, “uygun”, “kısmen uygun” ve “fikri yok” şeklinde toplamda dört kategori oluşturularak incelenmiştir. Bu kategorilerden “uygun değil” kategorisinin %56,7’lik oranla öne çıktığı görülmektedir. “Uygun” diyenler %20, “kısmen uygun” diyenler %13,3 ve “fikri olmayanlar” %10’luk orana sahiptir. Bu sonuçlardan hareketle öğretmenlerin çoğunluğunun ders kitaplarında yer alan metin ve etkinliklerin farklı zekâ alanlarına uygun olmadığını düşündükleri sonucu elde edilmiştir.

Öğretmenlere beşinci soru olarak, *“Sizce Türkçe ders kitaplarında farklı zekâ alanlarına yer verilme düzeyi sınıflar arasında farklılık gösteriyor mu? Eğer gösteriyorsa bu farklılığı nasıl açıklarsınız?”* sorusu sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar; “farklılık gösteriyor”, “farklılık göstermiyor”, “kısmen farklılık gösteriyor” ve “fikri yok” şeklinde toplamda dört kategoriye ayrılmıştır. Bu kategorilerden “farklılık gösteriyor” kategorisi, öğretmenlerin %46,7’sini kapsayacak şekilde öne çıkmıştır. Bu orana bakıldığında öğretmenlerin görüşleri ders kitabı inceleme sonuçlarıyla uyumludur denilebilir. Çünkü 6 ve 7. sınıf düzeyinde farklı yayınevlerinden ders kitapları incelendiğinde, genel anlamda 6. sınıfa ait Türkçe ders kitaplarının farklı zekâ alanlarına yer verme düzeyinin daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında diğer kategorilerin oranlarına bakılacak olursa “farklılık göstermiyor” diyenlerin oranı %30 ve “kısmen farklılık” gösteriyor diyenlerin oranı %3,3 iken “fikri yok” kategorisindeki öğretmenler %20’lik bir orana sahiptir. Özellikle “fikri yok” kategorisinin bu denli yüksek orana sahip olması, öğretmenlerin önemli bir kısmının farklı sınıf düzeylerinde farklı zekâ alanlarına yer verilme düzeyleri hakkında fikir sahibi olmadığını göstermektedir.

Öğretmenlere altıncı soru olarak, “*Sizce Türkçe ders kitaplarında farklı zekâ alanlarına yer verilme düzeyi Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan ders kitaplarıyla özel yayınevleri tarafından yayımlanan ders kitapları farklılık göstermekte midir? Eğer gösteriyorsa bu farklılık hangi yayınevinin lehinedir?*” sorusu sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar; “farklılık gösteriyor (MEB Yayınları lehine)”, “farklılık gösteriyor (ayrıntı belirtilmemiş)”, “farklılık gösteriyor (özel yayın lehine)”, “farklılık göstermiyor”, “kısmen farklılık gösteriyor (MEB Yayınları lehine)” ve “fikri yok” şeklinde olmak üzere altı kategoriye ayrılmıştır. Bu kategorilerden “farklılık gösteriyor (MEB Yayınları lehine)” kategorisi %40 oranla öne çıkmıştır. Fakat ders kitabı incelemelerinin sonuçlarına bakıldığında MEB Yayınları ile özel yayınevleri arasında farklı zekâ alanlarına yer vermeleri bakımından çok büyük farklılıkların olmadığı görülmektedir. Oluşan ufak çaplı farklılıklar bazen MEB Yayınları lehine bazen de özel yayınların lehine bir sonuç oluşturmuştur ve bunlar yalnızca birkaç zekâ alanıyla sınırlı kalmıştır. Bu nedenle ders kitabı incelemesi sonuçlarının %13,3’e denk gelen “farklılık göstermiyor” kategorisindeki öğretmen görüşleriyle daha uyumlu olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Öğretmenlere yedinci soru olarak, “*Türkçe dersinde farklı zekâ türlerine hitap eden etkinlikler oluştururken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?*” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar neticesinde “fiziksel, kültürel, coğrafi vb. koşullarla ilgili sorunlar”, “materyal eksikliği”, “uygulama zorluğu”, “uyum problemi” ve “fikri yok” şeklinde toplamda beş kategori oluşturulmuştur. Bu kategorilerden fiziksel, kültürel, coğrafi vb. koşullarla ilgili sorunlar kategorisi %40 oranla öne çıkmıştır. Materyal eksikliği %23,3, uygulama zorluğu %20, uyum problemi %10 ve fikri yok kategorisi %13,3 orana sahiptir. Bu oranlardan yola çıkarak öğretmenler etkinlik oluştururken en fazla fiziksel, kültürel, coğrafi, sosyal vb. koşullarla ilgili problem yaşamaktadır, sonucuna ulaşılabilir. Sonuçlara göre belirtilen koşulların iyileştirilmesi, öğrencilerin farklı zekâ alanlarına yönelik etkinliklerle

karşılaşmasını kolaylaştırıcı etki yapacaktır. Bunun yanında öğretmenlere uygun materyallerin sağlanması veya bu materyalleri sağlamaları için imkân verilmesi ve bunların uygulanabilirliğinin artırılması, eğitim öğretim adına son derece yararlı olacaktır.

Öğretmenlere sekizinci soru olarak, *“Farklı zekâ türlerinin geliştirilmesine yönelik eğitimsel boyutlu önerileriniz nelerdir?”* sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplar sonucunda “uygun etkinlik kullanmak”, “uygun materyal kullanmak”, “fiziksel, kültürel, sosyal vb. koşulları düzenlemek/değiştirmek”, “sınav mantığından çıkmak”, “Çoklu Zekâ Kuramını dikkate almak”, “disiplinler arası iş birliği yapmak”, “teknoloji kullanmak”, “hizmet içi eğitim almak” ve “fikri yok” olarak toplamda dokuz kategori oluşturulmuştur. Bu kategorilerden “uygun etkinlik kullanmak” kategorisi %40 oranla öne çıkmaktadır. “Uygun materyal kullanmak” kategorisi %26,7, “fiziksel, kültürel, sosyal vb. koşulları düzenlemek/değiştirmek” kategorisi %23,3, “sınav mantığından çıkmak” kategorisi %13,3, “Çoklu Zekâ Kuramını dikkate almak” kategorisi %10, “disiplinler arası iş birliği yapmak” kategorisi %10, “teknoloji kullanmak” kategorisi %6,7, “hizmet içi eğitim almak” kategorisi %3,3 ve fikri yok kategorisi %10 oranına sahiptir. Bu oranlardan hareketle öğretmenlerin öğrencilerde farklı zekâ alanlarını geliştirebilmek için farklı zekâ alanlarına yönelik etkinlikler kullanmayı son derece önemseydiği sonucuna ulaşılabilir. Bununla birlikte farklı zekâ alanlarına hitap eden hatta bütün zekâ alanlarını kapsayan uygun materyal kullanmayı, öğretmenlerin beşte birinden fazlası öneri olarak sunmuştur. Ayrıca öğretmenlerin yedinci soruya verdikleri cevapta olduğu gibi fiziksel, coğrafi, kültürel, sosyal vb. koşulları önemseydikleri görülmekte ve bunlarda da düzenlemeye gidilmesi gerektiği tavsiyesinde buldukları belirtilmektedir.

Öneriler

Çalışmanın bu kısmında Türkçe ders kitaplarında Çoklu Zekâ Kuramındaki zekâ alanlarının kullanım düzeyleri ve öğretmen görüşleriyle ilgili elde edilen bulgulara bağlı olarak ortaya çıkan sonuçlardan hareketle çeşitli önerilere yer verilmiştir.

Karar Vericilere Yönelik Öneriler

- Millî Eğitim Bakanlığı, öğretim programlarında Çoklu Zekâ Kuramını yalnızca birkaç kelime ile tarif edilen bir biçimde ele almamalıdır. Bu kuramın uygulama boyutunu öne çıkarmalıdır.

- Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu ders kitabının incelenmesi ve değerlendirilmesi ile görevlendirilen komisyonların dikkate aldıkları ölçütlere “Çoklu Zekâ Kuramına Uygunluk” adıyla bir ölçüt eklenebilir. Komisyondaki kişiler Çoklu Zekâ Kuramına ve felsefesine hâkim olmalı bu doğrultuda bütün zekâ alanlarına istenilen düzeyde hitap etmeyen ders kitapları komisyonda onaylanmamalıdır.

- Zekâyı yalnızca sözel ve sayısal kriterlerle açıklamaya çalışan IQ’cu zihniyetin dışına çıkılmalıdır. Ders kitabı incelemesi sonuçlarına göre de ders kitaplarında en ağır basan zekâ alanı dil zekâsıdır ve bunu mantık-matematik zekâsı takip etmektedir. Bu sonuçlardan hareketle bu zihniyetin dışına henüz çıkılamadığı görülmektedir. Ülkenin iyi ressamlar, iyi müzisyenler, iyi sporcular, iyi filozoflar, iyi tiyatrocular, iyi zoologlar yetiştirebilmesi için Türkçe ders kitaplarındaki sayısal ve sözel dışındaki zekâ alanlarının oranı artırılabilir.

- Sınıf seviyeleri arttıkça öğrenciyi sınav mantığına daha da yaklaştırarak ders kitaplarındaki farklı zekâ alanlarına yer verilme düzeyleri azaltılmamalıdır. Bütün kademelerde öğrencilerin derslerde kendini bulması ve daha rahat öğrenmesi için farklı zekâ alanlarına yer verilmelidir.

- Öğretmenlerin Çoklu Zekâ Kuramına yönelik etkinlik oluştururken yaşadıkları bilgi eksiklikleri ve fiziksel, kültürel, coğrafi, sosyal vb. koşullarla ilgili il ve ilçe Millî Eğitim Müdürlükleri bizzat sahadaki öğretmenlerle bilgi alışverişi içinde olmalı ve düzenli aralıklarla öğretmen görüş ve isteklerini analiz etmelidir.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- Öğretmenler Çoklu Zekâ Kuramı ve bu kuramı uygulamanın öğrencinin öğrenmesine olan katkısı hakkında bilgili olmalı -varsa- bilgi eksikliklerini gidermelidir.

- Öğretmenler, dersin uygulama boyutundaki en önemli materyallerden biri olan ders kitaplarını kullanırken farklı zekâ alanlarına hitap eden etkinlikleri öğrencinin sınava yönelik işine yaramayacağını düşünerek ihmal etmemelidir. Kimi öğrenci için yarım saatte anlatılacak bir konunun, onun zekâ alanına en uygun olan etkinlik aracılığıyla birkaç dakikada kavratılabileceği unutulmamalıdır.

- Öğrencileri ilgi alanları konusunda iyi gözlemlemeli ve tanımalıdır. İstasyon tekniği gibi tekniklerden yararlanarak öğrencilerin farklı alanlarda yaptıkları çalışmalarını değerlendirmelidir.

- Öğretmenler, dersi tekdüze işlemek yerine, işin içine teknoloji de katarak uygun etkinlik ve materyallerden yararlanmalı, bunların temin edilmesi ve hazırlanması konusunda zümreleri ve okul idaresiyle iş birliğine açık olmalıdır.

- Toplum genelindeki -özellikle sayısal başta olmak üzere- sayısal ve sözel derslerde akademik başarı gösteremeyen öğrencilerin zekâsının düşük olduğu algısını yıkmak ve onların içindeki saklı kalmış ilgileri ortaya çıkarmak için öğrenciler ve öğrenci velileri ile daima iletişim halinde olunabilir.

Velilere Yönelik Öneriler

- Veliler, çocuklarının gelişimlerini ve ilgilerini takip etmek için Çoklu Zekâ Kuramı hakkında bilgi sahibi olmalı, gerektiğinde sınıf rehber öğretmenlerine konu hakkında danışmalıdır.

- Çocuklarının iyiliği için onlara bir mesleği ya da alanı empoze etmemeli, onların kendi ilgilerini keşfetmesini sağlayacak bir rehberlik görevi üstlenmelidir.

- Çocuklarıyla diğer çocukların ilgi alanlarını ve akademik başarılarını kıyaslamamalı, her bireyin kendine özgü olduğu felsefesini unutmamalıdır.

- Özellikle ev içinde çocuklarına farklı zekâ alanlarına hitap eden oyuncaklar veya materyaller sunabilir ve çocuklarının hangisine daha çok ilgisinin olduğu ve yeteneğinin ne ölçüde olduğunu iyi gözlemleyebilir.

- Veliler, çocuklarının ürün yaratabilmelerini teşvik etmeli ve bazen de çocuklarını kontrollü bir şekilde bazı sorunlarla karşı karşıya bırakmalı, bu sorunları çözerken sorun çözme becerisinin gelişimi için onlara rehberlik etmelidir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Araştırmacılar, Çoklu Zekâ Kuramı ile ilgili daha çok çalışma yaparak bu kuramın başka araştırmacılar, öğretmenler, veliler ve öğrenciler tarafından daha sık duyulmasını ve kuramın popülerliğini tekrar kazanmasını sağlamalıdır.

- Türkçe ders kitapları değiştikçe Çoklu Zekâ Kuramının Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyleriyle ilgili yeni yüksek lisans ve doktora tezleri hazırlanarak bu çalışmaların bulgularındaki farklı zekâ alanlarına yer verme düzeyleri ortaya konulup yıllar içindeki eğilimleri belirlenmelidir.

- Çoklu Zekâ Kuramı ile ilgili kaynakların ciddi bir kısmı İngilizce olduğu için bu alandaki başucu kaynaklarının Türkçeye tercümesi yapılmalı ve bütün araştırmacıların kullanımına açılabilir.

- Araştırmacılar, Çoklu Zekâ Kuramı ile ilgili çalışmalarında yalnızca kuram üzerinden gitmemeli, işin uygulama boyutundaki öğretmenlerin görüşlerini de ihmal etmemelidir. Araştırmacıların öğretmen görüşlerini ihmal etmemesi, ilgili kuramın ülkenin sosyal, kültürel, psikolojik, fiziksel vb. şartları çerçevesinde değerlendirilmesini sağlayacaktır.

- Çoklu Zekâ Kuramındaki zekâ alanlarının Türkçe ders kitaplarında yer alma düzeyini belirlemeye yönelik bu çalışmaya benzer olarak diğerk derslerle ilgili çalışmalar diğerk alan uzmanları tarafından yapılmalı ve o kitapların da bu bağlamdaki eksikleri ortaya konmalıdır.

Kaynakça

- Akgül, A., Demirer, N., Gürcan, E., Karadaş, D., Karahan, İ. ve Uysal, A. (2019). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 7. sınıf ders kitabı*. Ankara: Tuna Matbaacılık (MEB).
- Al Seyabi, F. & A'Zaabi, H. (2016). Multiple intelligences in the Omani EFL context: How well aligned are textbooks to students' intelligence profiles? *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 15(5), 128-139.
- Altan, M. Z. (2011). Çoklu zekâ kuramı ve değerler eğitimi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(4), 53-57.
- Arıcı, B. (2012). *Çoklu zekâ destekli Türkçe dersi sunumunun ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin filimsileri kavrama durumlarına etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Armstrong, T. (1994). *Multiple intelligences in the classroom*. Alexandria-Virginia: ASCD.
- Armstrong, T. (2009). *Multiple intelligences in the classroom*. Alexandria-Virginia: ASCD.
- Avanoğlu, A. (2006). *Türkçe dersindeki başarı ile çoklu zekâ alanları arasındaki ilişki düzeyi (Kastamonu örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Ayaydın, A. (2004). Çoklu zekâ kuramında sanat eğitimi yaklaşımı. *Eğitim Araştırmaları*, (4)14, 48-54.
- Ayaydın, A. (2009). Eğitimde çoklu zekâ yansımaları ve görsel sanatlar. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 52-62.
- Aydın, T. (2014). Dil öğretimi ve oyun -çoklu zekâ teorisi ışığında- *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 14(1), 71-83.
- Başaran, B. I. (2004). Etkili öğrenme ve çoklu zekâ kuramı: Bir inceleme. *Ege Eğitim Dergisi*, (5), 7-15.

- Başbay, A. (2000). *Çoklu zekâ kuramına göre eğitim programları ve sınıf içi etkinliklerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Baum, S., Viens, J. & Slatin, B. (2005). *Multiple intelligences in the elementary classroom*. New York: Teachers College Press.
- Bayram, B. ve Baki, Y. (2014). Ortaokul 6. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabının çoklu zekâ kuramı açısından değerlendirilmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 9, 133-147.
- Becerren, E. (2012). *Duygusal ve sosyal zekâmız*. İstanbul: Postiga.
- Bruetsch, A. (1998). *Multiple intelligences lesson plan book*. Arizona: Zephyr Press.
- Bümen, N. (2002). *Okulda çoklu zekâ kuramı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ceran, D. (2015). Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçe ders kitaplarına ilişkin metaforları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(3), 121-140.
- Ceylan, S., Duru, K., Erkek, G. ve Pastutmaz, M. (2019). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 6. sınıf ders kitabı*. İstanbul: Netbil Basım ve Yayıncılık (MEB).
- Christison, M. A. (1996). Multiple intelligences and second language acquisition. *The Journal of The Imagination in Language Learning*, 3, 8-15.
- Çeçen, M. A. ve Çiftçi, Ö. (2007). İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 173, 39-49.
- Çökmez, N. (2017). *Çoklu Zeka Kuramının yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında incelenmesi ve değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çuhadar, C. H. (2017). Müziksel zekâ. *ÇÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(3), 1-12.

- Dağlı, A. (2006). *1990-2000 yılları arası ilköğretim II. kademe Türkçe ders kitaplarındaki halk şiiri metinlerinin “çoklu zekâ teorisi” açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Dalbudak Pekdemir, Z. ve Köksal Akyol, A. (2011). Farklı türdeki ilköğretim okullarına devam eden beşinci sınıf öğrencilerinin çoklu zekâ alanlarının incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 4(1), 154-163.
- Demir, B. (2016). *Türkçe dersi çalışma kitaplarındaki etkinliklerin çoklu zekâ kuramı bakımından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ahî Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Demir, R. (2017). *Ortaokul Türkçe eğitiminde Çoklu Zekâ Kuramı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Demirel, Ö., Başbay, A. ve Erdem, E. (2006). *Eğitimde çoklu zekâ-kuram ve uygulama*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, T. (2019). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 6. sınıf ders kitabı*. Ankara: Ekoyay Yayıncılık.
- Dereköy, A. (2014). *Türkçe dersinde çoklu zekâ kuramının kullanılmasının ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin başarı durumlarına etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Deary, I. J. (2015). *Zekâ* (Çev. H. Gür). Ankara: Kültür Kitaplığı.
- Dolunay, S. K. ve Savaş, Ö. (2018). Çoklu zekâ kuramı destekli dil bilgisi öğretimi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 1433-1455.
- Duruoğlu, Z. (2012). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf Türkçe ders kitaplarının yapılandırmacı eğitim ve çoklu zekâ kuramı bağlamında incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Ekici, G., Gülay, H. ve Taşkın, N. (2008). Öğretmen adaylarının zekâ türleriyle bilgisayarla ilgili öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Akademik Dizayn Dergisi*, 3, 94-103.
- Epçaçan, C. (2013). Çoklu zekâ kuramına dayalı öğretim uygulamalarının öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerine etkisi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(1), 1335-1353.
- Epçaçan, C. ve Kırbaş, A. (2018). Türkçe ders kitabı etkinliklerinin çoklu zekâ yaklaşımı temelli öğretim açısından değerlendirilmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 22(76), 57-78.
- Ergin, G. (2007). *Yeni ilköğretim 4. ve 5. sınıf Türkçe programının çoklu zekâ kuramı açısından değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Erkal, H. ve Erkal, M. (2019). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 7. sınıf ders kitabı*. Ankara: Özgün Yayıncılık.
- Eriş, B. (2008). Zekâ: Amerikan deneyiminin kritik kuram perspektifinden analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 8(1), 59-87.
- Gardner, H. (1983). *Multiple intelligences: The theory in practice*. New York: Basic Books.
- Gardner, H. (1993). *Multiple intelligences: The theory in practice*. New York: Basic Books.
- Gardner, H. (1999a). *Intelligence reframed: Multiple intelligences for the 21st century*. New York: Basic Books.
- Gardner, H. (1999b). *Multiple intelligences interviews and essays*. İstanbul: Enka Okulları.
- Gardner, H. (2017). *Zihin çerçeveleri* (Çev. E. Kılıç ve G. Tunçgenç). İstanbul: Alfa Bilim.
- Gardner, H. (2019). *Eğitilmemiş zihin*. İstanbul: Alfa Bilim.
- Gohar, M. J. & Sadeghi, N. (2015). Gardner's multiple intelligence theory and foreign language achievement. *International Journal of English and Education*, 4(1), 206-216.

- Göğebakan Yıldız, D. (2018). *Beceri gelişiminde çoklu zekâ ve bütünleştirilmiş program yaklaşımı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gürbüz, R. ve Birgin, O. (2011). Öğrenme ortamına çoklu zekâ kuramını taşıyan iki öğretmen ve iki araştırmacının yolculuğundan yansıyanlar. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 2(1), 1-19.
- Hotaman, D. (2018). Okulların fiziksel donanım yeterliliğinin müzik, beden ve doğa zekâ alanları açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(3), 863-879.
- İlhan, E. (2016). *Çoklu zekâ kuramına göre hazırlanmış etkinliklerin sözcükte anlam özelliklerini kavramaya etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- İnan, G. (2015). *İlkokullarda Türkçe dersinde kullanılan metinlerin çoklu zekâ kuramı açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kalenderoğlu, İ. ve Zorluoğlu, Y. (2018). Çoklu Zekâ Kuramına göre yurtdışında yaşayan Türk çocuklarına Türkçe öğretimi ile ilgili öğretmen görüşleri. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 7(20), 577-601.
- Kana, F. ve Demir, R. (2017). Ortaokul Türkçe eğitiminde çoklu zekâ kuramı. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(11), 399-416.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- KazemSobhan, L. (2019). Multiple intelligence and availability in the book of reading and texts. *Psychological Science*, 30(3), 443-468.
- Keskin, H. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan "Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti"nin çoklu zekâ kuramı açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

- Kılınç, S. (2008). *İlköğretim Türkçe dersi uygulamalarında çoklu zekâ ile sunuş yönteminin öğrenci başarısındaki etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kırbaşoğlu Kılıç, L., Baki, Y. ve Bayram, B. (2014). Ortaokul 8. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabındaki etkinliklerin çoklu zekâ kuramı ile örtüşme düzeyi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(2), 72-89.
- Kırcı, I. (2011). *İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi ders kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kılavuz kitaplarının çoklu zekâ kuramına uygunluk durumları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Kırıktaş, H. ve Ünal Çoban, G. (2016). Çoklu zekâ destekli sorgulama uygulamalarının öğretmen adaylarının eleştirel düşüncelerine ve akademik başarılarına etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, 69-88.
- Kia-Ahmadi, E. & Arabmofrad, A. (2015). An evaluation study on the 1st-grade junior high schools' English textbook in the light of multiple intelligence theory. *World Journal of English Language*, 5(1), 23-31.
- Kiriş, N. ve Karakaş, S. (2004). Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğunun zekâ testlerinden ve ilgili diğer nöropsikolojik araçlardan yordanabilirliği. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 7, 139-152.
- Koşar, E. (2006). Türkçe derslerinde çoklu zekâ kuramının uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XIX (2), 345-358.
- Köksal, M. S. (2006). Kavram öğretimi ve çoklu zekâ teorisi. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 473-480.
- Kuru, E. (2001). Kinestetik zekâ ve beden eğitimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 217-229.

- Kuşdemir Kayıran, B. (2007). *Çoklu zekâ kuramı destekli kubaşık öğrenme yönteminin Türkçe dersine ilişkin tutum ve okuduğunu anlamaya yönelik akademik başarı üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kuzgun, Y. (2004). Zekâ ve yetenekler: İnsanın en önemli uyum araçları. Y. Kuzgun ve D. Deryakulu (Ed.), *Eğitimde bireysel farklılıklar* (ss. 13-70), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lazear, D. (1992). *Teaching for multiple intelligences*. Bloomington, Indiana: Phi Delta Kappa Educational Foundation.
- Lazear, D. (2000). *The intelligent curriculum: Using MI to develop your student's full potential*. New York: Zephyr Press.
- Martin, J. (2001). *Profiting from multiple intelligences in the workplace*. New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- MEB (2009). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (1, 2, 3, 4 ve 5. sınıflar)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB (2019). *Tebliğler Dergisi, Cilt: 82, Sayı: 2736, 1-64*.
- MEB (2019). *Tebliğler Dergisi, Cilt: 82, Sayı: 2740, 247-264*.
- Oklan Elibol, F. (2000). *Anasınıfına devam eden altı yaş grubu çocukların çoklu zekâ teorisine göre değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Oral, B. (2001). Branşlarına göre üniversite öğrencilerinin zekâ alanlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 26(112), 19-31.
- Örge Yaşar, F. (2013). *Ortaokul (5, 6, 7 ve 8. sınıf) Türkçe ders kitaplarının temel beceriler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

- Rahayu, N. S. (2019). The representative activities of multiple intelligences in English textbook 'When English Rings A Bell' for 8th graders. *E-Link Journal*, 6(1), 138-147.
- Rattanaich, S. (2013). Comparison of effects of teaching English to Thai undergraduate teacher-students through cross-curricular thematic instruction program based on multiple intelligence theory and conventional instruction. *English Language Teaching*, 6(9), 1-18.
- Saban, A. (2005). *Çoklu zekâ teorisi ve eğitim*. Ankara: Atlas Yayın Dağıtım.
- Saban, A. (2010). *Çoklu zekâ kuramı ve Türk eğitim sistemine yansımaları*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sarı, E. (2016). *Çoklu zekâ*. Antalya: Nokta E-kitap.
- Sayın, Ö. K. (2014). *İlköğretim 5. sınıf Türkçe derslerinde çoklu zekâ kuramı temelinde kavram öğretimi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Selçuk, Z. (1997). *Eğitim psikolojisi gelişim-öğrenme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Selçuk, Z., Kayılı, H. ve Okut, L. (2002). *Çoklu zekâ uygulamaları*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Shepard, R., Fasco, D. JR. & Osborne, F. H. (1999). Intrapersonal intelligence: affective factors in thinking. *Education*. 119(4), 633-643.
- Stankard, B. (2005). *Prayer & multiple intelligences who i am is how i pray*. Mystic (USA): Twenty Third Publications.
- Sternberg, R. J. (1997). The concept of intelligence and its role in lifelong learning and success. *American Psychologist*, 52(10), 1030-1037.
- Susar, F. (2006). *İlköğretim 4. sınıf Türkçe öğretiminde çoklu zekâ kuramına dayalı işbirlikli öğrenme yönteminin eriş, tutumlar, öğrenme stratejileri ve çoklu zekâ alanları*

- üzerindeki etkileri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Taase, Y. (2012). Multiple intelligence theory and Iranian textbooks: An analysis. *Journal of Pan-Pacific Association of Applied Linguistics*, 16(1), 73-82.
- Takahashi, J. (2013). Multiple intelligence theory can help promote inclusive education for children with intellectual disabilities and developmental disorders: historical reviews of intelligence theory, measurement methods, and suggestions for inclusive education. *Creative Education*, 4(9), 605-610.
- Talu, N. (1999). Çoklu zekâ kuramı ve eğitime yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 164-172.
- Tamilselvi, B. & Geetha, B. (2015). Efficacy in teaching through “multiple intelligence” instructional strategies, *i-manager’s Journal on School Educational Technology*, 11(2), 1-10.
- TDK (2019). Türkçe sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Temiz, N. (2007). *Çoklu zekâ kuramı okulda ve sınıfta: Kimim? Öğretmenim benim beynim 1*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Temiz, N. (2010). *Çoklu zekâ kuramı evde ve ailede: Kimim? Anneyim, babayım, veliyim, evladım, benim, beynim 2*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tuğrul, B. ve Duran, E. (2003). Her çocuk başarılı olmak için bir şansa sahiptir: Zekânın çok boyutluluğu çoklu zekâ kuramı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 224-233.
- Türkmen, T. (2015). *Ortaöğretim 10. sınıf Türk Edebiyatı ders kitabında yer alan destan metinlerinin Çoklu Zekâ Kuramı çerçevesinde incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ülgen, G. (1997). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Alkım Yayınevi.

- Voltz, D. L., Sims, M. J. & Nelson, B. (2010). *Connecting teachers students and standards*. Alexandria, VA: ASCD Member Book.
- Wattanborwornwong, L. & Klavinitchai, N. (2016). The differences of multiple intelligence representation in English and Chinese textbooks: The case of EFL & CFL textbooks in Thailand. *Theory and Practice in Language Studies*, 6(2), 302-309.
- Weinreich-Haste, H. (1985). The varieties of intelligence: An interview with Howard Gardner. *New Ideas in Psychology*, 3(4), 47-65.
- Wilson, L. O. (2005). Newer views of learning. Exploring the ninth intelligence – maybe. Haziran, 8, 2006 tarihinde <http://www.uwsp.edu/education/lwilson/learning/ninthintelligence.htm> adresinden ulaşılmıştır.
- Yavuz, K. E. (2001). *Eğitim öğretimde çoklu zekâ teorisi ve uygulamaları*. Ankara: Özel Ceceli Okulları Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, T. (1995). Zekâyı kim, nasıl tanımladı? *Bilim ve Ütopya*, 16, 6-9.
- Yiğit, E. (2011). *Orta öğretim 10. sınıf Türk Edebiyatı ders kitabındaki metin altı sorularının ve etkinliklerin çoklu zekâ kuramı çerçevesinde incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yörükoğlu, A. (2004). *Zekâ nedir? Çocuk ruh sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayınları. s. 105-106.

Ek 1

**TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN ÇOKLU ZEKÂ KURAMININ TÜRKÇE DERS
KİTAPLARINDA YER ALMA DÜZEYİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİ BELİRLEMeye
YÖNELİK FORM**

Değerli Türkçe Öğretmenleri,

Bu araştırma Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı'nda "2019-2020 Öğretim Yılında Okutulan 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin ve Etkinliklerin Çoklu Zekâ Kuramı ve Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi" isimli yüksek lisans (master) çalışması için yapılmaktadır. Araştırmanın amacı Türkçe ders kitaplarında yer alan metin ve etkinlikleri Çoklu Zekâ Kuramı açısından değerlendirmek ve Türkçe öğretmenlerinin bu konudaki düşüncelerini belirlemektir.

Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, formu dolduracak Türkçe öğretmenlerinin kişisel bilgilerini öğrenmek amacıyla hazırlanmıştır. Formun ikinci bölümünde ise Türkçe öğretmenlerinin, Çoklu Zekâ Kuramının Türkçe ders kitaplarına yansımalarına ilişkin görüşlerini öğrenmeye yönelik açık uçlu sorular yer almaktadır.

Sorulara vereceğiniz cevaplar, araştırmanın sağlıklı sonuçlanabilmesi için son derece önemlidir. Bu nedenle ilgili formu içtenlikle doldurmanızı rica ediyorum. Kişisel bilgilerinizi araştırmacı ve tez danışmanı dışında kimse görmeyecek ve araştırma raporu yazılırken adınız hiçbir şekilde araştırma raporunda yer almayacaktır. Destüğünüz için sizlere çok teşekkür ederiz.

Mert BAŞBAYRAK

15 Temmuz Demokrasi Zaferi Ortaokulu Türkçe Öğretmeni
Yüksek Lisans Öğrencisi

A. KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

2. Meslekî kıdeminiz:

() 0-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 16-20 yıl () 21 yıl ve üzeri

3. Halen görevli olduğunuz okul türü: () Devlet ortaokulu () Özel ortaokulu

4. Şu anda Türkçe dersini okuttuğunuz sınıf/sınıflar:

() 5. sınıf () 6. sınıf () 7. sınıf () 8. sınıf

Çoklu zekâ kuramı 1983 yılında [Howard Gardner](#) tarafından [zekâyı](#) tek ve baskın bir yetenek olarak görmekten ziyade zekânın çeşitli ve özel boyutlardan oluştuğunu öneren bir kuramdır. Bu kurama göre zekâ, toplamda sekiz boyuta ayrılır. Bunlar:

- 1) Sözel-dilsel zekâ
- 2) Mantıksal-matematiksel zekâ
- 3) Görsel-uzamsal zekâ
- 4) Müziksel zekâ
- 5) Bedensel zekâ
- 6) Sosyal zekâ
- 7) İçsel-zednk zekâ
- 8) Doğacı zekâ

Not: *Forma herhangi bir isim yazmanıza gerek yoktur.*

B. GÖRÜŞME SORULARI

1. Sizce zekâ nedir? Lütfen Açıklayınız.

2. Sizce Türkçe ders kitaplarındaki metin ve etkinliklerde **en çok** yer alan üç zekâ alanı hangileridir?

1. _____

2. _____

3. _____

3. Sizce Türkçe ders kitaplarındaki metin ve etkinliklerde **en az** yer alan üç zekâ alanı hangileridir?

1. _____

2. _____

3. _____

4. Türkçe ders kitaplarında yer alan metin ve etkinliklerin farklı zekâ alanlarına uygunluğu konusundaki görüşleriniz nelerdir?

5. Sizce Türkçe ders kitaplarında farklı zekâ alanlarına yer verilme düzeyi sınıflar arasında farklılık gösteriyor mu? Eğer gösteriyorsa bu farklılığı nasıl açıklarsınız?

6. Sizce Türkçe ders kitaplarında farklı zekâ alanlarına yer verilme düzeyi Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan ders kitaplarıyla özel yayınevleri tarafından yayınlanan ders kitapları farklılık göstermekte midir? Eğer gösteriyorsa bu farklılık hangi yayınevinin lehinedir?

7. Türkçe dersinde farklı zekâ türlerine hitap eden etkinlikler oluştururken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

8. Farklı zekâ türlerinin geliştirilmesine yönelik eğitimsel boyutlu önerileriniz nelerdir?

Ek 2

T.C.
ŞIRNAK VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 61543340-604.02-E.12136778
Konu : Tez Çalışması
(Mert BAŞBAYRAK)

04/09/2020

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinin 24 .03.2020 tarihli ve 2000053007 sayılı yazısı.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitim Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi yüksek lisans programı öğrencisi Mert BAŞBAYRAK'ın hazırlamakta olduğu "2019/2020 Öğretim Yılında Okutulan 6 ve 7 Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin ve Etkinliklerin Çoklu Zeka Kuramı ve Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi" adlı tez çalışmasını ilimizde bulunan ilkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlere uygulanması ilgi yazı ile talep edilmektedir.

Söz konusu tez çalışmasının ilimizde bulunan ilkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlere okul idaresi sorumluluğunda uygulanması Müdürlüğümüzce uygun değerlendirilmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Nazan ŞENER
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
04/09/2020
Fatih İZMİR
Vali Vekili

Ek:
1- İlgi yazı ve ekleri (35 sayfa)
2- Komisyon Tutanağı (1 sayfa)

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır

Adres: Atatürk Mah.Ziraat Bankası Karşısı İl Millî Eğitim
Müdürlüğü Merkez/ŞIRNAK
Elektronik Ağ: <https://sirnak.meb.gov.tr/>
e-posta: tefbis73@meb.gov.tr

Bilgi:

Tel: 0 (486) 216 15 60
Faks: 0 (486) 216 15 53

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden cb41-b280-31f1-8cc4-6d1d kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Mert Başbayrak

Doğum Yeri:

Doğum Tarihi:

EĞİTİM DURUMU

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi/ Türkçe Öğretmenliği (2014-2018)

Yüksek Lisans Öğrenimi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı/ Türkçe Eğitimi Bilim Dalı (2018-2021)

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

Yayımlar:

Şahin A., Çiftçi, B. ve Başbayrak, M. (2020). Teknoloji destekli Türkçe eğitimi tezlerinin eğilimleri. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(2), s. 98-114.

İŞ DENEYİMİ

Eylül 2017-Ocak 2018	Stajyer Öğretmen, Şehit Cemal Demir İmam Hatip Ortaokulu ÇANAKKALE/ MERKEZ
Şubat 2018-Haziran 2018	Stajyer Öğretmen, Şinasi ve Figen Bayraktar Ortaokulu ÇANAKKALE/ MERKEZ
Nisan 2019- devam ediyor	Türkçe Öğretmeni, 15 Temmuz Demokrasi Zaferi Ortaokulu CİZRE/ ŞIRNAK

İLETİŞİM

ORCID: 0000-0003-2051-0633

